

Seurajohtajan käsikirja

18.8.2009

Sisältö

Seurajohtajan käsikirjan lukijalle.....	3
1 SEURAN HALLINTO.....	4
1.1 SEURAN PERUSTAMINEN	4
1.2 SEURAN HALLITUKSEN TEHTÄVÄT JA VASTUUT.....	6
1.3 JÄSENYYS SEURASSA	8
1.4 ILMOITUKSET JA LUVAT	10
1.5 TURVALLISUUS SEURATOIMINNASSA	22
1.6 YHDISTYSTEN TIETOSUOJA.....	28
1.7 KILPAILUNRAJOITUSLAINSÄÄDÄNNÖN SOVELLUKSIA URHEILUSSA	30
2 SEURAN TALOUS	31
2.1 KIRJANPIDON PERUSPERIAATTEET.....	32
2.2 TILIKARTTA JA KIRJAUSUUNNITELMA	33
2.3 TOSITTEET	33
2.4 TILINPÄÄTÖS	34
2.5 SISÄINEN LASKENTATOIMI	38
2.6 TILINTARKASTUS	39
2.7 PALKKAKIRJANPITO	44
2.8 ENNAKONPIDÄTYS	45
3 SEURAN VARAINHANKINTA	58
3.1 YLEISHYÖDYLLISYYS.....	58
3.2 URHEILUSEURAN ELINKEINOTULO.....	59
3.3 TALKOOTOYÖ.....	64
3.4 VEROTUSKÄYTÄNTÖJÄ.....	65
4 SEURA TYÖNANTAJANA.....	70
4.1 TYÖSUHDE JA SEN TUOMAT VELVOLLISUUDET	70
4.2 TYÖSOPIMUS.....	72
4.3 TYÖSUHTEEN PÄÄTTÄMINEN.....	79
4.4 TYÖAIKA	82
4.5 VUOSILOMAT JA MUUT VAPAAT	83
4.6 ALAIKÄISET TYÖNTEKIJÄT.....	86
5 SEURAN YLEISET TYÖNANTAJA- VELVOITTEET SOSIAALITURVAN TAKAAJANA	88
5.1 TYÖNTEKIJÖIDEN SOSIAALITURVA	88
5.2 URHEILIJAN SOSIAALITURVA.....	90
5.3 ULKOMAALAISET URHEILIJAT JA VALMENTAJAT	94
5.4 TUOMARIT.....	96

SEURAJOHTAJAN KÄSIKIRJA - PÄÄTÄ OIKEIN

SEURAJOHTAJAN KÄSIKIRJAN LUKIJALLE

Seurajohtajan käsikirja on kaikille seuroille ja järjestöissä työskenteleville tarkoitettu lainsäädännön tietopankki. Vuosien varrella aineistoa on kertynyt melkoisesti. Tärkeä osa aineiston kehittämisessä on ollut ja on edelleen jatkossa teillä lukijoilla. Rakennetaan aineistoa yhdessä. Ilmoittakaa kaikista puutteista ja virheistä sekä toiveista SLU ry:n kehitysjohtaja Rainer Anttilalle (etunimi.sukunimi@slu.fi.) Aineiston päivittämisestä vastaamme me kirjoittajat ja te lukijat yhteisvastuullisesti!

Aineiston ajantasaistaminen ja oleellinen päivittäminen voimassaolevan lainsäädännön mukaiseksi on toteutettu keuhällä 2009. Joitakin aihealueita on käsitelty päivitettyssä versiossa hieman tarkemmin, mutta lähtökohtana on ollut pitää aineisto edelleen noin sadan sivun mittaisena tietoiskuna liikunnan ja urheilun lainsäädäntöön.

Helsingissä 18. elokuuta 2009

Arttu Lappi, SLU

Heikki Kahakorpi, SLU

Rainer Anttila, SLU

1 SEURAN HALLINTO

Suomen perustuslain 13.2 §:n mukaan jokaiselle on turvattu yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapautteen kuuluu vapaus perustaa yhdistyksiä ja vapaus liittyä eri yhdistyksiin. Se sisältää myös vapauden erota yhdistyksestä ja olla kuulumatta yhdistykseen. Yhdistyksen kannalta yhdistymisvapaus sisältää suojan yhdistyksen perusteetonta lakkauttamista vastaan ja yhdistyksen sisäisen toimintavapauden.

Yhdistystoiminnasta säädetään yhdistyslaissa. Siinä esitetään yleiset lainsäädännölliset velvoitteet, joita varsinaisten yhdistysten tulisi noudattaa. Laki määrää yhdistyksen perustamisesta ja purkamisesta sekä yhdistyksen hallinnon yleisistä periaatteista.

Omassa toiminnassaan rekisteröidyt yhdistykset ovat itsenäisiä. Yhdistykset saavat päättää omasta toiminnastaan ja sen järjestämisestä. Niin kauan kuin ne toimivat omien sääntöjensä mukaan eivätkä riko Suomen lakeja tai hyviä tapoja vastaan, julkinen valta ei voi puuttua niiden toimintaan. Ainoastaan rekisteröitymisvaiheessa rekisteriviranomainen voi, hyväksyessään tai hylätessään yhdistyksen säännöt, välillisesti puuttua sen toimintaan estämällä rekisteröitymisen. Silloinkin perusteena voi olla vain yhdistyslaki tai jokin muu laki, ei poliittinen tai muu harkinta.

1.1 SEURAN PERUSTAMINEN

Yhdistys syntyy jäsenten sopimuksesta. Teknisesti perustaminen koostuu kahdesta kokonaisuudesta: sääntöjen laatimisesta ja rekisteröinnistä. Säännöt luovat pohjan yhdistyksen toiminnalle ja rekisteröinti vahvistaa yhdistyksen oikeudellisen aseman.

Yhdistyksen perustamisvaiheessa sovitaan yhdistyksen tarkoituksesta, sen toiminta-alasta ja toimintatavasta sekä hyväksytään yhdistyksen säännöt. Jos yhdistys haluaa virallistaa toimintansa, sen pitää laatia kirjalliset ja muodollisesti oikeat perustamisasiakirjat ja säännöt sekä toimittaa ne rekisteriviranomaisille.

Rekisteröityessään yhdistys saavuttaa oikeuskelpoisuuden eli siitä tulee itsenäinen oikeushenkilö. Rekisteröidyn yhdistyksen jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen velvoitteista.

Rekisteröimätön yhdistys ei ole lain mukaan itsenäinen oikeushenkilö eikä se voi periaatteessa saavuttaa nimiinsä oikeuksia eikä velvoitteita. Rekisteröimätön yhdistys ei esimerkiksi voi saada verotonta korvausta talkootyöstä, jolloin yhdistyksen kaikki vastuut jäävät yksittäisten jäsenien harteille.

PERUSTAMISEN EDellyTYKSET

Yhdistyksellä tarkoitetaan vähintään kolmen perustajajäsenen järjestäytynyttä yhteenliittymää, jonka tehtävänä on yhteisen tarkoituksen toteuttaminen. Perustajajäsenenä olevan yksityishenkilön täytyy olla täyttänyt 15 vuotta. Muutoin yhdistyksen jäsenenä voi olla yksityinen henkilö, yhteisö ja säätiö. Järjestäytymisellä tarkoitetaan yhdistyksen organisointia ja sen toiminnan tarkoituksen määrittelyä. Tarkoitus viittaa tavoitteeseen, jonka hyväksi yhdistys toimii ja jonka hyväksi yhdistyksen varat käytetään.

Yhdistyslain mukaan yhdistys voidaan perustaa aatteellisen tarkoituksen toteuttamiseksi. Sanalla "aatteellinen" ymmärretään toimintaa, joka ei ole taloudellisen edun tavoittelua siihen osallistuville.

Urheiluseurat voivat harjoittaa taloudellista toimintaa. Taloudellisen toiminnan luonne kannattaa kuitenkin kirjata sääntöihin, vaikkei se kaikilta osin olekaan välttämätöntä. Esimerkiksi urheiluseura voi kilpailujen yhteydessä myydä virvokkeita, vaikkei siitä olisi seuran säännöissä erillistä mainintaa.

KIELLETYT JA LUVALLISET SEURAT

Suomessa ei saa perustaa sotilaallisia yhdistyksiä. Yhdistys voidaan katsoa sotilaalliseksi, jos yhdistys tai sen jäsenistö on aseellisesti varustautunut tai jos yhdistys on sotilaalliseen tapaan järjestäytynyt. Yhdistyksiä, joissa harrastetaan ammuntaa, on mahdollista perustaa yhdistyksen kotipaikan lääninhallituksen luvalla. Tällaisia ovat mm. ammunta- ja ampumahiihtoseurat.

ILMOITUKSET

Rekisteröintiä hoitaa Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysasiat -yksikkö. Rekisteröidyn yhdistyksen velvollisuutena on tehdä kolmen tyyppisiä ilmoituksia. Halutessaan rekisteröityä yhdistyksen tulee perustamisensa jälkeen tehdä perusilmoitus yhdistysrekisteriin. Hallituksen jäsenten vaihtuessa ja sääntöjä uudistettaessa yhdistyksen tulee tehdä muutosilmoitus. Yhdistyksen lopettaessa toimintansa yhdistyslaki määrää tekemään purkautumisilmoituksen yhdistysrekisteriin.

Asioiminen onnistuu nykyään myös sähköisesti Patentti- ja rekisterihallituksen verkkosivuilla. Sähköinen ilmoittaminen edellyttää yhdistyksen puheenjohtajan allekirjoitusta. Allekirjoitus tapahtuu tunnistamalla puheenjohtaja hänen omilla henkilökohtaisilla pankkitunnuksillaan. (ks. www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri.html)

PERUSILMOITUS

Ilmoitus yhdistyksen rekisteröimiseksi tehdään perusilmoituksella. Perusilmoituksessa, johon on liitettävä yhdistyksen peruskirja ja säännöt, on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja yhdistyksen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus sekä mahdollinen nimenkirjoitusoikeutta koskeva rajoitus. Rajaus koskee vajaavaltaisia (esimerkiksi alle 18-vuotiaat ja edunvalvonnanalaiset henkilöt) tai konkurssissa olevia. Lisäksi voidaan esimerkiksi määrätä, että kaksi tai useampi henkilö yhdessä toimiessaan voivat kirjoittaa yhdistyksen nimen.

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että ilmoituksessa mainitut tiedot ovat oikeat ja että nimenkirjoittajat ovat täysivaltaisia.

MUUTOSILMOITUS

Yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta sekä hallituksen puheenjohtajan tai nimenkirjoittajan vaihtumisesta on tehtävä rekisteriin ilmoitus. Ilmoitettaessa sääntöjen muuttamisesta on ilmoitukseen liitettävä muutetut säännöt. Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että tiedot ovat oikein ja nimenkirjoittajat ovat täysivaltaisia.

PURKAUTUMISILMOITUS

Yhdistyksen purkautuessa on hallituksen puheenjohtajan tai yhdistyksen purkautumisesta päättäneen kokouksen valitsen selvitysmiehen tehtävä rekisteriin ilmoitus selvitysmiehestä ja selvitystoimien päättämisestä.

MALLISÄÄNNÖT

SLU ylläpitää seuroja varten mallisääntöjä, jotka Yhdistysrekisteri on hyväksynyt. SLU:n "seuran toimintasäännöt" ovat siis yhdistyslain mukaisesti ennakkotarkastetut. Ennakkotarkastettujen sääntöjen käyttö nopeuttaa yhdistyksen rekisteröintiä ja se on myös halvempaa. Ennakkotarkastus on voimassa kaksi vuotta ennakkotarkastuspäätöksestä. Vaikka SLU:n ylläpitämät seuran mallisäännöt ovatkin yli kaksi vuotta sitten ennakkotarkastetut, ei niiden mukaan laadituille uusille säännöille tarvitse hakea ennakkotarkastusta.

Ennakkotarkastus on tarpeellinen yhdistyksille yleensä vain, jos perustettavalla yhdistyksellä on erityinen syy tarkistaa ennakkoon esim. onko yhdistys rekisteröitävissä aatteellisena yhdistyksenä tai jokin harvinainen sääntöehdotus.

Yhdistysrekisterin yhteystiedot:

Patentti- ja rekisterihallitus, Yhdistysrekisteri

Arkadiankatu 6 A (PL 1150), 00100 Helsinki, puh. (09) 693 9500, www.prh.fi

Seuran mallisäännöt ja ohjeet seuran mallisäännöistä löytyvät SLU:n verkkosivuilta. (www.slu.fi > Urheiluseuroille > Julkaisut ja työkalut > Päätä oikein > Mallisäännöt).

Hinnoittelu

Yhdistysrekisterin kanssa asioiminen on maksullista.

- uuden yhdistyksen tai sääntömuutosten rekisteröinti
* ei ennakkotarkastettu 60 €, ennakkotarkastettu 15 €
- puheenjohtajan tai nimenkirjoittajien vaihtumista tarkoittavan muutosilmoituksen rekisteröinti 10 €
- purkautumisilmoitus maksuton

- sääntöjen tai sääntömuutoksen ennakkotarkastus
* 1-5 pykälää 60 €, 6 pykälää tai enemmän 200 €

Yhdistysrekisteristä voi maksua vastaan tilata yhdistysrekisteriotteen, oikeaksi todistetun kopion asiakirjoista ja diaaritodistuksen vireillä olevista asiakirjoista. Tilatut asiakirjat ovat voimassa kolme kuukautta antopäivästään.

Yhdistysnetti on PRH:n kotisivuilla oleva palvelu, jota kuka hyvänsä voi käyttää veloituksetta. Se sisältää kaikista yhdistysrekisterissä olevista yhdistyksistä seuraavat perustiedot: rekisterinumero, yhdistyksen nimi, yhdistyksen kotipaikka, ensirekisteröinnin päivä ja viimeisen rekisteröinnin päivä (28.12.1998 alkaen). www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/tietopalvelut/sahkoiset_palvelut/yhdistysnetti.html

1.2 SEURAN HALLITUKSEN TEHTÄVÄT JA VASTUUT

Yhdistyksen hallituksessa on oltava vähintään kolme jäsentä. Puheenjohtajan on oltava vähintään 18 vuotta täyttänyt. Muiden jäsenten on oltava vähintään 15-vuotiaita. Konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsen. Lisäksi on otettava huomioon, että urheiluseuran puheenjohtajalla ja vähintään puolella hallituksen muista jäsenistä on oltava kotipaikka Suomessa.

Hallituksen jäsenet ovat Suomessa pääsääntöisesti luottamushenkilöitä. Yhdistyksellä voi olla myös työsuhteisia toimihenkilöitä. Yhdistyksen toimihenkilöiden asemasta ja toimivallasta voidaan ottaa määräyksiä yhdistyksen sääntöihin. Palkatulle henkilöstölle ei kuitenkaan voi siirtää hallitukselle kuuluvia tehtäviä.

HALLITUKSEN TEHTÄVÄT

Hallituksen tehtävänä on hoitaa huolellisesti yhdistyksen asioita ja toimia yhdistyksen lakimääräisenä edustajana. Hallituksen tehtäviä rajoittaa yhdistyslaki ja yhdistyksen säännöt sekä yhdistyksen kokouksen ohjeet. Yleisellä tasolla hallituksella on kaksi tarkoitusta, hallinto- ja valvontafunktio. Yhdistyksestä ja sen toimintatavoista riippuen on aiheellista selvittää riittäkö, että hallitus valvoo ja kantaa valvontaan kuuluvan vastuun, vai onko hallituksen itse suoritettava ko. tehtävät.

Hallituksen jäsenet voivat jakaa tehtäviä, mutta päätökset hallitus tekee yhdessä. Vastuu päätöksistä on myös pääsääntöisesti yhteistä. On huomioitava, että hallitus vastaa viime kädessä alaisuudessaan toimivien jaostojen ja joukkueiden asioiden hoidosta.

Seuraavassa on esimerkkilista hallituksen tehtävistä, joista osa on mainittu yhdistyslaisissa ja osa on muodostunut yleiseksi käytännöksi:

- a. (YhdL) Hallitus kutsuu koolle yhdistyksen kokouksen ja valmistelee kokouksen asiat.
- b. Hallitus panee yhdistyksen kokouksen päätökset täytäntöön.
- c. Hallitus huolehtii juoksevista asioista ja suhteista ulkopuolisiin.
- d. Hallitus huolehtii yhdistyksen taloudesta ja omaisuudesta. Merkittävistä talousasioista päättää yleensä kuitenkin yhdistyksen kokous.
- e. Hallitus palkkaa ja valvoo työntekijöitä.
- f. (YhdL) Hallitus pitää jäsenrekisteriä.
- g. (YhdL) Hallitus toimii yhdistyksen lakimääräisenä edustajana.
- h. (YhdL) Hallitus toimii selvitysmiehenä yhdistyksen purkauksessa.

Yhdistyksen toiminnassa on hyvä huomioida esteellisyyksymykset. Yhdistyslain mukaan hallituksen jäsen tai yhdistyksen toimihenkilö ei saa osallistua hänen ja yhdistyksen välistä sopimusta koskevan eikä muunkaan sellaisen asian käsittelyyn eikä ratkaisemiseen, jossa hänen yksityinen etunsa saattaa olla ristiriidassa yhdistyksen edun kanssa.

Korkein oikeus teki 14.7.1999 (KKO:1999:85) päätöksen, jonka mukaan seura oli lopullisessa vastuussa lajijaoston aiheuttamasta velasta. Vastuussa eivät olleet henkilöt, jotka lajijaostonsa puolesta olivat sitoutuneet vastaamaan velasta. Seuran johtokunta oli poistanut kirjanpidostaan jaoston aiheuttaman velan, joka aiemmin oli näkynyt seuran tileissä. Seuran johtokunta ei ollut koskaan päättänyt lainan ottamisesta, mutta käytännössä kuitenkin kirjannut lainan seuran kirjanpitoon. Tämä oli ollut käytäntö jo pitempään. Kun seura poisti lainan omasta kirjanpidostaan, pankki katsoi, että neljä lainan takaajana ollutta henkilöä olivat vastuussa lainan takaisinmaksusta.

Vallitseva käytäntö oli kuten monessa muussa urheiluseurassakin, että seuran hallitus hyväksyi lajijaoston toimesta aiheutuneet velat. Kyseessä olevan lainan takaajina toimivilla henkilöillä oli aikaisemman kokemuksen perusteella perusteltu syy olettaa, että syntynyt velka oli jaoston ja viime kädessä seuran velka.

Korkein oikeus katsoi, että kyse oli näissä oloissa yhdistyksen vastuusta ja että seura oli menettelyllään sitoutunut vastaamaan viime kädessä jaoston toiminnan aiheuttamista kuluista.

Päätös perustui kokonaisarviointiin. Päätöksen perusteella ei voida vetää johtopäätöstä, että seura olisi kaikissa oloissa vastuussa jaostojensa veloista. Jos seuran johtokunta (hallitus) on päättänyt ja selkeästi ilmoittanut jaostoille, että velkoja voi ottaa vain johtokunnan (hallituksen) päätöksellä, jaoston edustajat, jotka toimivat sääntöjen ja päätösten vastaisesti ovat itse henkilökohtaisesti vastuussa päättämistään toimenpiteistä.

Yleisseurojen ja seurojen, joissa on monta toiminnallisesti hyvinkin itsenäistä joukkuetta, kannattaa tarkistaa sääntöjään SLU:n mallisääntöjen mukaisiksi: ”Jaostot voivat päättää sisäisestä toiminnastaan kuitenkin siten, että seuran johtokunta vahvistaa jaoston tekemät oikeustoimet”. Samalla on syytä tehostaa myös ohjausta ja valvontaa siten, että sääntöjä myös noudatetaan. Käytännön keino on esimerkiksi talousohjesääntö, josta löytyy esimerkki kappaleessa *Seuran talous*.

YHDISTYKSEN NIMENKIRJOITTAJAT

Hallitus on yhdistyksen lainmukainen edustaja. Hallituksen kollektiivinen edustus on kuitenkin yhdistyksen juoksevien asioiden hoitamisen kannalta hankala. Tämän vuoksi yhdistyksellä on nimenkirjoittaja tai kirjoittajia, joilla on oikeus tehdä sopimuksia tai muita oikeustoimia yhdistyksen puolesta. Nimenkirjoittaja on se henkilö, joka merkitään yhdistysrekisteriin yhdistyksen nimenkirjoittajaksi.

Yleensä hallituksen puheenjohtajalla on nimenkirjoitusoikeus yhdistyslain mukaisesti. Lisäksi yhdistyksen sääntöjen perusteella voidaan nimenkirjoitusoikeus antaa myös muille. Muilla kuin säännöissä mainituilla perusteilla nimenkirjoitusoikeutta ei voida antaa.

JÄSENVASTUUT

Hallituksen jäsenen vastuun ensimmäinen taso on parlamentaarinen vastuu. Luottamushenkilöiden tulee nauttia jäsenten luottamusta. Luottamus mitataan säännöllisesti yhdistyksen kokouksessa.

Vastuun toinen taso on siviilioikeudellinen vastuu eli vahingonkorvausvelvollisuus. Hallituksen jäsen voi joutua vastuuseen yhdistykselle aiheuttamastaan vahingosta. Hän voi joutua vastuuseen myös yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutetusta vahingosta, jos hallituksen jäsen on toiminut yhdistyslain tai yhdistyksen sääntöjen vastaisesti. Vastuun syntyminen edellyttää, että vahinko aiheutuu korvausvelvollisen tahallisesta, tuottamuksellisesta tai huolimattomasta menettelystä tai laiminlyönnistä. On syytä huomata, että tietämättömyys voi olla tuottamuksellisuutta, jos asiasta olisi pitänyt tietää! Vastuuvelvollisia ovat kaikki päätöksentekoon osallistuneet, elleivät ole päätöstä todistettavasti vastustaneet, eivätkä myöhemmin ole olleet toteuttamassa päätöstä.

Hallituksen jäsen ei esimerkiksi vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen velasta, jollei hän ole siihen sitoutunut esimerkiksi takaajana. Veroista jäsen voi joutua henkilökohtaiseen vastuuseen vain poikkeustapauksissa. Tällöinkään hallituksen jäsen ei voi joutua henkilökohtaiseen vastuuseen elinkeino- tai kiinteistötulojen veroista tai arvonlisäveroista. Jos verojen maksuissa viivytellään, hallituksen jäsen voi joutua korvaamaan yhdistykselle sen vahingon, mikä aiheutuu esimerkiksi viivästyseuraamuksista ja veronkorotuksista. Yhdistyksen ollessa työnantajana hallitus vastaa ennakonpidätyksen toimittamisesta ja sosiaaliturvamaksujen maksamisesta. Maksuvelvollisena on kuitenkin yhdistys. Sen sijaan urheilijoiden eläke- ja tapaturmavakuutuksen laiminlyönti voi johtaa merkittäväänkin hallituksen jäsenen henkilökohtaiseen taloudelliseen vastuuseen, jos urheilijalle ei ole otettu asianmukaista vakuutusta.

Korkein oikeus antoi 22.12.2005 (KKO:2005:141) ratkaisunsa äänestyksen jälkeen tapauksessa, jossa yhdistys (jäähkiekkoseura) oli maksukyvyttömyydestään huolimatta jatkanut toimintaansa ja jättänyt seuraan sopimussuhteessa olleiden pelaajien sopimuksen mukaiset eläkevakuutusmaksut osaksi maksamatta. Yhdistys hakeutui sittemmin konkurssiin. Kysymys oli yhdistyksen hallituksen jäsenten velvollisuudesta korvata pelaajille eläkevakuutusmaksujen maksamatta jäämisestä aiheutunut vahinko.

Korkein oikeus päätyi ratkaisuun, ettei alempien oikeusasteiden vahingonkorvauskanteen hylänneitä päätöksiä muuteta. On kuitenkin oleellista huomata, että kaksi Korkeimman oikeuden oikeusneuvoksista jätti eriävät mielipiteet ja

olisivat täten velvoittaneet yhdistyksen hallituksen jäsenet korvaamaan eläkevakuutusmaksujen maksamatta jättämisestä aiheutuneet vahingot kantajina olleille pelaajille.

Oikeustapaus osoittaa, että hallituksen jäsenten vastuuvellollisuuden kanssa on oltava erityisen tarkkana, vaikka kyseessä oleva yksittäistapaus johtikin hallituksen jäsenten kannalta vapauttavaan päätökseen. Perustellut eriävät mielipiteet osoittavat, että KKO olisi lähes yhtä hyvin voinut päätyä päinvastaiseen lopputulokseen.

VAHINGONKORVAUSVELVOLLISUUS YHDISTYKSELLE

Vahingonkorvausvelvollisuus yhdistykselle syntyy vain, jos yhdistykselle aiheutuu todellista vahinkoa. Kanteen yhdistyksen puolesta voi nostaa yhdistyksen kokous. Yksittäinen jäsen ei voi tehdä sitä yhdistyksen puolesta. Jos vastuuvellollisille on myönnetty vastuuvapaus, kannetta ei voi nostaa, ellei vastuuvapauden myöntämisen jälkeen ole noussut esiin asioita, jotka eivät olleet tiedossa vastuuvapautta myönnettäessä. Kanne voidaan nostaa yhdistyksen kotipaikan käräjäoikeudessa.

Vastuuvapauden myöntäminen ei suojaa ulkopuolisten vahingonkorvausvaatimuksilta. Kanteen voi aina nostaa vahinkoa kärsinyt yhdistyksen jäsen tai ulkopuolinen vahingonkärsijä.

Hallituksen jäsenten vastuiden kolmas taso on rikosoikeudellinen vastuu. Luottamusaseman väärinkäyttö voi vahinkoa kärsineen aloitteesta johtaa rikosprosessiin. Rikosoikeudelliseen vastuuseen johtaa myös muiden lakien rikkominen, joista on säädetty rangaistus.

TYÖSUHTEISTEN TOIMIHENKILÖIDEN VASTUUT

Työntekijöiden ja siten myös yhdistysten työsuhteisten toimihenkilöiden vastuista on säädetty erikseen. Sen mukaan työnantaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka työntekijä on virheellään ja laiminlyönnillään aiheuttanut. Kyseessä on niin sanottu isännänvastuu. Työnantaja voi myöhemmin vaatia korvausta vahingon aiheuttaneelta työntekijältä (regressiooikeus), jos tuottamus on lievää suurempi. Siten työntekijän vahingonkorvausvastuu on pienempi kuin ei työsuhteisten luottamusmiesten, jotka voivat joutua henkilökohtaiseen vastuuseen jo lievällä tuottamuksella.

1.3 JÄSENYYS SEURASSA

Seura on jäsentensä summa. Hyvä seura on enemmän kuin jäsentensä summa. Jäsenet järjestävät toimintaa, jäsenet liikkuvat, jäsenet päättävät ja jäsenet maksavat. ”Seura olemme me!” Lause on hyvän seuran keskeisiä oivalluksia. Seurassa ei ole asiakkaita tai kuluttajia. Seurassa on jäseniä, jotka ovat tilanteesta riippuen monissa eri rooleissa jopa yhtä aikaa.

JÄSENYHDEN SYNTY JA PÄÄTTYMINEN

Sen, joka haluaa liittyä yhdistykseen, tulee ilmoittaa asiasta yhdistykselle. Tässä kappaleessa yhdistyksillä tarkoitetaan seuroja ja liittoja, joiden jäseninä ovat yksityishenkilöt tai seurat. Periaatteet ovat samat. Jäseneksi ottamisesta päättää yhdistyksen hallitus, jollei säännöissä ole toisin määritelty. Jäsenyyden synnyn edellytyksiä on siis kaksi, joiden molempien on toteuduttava. Jäseneksi liittyvän on ilmaistava tahtonsa liittyä jäseneksi ja yhdistyksen tehtävä hyväksyvä päätös jäseneksi ottamisesta.

Jäsen voi erota yhdistyksestä omalla ilmoituksellaan tai yhdistyksestä voidaan myös erottaa jäseniä niillä perusteilla, jotka yhdistyksen säännöissä on määritelty. Lisäksi yhdistyslaissa on kolme yleistä erottamisen perustetta: jäsen ei ole täyttänyt velvoitteitaan yhdistystä kohtaan, jäsen on toimillaan vahingoittanut yhdistystä tai jäsen ei enää täytä jäsenyyden ehtoja. Yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä, että yhdistys voi katsoa jäsenen eronneeksi yhdistyksestä, jos jäsen on jättänyt jäsenmaksunsa säännöissä määrätyn ajan maksamatta.

Jäsenen erottamisesta päättää yhdistys kokouksessaan, jollei säännöissä ole toisin määrätty. Päätöksessä on mainittava erottamisen syy. Jäsen voi yhdistyksen kokouksessa äänestää itseään koskevassa erottamisasiassa. Ennen päätöksen tekemistä asianomaiselle jäsenelle on muutoin varattava tilaisuus selityksen antamiseen paitsi silloin, jos erottamisen syynä on jäsenmaksun maksamatta jättäminen. Jos erottamisesta sääntöjen mukaan päättää hallitus, voidaan säännöissä määrätä, että jäsenellä on oikeus saattaa erottaminen säännöissä määrättyssä ajassa yhdistyksen kokouksen ratkaistavaksi.

Korkeimman oikeuden ratkaisu 1993:107 koskee jäsenen erottamista aikidoseurasta. KKO ja raastuvanoikeus olivat samaa mieltä siitä, että jäsenen toiminta yhdistyksessä oli ollut sellaista, että yhdistyksen hallitus on perustellusti voinut katsoa hänen vahingoittaneen yhdistyksen toimintaa. Näin ollen KKO kumosi hovioikeuden tuomion, jossa oli katsottu yhdistyksen kokouksen päätös jäsenen erottamisesta yhdistyksen jäsenyydestä pätemättömäksi.

JÄSENLUETTELO

Yhdistyksen jäsenistä hallituksen on pidettävä luetteloa. Luetteloon merkitään yhdistyslain mukaan kunkin jäsenen täydellinen nimi ja kotipaikka. Yhdistyksen jäsenelle on varattava tilaisuus tutustua niihin tietoihin, jotka yhdistyslain mukaan on merkitty jäsenluetteloon. Jäseneltä ei tätä oikeutta voida evätä millään perusteella. Jäsenrekisteristä ei kuitenkaan tarvitse antaa otetta tai jäljennöstä.

Jäsenluettelossa voi olla myös muita tietoja jäsenistä. Tällöin on noudatettava henkilötietolain vaatimuksia. Esimerkiksi tietojen keräämiselle tulee olla perusteltu tarkoitus ja ko. tietojen osalta jäsenellä on oikeus tarkistaa vain häntä itseään koskevia tietoja.

Jäsenluettelotietojen luovuttaminen ulkopuoliselle edellyttää aina vähintään hallituksen päätöstä. Huomioitavaa on, että urheiluseuran antaessa jäsenluettelotietoja oman keskusliittonsa käyttöön kyseessä ei ole henkilötietojen luovuttaminen, vaan henkilörekisterin käyttäminen eli tiedot voidaan luovuttaa ilman erillisiä päätöksiä. Keskusliitto ei voi luovuttaa tietoja eteenpäin ilman seuran ja seuran jäsenten lupaa.

JÄSENEEN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

OIKEUDET

Yhdistyksen jäsenillä on oikeus käyttää päätäntävaltaa yhdistyksen kokouksissa ja asettua ehdolle yhdistyksen luottamustehtäviin. He voivat halutessaan myös moittia yhdistyksen päätöksiä tuomioistuimessa. Jäsen voi saada tietoja yhdistyksen jäsenluettelosta ja yleensäkin tietoa yhdistyksen toiminnasta. Jäsenillä voi olla myös muita etuja, joista päätetään erikseen. Oleellista on, että yhdenvertaisuusperiaate koskee kaikkia jäseniä. Oikeudet ovat kaikille samat.

Jäsenten yhdenvertaisen kohtelemisen periaate ei kuitenkaan estä urheiluseuraa esimerkiksi tukemasta menestyviä urheilijoitaan pyrkimyksissään kohti huippua suuremmin taloudellisin panostuksin kuin harrasteurheilijoitaan.

Seurassa voi olla eri jäsenryhmiä, joiden jäsenoikeudet eroavat toisistaan. Jäsenryhmistä (varsinainen jäsen, tukijäsen jne.) on kuitenkin aina oltava maininta yhdistyksen säännöissä.

VELVOLLISUUDET

Monista jäsenen velvollisuuksista päätetään yhdistyksen kokouksissa. Velvollisuuksista, joiden rikkomisesta voi seurata yhdistyksen kurinpitotoimia, on oltava maininta yhdistyslaissa tai yhdistyksen säännöissä. Yhdistyslain mukaan yhdistyksen jäsenillä on aina lojaalisuusvelvollisuus yhdistystä kohtaan. Jäsen ei saa omalla toiminnallaan vahingoittaa yhdistystä. Jäsenellä on myös velvollisuus noudattaa yhdistyksen sääntöjä ja yhdistyksen tekemiä päätöksiä. Merkittävien yhdistyksen säännöissä määrättävä velvollisuus on maksuvelvollisuus, esimerkiksi jäsenmaksun maksuvelvollisuus.

KKO 1997:165: Kun yhdistyksen säännöissä ei ollut kurinpitoa koskevia määräyksiä, yhdistyksen johtokunnan päätös, jolla yhdistyksen jäsen määrättiin määrääkaiseen metsästyskieltoon, julistettiin mitättömäksi.

Kaikkia yhdistyksen ja sen jäsenen välisiä asioita ei voida ohjata yhdistyslain tai yhdistyksen sääntöjen avulla. Näistä asioista on sovittava erikseen yhdistyksen ja yksittäisen jäsenen kesken. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi yksittäisen urheilijan persoonallisuuden kaupallinen hyödyntäminen mainonnassa tai urheilukilpailun televisiointioikeus. Jatkossa sopimusten merkitys tulee yhä kasvamaan. Monista yksityiskohdista, joista aiemmin ei erikseen ole sovittu, on nykyään syytä sopia etukäteen. Sopimus on aina hyvä tehdä kirjallisesti, vaikka suullinen ja hiljainen eli konkludenttinen sopimuskin ovat aivan yhtä lainvoimaisia. Kirjallinen sopimus on kuitenkin aina helpoin osoittaa todelliseksi ja voimaansaolevaksi.

Lisätietoja: Urheilun yhdistystoiminnan perusteet, Heikki Halilla ja Risto Riitesuo. SLU-julkaisusarja 3/03.

OIKEUSTURVA

Vuonna 1991 perustettu urheilun oikeusturvalautakunta on urheiluelämän oma epävirallinen tuomioistuin. Se on riippumaton valituselin, joka käsittelee ja ratkaisee urheiluelämän piirissä syntyviä päätöksiä ja sanktioita, myös sellai-

sia kysymyksiä, joita ei voi viedä yleisten tuomioistuinten ratkaistavaksi. Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry:n jäsenjärjestöt ovat sitoutuneet noudattamaan oikeusturvalautakunnan päätöksiä, minkä johdosta päätökset ovat siis lähtökohtaisesti sitovia.

Lajiliitot voivat esimerkiksi kilpailu- ja valmentautumissopimuksissa yksipuoleisesti sitoutua noudattamaan oikeusturvalautakunnan päätöksiä, mutta jokaisella (esim. urheilijoilla ko. sopimuksissa) on kuitenkin perustuslainmukainen oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuinten tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Valittajana voi urheilun oikeusturvalautakunnassa olla urheilija, muu luonnollinen henkilö tai yhteisö, jonka oikeuteen tai etuun valituksen kohteena oleva asia vaikuttaa.

Valituksen kohteena voivat olla yhdistyksen päätökset, joissa on kysymys

1. erottamisesta yhdistyksen jäsenyydestä
2. jäsenoikeuksien rajoittamisesta tai kurinpitotoimista
3. päätöksen sääntöjenvastaisuudesta; sääntöjenvastaisuus ei tarkoita urheilulajin sääntöjen vastaisuutta

Lautakunta voi käsitellä kilpailutoimintaa järjestävän liigan määräämiä kurinpitotoimia urheilijalle liigan yhteisömuodosta riippumatta, jos liiga on tähän suostunut.

Lautakunta voi käsitellä valituksen urheilijan valitsematta jättämisestä arvokilpailuihin, jos lajiliiton tai Suomen Olympiakomitean selkeästi asettamaa valintakriteeriä ei ole noudatettu tai jos päätös on ilman hyväksyttävää syytä syrjivä sukupuolen, iän, vakaumuksen, mielipiteen, alkuperän, tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lautakunta voi käsitellä valitusasiana Suomen Antidopingtoimikunnan eli ADT:n vahvistaman Suomen antidoping-säännösten perusteella tehdyn päätöksen.

Lautakunta voi osapuolten niin sopiessa toimia myös välimiesoikeutena urheilujärjestötoimintaan liittyvissä taloudellisissa kysymyksissä sekä mahdollisuuksien mukaan antaa järjestöille niiden pyynnöstä lausuntoja urheilutoimintaan liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä, jotka eivät ole tai ole olleet lautakunnan käsiteltävinä valitusasioina.

Lautakunta ei voi ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka on ratkaistu tai käsiteltävänä yleisessä tuomioistuimessa tai välimiesoikeudessa. Asian ratkaiseminen oikeusturvalautakunnassa ei ole esteenä asian tuomioistuinkäsittelylle.

Oikeusturvalautakunnalle tarkoitetut valitukset toimitetaan SLU:n toimistoon osoitteeseen:

Oikeusturvalautakunta

Niina Majamaa, Radiokatu 20, 00093 SLU, puh. (09) 3481 2065

SLU toimittaa valitukset oikeusturvalautakunnan sihteerille, joka huolehtii asioiden saattamisesta ratkaisukuntoon. Valitusmaksu, joka on yhteisöille 600 € ja yksityisille 200 €, on asian vireillepanon yhteydessä maksettava tilille 800013-7029 6734 (SLU/maksupalvelu), viite: urheilun oikeusturvalautakunta.

Lisätietoja Oikeusturvalautakunnasta ja sen päätöksistä:

www.slu.fi/yhteystiedot/oikeusturvalautakunta2, www.urheilu oikeuden yhdistys.fi/oikeusturvalautakunta

1.4 ILMOITUKSET JA LUVAT

Seura joutuu antamaan erilaisia ilmoituksia ja hakemaan erilaisia lupia. Tärkeistä ilmoituksista verotukseen liittyvät ilmoitukset käsitellään osana verotusta ja työnantajavelvoitteita. Kokoontumislakiin oleellisesti liittyvä laki järjestyksenvalvojista käsitellään turvallisuusosiossa.

YLEISÖLLE AVOIMET TILAISUUDET

Kokoontumislaki koskee yleisölle avoimia tilaisuuksia. Lailla turvataan Suomen perustuslain 13.1 §:ssä säädetty kokoontumisvapaus sekä ohjataan tilaisuuksien järjestyksenpitoa. Kokoontumislaisissa tilaisuudet jaetaan kahteen ryhmään, yleisiin kokouksiin ja yleisötilaisuuksiin, joita säännellään tietyissä kysymyksissä eri tavoin.

Tilaisuuden järjestämisen yleiset periaatteet koskevat kaikkia tilaisuuksia. Periaatteiden mukaan kaikki tilaisuudet on järjestettävä rauhanomaisesti, osanottajien tai sivullisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan louk-

kaamatta. Tällaista tilaisuutta järjestettäessä on huolehdittava siitä, ettei kokoontumisesta aiheudu huomattavaa haittaa ympäristölle.

Tilaisuuksia voivat järjestää täysivaltaiset henkilöt, yhteisöt ja säätiöt. Vajaavaltainen, joka on täyttänyt 15 vuotta, saa järjestää tilaisuuksia, jollei ole ilmeistä, että hän ei kykene vastaamaan järjestäjälle lain mukaan kuuluvista velvoitteista. Muu vajaavaltainen saa järjestää tilaisuuksia yhdessä täysivaltaisen henkilön kanssa.

Ketään ei saa yleistä kokousta tai yleisötilaisuutta järjestettäessä asettaa ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan kansallisen tai etnisen alkuperän, sukupuolen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Periaatteessa kaikilla tulee olla oikeus osallistua yleisölle avoimiin tilaisuuksiin.

YLEINEN KOKOUS

Yleisillä kokouksilla tarkoitetaan mielenosoituksia tai muita kokoontumisvapauden käyttämiseksi järjestettyjä avoimia tilaisuuksia, johon kaikki halukkaat voivat osallistua. Ulkona yleisellä paikalla järjestettävästä yleisestä kokouksesta tulee ilmoittaa ennalta poliisille. Ilmoitus on tehtävä suullisesti tai kirjallisesti vähintään kuusi tuntia ennen kokouksen alkamista. Yleistä kokousta koskevan ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

1. kokouksen järjestäjä
2. kokouksen tarkoitus
3. kokouspaikka tai kulkueen reitti
4. kokouksen alkamisaika ja arvioitu päättymisaika
5. järjestäjän asettamat järjestyksenvalvojat
6. kokouksessa käytettävät rakennelmat ja muut erityisvälineet

Kokouksen järjestäjän on lisäksi nimettävä ilmoituksessa yhteydenpitoa varten yhteyshenkilö, jonka on oltava poliisin tavoitettavissa kokouksen järjestämistä koskevissa asioissa.

Yleisen kokouksen saa järjestää ulkona yleisellä torilla, aukiolla, katualueella tai muussa sellaisessa kokoustarkoitukseen soveltuvassa yleisessä paikassa ilman omistajan tai haltijan lupaa. Kokouksissa voi käyttää esimerkiksi äänentoistolaitteita ja muita tavanomaisia kokousvälineitä, jos ne eivät ole ympäristölle vaarallisia. Omistaja tai haltija voi lisäksi rajoittaa kokouspaikan käyttämistä kokoustarkoitukseen, jos kokouksen järjestämisestä on odotettavissa kohtuutonta haittaa omistajalle, haltijalle tai ympäristölle.

Poliisi voi yhteyshenkilön kanssa neuvoteltuaan osoittaa kokouksen siirrettäväksi toiseen paikkaan, jos kokouksen järjestäminen ilmoitetussa paikassa vaarantaa ihmisten turvallisuutta, aiheuttaa huomattavaa haittaa ympäristölle tai vahinkoa omaisuudelle, häiritsee kohtuuttomasti sivullisia, liikennettä, valtiovierailuun tai julkisyhteisön järjestämään kansainväliseen kokoukseen kuuluvaa tai suojelun tarpeeltaan niihin rinnastettavaa tilaisuutta. Lisäksi poliisi voi liikenteen sujuvuuden sitä vaatiessa ja yhteyshenkilön kanssa neuvoteltuaan määrätä kulkueen reittiä muutettavaksi ottaen kuitenkin huomioon, ettei reitin muutoksella vaaranneta kulkueen tarkoitusta.

YLEISÖTILAISUUS

Yleisötilaisuudella tarkoitetaan yleisölle avoimia huvitilaisuuksia, kilpailuja, näytöksiä ja muita näihin rinnastettavia tilaisuuksia, joita ei pidetä yleisinä kokouksina. Jos tilaisuuteen osallistuminen edellyttää kutsua tai määrätyn yhteisön jäsenyyttä, sovelletaan siihen lain yleisötilaisuuksista säännöksiä, jollei tilaisuutta osanottajien lukumäärän, tilaisuuden laadun tai muiden erityisten syiden perusteella voida pitää luonteeltaan yksityisenä. Yleisötilaisuudet vastaavat pääosin vanhaa julkisista huvitilaisuuksista annetun lain tarkoittamia tilaisuuksia.

Yleisötilaisuuden järjestäjän on hankittava järjestämispaikan omistajan tai haltijan suostumus paikan käyttämiseen tilaisuutta varten. Lisäksi, jos tilaisuuden järjestämisestä voi aiheutua vahinkoa henkilöille tai omaisuudelle, on järjestäjän syytä hankkia riittävä vastuuvakuutus mahdollisen korvausvelvollisuutensa varalta. Poliisi voi asettaa vakuutuksen myös tilaisuuden järjestämisen ehdoksi.

Yleisötilaisuudet jakautuvat ilmoituksenvaraisiin ja vapaasti järjestettäviin tilaisuuksiin. Viimeksi mainitut ovat tilaisuuksia, jotka osanottajien vähäisen määrän, tilaisuuden luonteen tai järjestämispaikan vuoksi eivät edellytä toimenpiteitä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai sivullisille ja ympäristölle aiheutuvan haitan estämiseksi taikka erityisiä liikennejärjestelyjä.

Ilmoituksenvaraisten yleisötilaisuuksien ilmoitus on samanlainen kuin yleisistä kokouksista tehtävä ilmoitus. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti järjestämispaikan poliisille vähintään viisi vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista. Poliisiin kannattaa olla aina yhteydessä, jos yleinen turvallisuus tai liikennejärjestelyt sitä voivat edellyttää. Poliisin kanssa voidaan yhdessä tehdä turvallisuuskartoitus ja näin vastuu turvallisuudesta ei jää yksinomaan seuran harteille.

Poliisi voi hyväksyä myöhemminkin tehdyn ilmoituksen, jos tilaisuuden järjestämisestä ei aiheudu haittaa yleiselle järjestykselle eikä määräajan laiminlyönti vaikeuta kohtuuttomasti poliisin tehtäviä.

Poliisilla on oikeus kieltää yleisötilaisuuden järjestäminen, jos:

1. tilaisuuden järjestäminen on lainvastaista tai sen järjestämisessä rikotaan olennaisesti kokoontumislakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä
2. järjestystä ja turvallisuutta ei voida ylläpitää
3. tilaisuuden järjestäminen aiheuttaa vaaraa terveydelle tai vahinkoa omaisuudelle
4. tilaisuuden järjestäminen aiheuttaa huomattavaa haittaa sivullisille tai ympäristölle

Ilmoitus voi koskea myös useita saman järjestäjän samassa paikassa järjestämiä samanlaisia tilaisuuksia. Esimerkiksi kauden peleistä voi tehdä yhden ilmoituksen. Ilmoitus on maksullinen ja poliisi perii jokaisesta ilmoituksesta käsitte-lymaksun.

Maksut (2009): - Yleisötilaisuutta koskeva päätös, joka sisältää määräyksiä 43 €
 - Yleisötilaisuutta koskevan ilmoituksen käsittely 16 €

Usean poliisilaitoksen alueella järjestettävästä yleisötilaisuudesta, kuten erilaisista moottorikilpailuista, tehdään ilmoitus sille poliisilaitokselle, jonka alueella merkittävin osa tilaisuudesta järjestetään.

Niin sanottu huvikielto kumottiin syksyllä 2002. Yleisötilaisuuksia saa järjestää pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä ja ensimmäisenä joulupäivänä.

ELINTARVIKKEIDEN MYYNTI

Kaikkien seurojen tulee huolehtia elintarviketurvallisuudesta esimerkiksi urheilukilpailuissa. Turvallisuuteen liittyvät viranomaisten muodolliset vaatimukset ovat melko suuret. Perustavoite on kuitenkin yksinkertainen: puhtaudesta huolehtiminen.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeiden myynnistä tai luovutuksesta ulkotiloissa ja suurissa yleisötilaisuuksissa annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

SÄÄNNÖLLINEN ULKOMYYNTI

Ulkomyynti katsotaan säännölliseksi, mikäli myynti tapahtuu useammin kuin kerran kuukaudessa tai joka kestää yhtäjaksoisesti kauemmin kuin kaksi vuorokautta.

- edellyttää ilmoituksen tekemistä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle vähintään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. (Selvitys harjoitettavasta toiminnasta, sen laajuudesta, omavalvontasuunnitelmasta, myynti- ja valmistuskalusteista, varasto- ja huoltotiloista, talousveden saannista, jätehuollosta ja henkilökunnan terveydentilasta)
- vaaditaan kirjallinen omavalvontasuunnitelma
- ilmoituksen johdosta tehtävästä päätöksestä peritään maksu
- tarkemmat ohjeet säännöllistä ulkomyyntiä koskevista vaatimuksista löytyy elintarvikeviraston sivuilta: www.elintarvikevirasto.fi.

Lisätietoja: Eviran ulkomyyntiohjelunnonos ([www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valvonta_ ja_yritt_j_t/ulkomyynti](http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valvonta_ja_yritt_j_t/ulkomyynti))

TILAPÄINEN ULKOMYYNTI

Tilapäisellä myynnillä, johon voi liittyä valmistusta ja tarjoilua, tarkoitetaan harvemmin kuin kerran kuukaudessa tapahtuvaa myyntiä, joka ei yhtäjaksoisesti kestä kauemmin kuin kaksi vuorokautta.

- ennen myyntitoiminnan aloitusta (15 vrk aiemmin) tehtävä ilmoitus sen kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, jonka alueella myynti- ja tarjoilupaikka sijaitsee
- hakemuksessa oltava hakijan yhteystiedot, tilapäismyynnin aika ja paikka, toiminnan laatu, tuotevalikoima sekä selvitys säilytysolosuhteista, myyntikalusteista ja talousveden saannista
- mikäli tapahtumaan odotetaan osallistuvan yhtä aikaa vähintään 500 henkilöä, tapahtuman järjestäjän on tehtävä ilmoitus suuresta yleisötapahtumasta

- omavalvontavelvoite, mutta suunnitelmaa ei vaadita kirjallisena.

Säädetyin lain mukaan nykyisin vaaditaan hygieniaosaamistesti ammatikseen elintarvikkeita käsitteleviltä työntekijöiltä, osaamisen osoittamisen velvoite ei siis kuitenkaan koske satunnaisia tapahtumia. Satunnaisia työntekijöitä koskee kuitenkin terveydensuojelulaki.

TILAPÄINEN SISÄMYyntI

Tilapäiseen sisämyyntiin ei ole olemassa erillistä ohjetta, mutta ulkomyyntiohjetta voi soveltaa sisämyyntiin monin paikoin. Mikäli kyseessä on suuri yleisötilaisuus sisätiloissa, noudatetaan edellä mainittuja suuren yleisötapahtuman ohjeita.

Tilapäisiä myyntitapahtumia järjestettäessä on syytä ottaa ajoissa yhteyttä tapahtumapaikkakunnan terveydensuojeluviranomaisiin ja keskustella järjestelyistä heidän kanssaan. Paikallisilta viranomaisilta saa parhaiten tiedon kyseisellä paikkakunnalla noudatettavasta käytännöstä ja kunnan mahdollisista määräyksistä. Heiltä voi myös hankkia valmiita ilmoituslomakkeita ja muuta materiaalia.

SUURI YLEISÖTILAISSUUS

Tapahtuma, johon arvioidaan osallistuvan yhtä aikaa yli 500 ihmistä.

- ilmoitus vähintään 15 vrk ennen tapahtuman alkua kirjallisena kunnan terveydensuojeluviranomaiselle
- ilmoituksessa oltava selvitys harjoitettavasta toiminnasta, sen laajuudesta, myynti- ja valmistuskalusteista, varasto- ja huoltotiloista, talousveden saannista ja jätehuollosta
- yksittäiset myyjät voivat toimittaa tiedot joko tilaisuuden järjestäjälle, joka liittyy ne ilmoitukseen tai suoraan viranomaiselle.

HYGIENIAOSAAMINEN - HYGIENIAPASSI

Elintarvikehygieenisellä osaamisella tarkoitetaan jatkuvaa tietojen ja taitojen päivittämistä sekä ajankohtaisten alaa koskevien muutosten huomioimista osana yrityksen omavalvontaa. Elintarvikealan toimijan velvollisuus on kustannuksellaan varmistaa, että elintarvikkeita käsitteleviä työntekijöitä koulutetaan ja ohjataan heidän työtehtäviensä edellyttämällä tavalla. Lisäksi työnantajan/elintarvikealan toimijan on varmistuttava siitä, että sellaisilla henkilöillä, jotka käsittelevät työkseen elintarvikehuoneistossa pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita on elintarvikehygieenisistä osaamista osoittava hygieniaosaamistodistus (hygieniapassi). Hygieniaosaamistodistuksen hinta on 1.7.2008 alkaen 5,40 €/todistus.

Toiminnanharjoittajan on varmistuttava siitä, että elintarvikehuoneistossa työskentelevällä, helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevällä henkilöllä on tehtäviensä suorittamisen kannalta riittävät perustiedot elintarvikehygieniaan liittyvästä mikrobiologiasta, ruokamyrkytyksistä, hygieenisistä työtapoista, henkilökohtaisesta hygieniasta, puhtaanapidosta, omavalvonnasta ja lainsäädännöstä.

Vapaaehtoisten ja työsuhteisten työntekijöiden on suoritettava osaamistesti, mikäli esimerkiksi seuralla on elintarvikehuoneisto tai sellaiseksi tarkoitettu paikka. Säännöllisesti työskenteleviltä henkilöiltä vaaditaan aina osaamisen osoittamista. Satunnaisesti työskentelevien kohdalla osaamisen osoitetaan kolmen kuukauden työskentelyajan jälkeen. Esimerkiksi kesätyöntekijällä saattaa kolme kuukautta tulla täyteen vasta kolmantena kesänä.

Henkilöiltä, jotka esimerkiksi paistavat lettuja tai makkaraa urheiluseuransa tapahtumassa ei vaadita osaamistestiä. Hygieniaosaaminen koskee elintarvikkeita ammattimaisesti käsitteleviä eikä osaamisen osoittamisen velvoite koske satunnaisia tapahtumia. Satunnaisia työntekijöitä koskevat kuitenkin elintarvikkelaki, jolloin hygieniaosaamisen porrasmallissa elintarvikkeita valmistavat ja myyvät henkilöt sijoittuvat hygieniaosaamisen portaalle yksi.

Toiminnanharjoittajan on osana omavalvontaa pidettävä kirjaa elintarvikehuoneistossa työskentelevien henkilöiden elintarvikehygieenisestä osaamisesta ja esitettävä nämä tiedot pyydettäessä terveydensuojeluviranomaiselle tai eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain (1195/1996) mukaiselle laitosta valvovalle viranomaiselle.

Lisää tietoa aiheesta osoitteesta: www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/hygieniaosaaminen

YMPÄRISTÖLUPAMENETTELYT

Toiminnanharjoittajan on tunnettava ympäristöä koskevat lakisääteiset velvoitteensa ja toimittava niiden mukaisesti. Ympäristönsuojelulain (YSL) mukaisen ympäristöluvan tarvitsevat muun muassa lentopaikat, ulkona sijaitsevat moottoriurheiluradat ja ampumaradat sekä muu toiminta, joka aiheuttaa kohtuutonta ja pysyvää rasisusta ympäristölle. Sisätiloissa sijaitsevat urheiluradat voivat saada lupansa terveydensuojelulain mukaisessa ilmoitusmenettelyssä.

Lupamenettely etenee seuraavasti: Lupahakemuslomake osoitetaan toimivaltaiselle lupaviranomaiselle. Viranomainen tiedottaa lupahakemuksesta sekä pyytää tarvittavat lausunnot ja ottaa vastaan muistutuksia. Lausuntojen ja muistutusten perusteella kuullaan toiminnanharjoittajaa, jonka jälkeen viranomainen suorittaa lupaharkinnan ja antaa päätöksen, jossa voidaan antaa määräyksiä. Päätöksestä tiedotetaan ja se julkistetaan. Päätös saa lainvoiman, jos siihen ei muutoksenhakuaikana puututa. Alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, kuntien ympäristön- suojeluviranomaiset ja Suomen ympäristökeskus neuvovat lupamenettelyasioissa (www.ymparisto.fi).

MELUILMOITUS, MAASTO- JA VESILIIKENNELAKI

Urheilutilaisuuksia koskevia lupa- ja ilmoitusmenettelyjä ovat meluilmoitus sekä maasto- ja vesiliikennelain mukaiset luvat. Meluilmoitus pitää tehdä erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta. Ilmoitus on jätettävä 30 päivää ennen tapahtumaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Jos tapahtuma sijoittuu useamman kunnan alueelle, jätetään ilmoitus alueelliselle ympäristökeskukselle. Jos tapahtuma sijoittuu useamman kunnan alueelle, jätetään ilmoitus siihen aluekeskukseen, jonka alueella tapahtuma on pääosin toteutettu. Ilmoituksesta tehtävässä lupapäätöksessä voidaan antaa määräyksiä, joita ilmoittajan on noudatettava.

Maastoliikennelain mukainen lupa vaaditaan moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla tapahtuvaan kilpailujen ja harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samassa maastossa. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos alue on varattu tarkoitukseen asemakaavassa tai alueelle on annettu YSL:n mukainen ympäristölupa. Lupa on haettava myös yksittäisen tapahtuman järjestämiseen, jos tapahtumasta on odotettavissa huomattavia haittoja luonnolle, muulle ympäristölle, asutukselle, yleiselle virkistyskäytölle, kalastukselle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle. Luvan myöntämisen ehtona on, että tapahtuma täyttää riittävät turvallisuusvaatimukset, toiminnasta ei aiheudu kohtuutonta haittaa ja toiminnan järjestämiseen on saatu alueen omistajan tai haltijan kirjallinen lupa. Vesiliikennelain mukainen lupa on täysin vastaava, koskien vesiliikennettä.

KANSAINVÄLISET KILPAILUT JA TULLI

Liikuntajärjestöt joutuvat tekemisiin tulliasioiden kanssa kansainvälisen kilpailutoiminnan yhteydessä. Tullipiiri saattaa vaatia ulkomaalaisilta osallistujilta takuumaksun väliaikaisesti maahan tuotavista urheiluvälineistä. Urheiluvälineiden väliaikainen vieminen maasta ulos saattaa myös aiheuttaa ongelmia. Erityisesti tulliasiat koskevat hevosia, veneitä ja ampuma-aseita sekä joissakin tapauksissa saatuja palkintoja.

Urheilutapahtumiin liittyvistä järjestelyistä voidaan sopia etukäteen paikallisen tullipiirin kanssa. Esimerkiksi urheilukilpailun järjestäjä voi ottaa vastuun järjestämiinsä kilpailuihin väliaikaisesti tullitta tuotavista urheiluvälineistä mahdollisesti kannettavista tullimaksuista, antamalla tullille esimerkiksi pankkitakuun. Tulliviranomaisen harkinnan mukaan vakuudesta voidaan luopua esimerkiksi, jos järjestäjä toimittaa tulliviranomaiselle luettelon kilpailun osanottajista ja antaa kirjallisen sitoumuksen siitä, että se vastaa tulleista ja veroista, jos väliaikaisesti tullitta tuotuja tavaroita ei jälleenviedä asetettujen määräaikojen kuluessa.

*Lisätietoja: Valtakunnallinen tullineuvonta
Erottajankatu 15 - 17 A, 4. krs, puh. 020 690 600, ma-pe klo 8.00 - 16.15, www.tulli.fi*

MUSIIKIN JULKINEN ESITTÄMINEN

Jos kilpailuissa, valmennustilaisuuksissa ja muissa seuran tapahtumissa esitetään musiikkia, järjestäjä on velvollinen maksamaan korvausta musiikin tekijöille, esittäjille ja tuottajille. Lupaa äänitteiden esittämiseen ei tarvita, mutta käytöstä on suoritettava korvaus. Oikeus on lainsäädännössämme toteutettu pakkolisenssiä muistuttavalla järjestelyllä. Musiikin julkiseen käyttöön esimerkiksi tallentamiselle äänilevylle tai nauhalle on saatava tekijöiden lupa etukäteen.

SLU on sopinut Teoston ja Gramexin kanssa koko järjestäytynyttä liikuntaa koskevan musiikin käytön tekijänoikeuskorvauksista. Sopimukset kattavat noin 9200 valtakunnallista, alueellista ja paikallista yhteisöä, joiden joukossa mm. 9000

liikunta- ja urheiluseuraa sekä kaikki SLU:n lajiliitot ja muut jäsenjärjestöt. Sopimuksen maksavat SLU:n jäsenjärjestöt, jotka voivat periä niitä edelleen myös omilta jäseniltään.

Sopimusten ansiosta liikunta- ja urheiluseurat voivat nyt vapaasti esittää julkisesti musiikkia eri liikunta- ja urheilutilaisuuksissa, -tapahtumissa sekä liikuntatunneilla. Sopimus ei kuitenkaan kata tapahtumia, joissa on yli 15 000 katsojaa tai osallistujaa. Sopimukseen ei myöskään kuulu elinkeinotoiminta tai huvitilaisuudet, kuten perinteiset lavatanssit. Isojen tapahtumien rajanvedosta ja hinnasta tapahtuman järjestäjä neuvottelee tapahtumakohtaisesti Teoston ja Gramexin kanssa. Musiikin kopiointi ei kuulu sopimukseen.

TEOSTO (sopimusnumero on 125 21991, sopimus voimassa 31.12.2010 saakka)

Teosto on säveltäjien, sanoittajien, sovittajien ja musiikinkustantajien tekijänoikeusjärjestö.

Teosto myöntää musiikin käyttöön luvat musiikin tekijöiden ja kustantajien puolesta. Teosto edustaa noin 20 000:tta kotimaista sekä noin kahta miljoonaa ulkomaista tekijää ja kustantajaa. Musiikin käytöstä keräämistään korvauksista Teosto jakaa vuosittain noin 90 % musiikin tekijöille ja suomalaisen musiikin edistämiseen. Lopuilla noin 10 %:lla kateen toimintakulut.

GRAMEX (sopimusnumero LI040, sopimus voimassa 31.12.2010 saakka)

Esittävien taitelijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys.

Gramex kerää korvaukset äänitemusiikin käytöstä musiikin esittäjien ja tuottajien puolesta. Gramex edustaa yli 40 000:tta esittävää taiteilijaa ja äänitetuottajaa. Keräämistään korvauksista Gramex jakaa noin 86 % esittäville taiteilijoille ja äänitteiden tuottajille sekä kotimaisen musiikin edistämiseen (ESEK).

Lisätietoja: www.teosto.fi, www.gramex.fi

ARPAJAISET

Arpajaislain mukaiset maksulliset tavara-arpajaiset on varattu Suomessa vain yleishyödyllisille yhteisöille, joilla on kotipaikka Suomessa, varojen hankkimiseksi yleishyödylliseen tarkoitukseen. Tämä tarkoittaa, että viranomaiset myöntäessään arpajaisluvat myös tarkastavat, että hakijayhteisö on todellisuudessa yleishyödyllinen yhteisö ja että tuotto käytetään yleishyödylliseen toimintaan.

Tavara-arpajaisten muotoja on useita:

MINIATYYRIARPAJAISET

Miniatyyriarpajaiset on uusi arpajaiskäsite, jonka mukaan työyhteisöt ja vakiintuneet harrastusryhmät voivat jäsentensä keskuudessa järjestää arpajaiset virkistys-, harrastustoimintansa tai yleishyödyllisen toimintansa edistämiseksi. Arpajaisten järjestämisoikeus ei edellytä yhteisön rekisteröintiä.

Miniatyyriarpajaisten arpojen yhteenlaskettu arvo ei saa ylittää 500 euroa. Arpajaisten voittojen arvon on oltava vähintään 35 % arpojen yhteenlasketusta myyntihinnasta ja pienimmän voiton on oltava vähintään yhtä suuri kuin arvan hinta. Arpojen myynti ja voittojen jako on järjestettävä samassa tilaisuudessa.

Arpajaiset saa järjestää ilman arpajaislupaa. Miniatyyriarpajaisista ei tarvitse tehdä erillistä arpajaislain mukaista tilitystä. Valtioneuvoston asetus arpajaisista ei myöskään aseta miniatyyriarpajaisille muita erillisiä vaatimuksia.

PIENARPAJAISET

Pienarpajaiset ovat vanha yhdistysten ja yhteisöjen tavara-arpajaisten muoto, joka on eräiltä osin uudistettu. Pienarpajaisia saa toimeenpanna rekisteröity yhdistys, itsenäinen säätiö tai muu sellainen yhteisö, jolla on yleishyödyllinen tarkoitus. Lisäksi koululuokka tai sitä vastaava opintoryhmä voi opiskelun tai opiskelua tukevan harrastustoiminnan edistämiseksi toimeenpanna pienarpajaiset, jos arpajaisiin liittyvistä tehtävistä vastaa täysivaltainen henkilö.

Pienarpajaisten arpojen yhteenlaskettu myyntihinta ei saa ylittää 2 000 euroa. Arpajaisten voittojen arvon on oltava vähintään 35 % arpojen yhteenlasketusta myyntihinnasta ja pienimmän voiton on oltava vähintään yhtä suuri kuin arvan hinta. Arpojen myynti ja voittojen jako on järjestettävä samassa tilaisuudessa.

Pienarpajaiset saa järjestää ilman arpajaislupaa, mutta siitä on tehtävä tilitys, laadittava arvontapöytäkirja ja arpoihin tai arpojen myyntilistaan on merkittävät määrät tiedot.

Pienarpajaisten tiedot:

1. arpajaisten toimeenpanija	6. suoritetaanko arvonta myytyjen vai kaikkien myynnissä olleiden arpojen kesken
2. arvan hinta	7. voittojen määrä, arvo ja laji
3. arpojen lukumäärä	8. missä ja milloin tilitys pidetään nähtävänä
4. kertyvien varojen käyttötarkoitus	
5. arvonnin suorittamistapa	

Arvassa tulee olla merkintä, jonka perusteella voidaan todeta, sisältyykö arpaan voitto.

Pienarpajaisten arvonta ja arvonnasta laadittava pöytäkirja (pienarpajaisten arvontapöytäkirja)

Pienarpajaisten arvonta tulee suorittaa luotettavalla tavalla. Arvonnasta tulee laatia pöytäkirja, jonka allekirjoittaa arvonnin suorittanut henkilö tai koululuokan tai vastaavan opintoryhmän arpajaisista vastaava täysivaltainen henkilö.

Pienarpajaisten arvontapöytäkirjassa tulee mainita:

1. arpajaisten toimeenpanoaika, -paikka ja -tapa	3. arvonnin suorittamistapa
2. arpojen lukumäärä	4. arvonnin suorittaja
	5. muut tarpeelliset tiedot

Voittoarvoista ja voitoista tulee laatia luettelo, jonka arvonnin suorittaja allekirjoittaa. Voittoluetteloon tulee liittää arvontapöytäkirja.

Pienarpajaisten tilitys

Pienarpajaisten tilityksessä tulee mainita:

1. arpajaisten toimeenpanoaika ja -paikka	5. arpajaisten tuotto
2. arpojen yhteenlaskettu myyntihinta	6. kenelle ja milloin arpajaisten tuotto on luovutettu
3. myydyistä arvoista kertynyt kokonaistulo	7. mihin tarkoitukseen arpajaisten tuotto käytetään
4. arpajaisten toimeenpanokulut yksilöityinä	

Tilitykseen tulee liittää pienarpajaisten arvontapöytäkirja liitteineen ja se tulee pitää nähtävänä esimerkiksi arpajaisten vastuuhenkilön luona kahden viikon ajan tilityksen valmistumisen jälkeen. Tilitystä ei toimiteta viranomaisille.

Pienarpajaisten toimeenpanijan tulee säilyttää tilitys kuuden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana pienarpajaiset järjestettiin. Koululuokan tai vastaavan opintoryhmän arpajaisista vastaavan täysivaltaisen henkilön tulee säilyttää tilitys yhden vuoden ajan arpajaisten toimeenpanosta.

Pienarpajaisten arvonta- ja tilitystietojen tallentamista varten voi käyttää sisäministeriön kehittämää lomaketta, joka löytyy poliisin [www-sivuilta](http://www.poliisi.fi). (www.poliisi.fi)

TAVARA-ARPAJAISET, JOTKA EDELLYTTÄVÄT LUPAA

Tavara-arpajaisia saa toimeenpanna rekisteröity yhdistys, itsenäinen säätiö tai muu sellainen yhteisö, jolla on yleishyödyllinen tarkoitus. Arpajaiset saa järjestää vain viranomaisen antamalla luvalla miniatyyri- ja pienarpajaisia lukuun ottamatta. Lupa tarvitaan siis, jos arpojen yhteenlaskettu myyntihinta ylittää 2000 €. Lupalomakkeita on esimerkiksi poliisin [www-sivuilla](http://www.poliisi.fi) (www.poliisi.fi).

- Luvan yhden kihlakunnan alueella toimeenpantaviin tavara-arpajaisiin antaa kihlakunnan poliisilaitos.
- Luvan usean kihlakunnan sekä yhden tai useamman läänin alueella toimeenpantaviin arpajaisiin antaa yhteisön kotipaikan lääninhallitus.

Lupa voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi edellytyksenä, että hakija on määräaikaan mennessä suorittanut arpajaisveron ja tilityksen aiemmista arpajaisista. Uuden arpajaisluvan saaminen on mahdollista, vaikka edellisten arpajaisten tilityksen määräaika ei ole mennyt umpeen.

Voittojen yhteenlasketun arvon on vastattava vähintään 35 % arpojen yhteenlasketusta myyntihinnasta. Pienimmän voiton arvon on vastattava vähintään arvan hintaa. Voitoina annettavien arpojen arvoa ei saa sisällyttää säädettyyn voittojen vähimmäisarvoon.

Tilitys on toimitettava viiden kuukauden kuluessa tavara-arpajaisluvan voimassaolon päättymisestä.

Tavara-arpajaisten käytännön toimeenpanoon liittyviä tehtäviä saa suorittaa vain arpajaisluvan saaja tai luvassa määrätty elinkeinonharjoittaja, joka voi olla luonnollinen henkilö, yhteisö tai säätiö.

ARVAUSKILPAILUT

Arvauskilpailut ovat uusi tavara-arpajaismuoto, jossa arvausten perusteella voi voittaa tavaraa tai lahja- tai ostokortteja. Arvauksen kohteena ei voi olla mikään urheilu tai muu kilpailu vaan ainoastaan tarkasti määriteltävissä oleva asia-tila tai ilmiö (esimerkiksi jäidenlähtö). Arvauskilpailun toimeenpanijan on tehtävä viranomaisille kirjallinen ilmoitus vähintään 5 päivää ennen arvauskilpailua.

- Ilmoitus yhden kihlakunnan alueella toimeenpantaviin arvauskilpailuihin tehdään kihlakunnan poliisilaitokselle.
- Ilmoitus usean kihlakunnan sekä yhden tai useamman läänin alueella toimeenpantaviin arvauskilpailuihin tehdään yhteisön kotipaikan lääninhallitukselle.
- Pienarpajaisten tai miniatyyriarpajaisten järjestäjillä on oikeus järjestää pienimuotoisia arvauskilpailuja ilman ilmoitusta samoilla ehdoilla kuin pienarpajaiset tai miniatyyriarpajaiset.

Arvauskilpailun toimeenpanoaika saa olla enintään kuusi kuukautta. Ilmoituslomakkeet ja tarkemmat ohjeet ovat esimerkiksi poliisin www-sivuilla (www.poliisi.fi).

Urheilu- ja hevoskilpailujen sekä muiden kilpailujen lopputuloksia voi hyödyntää vain veikkaus- ja vedonlyöntipeleissä. Käytännössä Veikkaus siis voi käyttää urheilukilpailujen tuloksia esimerkiksi Pitkävedossa ilman kilpailunjärjestäjän lupaa. Varmistukseksi osallistujista ja muista kisajärjestelyistä Veikkaus on kuitenkin usein yhteydessä kilpailunjärjestäjään. Tässä yhteydessä on hyvä sopia yhteistyön ehdoista. SLU suosittaa yhteistyötä – myös ilman Veikkauksen suositamaa erityiskorvausta.

BINGOPELIT

Bingoluvan voi saada vain suomalainen yleishyödyllinen yhteisö. Luvan myöntää enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan pelin toimeenpanopaikan kihlakunnan poliisilaitos. Lisää poliisin www-sivuilta (www.poliisi.fi).

Voittajia voi olla useampia samanaikaisesti. Voittojen enimmäisarvo ei saa ylittää 75 % kuuden kuukauden kokonaisymyynnin arvosta eikä 95 % yhdenkään kuukauden aikana. Bingossa sallitaan edelleen vain tavaravoitot.

ARPAJAISSVERO

Käytännössä tavara-arpajaisten tulo on verotonta, jos arpojen yhteenlaskettu bruttomyyntituotto on alle 3333,33 € ja näin ollen veroa tulisi maksettavaksi alle 50 €. Myynnin ylittäessä 3333,33 €, vero on 1,5 % arpajaisten tuotosta. Arpajaisten toimeenpanijan tulee maksaa arpajaisverot oma-aloitteisesti verovirastolle viimeistään kalenterikuukaudelta kolmanneksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Jos tavara-arpajaiset päättyvät tammikuussa, arpajaisverot on maksettava viimeistään huhtikuun 1 päivänä.

Bingopelistä vero on 5 % jaettujen voittojen yhteenlasketusta arvosta, johon ei lueta uuteen peliin oikeuttavia voittoja. Veroa ei tarvitse maksaa silloin, jos kalenterikuukaudelta suoritettavan veron määrä olisi vähemmän kuin 50 €. Tästä seuraa, että veroa ei tarvitse maksaa, jos kalenterikuukauden aikana jaettujen voittojen yhteenlaskettu arvo ilman uusiin peleihin oikeuttavia voittoja jää alle 1.000,00 €:n.

RAHANKERÄYS

Rahankeräyslainsäädäntö on uudistunut 1.7.2006 alkaen. Uudella lailla selvennetään rahankeräystoiminnan eroa yleishyödyllisten toimijoiden muuhun varainhankintaan, erityisesti kaupankäyntiin. Rahankeräyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa yleisöön vetoamalla kerätään vastikkeetta rahaa yleishyödylliseen tarkoitukseen.

Rahankeräystoiminnan ja muun varainhankinnan välisen eron selventämiseksi tiukennettiin lahjoittajalle vastikkeeksi annettavan keräystunnuksen määritelmää. Keräystunnuksella ei saa olla itsenäistä taloudellista arvoa. Laki kieltää rahankeräyksen järjestämisen tavalla, jossa kaupankäynti tai jäsenhankinta ja rahankeräys ovat ilmeisessä vaarassa sekoittua keskenään.

Rahankeräyslaki mahdollistaa tehokkaan viranomaisvalvonnan. Valvonta koostuu ennakollisesta lupaharkinnasta sekä jälkikäteisestä tilitysten ja niihin liittyvien varojen käytön valvonnasta.

Rahankeräyslaki sallii taloudellisissa vaikeuksissa olevan yksittäisen henkilön tai perheen auttamisen rahankeräyksellä. Rahankeräystä ei edelleenkaan saa järjestää esimerkiksi olympiavoittajan kunniaksi.

YKSITYSKOHTAISEMPIA HUOMIOITA

Rahankeräyslain soveltamisalaan ei kuulu naapuriapu, tavarakeräykset, vetoaminen yleisöön omaisuuden saamiseksi testamentein, hyväntekeväisyshuutokaupat, tukikonsertit ja tukitilaisuudet eikä yksityishenkilöiden merkkipäiväksujen ja -haastattelujen sekä kuolinilmoitusten ja muistokirjoitusten yhteydessä esitetyt muistamispyynnöt.

Rahankeräys saadaan toimeenpanna vain viranomaisen antamalla luvalla (rahankeräyslupa). Rahankeräyslupaa ei tarvita päiväkodin ryhmän, koululuokan tai vakiintuneen opinto- tai harrasteryhmän suorittamaan rahankeräykseen, jos rahankeräyksen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä vastaa täysivaltainen henkilö. Rahaa saadaan kerätä esimerkiksi harrasteryhmän järjestämissä tilaisuuksissa, jos kerätyt varat käytetään harrastustoiminnan edistämiseen.

Rahankeräyslupaa ei tarvita myöskään kokoontumislaissa tarkoitetun yleisen kokouksen järjestäjän kokoukseen osallistuvien keskuudessa suorittamaan rahankeräykseen silloin, kun yleinen kokous järjestetään sisätiloissa.

Rahankeräyslupa, joka on aina määräaikainen, voidaan antaa Suomessa rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle, jolla on yksinomaan yleishyödyllinen tarkoitus. Rahankeräyslupaa on haettava kirjallisesti ja lupahakemukseen tulee liittää yksityiskohtainen keräys- ja käyttösuunnitelma.

Rahankeräyksen toimeenpanopaikan kihlakunnan poliisilaitos antaa rahankeräyslupan yhden kihlakunnan alueella toimeenpantavaan rahankeräykseen. Etelä-Suomen lääninhallitus antaa rahankeräyslupan yhden kihlakunnan aluetta laajemmalla alueella toimeenpantavaan rahankeräykseen.

Rahankeräyksen käytännön toimeenpanon voi hoitaa rahankeräyslupan saaja itse tai erillinen rahankeräyksen käytännön toimeenpanija. Rahankeräyksen käytännön toimeenpanijaa ei voida käyttää yksittäisen henkilön tai perheen auttamiseksi toimeenpantavissa keräyksissä.

Rahankeräyslupan saajan on avattava kutakin rahankeräystä varten erillinen pankkitili tai erilliset pankkitilit (rahankeräystili). Lupaviranomainen voi myöntää poikkeuksen vaatimuksesta käyttää rahankeräystiliä sekä vaatimuksesta käyttää kutakin rahankeräystä varten erillistä rahankeräystiliä, jos tämä on keräyksen suppeudesta, keräystavasta, keräys-toiminnan jatkuvuudesta tai muusta syystä johtuen perusteltua.

Rahankeräyksellä saadut varat on käytettävä rahankeräysluvassa määrättyyn käyttötarkoitukseen. Jos saatuja varoja tai osaa niistä ei voida käyttää rahankeräysluvassa määrättyyn tarkoitukseen, lupaviranomainen voi hakemuksesta muuttaa varojen käyttötarkoitusta.

Jos rahankeräyslupa on myönnetty kiinteän omaisuuden hankintaan tai perusparannukseen, ei kyseistä omaisuutta saa käyttää pysyvästi muuhun kuin lupapäätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen eikä omaisuuden omistus- tai hallintaoikeutta saa luovuttaa toiselle luvassa määrättyä omaisuuden käyttöaikana.

Luvan saajalla on tilitysvelvollisuus. Tilitys on toimitettava kuuden kuukauden kuluessa lupa-ajan päättymisestä luvan myöntäneelle viranomaiselle, jonka on tarkastettava ja hyväksyttävä tilitys.

RAHAPELIEN MARKKINOINTI

Rahapelitoimintaa koskevaa lainsäädäntöä ollaan parasta aikaa tätä kirjoittaessa tiukentamassa arpajaislain muutoksella (HE 96/2008). Rahapeleistä aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemiseksi on tarpeen lisätä arpajaislakiin säännökset rahapeli-ikärajoista ja markkinoinnista. Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry pitää tärkeänä, että erityisesti markkinoinnin rajoituksiin liittyvät säännösmuutokset saatetaan voimaan mahdollisimman nopeasti.

Ehdotetun arpajaislain 14b §:n mukaan rahapeliluvan saanut rahapeliyhteisö saa markkinoida rahapelejä ja rahapeliyhteisöä, jos markkinointi ei edistä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja aiheuttavaa pelaamista ja jos markkinoinnilla ohjataan rahapeli-ikärajoja lain nojalla harjoitettavaan sallittuun rahapelitoimintaan. Markkinointia ei kuitenkaan saa kohdistaa alaikäisiin. Markkinoinnissa ei saa kuvata runsasta pelaamista myönteisesti taikka pelaamattomuutta tai kohtuullista pelaamista kielteisesti.

Rahapeli-ikärajojen markkinointi on kielletty muualla kuin erityisissä pelisaleissa, pelikasinoissa ja raviradoilla, joihin pelit tai niiden myyntipiste on sijoitettu, jos peleihin on pelisääntöjen vahvistamisen yhteydessä todettu liittyvän erityinen pelihaittojen vaara (HE:n mukaan erityistä vaaraa ei yleensä sisälly esimerkiksi Lottoon, Kenoon ja pahviarpoihiin).

Pelaajille voidaan kuitenkin antaa tietoa edellä mainittujen pelien pelikohteista, pelimaksuista, voittojen todennäköisyydestä ja voitoista.

Jatkossa sisäasiainministeriö voi kieltää 14 b §:n vastaisen rahapelin markkinoinnin. Kielto voidaan kohdistaa rahapelin toimeenpanijaan sekä elinkeinonharjoittajaan tai yhteisöön, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja, luovuttaa tilan raha-automaattien käytettävänä pitämiseen tai markkinoi rahapelejä.

Hallituksen esityksessä rahapelin toimeenpanon ja markkinoinnin kieltämispäätöstä ehdotetaan tehostettavaksi lupa- ja valvontaviranomaisen (sisäasiainministeriö) mahdollisuudella asettaa uhkasakko ja tuomita se maksettavaksi. Rahapeliluvan nojalla harjoitettavan rahapelitoiminnan lainvastaista markkinointia koskevan uhkasakon tuomitsisi kuitenkin maksettavaksi markkinaoikeus. Vastaava järjestelmä on käytössä alkoholin ja tupakan markkinoinnin valvonnan osalta.

Urheilujärjestöjen kannalta arpajaislain muutos tulee selkeyttämään rahapelitoiminnan mainostamista koskevia käytänteitä. Uusittava laki ei ole vielä astunut voimaan, mutta suotavana voidaan pitää, että lapsillekin suunnattu markkinointi (esim. juniorikisan numeroliiveissä, "Lyö vetoa!", "Pelaa pokeria!") lopetettaisiin jo nyt. Muutoinkin järjestöjen kannattaa jo varautua muun muassa yhteistyökumppaneuvotteluissaan lainsäädännön muutoksiin.

ALKOHOLIN ANNISKELU

Oheinen kappale perustuu yhteistyössä Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen kanssa vuonna 1998 tehtyyn ohjeeseen. Ohje perustui alkoholilakiin, joka tuli voimaan 1.1.1995 sekä sosiaali- ja terveysministeriön päätökseen 20.2.1998. 2000-luvun aikana alkoholilaki on kiristynyt niin anniskeluasioissa vuonna 2002 kuin mainontaa koskienkin vuonna 2007 toteutettujen lainsäädäntöhankkeiden seurauksena.

Tässä yhteydessä käsitellään vain alkoholin anniskelun ja mainonnan lainsäädännöllisiä edellytyksiä. Ensimmäinen pohdinta on kuitenkin eettinen pohdinta. Urheilu ja alkoholi keskustelua on käyty muun muassa SLU:n Reilu Peli -dokumentissa.

YLEISTÄ

Alkoholilain valvonnan ylin johto ja ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Käytännön valvonta kuuluu lääninhallituksille. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (STTV) ohjaa lääninhallituksia valvonnan toteuttamisessa. Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa ainoastaan kunnassa, jossa kunnanvaltuusto on antanut siihen suostumuksen.

Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa se, jolle on myönnetty anniskelulupa. Anniskeluluvan myöntää sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, kun kysymyksessä ovat yli 4,7 %:n alkoholijuomat. Enintään 4,7 %:n käymisteitse valmistetun alkoholijuoman anniskeluluvan myöntää oma lääninhallitus.

Anniskelulupa voidaan myöntää toistaiseksi, määräajaksi tai tilapäisesti sille, jolla arvioidaan olevan tähän toimintaan tarvittavat edellytykset ja vaadittava luotettavuus. Tilapäinen anniskelulupa voidaan myöntää sellaisen tilaisuuden ajaksi, jonka kesto on selvästi etukäteen määriteltä. Tilapäinen lupa on voimassa korkeintaan yhden kuukauden ajan. Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään yhden vuoden ajaksi.

Lupa on aina maksullinen. Alennettu käsittelymaksu peritään silloin, kun luvanhakijalle on jo aiemmin annettu tuotevalvontakeskuksen myöntämä muu lupa. Alennus voi kuitenkin olla enintään aikaisemmin perityn suurimman maksun suuruinen.

LUVAN SAAMISEN YLEISET EDELLYTYKSET

Anniskelulupa myönnetään täysi-ikäiselle hakijalle, jolla on alkoholijuomien anniskeluun vaadittava luotettavuus sekä tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset.

Anniskelua saa harjoittaa vain anniskeluluvan myöntävän viranomaisen hyväksymässä anniskelupaikassa. Anniskelupaikan tulee soveltaa ravitsemisliikettä. Paikan tiloihin tulee täyttää ne vaatimukset, jotka niiden käytölle ravitsemisliiketarkoitukseen on lainsäädännössä asetettu. Anniskelupaikan anniskelualue, asiakaspaikkoja ja anniskeluaikaa voidaan rajoittaa, jos anniskelupaikan sijainnin tai muiden erityisten olosuhteiden perusteella on ilmeistä, että anniskelua ei voida kohtuudella valvoa.

Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai lupaa rajoittaa, vaikka kaikki muut edellytykset täyttyisivätkin, jos lupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma ja johon osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria.

Urheilutapahtumissa myydään monenlaisia VIP-paketteja, joihin saattaa sisältyä myös alkoholintarjoilua. Tapahtumien järjestäjien on syytä huomata alkoholintarjoilun rajoitukset kokonaispaketteja suunnitellessaan. Jos tapahtuman järjestäjä ja ravintolan harjoittaja ovat eri yhteisöjä, ei tapahtumanjärjestäjä, vaikkapa urheiluseura, konserttialan yhtiö jne. voi lainkaan myydä sellaisia pääsylippuja, jotka sisältävät alkoholijuomia. Tämä olisi alkoholijuomien välittämistä. Vain anniskeluluvan haltijat, vähittäismyymälät ja Alko voivat laillisesti myydä alkoholijuomia.

Jos tapahtuman järjestäjä on samalla ravintoloitsija, voi lipun hintaan sisällyttää vain yhden miedon alkoholijuoman. Muu alkoholi tulee myydä normaalein anniskeluperiaattein. Ruoan hinta tulee erottaa myös lipun hinnasta ja ruoka kirjata kirjanpitoon.

ANNISKELUALUE

Anniskelupaikassa alkoholijuomia saa anniskella ainoastaan lupaviranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan järjestää tehokkaasti. Lupaviranomaiselle tulee esittää anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma. Anniskelualueena ei saa käyttää urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muuta niihin verrattavaa tapahtumaa varten pysyvästi tai tilapäisesti käytettävää yleistä katsomotilaa. Tarkoituksena on turvata päihteetön ja häiriötön ympäristö urheilu-, musiikki- ja kulttuuritilaisuuksien sellaiselle yleisölle, joka ei pidä asianmukaisena sitä, että alkoholijuomia nautitaan katsomotiloissa.

TOIMIALAVAATIMUS

Hakijalla tulee olla yhtiöjärjestyksessä, yhtiösopimuksessa tai muussa vastaavassa asiakirjassa toimialanaan ravitsemisliikkeen harjoittaminen.

Asiakirjana voidaan pitää pöytäkirjanotetta, josta ilmenee yhteisön tai säätiön ylimmän elimen tekemä päätös rajoitetun anniskelutoiminnan tai ravitsemisliiketoiminnan harjoittamisesta.

SLU suosittelee, että yhdistyksen sääntöihin tehdään tarvittava muutos SLU:n seuroille tekemien mallisääntöjen mukaisesti. Sääntöjen kohtaan ”toimintansa tukemiseksi seura voi hankkia varoja...” voidaan tehdä lisäys: ” harjoittaen majoitus- ja ravitsemisliikettä...”

ANNISKELULUVAN HAKEMINEN

Lupa on haettava kirjallisesti hakulomaketta käyttäen sen läänin lääninhallitukselta, jossa anniskelupaikka sijaitsee (2,8 % - 4,7 %), muutoin Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselta. Hakemus on toimitettava hyvissä ajoin, mielellään vähintään kuukausi ennen tilaisuutta.

Lisätietoja ja hakemuslomakkeita antavat alle 4,7 %:n alkoholijuomien osalta lääninhallitukset ja yli 4,7 %:n alkoholijuomien osalta STTV. (www.sttv.fi)

ALKOHOLIN MAINONTA

YLEISTÄ

Alkoholin mainontaa urheilussa koskeva teksti on tehty yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen (STTV) kanssa. Tuotevalvontakeskus on julkaissut alkoholimainontaa koskevan ohjeen, josta tähän kappaleeseen on kerätty soveltuvin osin urheilua koskevat kohdat. (www.valvira.fi/files/ohjeet/alkoholimainonta.pdf)

Alkoholilain säännösten ja määräysten ylin johto ja ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Valtakunnan tasolla valvontaa hoitaa sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus. Alueellinen valvonta hoidetaan lääninhallitusten toimesta.

Urheilun alkoholityöryhmä kehottaa liikuntajärjestöjä ja urheiluseuroja käyttämään harkintaa ja hyvää makua urheilun piirissä tapahtuvan alkoholimainonnan suhteen. Yleisesti mielletään, että urheilu ja alkoholi eivät sovi yhteen ja tätä periaatetta on syytä edelleen korostaa.

MAINONTAA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

Alkoholilain mietojen alkoholijuomien mainontasäännökset koskevat juomia, joissa on 1,2 % - 22 % alkoholia. Puhekielessä käytetyt nimitykset ”kotimainen pilsneri” sisältää alkoholia enintään 2,8 % ja ”keskiolut” enintään 4,7 %. Alle 22 %:n juomiin kuuluvat mm. viinit, katkerot, eräät kotimaiset liköörit ja väkevät oluet.

Väkevän alkoholijuoman (yli 22 %) mainonta, epäsuora mainonta ja muu myyninedistämistoiminta on kielletty. Esi-merkiksi väkevälle alkoholijuomalle vakiintunutta tunnusta, kuten juoman nimeä, kutsumanimeä, tunnuskuviota jne. ei saa käyttää urheilutapahtumien mainonnassa sellaisenaan tai tapahtuman yhteydessä.

Miedon alkoholijuoman (1,2 % - 22 %) mainonta on pääsääntöisesti sallittu. Miedon alkoholijuoman mainonta, epäsuora mainonta ja kuluttajiin kohdistuva muu myyninedistämistoiminta sekä sen liittäminen muun tuotteen tai palvelun mainontaan ja myyninedistämistoimintaan on kielletty seuraavissa tapauksissa:

1. Se kohdistuu alaikäisiin tai muihin henkilöihin, joille alkoholijuomaa ei saa myydä, tai siinä kuvataan tällaisia henkilöitä.

- § Urheilijat ja urheilusuoritukset vetoavat lapsiin ja nuoriin, ja urheilijat toimivat lasten ja nuorten esikuvina, joten urheilijoiden käyttöä alkoholimainoksissa tulee varoa. Erityisesti tähtipelaajien ja huippu-urheilijoiden käyttö alkoholimainonnassa saattaa muodostua alaikäisiin kohdistuvaksi mainonnaksi ja siten alkoholilain nojalla kielletyksi.

Tuotevalvontakeskus pitää huippu-urheilijoiden käyttämistä alkoholin markkinoinnissa hyvän tavan vastaisena ja kuluttajan kannalta sopimattomana ja siten alkoholilain 33§:n 2 momentin 7-kohdan vastaisena, koska alkoholimainoksissa käytettävät huippu-urheilijat edustavat esikuvaa nuorille urheilun harrastajille. Tällaisella mainonnalla luodaan lapsille ja nuorille myönteisiä mielikuvia ja asenteita kyseiseen alkoholijuomaan ja alkoholin käyttöön. Myös urheilua harrastavien lasten vanhemmilla tulee olla omaehtoiseen valintaan perustuva mahdollisuus vaikuttaa siihen millaisille ärsykkeille lapsi altistuu.

- § Alaikäisten (alle 18-vuotiaiden) kilpailu- tai peliasusteissa ei saa mainostaa alkoholijuomia. Urheilukilpailuissa, joissa valtaosa osallistujista tai katsojista on alaikäisiä, ei saa olla esillä miedon alkoholijuoman tunnuksia esimerkiksi käsiohjelmissa tai muuten kilpailualueella. Huomionarvoista on, että esimerkiksi järjestettäessä juniorikilpailuja, ei voida käyttää samoja kilpailuliivejä kuin Maa-ilmän Cup – kilpailuissa, jos niissä on olutmainos tai vastaava logo. Vaikka samaisten liivien käyttö eri kilpailuissa olisikin seuralle kilpailunjärjestäjänä edullisinta, ei näin voida toimia, vaan juniorikilpailuissa on ehdottomasti oltava alkoholimainoksettomat kilpailuliivit. STTV:n ratkaisu (Kirje 22/42/98) selventää asiantilaa myös sellaisten kilpailujen osalta, joissa on mukana sekä alaikäisiä että täysi-ikäisiä kilpailijoita. Mäkihypykilpailuissa alle 18-vuotiaiden hyppääjien numerolapuissa ei saanut olla miedon alkoholijuoman tunnusta.

2. Siinä yhdistetään alkoholin käyttö ajoneuvolla ajamiseen.

- § moottoriurheilijoiden käyttämistä alkoholimainoksissa voidaan helposti pitää mainontana, jossa alkoholin käyttö yhdistetään ajoneuvolla ajamiseen
- § moottoriurheilukilpailun, -lehden tai -televisio-ohjelman nimeäminen alkoholijuoman mukaan ja sen mainostaminen alkoholijuoman nimeä käyttäen voidaan katsoa alkoholin nauttimisen ja ajoneuvolla ajamisen yhdistämiseksi
- § Autourheilun Kansallinen Keskusliitto AKK antaa tarvittaessa lisätietoja alkoholimainonnasta autourheilussa.

3. Se on hyvän tavan vastaista. Siinä käytetään kuluttajan kannalta sopimatonta menettelyä tai annetaan muutoin alkoholista, sen käytöstä, vaikutuksista tai muista ominaisuuksista totuuden vastaista tai harhaanjohtavaa tietoa.

- § urheilijoiden käyttäminen ja urheilutilanteiden kuvaaminen alkoholimainoksissa on hyvän tavan vastaista tai sopimatonta sen vuoksi, että urheilu liitetään terveisiin elämäntapoihin, joihin taas alkoholijuomat eivät kuulu
- § Edellä luetellut kolme kohtaa koskevat suoraan urheilussa harjoitettavaa alkoholimainontaa. Lisäksi lain 33 §:ssä on mainonta kielletty seuraavissa tapauksissa:
- § siinä korostetaan alkoholijuoman alkoholipitoisuutta myönteisenä ominaisuutena
- § siinä kuvataan alkoholin runsasta käyttöä myönteisesti tai raittius tai alkoholin kohtuukäyttö kielteisesti
- § siinä luodaan kuva, että alkoholin käyttö lisää suorituskykyä tai edistää sosiaalista tai seksuaalista menestystä

- § siinä luodaan kuva, että alkoholilla on lääkinnällisiä tai terapeuttisia ominaisuuksia tai että se piristää, rauhoittaa tai on keino ristiriitojen ratkaisemiseksi

Epäsuorana mainontana pidetään erityisesti väkevän tai miedon alkoholijuoman myynnin edistämistä muun hyödykkeen mainonnan yhteydessä siten, että muun hyödykkeen tunnuksena käytetään sellaisenaan tai tunnistettavasti muunnettuna miedolle tai väkevälle alkoholijuomalle vakiintunutta tunnusta tai että siitä muutoin. Esimerkiksi mainoksen luoman kokonaiskuvan kautta välittyy mielikuva tietystä alkoholijuomasta.

ESIMERKKEJÄ KIELLETYSTÄ EPÄSUORASTA MAINONNASTA (PIILOMAINONTA):

Kilpailun nimeksi tai veneen nimeksi ei saa ottaa nimeä, jossa on väkevän (yli 22 %) alkoholijuoman nimi tai vakiintunut tunnus (1) tai cocktail, jossa esiintyy väkevän alkoholijuoman nimi tai vakiintunut tuotenimi (2) myöskään väkevän alkoholijuoman nimen sisältävän miedon alkoholijuoman tai muun tuotteen nimi ei ole sallittu (3). Esimerkiksi: Bacardi Yacht, Johnny Walker, Vodka Cola, Gini Tonic, Bloody Mary, Black Russian, Koskenkorva Peach, Seagrams-mixer

MAINONTA ON SALLITTUA SEURAAVISSA TAPAUKSISSA

Miedon alkoholijuoman (1,2 % - 22 %) mainostaminen on sallittua yli 18-vuotiaille järjestetyissä urheilutapahtumissa:

- urheilukentän laitamainoksissa esim. miedon alkoholijuoman mainonta taitoluistelun MM-kilpailuissa, koska MM-kilpailut kokonaisuutena on tarkoitettu kaikille ikäryhmille
- täysi-ikäisten urheilijoiden urheiluasusteissa ja -välineissä sekä urheilutapahtuman toimitsijoiden asusteissa esim. jääkiekon MM-kilpailujen pelaajat, ei kuitenkaan alaikäisten asusteissa
- painotuotteissa (käsiohjelmat, osanottajaluettelot, urheilujärjestöjen jäsenlehdet jne.) ei kuitenkaan silloin, kun kysymyksessä on yksinomaan alaikäisten kilpailusta tai tapahtumasta

1.5 TURVALLISUUS SEURATOIMINNASSA

Kansalaisten laaja-alaiseen turvallisuuteen on kiinnitetty Suomessa huomiota jo vuosia. Euroopan Unionin alueella tilanne ei ole ollut yhtä hyvä ja se onkin johtanut uusien direktiivien säätämiseen. EU:n tarkoitus on hyvä, mutta joskus direktiivit tuovat mukaan suomalaisten elämälle vierasta lainsäädäntöä.

Tärkeintä on kuitenkin lakien tarkoitus eli turvallisuuden luonti kansalaisille. Turvallisuus on myös kaiken liikuntatoiminnan peruspilari. Turvallisuudessa kiinnitetään huomiota niin fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin riskitekijöihin. Hyvässä seuratoiminnassa turvallisuus ja riskien hallinta on osa arkipäivää. Esimerkkinä tästä ovat lajien suojaruusteet ja kilpailusäännöt. Enää ei kuitenkaan riitä pelkkä käytännön turvallisuus, vaan myös muutoseikkojen noudattaminen ja siitä seuraava ennakoiva suunnittelu on tärkeää.

Monissa turvallisuuteen liittyvissä laeissa viitataan seuroihin. Varsinkin isoissa tapahtumissa ja elinkeinotoiminnassa seuralla on monia pakottavia velvoitteita.

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75 /2004)

Elinkeinonharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta ei aiheudu vaaraa kuluttajan tai kuluttajaan rinnastettavan henkilön taikka palveluksen vaikutuspiiriin kuuluvan henkilön terveydelle tai omaisuudelle (turvallisuusasiakirja).

Terveydensuojelulaki (763/1994)

Myytäväksi tai luovutettavaksi tarkoitettuja elintarvikkeita valmistettaessa, varastoitaessa, kuljetettaessa, jaeltaessa, pakattaessa, säilytettäessä, tarjoiltaessa, kaupan pidettäessä tai muutoin käsiteltäessä on meneteltävä siten, että tartuntatautien leviäminen sekä muiden terveyshaittojen syntyminen estyy (suurtapahtumailmoitus, elintarviketoimijan ilmoitus ja hygieniapassi).

Pelastuslaki (468/2003)

Toiminnan ja tapahtuman järjestäjän on omassa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät (pelastussuunnitelma).

Kokoontumislaki (530/1999)

Yleinen kokous ja yleisötilaisuus on järjestettävä rauhanomaisesti sekä osanottajien tai sivullisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan loukkaamatta. Tällaista tilaisuutta järjestettäessä on huolehdittava siitä, ettei kokoontumisesta aiheudu huomattavaa haittaa ympäristölle (ilmoitus, ei kuitenkaan vähäisestä yleisötilaisuudesta).

Laki järjestyksenvalvojista (533/1999)

Järjestystä ja turvallisuutta valvomaan asetetulla henkilöllä on velvollisuuksia ja valtuuksia. Järjestyksenvalvojen koulutusta ollaan uudistamassa.

Lisäksi työsuhteisten työntekijöiden turvallisuuskysymyksistä säädetään työturvallisuuslaissa ja nuorten työntekijöiden erityissuojelusta on säädetty laissa nuorista työntekijöistä.

SEURAN TURVALLISUUS- JA PELASTUSSUUNNITELMA

Viranomaisten vaatimat toiminnan ja tapahtumien turvallisuuteen liittyvät asiakirjat voidaan yhdistää yhdeksi turvallisuus- ja pelastussuunnitelmaksi. Oheista muistilistaa voi muokata viikoittaisen liikuntatoiminnan, leirien ja tapahtumien tarpeiden mukaan.

Seuran turvallisuus- ja pelastussuunnitelman sisältö

- tapahtuman nimi ja luonne
- vastuullinen järjestäjä
- osanottajamäärä, yleisö ja sivulliset
- vakuutukset
- tiedotus ja etukäteisohjeet tulijoille
- suunnittelu ja organisointi; kokoontumiset
- lupa- ja ilmoitusasiat
- johtaminen, vastuunjako ja työnjako
- suorituspaikat ja reitit
- opasteet
- liikenteenohjaus ja pysäköinti
- ohjeet osallistujille
- kuulutukset ja juontaja
- järjestyksenpito
- ohjelman sisältö
- toimijoiden ja ohjaajien osaaminen ja valmiudet
- tarvittavat välineet, niiden tarkastus ja huolto
- ennakoitavat vaaratilanteet, vaikutukset ja niihin varautuminen
- toimenpiteet vaarojen ehkäisemiseksi
- ensiapuvalmius
- paloturvallisuus ja pelastustiet
- sähkö- ja muut rakenteet
- poistumis- ja suojautumismahdollisuudet
- riskianalyysi
- hygienia-asiat: ruokailu ja WC-tilat
- tapahtuman seuranta, tilastointi ja arviointi
- toimintaohjeet onnettomuuksissa tai tapaturmissa
- kriisiviestintä
- toiminta tapahtuman tai onnettomuuden jälkeen

Lisätietoja: Yhdistyksen turvallisuusopas - turvallisia liikuntapalveluita ja yleisötapahtumia, Sirpa Arvonen. SLU-julkaisusarja 6/04.

JÄRJESTYKSENVALVONTA

Yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjän on huolehdittava, rangaistuksen uhalla, järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä sekä lain noudattamisesta tilaisuudessa. Samat velvollisuudet kuuluvat myös yleisen kokouksen puheenjohtajalle, jos sellainen valitaan. Järjestyksen ylläpitämiseksi voidaan valita järjestyksenvalvoja, joiden kelpoisuusvaatimuksista, valtuuksista ja velvollisuuksista säädetään järjestyksenvalvojista annetussa laissa. Laki käsitellään myöhemmin.

Poliisin tehtävänä on toisaalta turvata mahdollisuus käyttää kokoontumisvapautta. Toisaalta poliisin tulee valvoa, että järjestäjä ja puheenjohtaja täyttävät tämän lain mukaiset velvollisuutensa järjestäessään yleisölle avoimia tilaisuuksia. Poliisilla on virkatehtävässään vapaa pääsy yleiseen kokoukseen ja yleisötilaisuuteen ja tarvittaessa poliisi ryhtyy toimenpiteisiin järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi ko. tilaisuuksissa.

KIELLETYT ESINEET JA AINEET

Yleisessä kokouksessa, yleisötilaisuudessa tai niiden välittömässä läheisyydessä ei saa pitää hallussa ampuma-asetta, räjähdysainetta, teräasetta tai muuta sellaista esinettä tai ainetta, jota on mahdollista käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen. Kielto ei koske viran tai tehtävän vuoksi tarpeellista tai virkapukuun kuuluvaa aseistusta eikä tilaisuuden ohjelmassa tai urheilukilpailuissa tarvittavia esineitä tai aineita.

Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi järjestäjällä ja poliisilla on oikeus kieltää päihdyttävien aineiden hallussapito yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa. Lisäksi järjestäjällä ja poliisilla on oikeus määrätä järjestyksenvalvoja tarkastamaan tilaisuuteen osallistuvien mukana olevat tavarat, jos tilaisuuden luonteen vuoksi on perusteltua aihetta epäillä, että tilaisuuteen osallistuvilla on hallussaan kiellettyjä esineitä tai aineita.

JÄRJESTYKSENVALVOJAN TUNNUKSET

Kokoontumislain mukaisissa yleisötilaisuuksissa tapahtuman turvallisuus on järjestäjän vastuulla. Järjestyksenvalvojen rooli turvallisuustyössä on merkittävä ja siksi järjestyksenvalvojen tulee selkeästi erottautua yleisöstä ja muista tapahtumaan osallistuvista. Tapahtumien järjestyksenvalvoilla tulee aina olla viralliset, sisäministeriön ohjeiden mukaiset tunnisteet. Ohjeet on uusittu ja uusien ohjeiden mukaisesti on toimittu 30.9.2004 alkaen.

Urheiluseuran järjestyksenvalvojan on järjestyksenvalvontatehtävissä käytettävä tunnuksena joko tunnistelaattaa tai tunnisteliiviä. Järjestyksenvalvojan toimialueen sijaintipaikan poliisilaitos voi tarvittaessa määrätä kumpaa tunnusta järjestyksenvalvojat käyttävät.

Tunnukseen on merkittävä sanapari "*JÄRJESTYKSENVALVOJA – ordningsvakt*" tai "*ORDNINGSVAKT – järjestyksenvalvoja*". Tunnukseen saadaan tarvittaessa merkitä järjestyksenvalvojan asemaa osoittava englanninkielinen sana "security", jonka sijasta voidaan käyttää kokoontumislain mukaisissa urheiluun liittyvissä yleisötilaisuuksissa sanaa "steward". Järjestyksenvalvojan toimialueen sijaintipaikan poliisilaitos voi tarvittaessa määrätä järjestyksenvalvojan käyttämään tunnuksessa englanninkielistä järjestyksenvalvojan asemaa osoittavaa tekstiä. Järjestyksenvalvojan asemaa osoittavat sanat voidaan jakaa tunnuksessa useammalle riville. Mahdollinen englanninkielinen järjestyksenvalvojan asemaa osoittava sana tulee sijoittaa tunnuksessa suomen- ja ruotsinkielisen sanaparin alapuolelle.

Järjestyksenvalvojan asemaa osoittavan tunnuksen tekstin tulee olla havaittavissa selvästi. Tunnuksessa ei saa olla kuvaa tai tekstiä, joka heikentää järjestyksenvalvojan asemaa osoittavan tekstin havaittavuutta tai jota on pidettävä tilaisuuteen sopimattomana. Järjestyksenvalvojan toimialueen sijaintipaikan poliisilaitos voi tarvittaessa kieltää tunnuksessa olevan kuvan tai tekstin käyttämisen, jos kuva tai teksti haittaa järjestyksenvalvojan asemaa osoittavan tekstin havaittavuutta taikka kuvaa tai tekstiä on pidettävä tilaisuuden luonteeseen sopimattomana.

TUNNISTELAATTA

Tunnistelaatan pohjaväri on oltava keltainen ja teksti on merkittävä mustalla tai tummansinisellä värillä. Tunnistelaatan vasempaan alakulmaan voidaan merkitä järjestyksenvalvojan tunnistenumero.

Tunnistelaatan pohjaväri ja tekstin väri voivat poiketa edellisestä, jos järjestyksenvalvoja käyttää tehtävässään tilaisuuden järjestäjän määrittelemää asua ja laatan pohjaväri sekä teksti erottuvat selvästi asun väristä. Tällöin kaikkien samalla toimialueella toimivien järjestyksenvalvojen käyttämien tunnistelaattojen pohjavärien ja tekstin värien tulee olla samanlaisia.

Järjestyksenvalvojan asemaa osoittavan tunnuksen sanapari on merkittävä tunnistelaattaan siten, että isompi teksti muodostuu vähintään 8 millimetrin korkuisista ja pienempi teksti vähintään 6 millimetrin korkuisista selvästi erottuvista kirjaimista. Jos tunnistelaattaan merkitään järjestyksenvalvojan asemaa osoittava englanninkielinen sana tai järjestyksenvalvojan tunnistenumero kyseiset kirjaimet ja numerot eivät saa olla tunnistelaatan järjestyksenvalvojan asemaa osoittavassa sanaparissa käytettyjä pienempiä kirjaimia korkeampia.

Järjestyksenvalvojan on pidettävä tunnistelaattaa asunsa rintamuksen vasemmalla puolella. Tunnistelaatan materiaalissa ja kiinnityksessä on otettava huomioon järjestyksenvalvojan työturvallisuuteen vaikuttavat tekijät.

TUNNISTELIIVI

Tunnisteliivin pohjaväri on oltava keltainen ja teksti on merkittävä mustalla tai tummansinisellä värillä. Tunnisteliivin rintamukseen sekä selkämyksen alaosaan voidaan merkitä järjestyksenvalvojan tunnistenumero. Tilaisuuden järjestämipaikan poliisi voi tarvittaessa määrätä järjestyksenvalvojan käyttämään tunnisteliivissä tunnistenumeroa.

Tilaisuuden järjestämipaikan poliisi voi tarvittaessa määrätä järjestyksenvalvojaorganisaation esimiesasemassa toimivan järjestyksenvalvojan käyttämään pohjaväriiltään oranssia tunnisteleviä. Tunnisteliivin oikeaan rintamukseen sekä selkämysten alaosaan on tällöin merkittävä sanapari "*ESIMIES – förman*" tai "*FÖRMAN – esimies*". Rintamukseen kyseinen sanapari tulee merkitä vähintään 8 millimetrin ja selkämysten vähintään 25 millimetrin korkuisin kirjaimin.

Järjestyksenvalvojan asemaa osoittavan tunnuksen sanapari on merkittävä tunnisteleviin vasempaan rintamukseen siten, että isompi teksti muodostuu vähintään 8 millimetrin korkuisista ja pienempi teksti vähintään 6 millimetrin korkuisista selkeästi erottuvista kirjaimista. Järjestyksenvalvojan asemaa osoittava sanapari on lisäksi merkittävä tunnisteleviin selkämysten siten, että isompi teksti muodostuu vähintään 30 millimetrin korkuisista ja pienempi teksti vähintään 25 millimetrin korkuisista selvästi erottuvista kirjaimista. Jos tunnisteleviin merkitään järjestyksenvalvojan asemaa osoittava englanninkielinen sana, kyseisen sanan kirjaimet eivät saa olla tunnisteleviin järjestyksenvalvojan asemaa osoittavassa sanaparissa käytettyjä pienempiä kirjaimia korkeampia. Järjestyksenvalvojan tunnistenumero voidaan merkitä tunnisteleviin rintamukseen ja selkämysten enintään 100 millimetrin korkuisin numeroin.

Järjestyksenvalvojakortti edellyttää järjestyksenvalvonnan peruskurssin suorittamista. Lisäksi järjestyksenvalvojen järjestetään erityiskursseja.

TOIMIMINEN JÄRJESTYKSENVALVOJANA

Järjestyksenvalvojat

Järjestyksenvalvojaksi voidaan hyväksyä tehtävään sopiva rehelliseksi ja luotettavaksi tunnettu täysivaltainen henkilö, joka on saanut sisäasiainministeriön (1.1.2010 alkaen Poliisihallitus) hyväksymän koulutuksen. Järjestyksenvalvojan hyväksyy hänen kotikuntansa paikallispoliisi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Poliisi voi antaa varoituksen tai peruuttaa hyväksymisen henkilöltä, joka ei enää täytä järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksiä.

Tilaisuuden laajuus ja luonne huomioon ottaen sekä muusta erityisestä syystä tilaisuuden toimeenpanopaikan paikallispoliisi voi hyväksyä järjestyksenvalvojaksi yksittäiseen tilaisuuteen myös henkilön, jolla ei ole edellä mainittua koulutusta.

Järjestyksenvalvojan tehtävä ja toimialue

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet on asetettu järjestyksenvalvojaksi.

Järjestyksenvalvojan on toimittava laissa ja asetuksessa annettujen säännösten mukaisesti ja noudatettava poliisin sekä pelastus- ja muiden viranomaisten etukäteen tai tilaisuuden aikana antamia käskyjä ja määräyksiä.

Toiminnassa noudatettavat periaatteet

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta, vaikka se edellyttäisi tilaisuuden järjestäjän mielipiteen vastaista toimintaa.

Järjestyksenvalvojan on toimittava asiallisesti ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistään. Hänen tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta toimialueellaan. Tarvittavat toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Sivullisten ja ympäristön turvaaminen

Järjestyksenvalvojan on valvottava, ettei tilaisuudesta aiheudu vaaraa eikä kohtuutonta häiriötä sivullisille, liikenteelle taikka kotirauhalle. Hänen tulee toimialueellaan myös valvoa, ettei toisten omaisuutta vahingoiteta eikä aiheuteta ympäristölle muuta vahinkoa kuin mitä voidaan pitää hyväksyttävänä tilaisuuden tarkoitus ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Pääsyn estäminen

Järjestyksenvalvojan on estettävä pääsy toimialueelleen henkilöltä, jonka päihtymyksensä, käyttäytymisensä tai varustautumisensa vuoksi on perusteltua syytä epäillä vaarantavan siellä järjestystä tai turvallisuutta taikka joka ei ole täytänyt sinne pääsyn edellytykseksi asetettua ikää.

Järjestyksenvalvojalla on lisäksi oikeus estää pääsy toimialueelleen henkilöltä:

1. jonka aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on syytä epäillä vaarantavan siellä järjestystä tai turvallisuutta

2. joka ei täytä ehtoja, jotka tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija on asettanut sinne pääsemiselle
3. jonka on syytä epäillä pitävän hallussaan esineitä tai aineita, joiden hallussapito siellä on lain taikka tilaisuuden järjestäjän tai poliisin asettamien ehtojen mukaan kielletty

Henkilön poistaminen, kiinniottaminen ja säilössä pito

Järjestyksenvalvojalla on oikeus poistaa toimialueeltaan henkilö, joka:

1. päihtyneenä häiritsee siellä järjestystä tai muita henkilöitä
2. uhkaavasti esiintyen, meluamalla tai väkivaltaisuudella häiritsee järjestystä tai vaarantaa turvallisuutta siellä
3. huomautuksesta huolimatta jättää noudattamatta järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi annetun tarpeellisen käskyn

Jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa henkilö kiinni. Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisin haltuun. Jos kiinni otettua ei voida viipymättä luovuttaa poliisille, järjestyksenvalvojalla on poliisin suostumuksella oikeus pitää hänet säilössä enintään neljä tuntia kiinniottamisesta, kuitenkin enintään siihen asti kun tilaisuus on päättynyt ja yleisö poistunut tai kun kiinniottamisen peruste on muutoin lakannut.

Järjestyksenvalvojalla on oikeus metallinilmaisinta tai muuta sellaista teknistä laitetta käyttäen tarkastaa toimialueelleen pyrkivä tai siellä oleva henkilö sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole yllään tai mukanaan kiellettyjä esineitä tai kiellettyjä aineita. Kiinnioton yhteydessä järjestyksenvalvojalla on oikeus tarkastaa kiinni otettu sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla tämä voi vaarantaa säilöäpidon tai aiheuttaa vaaraa itselleen ja muille.

Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut kielletyt esineet ja aineet. Pois otetut esineet ja aineet on viipymättä luovutettava poliisille taikka, jollei siihen ole lain mukaan estettä, palautettava omistajalleen tai haltijalleen hänen poistuessaan paikalta.

YLEISÖTAPAHTUMAN TURVATOIMET

Turva-arvio ja -toimenpiteet ovat tärkeitä tekijöitä urheilun yleisötapahtumassa. Turva-arvio voidaan jakaa viiteen pääosaan: tapahtumapaikan turva-arviointi, riskianalyysi, suunnitteluvaiheen toimenpiteet, tapahtuman aikainen toiminta ja toimenpiteet tapahtumien välisenä aikana. Tapahtuman järjestämistä helpottaa, kun luetteloi huomiotavat seikat ja merkitsee kuka vastaa mistäkin.

TAPAHTUMAPAIKAN TURVA-ARVIOINTI

Tapahtumapaikan turva-arviointi keskittyy kahteen pääseikkaan, jotka ovat rakenteiden turvanäkökulmien arviointi ja varautuminen tulipalon, räjähdysten tai pommiuhan varalle. Rakenteiden turvanäkökulmien arvioinnissa tulee huomioida rakenteiden ja materiaalien paloturvallisuus. Rakenteista ei myöskään saa pystyä irrottamaan helposti osia, joita mahdollisesti heiteltäisiin kentälle. Urheilijoita on suojeltava katsomosta heiteltäviltä esineiltä ja yleisö on suojeltava kentältä lentäviltä esineiltä. Edellisistä johtuen katsomonosia sekä katsomoa ja pelialuetta erottavien aitausten riittävä turvallisuus on varmistettava. Opasteiden on myös oltava turvallisia (ei esimerkiksi helposti irrotettavia) ja selkeitä. Opasteet mahdollistavat osaltaan yleisön, urheilijoiden ja toimitsijoiden turvallisen ja selkeän liikkumisen. Niin ikään turvallinen toiminta on taattava urheilijoille ja toimitsijoille.

Mahdollisten sairastapausten tai häiriköintien varalta on syytä tarkistaa, että poliisin ja sekä palo- ja pelastustoimen hyvät toimintaedellytykset on taattu. Hälytysajoneuvoille on katsottava omat paikkansa sekä mahdollistettava näiden sujuva liikkuminen alueella. Tapahtuman järjestäjän on tehtävä toimintaohjeet ja jaettava vastuut tapaturman, sairaskohtauksen tai vaaratilanteen syntymisen varalta, lisäksi tapahtuma-alueella oleskelevien ihmisten ensiapuedellytyksiin on syytä panostaa.

Erikseen on varauduttava tulipalon, räjähdysten tai pommiuhan varalle. Ennaltaehkäiseviä toimia ovat rakenteiden paloturvallisuuden tarkistaminen, todennäköisimpien paloriskien selvittäminen sekä ensisammutussuunnitelma. Tapahtumapaikka on tarkastettava etukäteen sekä mahdollisesti suoritettava sisääntulotarkastukset. Ennalta on laadittava toimintaohjeet mitenkä kriisitilanteessa vastuut on jaettu, kuka tiedottaa yleisölle ja kuka vastaa alueen tyhjentämisestä.

RISKIANALYYSI

Tapahtuman kannalta on oleellista suorittaa riskianalyysi. Riskianalyysi sisältää tapahtuman koon arvioinnin, paljonko yleisöä tapahtumaan odotetaan, tapahtuman koko vaikutuspiirin laajuuden, mahdolliset kauttakulkureitit tai oheistoiminnot. Riskianalyysiin kuuluu myös tapahtuman merkityksen analysointi, kuten onko kyseessä paikallisottelu, kohtaavatko perinteiset kilpakumppanit tai onko tapahtumalla merkitystä sarjanousuun tai -laskuun. Järjestelyihin vaikuttaa myös mahdollinen television paikallaolo sekä alkoholin anniskelu ja käyttö.

Tapahtumaan tulevaa yleisöä kannattaa arvioida etukäteen. Ennen tapahtumaa on mietittävä, esimerkiksi onko joukkueilla aktiivista kannattajatoimintaa ja minkä luonteista se on. Olisi hyvä selvittää onko joukkueilla ulkomaalaispelaajia tai -kannattajia, mikä saattaa lisätä rasististen kannanottojen mahdollisuutta tai onko tiedossa, että joukkueiden kannattajaryhmiin kuuluu ääriyhmiä edustajia. Ajankohtaiset yhteiskunnalliset tapahtumat voivat edelleen lisätä rasistisia kommentteja ja kommentteja kansallisuudesta. Tapahtumaa järjestettäessä on syytä kartoittaa edellisten tapahtumien ongelma- tai läheltä piti tilanteet. Yleisön kohdalla on myös huomioitava erityiskohtelua vaativat henkilöt kuten mahdolliset tunnetut henkilöt, poliitikot jne.

VARSINAINEN SUUNNITTELUVAIHE

Varsinaisessa suunnitteluvaiheessa käydään käsiksi riskianalyysistä seuraaviin toimenpiteisiin. On tehtävä turvasuunnitelma ja -organisaatio sekä jaettava tehtävät vastuuhenkilöille. Lupa- ja ilmoitusasiat on hoidettava kuntoon, lupa tapahtumapaikan haltijalta ja kirjallinen ilmoitus poliisille. Tiedonkulkuun ja viestintään on muutenkin kiinnitettävä huomiota kuin vain lupien ja ilmoitusten muodossa. Tapahtumanjärjestäjän tulee pitää yhteyttä moniin tahoihin: poliisi, paikan haltija tai omistaja, palo- ja pelastustoimi, katsojat, vierasjoukkueen toimitsijat, kannattajakerhojen vastuuhenkilöt sekä tiedotusvälineet. Tapahtuman kuuluttajakin on viestijän roolissa, hän voi kuulutusten luonteella vaikuttaa positiivisesti tapahtuman onnistumiseen.

Tapahtuman lipunmyynti tulee hoitaa huolellisesti. Esimerkiksi liput eivät saa olla helposti väärennettävissä ja yleisöä on hyvä kannustaa ostamaan lippu ennakoon ainakin suurten urheilutapahtumien yhteydessä. Suunnitellulla lipunmyynnillä voidaan vaikuttaa yleisön sijoittumiseen katsomossa. Tämä koskee lähinnä tilannetta, jossa vierasjoukkueen kannattajat halutaan pitää erillään kotijoukkueen kannattajista.

Järjestyksenvalvoja on oltava riittävä määrä ja heidän kelpoisuutensa on etukäteen varmistettava. Heillä on oltava järjestyksenvalvojan tutkinto suoritettuna sekä poliisin hyväksyntä. Suunnitteluvaiheessa on mietittävä tapahtuman luonnetta, tarvitaanko sen vuoksi sisääntulotarkastuksia. Tietyt tapahtumat saattavat olla sellaisia, että sisääntulotarkastus suoritetaan kaikille tapahtumaan tuleville. Tällöin sisääntulotarkastuksesta on syytä tiedottaa yleisölle etukäteen, jotta katsojat osaavat tulla tarpeeksi ajoissa tapahtumapaikalle.

Ajoissa on mietittävä erityisesti ns. alkoholipolitiikka (luvat haettava ja alkoholimyynni suunniteltava) ja mahdollinen oheishjelma. Lisäksi on huomattava, että poliisilla on oikeus antaa tapahtumaa koskien ennako-ohjeita ja määräyksiä, joiden täytäntöönpanosta huolehtiminen on tapahtuman järjestäjän vastuulla. Lisäksi poliisi voi tapahtumaa koskevan ilmoituksen saatuaan vaatia selvityksiä liittyen tapahtumajärjestelyihin.

TAPAHTUMAN AIKAINEN TOIMINTA

Yleisö on huomioitava koko tapahtuman ajan alkaen saapumisesta tapahtumaan ja päättyen sieltä poistumiseen. Huomioimisen perustekijöitä ovat opasteet sekä kuulutukset, lisäksi viihtyisyyttä voidaan lisätä oheis- ja väliaikaohjelmilla. Yleisön huomiointi alkaa jo mahdollisesta sisääntulotarkastuksesta. Tapahtuman järjestäjällä ja poliisilla on oikeus määrätä suoritettavaksi yleisölle sisääntulotarkastus, jos tilaisuuden luonne sitä vaatii. Henkilö voidaan tarkastaa myös, jos on perusteltua aihetta epäillä, että hänellä on hallussaan kiellettyjä esineitä tai aineita. Sisääntulotarkastus lisää yleisön viihtyisyyttä, kun saadaan tapahtuma turvallisemmaksi. Tarkastuksissa (tai muuten) löydetty kielletyt esineet ja aineet voidaan ottaa pois. Poisotetut esineet ja aineet, joiden palauttamiselle ei ole lainmukaista estettä tulee palauttaa omistajalle tämän poistuessa paikalta.

Alkoholianniskelu on sallittu vain sille erikseen rajatulla alueella, ja alkoholijuomat on tarjoitava rikkoutumattomissa astioissa. Alkoholin myynti mielletään herkästi vain häiriöitä lietsovaksi tekijäksi, mutta se voidaan nähdä myös yleisön palveluna. Jos alkoholimyynsiä ei olisi ollenkaan, omien juomien tuomisytykset alueelle oletettavastikin lisääntyisivät.

Häiriköt voidaan poistaa kesken tapahtuman, mutta heidän pääsytään tapahtumaan voidaan estää myös kokonaan. Henkilön pääsy tapahtumaan voidaan estää mm. henkilön aiemman käytöksen perusteella tai jos henkilö ei täytä ehtoja, jotka tilaisuuden järjestäjä tai alueen haltija on asettanut. Henkilö voidaan poistaa kesken tapahtuman, jos hän vaarantaa turvallisuutta tai häiritsee järjestystä (esimerkiksi väkivaltaisuus, meluaminen). Henkilölle on aina ennen poistamista huomautettava asiasta. Tarvittaessa henkilö voidaan ottaa kiinni ja pitää säilössä, jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide, eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa. Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisin haltuun.

TAPAHTUMIEN VÄLINEN AIKA

Tapahtuman järjestäjän tehtävät eivät suinkaan lopu tapahtuman päättymiseen, sillä toimenpiteitä on myös tapahtumien välisenä aikana. Pidetty tapahtuma on käytävä läpi, mikä onnistui, mikä meni pieleen. Saatujen kokemusten ja palautteen perusteella turvasuunnitelmaa tulee arvioida ja kehittää. Tärkeätä on myös ylläpitää järjestelyissä mukana olevien ammattitaitoa. Tapahtumien välinen toiminta on merkittävää myös katsomo- ja kannattajakulttuurin kannalta, sillä osa positiivisesta katsomo- ja kannattajakulttuurista luodaan juuri tapahtumien välillä. Yhteydenpito yleisöön tapahtuu mm. kannattajakerhojen ja tiedotusvälineiden kautta.

Lisätietoja:

Käsikirja urheilun yleisötapahtumien järjestäjille, Opetusministeriö, Sisäasiainministeriö. 2000.

Mitä, miksi, kuinka? Käsikirja tapahtumajärjestäjille, Hanna Iiskola. SLU-julkaisusarja 10/04.

1.6 YHDISTYSTEN TIETOSUOJA

Henkilötietolain perusfilosofia on yksinkertainen. Tarkoituksena on suojata henkilön yksityisyyttä. Kaikesta henkilötietojen käytöstä kerrotaan etukäteen henkilöille, joiden tietoja käsitellään ja rekisteröidään. Filosofian noudattaminen varovaista maalaisjärkeä noudattaen on auttanut välttämään kaikki isot yksityishenkilöiden tietosuojaan liittyvät konfliktit urheilussa.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on 1.7.2004 antanut kannanoton koskien kilpailun järjestäjän oikeutta pitää rekisteriä kilpailun osanottajien henkilötiedoista. Tietosuojavaltuutettu toteaa, että urheilutapahtuman järjestäjän oikeus käsitellä osanottajien henkilötietoja perustuu tapahtuman järjestäjän ja osanottajan välisen yhteysvaatimuksen toteutumiseen. Tarkkuutta vaaditaan mahdollisessa tietojen eteenpäin luovutuksessa. Mahdollisesta luovutuksesta on aina kerrottava esimerkiksi kilpailukutsussa tai ilmoittautumislomakkeessa. Ilmoittautumisen yhteydessä tulee olla mahdollisuus kieltää luovutus. Jos tietoja, esimerkiksi tulosluetteloa, halutaan julkaista internetissä, osallistujilta pitää pyytää tähän suostumus.

Henkilötietolaissa säädetään vapaaehtoisesta toimialakohtaisesta käytäntesäännöstä. Säännön tarkoituksena on edistää oikeita menettelytapoja henkilörekistereiden pitämisessä ja siten helpottaa lain tarkoituksen toteuttamista. SLU on yhteistyössä tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa valmistellut urheilun omat käytäntesäännöt.

HENKILÖREKISTERIN PERUSTAMINEN

Henkilötietolain mukaan henkilörekisterejä saa perustaa vain tiettyä tarkoitusta varten. Tarkoituksen ja rekisterin käytön tulee olla asiallisesti perusteltu rekisterinpitäjän toiminnan ja hallinnon kannalta. Urheiluseurojen ja -liittojen henkilörekisterien tarkoitus toteutuu, jos henkilötiedolla on välitöntä merkitystä urheiluun harrastamiseen.

Yhdistyksen omaan ja rekisteröityjen sekä tarpeen tullen kaikkien muidenkin käyttöön on tehtävä ennen rekisterin henkilötietojen keräämistä kirjallinen rekisteriseloste, jossa kuvataan rekisterin tietosisältö ja sen käyttö.

REKISTERISELOSTE

Rekisterinpitäjän on laadittava sekä manuaalisesta että Atk-pohjaisesta henkilörekisteristä rekisteriseloste, josta ilmenee:

1. rekisterinpitäjän ja tarvittaessa tämän edustajan nimi ja yhteystiedot
2. henkilötietojen käsittelyn tarkoitus
3. kuvaus rekisteröityjen ryhmästä tai ryhmistä ja näihin liittyvistä tiedoista tai tietoryhmistä

4. mihin tietoja säännönmukaisesti luovutetaan ja siirretäänkö tietoja Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle
5. miten rekisterin suojaus on järjestetty

Rekisteriselostetta ei tarvitse lähettää Tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos seloste noudattaa tämän käytänneseäntö periaatteita.

REKISTERIN HENKILÖPIIRIT

Yhdistyksen rekisteriin saa kerätä ja tallentaa tietoja sellaisista henkilöistä, joilla on jäsenyyden, palvelu- tai asiakassuhteen tai muun niihin verrattavan suhteen vuoksi asiallinen yhteys yhdistyksen toimintaan. Rekisteritietoja kerätessä henkilölle on kuitenkin varattava mahdollisuus kieltää omien tietojensa rekisteröinti. Kaikissa epävarmoissa tilanteissa kannattaa aina kysyä henkilöiden nimenomaista lupaa heitä koskevan tiedon tallentamiseen.

Tietoja kerätessä on huolehdittava siitä, että rekisteröity saa tiedon rekisterinpitäjästä ja tämän edustajasta, johon voi olla yhteydessä henkilörekisteriin liittyvissä asioissa. Lisäksi tietoja kerätessä on kerrottava rekisterin kaikista käyttötarkoituksista. Rekisterinpitäjällä on rekisteröidyn suhteen laaja informointivelvoite.

REKISTERIN TIETOSISÄLTÖ

Yhdistyksen rekisteriin saa tallentaa vain sellaisia henkilötietoja, jotka ovat rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia eli jotka välittömästi liittyvät urheiluun. Arkaluonteisia tietoja (esim. rotu, poliittinen vakaumus, rikokset, seksuaalinen suuntautuminen) ei saa kerätä muutoin kuin asianomaisen nimenomaisella suostumuksella. Rekisteri ei saa sisältönsä vuoksi vaarantaa rekisteröidyn yksityisyyden suoja. Käytännössä se tarkoittaa, että rekisteriin voi luotavastaisiin mielin merkitä ainakin henkilön nimen, osoitteen, puhelinnumeron, arvon tai ammatin, iän, sukupuolen ja äidinkielen. Alaikäisten kohdalle henkilörekisteriin on perusteltua laittaa myös huoltajan nimi ja puhelinnumero.

Doping- ja muut urheiluun liittyvät rangaistukset pitää lajin kilpailu- ja toimintasääntöjen mukaan kirjata, koska ne vaikuttavat tulevaan rangaistukseen, jos urheilija uudestaan rikkoo esimerkiksi dopingsääntöjä. Merkinnät ovat urheilun sääntöjen mukaisia ja siten urheiluun tavanomaisesti kuuluvia, koska niitä käytetään välittömästi urheiluun liittyviin tarkoituksiin. Tietoja ei kuitenkaan saa milloinkaan luovuttaa ulkopuolisille.

Vaikka doping- ja muut urheiluun liittyvät rangaistukset ovatkin tavanomaisia, on urheilijasopimuksissa ja vastaavissa syytä mainita, että urheilija antaa luvan itseään koskevien ko. tietojen käsittelyyn. Myöhemmin arkaluontoiset tiedot on siirrettävä arkistoon heti, kun tiedoilla ei enää ole urheilun sääntöihin perustuvaa käyttöä. Esimerkiksi kausi päättyy tai urheilija lopettaa uransa.

Vakuutusasioissa henkilötunnuksen käyttö on välttämätöntä. Muutoin henkilötunnuksen tallentamista kannattaa välttää.

Henkilötietolakia ei sovelleta henkilörekistereihin, jotka sisältävät vain tiedotusvälineessä julkaistua aineistoa sellaiseenaan. Leikearkiston pitäminen on siis mahdollista, mutta tietojen edelleen käsittely on sallittu vain, jos henkilörekisterin pitämisen yleiset edellytykset täyttyvät.

HENKILÖTIETOJEN KÄYTTÖ JA ETEENPÄIN LUOVUTUS

Rekisterinpitäjä voi käyttää rekisteriään ennalta määriteltyyn käyttötarkoitukseen. Rekisterin tietoja voidaan käyttää tilastollisesti myös omaan tutkimustyöhön. Kun tietoja käytetään hyväksi, on asiallista aina ilmoittaa, mistä tiedot on kerätty tai saatu.

Henkilötietojen luovutus muiden käyttöön

Jos yhdistys haluaa pelata varman päälle, se ei luovuta rekisterejään ulkopuolisille muuhun kuin urheiluun liittyvään käyttöön eli luovutus on tavanomainen luovutus: Annetaan pelaajalista turnauksen järjestäjälle, vakuutustiedot vakuutusyhtiölle tai henkilölista hotelliin majoittumista varten.

Lain mukaan joitakin henkilötietoja on pakko luovuttaa esim. verottajalle, työsuojeluviranomaisille, eläkelaitoksille, eläketurvakeskukselle tai vakuutusyhtiölle. Toinen poikkeus koskee tutkimuskäyttöä, jossa henkilötietoja käsitellään vain tilastollisesti. Tutkijoiden käyttöön rekisterien luovuttaminen on mahdollista.

Yhdistys voi luovuttaa henkilörekisterejään muuhunkin käyttöön esimerkiksi suoramarkkinointiin tai osoitepalveluun, jos on ilmeistä, että rekisteröity tietää henkilötietojen tällaisesta luovuttamisesta. Erityisesti alaikäisten tietojen luovuttamiseen eteenpäin tulee kuitenkin suhtautua varoen. Huomattavaa on, että yhdistyksellä on siis velvollisuus kertoa rekisterin tällaisestakin käyttötarkoituksesta etukäteen ja henkilöllä tulee olla mahdollisuus kieltää henkilötietojensa luovutus tällaisiin tarkoituksiin.

Henkilötietojen julkaiseminen internetissä on tietojen luovuttamista ja se on mahdollista vain asianomaisen henkilön yksiselitteisellä suostumuksella. Esimerkiksi urheilukilpailun tuloksien vieminen Internetiin edellyttää lupaa.

HYVÄ REKISTERITAPA

HENKILÖTIETOJEN TARKASTAMINEN JA KORJAAMINEN

Rekisterinpitäjä huolehtii, että tiedot ovat oikein. Virhe on välittömästi korjattava ja siitä on ilmoitettava niille, joille virheellinen tieto on levitetty tai jolta virheellinen tieto on saatu.

Jokaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus tiedon etsimiseksi tarpeelliset seikat ilmoitettuaan saada tietää, mitä häntä koskevia tietoja henkilörekisteriin on talletettu tai, ettei rekisterissä ole häntä koskevia tietoja.

HYVÄ REKISTERITAPA JA TIETOJEN SUOJAUS

Yhdistyksen on tietosuoja-asioissa noudatettava erityistä huolellisuutta. Rekistereille tulee määrätä omat vastuuhenkilöt, jotka vastaavat kokonaisuudessaan rekisteriasiakirjoista, tietojen oikeellisuudesta, tietojen omasta käytöstä ja mahdollisten luovutuksien valmistelusta.

Huolellisuus kannattaa, sillä rekisterin pitäjällä on ankaran vastuun mukainen vahingonkorvausvelvollisuus. Rekisterinpitäjä on velvollinen korvaamaan taloudellisen ja muun vahingon, joka rekisteröidylle tai muulle henkilölle on aiheutunut virheellisen tiedon käytöstä tai luovutuksesta taikka siitä, että tiedon käyttö ja luovutus on ollut lainvastainen.

Lisätietoja: Tietosuojavaltuutetun toimisto (Albertinkatu 25, 00181 Helsinki, puh. 09 18251, www.tietosuoja.fi)

1.7 KILPAILUNRAJOITUSLAINSÄÄDÄNNÖN SOVELLUKSIA URHEILUSSA

Kilpailunrajoituslainsäädännön yleisten periaatteiden mukaan vapaa kilpailu takaa yhteiskunnan kannalta parhaan taloudellisen kokonaisedun. Vapaa kilpailu takaa, että palveluita ja tuotteita kehitetään jatkuvasti, tuotanto tapahtuu yhä tehokkaammin ja kuluttajahinnat pysyvät kurissa. Lainsäädännön tavoitteena on kieltää määrävän markkina-aseman väärinkäyttäminen ja estää markkinoilla toimivia sopimasta asioista, jotka estäisivät vapaan kilpailun toteutumista.

Kilpailunrajoituslainsäädäntö koskee elinkeinotoimintaa. Tällöin sen soveltuvuus yleishyödylliseen urheilutoimintaan ei ole helposti arvioitavissa. Käytännössä kilpailunrajoituslaki kuitenkin koskee urheilua ainakin seuraavissa tapauksissa, joihin kilpailuvirasto on ottanut kantaa. Vaikka laki ei suoraan koskisikaan urheilua, esimerkkitapausten kilpailunrajoituslainsäädännöstä johdettujen periaatteiden noudattaminen lisää tasapuolisuusajattelua ja vähentää konflikteja urheilutoiminnan piirissä.

KILPAILUMÄÄRÄYKSET

Lajiliitolla on erittäin vahva asema suhteessa seuroihin asioissa, jotka koskevat kilpailutoimintaa ja -määräyksiä. Kilpailumääräyksistä päätetään lajiliiton säännöissä. Määräykset voivat sisältää myös muita kuin puhtaasti urheilullisia asioita. Määräyksissä voidaan esimerkiksi puuttua SLU:n eettisen työryhmän esittämiin seurojen talousasioita koskeviin epäkohtiin ja määrätä seurat hoitamaan taloushallintonsa säästösten mukaisesti kilpailukiellon uhalla.

Kilpailumääräyksiä hyväksyttäessä on erityisen tärkeää, että määräykset ovat lajin luonteen ja toiminnan laadun kannalta perusteltuja ja kohtelevat tasapuolisesti kaikkia seuroja. Samalla lajiliittojen on otettava huomioon, että seuroilla on kilpailutapahtumaan liittyviä oikeuksia, joista liitto ei voi tehdä sopimuksia ilman seurojen suostumusta. Esimerkiksi lajiliitto ei yksipuolisesti voi myydä kilpailujen televisiointioikeuksia tai määrätä, että liiton alaisissa seurojen järjestämissä kilpailuissa vain yksi urheiluvaatetoimittaja saa harjoittaa kauppa.

Lajiliittojen on myös otettava huomioon, että kilpailumääräysten muutoksiin on seuroille varattava riittävästi aikaa sopeutua. Esimerkiksi SM-sarjaan nousemisen tai sieltä putoamisen kriteerit on määriteltävä niin, että kaikilla seuroilla on riittävästi aikaa valmistautua kriteerien muutoksiin.

HYVÄKSYTYT VÄLINEET

Kilpailumääräyksissä saattaa olla mainintoja myös urheiluvälineistä. Välineiden auktorisointia, ”ainoa virallinen pallo”, on käytetty paljon. Periaatteessa hyväksymismenettely on kilpailulainsäädännönkin mukaan mahdollinen, mutta sen tarkoituksena tulee olla jokin muu kuin varojenkeruu lajiliitolle. Hyväksynnän jälkeen kaikkia hyväksytyjä välineitä tulee voida käyttää kilpailuissa.

Hyväksymismenettelylle ja menettelyn ehdoille tulee olla objektiivisessa tarkastelussa hyväksyttävä syy, kuten turvallisuus tai otteluiden tasaväkisyyden varmistaminen välineiden tiettyjen ominaisuuksien standardisoinnilla. Hyväksyntä tulee antaa kaikille vaatimukset täyttävälle välineelle ja hyväksynnästä perittävän korvauksen tulee olla kohtuullinen ja tasapuolinen. Kohtuullinen korvaus voisi olla esimerkiksi hyväksynnästä aiheutuneet kustannukset. Jos lajin sääntöjen mukainen väline on hyväksytty kansainvälisen liiton toimesta, kansallinen hyväksyntä ei ole erikseen tarpeellinen.

KILPAILULISENSSIN TAPATURMAVAKUUTUS

Lajiliitto voi edellyttää, että urheilijalla on tapaturmavakuutus ennen kun hänelle annetaan kilpailuoikeus (kilpailulisenssi). Vakuutusta ei kuitenkaan saa pääsääntöisesti liittää pakollisena kilpailulisenssiin. Urheilijalla tulee olla oikeus itse päättää, mistä vakuutusyhtiöstä hän vaadittavan tasoisen tapaturmavakuutuksen hankkii. Lisenssin yhteydessä voi olla tarjolla lajiliiton vakuutusyhtiön kanssa neuvottelema vakuutus, jonka urheilija saa halutessaan ottaa.

KAUPALLINEN YRITTÄJÄ LAJITAPAHTUMAN JÄRJESTÄJÄNÄ

Jos lajitapahtuman järjestäjänä on ulkopuolinen taho, joka ei ole lajiliiton jäsen, tapahtuman järjestäminen voi vaatia liiton luvan. Tätä varten lajiliiton on päätettävä, millä ehdoin turnausten ja tapahtumien järjestäminen voidaan antaa hoidettavaksi muille kuin liiton jäsenille. Lajiliiton on päätettävä luvan myöntämisyjärjestelmästä, menettelytavoista ja määräajoista. Tapahtuman järjestämisestä on syytä tehdä kirjallinen sopimus, jossa sovitaan ainakin seuraavista asioista:

- miten ulkopuolisen järjestämät tapahtumat otetaan huomioon lajiliiton tapahtuma-aikataulussa ja –kalentterissa mm. päällekkäisyyksien ehkäisemiseksi
- lajin toimintasääntöjen, kilpailusääntöjen ja kurinpitosääntöjen noudattaminen kilpailussa
- mikä taho huolehtii kurinpitomenettelystä, rangaistusten antamisesta tai rikkeiden ilmoittamisesta
- toimitsijoiden ja erityisesti erotuomareiden kelpoisuus
- miten vakuutukset ja turvallisuus hoidetaan sekä
- mahdollinen korvaus järjestämisoikeudesta liitolle

2 SEURAN TALOUS

Taloushallinto on oleellinen osa seuran toimintaa. Talousasioiden hoitamista ja vastuukysymyksiä sekä sisäistä valvontaa seurassa voidaan tehostaa laatimalla erillinen taloussääntö. Taloussääntö sisältää ohjeet hallituksen ja toiminnanjohtajan sekä mahdollisten muiden talousasioita hoitavien tehtävistä ja vastuista, taloussuunnittelusta, kirjanpidosta, tilinpäätöksestä, sisäisestä valvonnasta ja tilintarkastuksesta.

Toimiessaan yhteisölle syntyy jatkuvasti menoja ja tuloja. Menojen ja tulojen muodostamaan käyttötalouteen kuuluvat:

- varsinaisen sääntöjen mukaisen toiminnan tuotot ja kulut
- varainhankinnan tuotot ja kulut
- sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ja kulut
- mahdolliset satunnaiset tuotot ja kulut
- yleisavustukset.

Lisäksi yhteisöllä voi olla osana talousprosessia pääomataloutta kuten

- lainojen nostoa ja takaisinmaksua
- investointeja ja omaisuuden myyntiä.

Yhteisön toiminnasta (talousprosessista) aiheutuvat maksut ja muut tilitapahtumat rekisteröidään yhteisön kirjanpitoon kirjanpitolakia ja -asetusta sekä hyvää kirjanpitoa noudattaen. Hyvä kirjanpito mahdollistaa oikeitten ja riittävien tietojen saamisen, mikä omalta osaltaan lisää ulkopuolisten intressitahojen luottamusta yhteisöä kohtaan. Lisäksi esim. julkisten avustusten antajat saattavat antaa ohjeita kirjanpidon järjestämisestä.

Kun seuraavissa jaksoissa on käsitelty seuraa, tarkoitetaan seuralla pääsääntöisesti vain yhdistysmuotoisia seuroja. Näin ollen Suomessakin 1990-luvun lopulla alkanutta urheiluseurojen yhtiöitymistä ei ole otettu huomioon. Osakeyhtiömuotoisten seurojen on toimittava osakeyhtiölain mukaan ja hoidettava siten myös taloutensa yhdistyksistä poikkeavalla tavalla.

2.1 KIRJANPIDON PERUSPERIAATTEET

Kirjanpitolain mukaan yhdistykset ja säätiöt ovat aina kirjanpitovelvollisia. Lisäksi yhdistys- ja säätiölaissa on omat mainintansa kirjanpidon laatimisvelvollisuudesta.

Kirjanpitolakia on muutettu vuodenvaihteessa 2005. Muutoksen taustalla on ollut lain tarkistaminen kansainvälisen tilinpäätöskäytännön kehitystä vastaavasti, mutta myös kotimaisiin muutostarpeisiin perustuvat teknisluontoiset tarkistukset. Muutoksista mainittakoon tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevien säännösten tarkistaminen ja pienen kirjanpitovelvollisen määrittävien raja-arvojen korottaminen.

SUORITEPERUSTEISUUS

Kirjanpidon peruseriaatteisiin kuuluu suoriteperusteisuus. Suoriteperusteisuuden mukaan tapahtumat kirjataan kirjanpitoon jo niiden syntyvaiheessa. Meno kirjataan tavaran tai palvelun vastaanottohetkellä ja tulo suoritteiden luovutushetkellä. Maksusuoritus tapahtuu ja rekisteröityy kirjanpitoon erillisenä tapahtumana vasta myöhemmin.

Kirjanpitolain mukaan menot ja tulot voidaan tilikauden aikana kirjata myös maksuperusteisesti eli silloin, kun maksu tapahtuu. Tällöin on kuitenkin myyntisaamiset ja ostovelat voitava jatkuvasti selvittää. Viimeistään tilinpäätökseen on kirjattava kaikki saamiset ja velat.

Yleistä on suorite- ja maksuperusteiden yhteiskäyttö. Tällöin säännölliset ns. toistuvaissuoritukset (esim. sähkö-, puhelin- ja vuokramenot) kirjataan maksuperusteiden mukaan ja muut menot suoriteperusteiden mukaan. Suoriteperusteisuus antaa paremmat mahdollisuudet tilikauden aikaiseen tulojen ja menojen seuraamiseen, talousarviovertailuun ja myös lopullisen tuloksen realistiseen ennakkointiin.

KIRJANPITOAINEISTON SÄILYTTÄMINEN

Kirjanpitoaineiston säilyttämisestä on kirjanpitoa laissa omat säädöksensä. Aineiston säilyttämisaika on joko 6 tai 10 vuotta.

Kymmenen (10) vuoden säilytysaika

- kirjanpitokirjat (mm. tasekirja, tase-erittelyt) ja käyttöaikaa koskevin merkinnöin varustettu tililuettelo (tilikartta) on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä.

Kuuden (6) vuoden säilytysaika

- tositteet ja liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto sekä muu kuin edellä mainittu kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta lukien, jonka aikana tilikausi on päättynyt.

Kirjanpitoaineisto tasekirjaa lukuun ottamatta voidaan säilyttää myös koneellisella tietovälineellä Kauppa- ja teollisuusministeriön menettelytapaohjeiden mukaisesti.

VELVOLLISUUS TOIMITTAA TILINPÄÄTÖSASIAKIRJAT VIRANOMAISILLE

Yleishyödyllisellä yhdistyksellä ei ole yritystoimintaan verrattavaa velvoitetta tilinpäätösasiakirjojen toimittamisesta viranomaisille. Jos yhdistys kuitenkin harjoittaa liiketoimintaa, on sen tietyin edellytyksin toimitettava jäljennös tilinpäätöksestä patenti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriosastolle. Säätiön on sen sijaan säätiölain mukaan toimitettava patenti- ja rekisterihallitukselle (säätiörekisteriin) jäljennökset tilinpäätösasiakirjoista kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Valtionavustusta saaville järjestöille on avustuksen myöntäjän toimesta annettu ohjeita kirjanpidon järjestämisestä ja tilinpäätöksestä sekä tilinpäätösinformaation toimittamisesta avustuksen myöntäjälle. Myös kaupungilla/kunnalla on omat ohjeensa kaupungin-/kunnanavustusta saavien seurojen tilinpäätöksen ja talousarvion toimittamisesta tiedoksi avustuksen myöntäjälle.

Liiketoimintaa harjoittavan on tehtävä myös veroilmoitus. Mikäli yleishyödyllinen yhteisö on saanut verohuojennuksen hakemastaan liiketoiminnan tuloksesta, on veroilmoitus ehdottomasti muistettava jättää. Muutoinkin yhdistyksen kannattaa nykyisten verolakien ja tulkintojen puitteissa jättää veroilmoitus tilikauden toiminnastaan. Näin on mahdollisuus saada verottajalta vahvistus, ettei yhdistyksen toiminta ole verotettavaa toimintaa, jolloin myös vältetään mahdollinen jälkiverotus taannehtivasti useammalta vuodelta. Veroilmoituksen jättöaika on yleensä vuosittain huhtikuun loppuun mennessä (jos tilikausi = kalenterivuosi).

2.2 TILIKARTTA JA KIRJAUSUUNNITELMA

Kirjanpitoon kuuluu tilikartta ja kirjaussuunnitelma.

Tilikartta on luettelo tilikauden aikana käytössä olevista tileistä. Tilikartassa tuotto- ja kulutilit muodostavat oman ryhmänsä (tulostilit) ja omaisuus-, pääoma- ja velkatilit oman ryhmänsä (tasetilit).

Kirjaussuunnitelmassa määritetään mitä eriä kullekin tilille kirjataan. Kirjanpitotilien sisältö on pidettävä jatkuvasti samana. Jos muutoksia tehdään, on ne hyvä ajoittaa tilikauden vaihteeseen. Tilikartassa tulee huomioida myös ulkopuolisten intressitahojen tarpeet. Ainakin verottajan ja julkisten avustusten antajien tarpeet on huomioitava.

2.3 TOSITTEET

Kirjanpito perustuu tositteisiin. Tositteiden muodolle ja niihin tehtäville merkinnöille on lukuisa määrä vaatimuksia, mm.

- tositteet on numeroitava ja päivättävä
- merkinnät tositteisiin tehdään selvästi ja pysyvällä tavalla (ei lyijykynällä)
- matkalaskusta on käytävä ilmi matkustajan nimi, matkustustapa, matka-aika, kuljettu matka sekä matkan tarkoitus
- edustuskuluihin liittyvistä tositteista tulee ilmetä tilaisuuden tarkoitus ja osanottajat.

Ostolaskujen, kuittien ja muiden tositteiden tulee olla alkuperäisiä. Tämä koskee myös matkalaskun liitteenä olevia matkalippuja ja vastaavia kuitteja.

Sisäiset tositteet eli muistiotositteet ovat tavallisesti kirjanpitovelvollisen itsensä laatimia oikaisu- tai siirtokirjauksia tilinpäätösvaiheessa. Muistiotositteiden tulee olla päivättyjä ja tiliviennin perusteen tulee olla riittävän selvästi selostettu. Niihin voi liittää mahdollisuuksien mukaan pöytäkirjaotteita tai muita asiakirjoja viennin perustetta selvittämään. Muistiotositteen tulee olla siihen valtuutetun henkilön hyväksymä.

Laskujen tulee olla asianmukaisesti tarkastettuja ja hyväksytyjä ennen niiden maksamista. Laskut hyväksyy maksettavaksi siihen valtuutettu henkilö (toiminnanjohtaja, suuremmissa yhteisöissä jonkin toimintayksikön johtaja, hallituksen puheenjohtaja tai nimetty hallituksen jäsen). Toiminnanjohtajan laskut hyväksyy hallituksen puheenjohtaja tai muu hallituksen määräämä henkilö. Tarkastuksen ja hyväksymisen helpottamiseksi tositteet voi leimata tositeleimasimella, jolloin myös tositteiden tiliöinti selkeytyy.

2.4 TILINPÄÄTÖS

Tilikaudelta laaditaan tilinpäätös, joka uusimman kirjanpitolain muutoksen myötä sisältää tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavan *taseen*, tuloksen muodostumista kuvaavan *tuloslaskelman* ja *rahoituslaskelman* sekä näiden liitteenä olevat tiedot (*liitetiedot*). Lisäksi tilinpäätökseen on liitettävä *toimintakertomus*.

Rahoituslaskelmavaatimus ei kuitenkaan koske yleishyödyllisiä yhdistyksiä. Vaikka rahoituslaskelma ei yhdistyksille pakollinen olekaan, on se kuitenkin hyödyllistä tilinpäätöksen yhteydessä laatia. Toimintakertomuksen laatimisvelvollisuuskään ei koske ns. pieniä kirjanpitovelvollisia.

Myös toteutuneiden tuottojen ja kulujen vertailu talousarvioon (= talousarviovertailu) lisää tilinpäätöksen informaatioarvoa.

TASEKIRJA

Tilinpäätös ja toimintakertomus kirjoitetaan sidottuun tai välittömästi tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen sidottavaan tasekirjaan.

Tasekirjaksi sidotaan

- tase
- tuloslaskelma
- (rahoituslaskelma)
- taseen ja tuloslaskelman (sekä rahoituslaskelman) liitetiedot
- (toimintakertomus)
- tilinpäätöksen (ja toimintakertomuksen) päiväys ja allekirjoitus
- luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista, tosittelajeista ja tieto niiden säilytystavoista.

Lisäksi tasekirjaan voidaan liittää

- tase-erittelyt ja liitetietojen erittely
- talousarviovertailu

Taseessa ja tuloslaskelmassa esitetään myös vastaavat tiedot edelliseltä tilikaudelta (vertailutieto). Jos taseen tai tuloslaskelman erittelyä on muutettu, on vertailtavuuden säilyttämiseksi myös vertailutietoja mahdollisuuksien mukaan oikaistava.

Tilinpäätös (ja toimintakertomus) päivätään ja sen allekirjoittaa allekirjoitushetkellä toimiva päätösvaltainen hallitus (jokaisen hallituksen jäsenen nimikirjoitusta ei vaadita). Lisäksi toimitusjohtaja tai vastaavassa asemassa oleva henkilö allekirjoittaa tilinpäätöksen. Allekirjoitus tehdään sidottuun tai välittömästi tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen sidottavaan tasekirjaan.

TOIMINTAKERTOMUS

Kirjanpitolain säännösten mukaan kirjanpitovelvollisen on liitettävä tilikaudelta laadittavaan tilinpäätökseen toimintakertomus. Toimintakertomuksessa on hyvä selvittää kirjanpitolain vaatimuksia laajemmin tilinpäätöstä, talousarvion toteutumista ja syitä mahdollisiin talousarviopoikkeamiin.

Pienet kirjanpitovelvolliset on kuitenkin vapautettu toimintakertomuksen laadintavelvollisuudesta. Säätiölain mukaan säätiöiden on kuitenkin aina laadittava toimintakertomus. Vaikka pienen kirjanpitovelvollisen yhdistyksen ei olekaan laadittava toimintakertomusta, se kuitenkin yleensä laaditaan, sillä se on yhteisön jäsenille ja muille intressitahoille hyvä apuväline saada taloustietoja yhteisön toiminnasta. Tällöin dokumentin parempi nimitys olisi vuosikertomus.

Pieni kirjanpitovelvollinen

- sekä päättäneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista rajoista:

- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 €
- taseen loppusumma 3 650 000 €
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma kertoo tilikauden (toimintavuoden) taloudellisen tuloksen. Kirjanpitoasetus määrittää yhdistystoiminnalle oman tuloslaskelmakaavansa. Varsinaisen toiminnan kuluista esitetään omina erinään ainakin henkilöstökulut,

poistot ja muut kulut. Poistot esitetään pääsääntöisesti varsinaisen toiminnan ryhmässä. Suunnitelman mukaiset poistot (sumu-poistot) eivät edelleenkään ole pakollisia yhdistyksille ja säätiöille. Niiden tekemistä kuitenkin suositellaan hyvän kirjanpitoavan mukaisina silloin, kun poistoilla on merkittävä vaikutus yhteisön tulokseen.

Kaava on minimiesitystapa, ja tuloslaskelma onkin asetuksen mukaan laadittava kaavaa yksityiskohtaisempaan, mikäli se on tuloksen muodostumiseen vaikuttavien tekijöiden selventämiseksi tarpeen. Varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut voidaan eritellä toiminnanaloittain tuloslaskelmassa tai sen liitteenä. Toiminnanaloja voivat olla esim. koulutus-, valmennus-, kilpailu-, nuoriso- ja julkaisutoiminta sekä hallinto. Opetusministeriön liikuntajärjestöille antaman ohjeen mukaan nämä käyttävät yhdistyksen tuloslaskelmakaavaa ja täydentävät sitä kustannuspaikkalaskentaan perustuvilla toiminnanaloittaisilla raporteilla. Järjestöillä toiminnanalat ovat nuorisourheilu, harrasteliikunta, huippu-urheilu ja järjestötoiminta. Kyseiset OPM:n ohjeet sopivat hyvin myös seurojen käyttöön.

Tulojen kirjaamisessa kirjanpitoon ja niiden esittämisessä tuloslaskelmassa on tarkoin erotettava toisistaan varsinaiseen toimintaan liittyvien tulojen ja varainhankinnan tulojen luonne. Tällä seikalla on merkitystä nimenomaan verotuksen kannalta.

Varsinaisen toiminnan suoritteet ovat yleensä yhdistyksen varsinaisen sääntöjen mukaisen toiminnan toteuttamiseksi tuotettuja palveluita joko jäsenille tai muille. Varsinaisen toiminnan tuottoja ovat toimintaan osallistuvilta kerättävät maksut, kuten

- osanottomaksut koulutus-, valmennus-, kilpailutapahtumiin tai kursseille
- pääsylipputulot
- itse tuotetut pääasiassa toimintaan osallistuville tarkoitetut ja yhteisön toimintaa välittömästi palvelevat koulutus- ja valmennusjulkaisut sekä muu vastaava materiaali
- jäsenlehtien tilausmaksut.

Opetusministeriön valtionapua saaville liikuntajärjestöille antaman kirjanpito-ohjeen mukaan kaikki muut myyntituotot (esim. tapahtumien yhteydessä harjoitettavan tarjoilu- tai myyntitoiminnan tuotot) käsitellään varainhankintana tai mahdollisesti liiketoimintana. Ohje on ylimalkainen verotuksen näkökulmasta, koska osa em. tuloista voi olla verottomia ja osa verollisia. Vain riittävän yksityiskohtainen kirjaus takaa niin ministeriön kuin verottajan tarpeiden huomioonottamisen.

Varainhankinnan tuotot ovat moninaisin tavoin hankittuja varoja varsinaisen toiminnan rahoittamiseksi. Varainhankinnan tuottoja ovat

• jäsenmaksutuotot	• lahjoitukset ja avustukset
• lisenssimaksutuotot	• talkootyötuotot
• keräys- ja arpajaistuotot	• myyntituotot (mm. tarvikevälitys)
• ilmoitus- ja mainostuotot	• liiketoiminnan tuotot
• yhteistyösopimustuotot	

Yhdistyksen varainhankinnan tuotot ovat myös pääsääntöisesti verottomia. Verotusasioita käsitellään erikseen.

Mahdollinen liiketoiminnan harjoittaminen, josta yhdistys on verovelvollinen sekä tuloverotuksen että arvonlisäverotuksen osalta, on kirjanpidossa selvästi erotettava muusta verottomasta varainhankinnasta. Liiketoiminnasta on paras pitää erillistä kirjanpitoa, josta tilinpäätöksen yhteydessä bruttotulot ja bruttokulut siirretään yhdistyksen kirjanpitoon varainhankinnan ryhmään. Erillisessä liiketoiminnan kirjanpidossa käytetään liiketoiminnan tuloslaskelmakaavaa. Kun yhteisö jättää veroilmoituksen, tulee sen liitteenä olevasta tuloslaskelmasta erottua selvästi verollinen toiminta ja veroton toiminta. Huolimattomasti laadittu tuloslaskelma saattaa johtaa koko varainhankinnan verottamiseen aiheettomasti.

TASE

Tase kertoo yhteisön taloudellisen aseman (omaisuus- tai velkatilanteen) ja rahoitusaseman tilikauden viimeisenä päivänä. Taseen Vastaavaa -puoli jakaantuu *pysyviin* ja *vaihtuviin* vastaaviin. Pysyviä ovat erät, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa jatkuvasti useana tilikautena. Muut vastaavien erät ovat vaihtuvia.

Vastattavaa -puolen jako on edelleen *oma pääoma*, *tilinpäätössiirtojen kertymä*, *pakolliset varaukset* ja *vieras pääoma*. Yleishyödyllisen yhteisön ja säätiön on ilmoitettava taseessa erikseen sellaiset varat tai pääoma, joiden suhteen

on rajoittavia erityismääräyksiä; lähinnä omakatteiset rahastot. Omakatteisten rahastojen pääoma esitetään omana eränään taseen vastattavissa.

Kirjanpitoasetuksen mukainen tasekaava on tarkoitettu kaikille kirjanpitovelvollisille, eivätkä taseen nimikkeet sovellu aina sellaisenaan yleishyödylliselle yhteisölle. Tätä helpottaa se, että pienillä kirjanpitovelvollisilla, jollaisia yleensä yhdistykset ovat, on mahdollisuus laatia taseensa lyhennettynä seuraavan kaavan mukaisesti:

Vastaavaa

A Pysyvät vastaavat

1. Aineettomat hyödykkeet
2. Aineelliset hyödykkeet
3. Sijoitukset

B Vaihtuvat vastaavat

1. Vaihto-omaisuus
2. Saamiset; lyhyt- ja pitkäaikaiset erikseen
3. Rahoitusarvopaperit
4. Rahat ja pankkisaamiset

Vastattavaa

A Oma pääoma

1. Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma
2. Ylikurssirahasto
3. Arvonkorotusrahasto
4. Käyvän arvon rahasto
5. Muut rahastot
6. Edellisten tilikausien voitto (tappio)
7. Tilikauden voitto (tappio)

B Tilinpäätössiirtojen kertymä

C Pakolliset varaukset

D Vieras pääoma; lyhyt- ja pitkäaikainen erikseen

Lyhennytyssä taseessa on lisäksi eriteltävä myyntisaamiset, ostovelat ja saadut ennakkomaksut.

LIITETIEDOT JA TASE-ERITTELYT

LIITETIEDOT

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot ilmoitetaan liitetiedoissa. Kirjanpitosäännösten mukaiset liitetietovaatimukset ovat todella mittavat. Ks. Kirjanpitoasetus 2 luku.

Yhdistykset voivat kuitenkin esittää *liitetiedot lyhennettyinä*, mikäli - kuten useimmiten - pienen kirjanpitovelvollisen määritteen edellytykset toteutuvat.

Lyhennettyinä liitetietoina on esitettävä vähintään seuraavat tiedot:

1. annetut pantit ja velan vakuudeksi annetut kiinnitykset, takaukset, vekseli-, takuu- ja muut vastuut sekä vastuusitoumukset; sekä
2. peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset sekä velat ja muut sitoumukset Suomen rahaksi, jollei ole käytetty tilinpäätöspäivän kurssia.

Tilinpäätöksen informaatioarvon vuoksi yhdistysten kannattaa laatia liitetiedot lyhennettyjä tietoja laajempina. Opetusministeriön valtionapua saaville liikuntajärjestöille antamat tilinpäätösohjeet edellyttävät huomattavasti laajempia

liitetietoja kuin pelkät pienen kirjanpitovelvollisen lyhennetyt tiedot. Lyhennetyt liitetietovaatimukset eivät koske säätiöitä, vaikka ne olisivatkin kooltaan pieniä kirjanpitovelvollisia.

TASE-ERITTELYT

Lisäksi tilinpäätöstä varmentamaan on laadittava tase-erittelyt ja liitetietojen erittelyt. Tase-erittelyissä esitetään yksityiskohtaisesti ryhmittäin eriteltynä kunkin tase-erän sisältö pysyvistä vastaavista, vaihtuvista vastaavista, vieraasta pääomasta ja pakollisista varauksista. Liitetiedoista eritellään ryhmittäin vastuista ja vakuuksista laaditut liitetiedot. Edellä mainitut erittelyt päivätään ja niiden laatijat allekirjoittavat ne. Koneelliselle tietovälineelle laadittu erittely puolestaan varmennetaan laatijan ja merkinnän tekohetken ilmaisevalla tunnukseksi.

VARAUKSET JA RAHOITUSLASKELMA

VARAUKSET

Kirjanpitolain mukaan on tilinpäätöshetkellä kirjattava kirjanpitoon myös ne vastaiset menot ja menetykset, jotka kohdistuvat päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen ja perustuvat lakiin tai sitoumukseen sivullista kohtaan ja joiden täsmällistä määrää tai toteutumisaikakohtaa ei tiedetä, mutta joiden toteutuminen on kuitenkin varma tai todennäköinen ja joiden tiedetään ilmeisesti toteutuvan. Myöskään ko. menoa vastaava tulo ei ole varma tai todennäköinen.

Kirjaus on siis tehtävä, vaikka menot ja menetykset eivät vielä ole realisoituneet. Vastaisia menoja tai menetyksiä voi syntyä esim. varautumisesta vahingonkorvauksiin tai oikeudenkäyntikuluihin. Menot kirjataan tuloslaskelmaan ao. kulutileille. Mikäli em. vastaisen menon tai menetyksen täsmällistä ajankohtaa ei tiedetä, kirjataan se taseen vastattavien puolelle *pakollisiin varauksiin*; muutoin siirtovelkoihin.

Tilinpäätöksessä saadaan tehdä investointi-, toiminta- tai muu sellainen varaus. Kyseisen *vapaaehtoisen varauksen* tekeminen edellyttää varauksen hyväksymistä myös verotuksessa, minkä vuoksi ne eivät yleensä ole yleishyödylliselle yhteisölle mahdollisia.

RAHOITUSLASKELMA

Vaikka rahoituslaskelma ei olekaan yhdistyksille ja säätiöille pakollinen, suositellaan sen liitämistä tilinpäätökseen tilinpäätöksen informaatioarvon lisäämiseksi. Rahoituslaskelma havainnollistaa tilikauden aikaisen rahan hankinnan ja käytön. Oman suosituksensa on antanut mm. opetusministeriö avustamilleen liikuntajärjestöille. Rahoituslaskelma voidaan laatia myös tulevan toimintavuoden talousarvion liiteaineistoksi (rahoitusbudjetti). Sen avulla ennakoidaan rahan kertyminen ja sen käyttö sekä riittävyys mahdollisiin investointeihin.

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Pääsääntöisesti konsernitilinpäätöksen joutuvat laatimaan määrätyn edellytyksin osakeyhtiöt sekä avoimet ja kommandiittiyhtiöt, joiden vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö. Tämän lisäksi konsernitilinpäätöksen on velvollinen laatimaan myös muu kuin edellä tarkoitettu emoyritys, jos se harjoittaa liiketoimintaa. Tämän mukaan myös aatteellisen yhdistyksen ja säätiön on laadittava konsernitilinpäätös, jos se harjoittaa liiketoimintaa. Aatteellista yhdistystä ja säätiötä pidetään liiketoimintaa harjoittavana ja siten velvollisena laatimaan konsernitilinpäätöksen, jos se osallistuu aktiivisesti tytäryritystensä johtamiseen, rahoittamiseen ja muuhun näihin rinnastettavaan toimintaan. (Huom! Liiketoiminnan määrittely tässä yhteydessä on eri asia kuin tuloverolain tarkoittama liiketoiminta.)

Konsernitilinpäätös saadaan jättää laatimatta, mikäli sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista rajoista, emoyrityksen ja tytäryritysten osalta yhteenlaskettuna:

- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 €
- taseen loppusumma 3 650 000 €
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Liikevaihtoa vastaavaksi tuotoksi lasketaan varsinaisen toiminnan tuottojen, varainhankinnan tuottojen sekä sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottojen yhteismäärä.

Vaikka yhdistyksen tai säätiön ei em. rajojen puitteissa olisikaan laadittava konsernitilinpäätöstä, saattaa sen laatiminen olla tilinpäätöksen informaatioarvon lisäämiseksi perusteltua. Näin esim. silloin, kun jokin osa tai jotkin osat yhdistyksen toiminnasta on verotuksellisista tai muista syistä siirretty erillisiin osakeyhtiöihin.

2.5 SISÄINEN LASKENTATOIMI

Kirjanpito ja tilinpäätös muodostavat yhteisön ulkoisen laskentatoimen. Yhteisön sisäistä käyttöä palvelee puolestaan sisäinen laskentatoimi. Yhteisössä tarvitaan virallisen kirjanpidon lisäksi sisäistä laskentaa palvelemaan yhteisön toiminnan suunnittelua ja seuranta.

TULOSBUDJETTI

Tulosbudjetti on paitsi taloudenhoidon suunnitelma myös toimintaohje toiminnasta vastaaville. Tulosbudjetti laaditaan tuloslaskelman muotoon ja yhteisön tilikarttaa noudattaen. Tämä helpottaa arvioitujen ja toteutuneiden kulujen ja tuottojen seuranta tilikauden aikana. Jos yhteisön toiminta jakaantuu toiminnanaloihin ja toimintasuunnitelma on tämän mukaisesti tehty, laaditaan tulosbudjetti vastaavasti toiminnanaloittain. Näin saadaan kullekin toiminnanalalle ja niistä vastuullisille omat toimintaohjeensa.

Tulosbudjetissa tuotot ja kulut on arvioitava mahdollisimman realistisesti. Ensiksi on pyrittävä arvioimaan kiinteät kulut ja varmasti toteutuvat toiminnalliset kulut sekä näille varmalla pohjalla oleva rahoitus. Tulosbudjetissa tulee huomioida myös käyttöomaisuuden poistot. Mikäli yhteisöllä on hoidettavaan lainojen lyhennyksiä tai suunnitteilla investointeja, on tulosbudjetin oltava ylijäämäinen. Tulosbudjetin toteutumista tulee seurata ja siitä raportoida yhteisön hallitukselle useamman kerran tilikauden aikana. Mahdollisiin poikkeamiin pitää puuttua riittävän ajoissa.

RAHOITUSBUDJETTI

Rahoitusbudjetti täydentää yhteisön talousarviota. Rahoitusbudjetti on etukäteislaskelma yhteisön seuraavan tilikauden aikaisista rahojen lähteistä ja niiden käytöstä. Siinä huomioidaan toiminnan kulujen ja tuottojen lisäksi muut tilikauden aikaiset rahoitustapahtumat, sillä yhteisön rahoitusasemaan vaikuttavat myös saamisten ja velkojen muutokset sekä mahdolliset investoinnit. Rahoitusbudjetin on oltava tasapainossa. Mikäli rahoitusbudjettia laadittaessa jo huomataan rahoitusaliijäämän syntyminen, edellyttää tämä lisää rahojen lähteitä tai supistuksia rahojen käytössä. Rahoitusvajeella on siis vaikutusta tulosbudjettiin.

MAKSUVALMIUDEN SEURANTA

Suunnitelmalliseen taloudenhoitoon kuuluu olennaisena osana myös maksuvalmiuden suunnittelu ja seuranta eli rahan riittävyden selvittäminen sekä kokonaisuutena tilivuoden osalta että juoksevasti tilikauden aikana. Välttämättä ei riitä, että tilikauden tulos on positiivinen, vaan tuottojen ja kulujen on toteuduttava ajallisesti niin, että maksuvalmius säilyy koko ajan. Maksuvalmiuden suunnittelu perustuu rahoitusbudjettiin. Varsinaisten toimintamenojen ja -tulojen lisäksi on muistettava mahdolliset investointitarpeet ja lainanlyhennykset. Laatomalla määräajoin maksuvalmiusbudjetti voidaan etukäteen selvittää mahdolliset tilikauden aikaiset rahoitusaliijäämät ja varautua niiden hoitamiseen.

KUSTANNUSTEN SEURANTA

Pelkkää tuloslaskelmaa tarkemman toiminnanaloittaisen tai toimintokohtaisen seurannan järjestäminen on myös tärkeä osa sisäistä laskentaa. Lisäämällä kirjanpidon tilikarttaan kustannuspaikkanumeroinnin voi yhdistys saada raportteja valitsemistaan seurantakohteista. Kun budjetointi toteutetaan vastaavalla rakenteella, tehostaa budjettiverailun sisältävä kustannuspaikkaraportointi toiminnasta vastuullisten henkilöiden mahdollisuuksia seurata vastuualueensa taloudellista tulosta ja budjetin raameissa pysymistä.

Yleisseuran laskentatoimessa lajijaostot voivat olla ensimmäisen tason kustannuspaikkoja, joiden alle voidaan lajeittain rakentaa alemman tason kustannuspaikkoja. Erikoisseuralla vastaavia kustannuspaikkoja voivat olla esimerkiksi joukkueet. *Joukkuekohtaisen varainhankinnan tulee kiertää seuran virallisen kirjanpidon kautta, vaikkakin joukkueet (etenkin juniorijoukkueet) keräävät varoja joukkueen omaan käyttöön.* Kirjanpitoon perustuvalla kustannuspaikkaseurannalla selvitetään kunkin yksikön (joukkueen) tulot ja menot. Rahaliikennettä varten voi olla kullakin joukkueella erilliset seuran kirjanpidossa olevat pankkitilit tai kaikki joukkueet voivat käyttää seuran yhteistä tiliä.

2.6 TILINTARKASTUS

Tilintarkastuslaki uudistettiin vuonna 2007. Uuden lain estämättä yhdistyksessä sovelletaan edelleen kumotun lain säännöksiä muun kuin KHT- tai HTM-tilintarkastajan taikka KHT- tai HTM-yhteisön valintaan ja tällaisen tilintarkastajan suorittamaan tilintarkastukseen.

Tilintarkastajan yleisiä kelpoisuusedellytyksiä ovat laskentatoimen, taloudellisten ja oikeudellisten asioiden sekä tilintarkastuksen tuntemus ja kokemus. Tilintarkastajaksi valittu ei saa olla vajaavaltainen, konkurssissa tai liike-toimintakiellossa oleva henkilö. Tilintarkastajan riippumattomuudelle ja esteellisyydelle on myös omat edellytyksensä. Tilintarkastajana ei voi toimia muun muassa yhdistyksen hallituksen jäsen tai toimihenkilö eikä yhdistykseen tai em. henkilöön palvelussuhteessa oleva eikä em. henkilön lähisukulainen.

Tilintarkastajaksi voidaan valita luonnollinen henkilö (KHT- tai HTM-tilintarkastaja tai yhdistyksiin niin sanottu maallikkotilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (KHT- tai HTM-yhteisö).

Yhdistyksiä edelleen koskeva vanha tilintarkastuslaki mahdollistaa niin sanotun maallikkotilintarkastuksen. Tilintarkastuslain mukaan kuitenkin yhdistystenkin on valittava vähintään yksi hyväksytty tilintarkastaja (KHT, HTM), jos kaksi kolmesta seuraavasta ehdosta täyttyy:

- taseen loppusumma on yli 340 000 €
- liikevaihto tai kokonaistuotto eli varsinaisen toiminnan, sijoitustoiminnan ja varainhankinnan tuottojen ja julkisten avustusten yhteismäärä on yli 680 000 €
- henkilökuntaa on keskimäärin yli 10 henkilöä

Vain hyväksytyt tilintarkastajat (KHT, HTM) voidaan valita, jos kaksi kolmesta seuraavasta ehdosta täyttyy:

- taseen loppusumma on yli 2 100 000 €
- liikevaihto tai kokonaistuotto on yli 4 200 000 €
- henkilökuntaa on keskimäärin yli 50 henkilöä

Jos tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastusyhteisö, on yhteisön ilmoitettava päävastuullinen tilintarkastaja, jolla tulee olla vähintään sama pätevyys kuin edustamallaan tilintarkastusyhteisöllä.

Yhdistyksellä voi olla vain yksi tilintarkastaja ja varatilintarkastaja, mutta säätiöllä tulee säätiölain perusteella olla kaksi tilintarkastajaa ja näillä varamiehet. Lisäksi säätiön tilintarkastajista ja varatilintarkastajista yhden on oltava hyväksytty tilintarkastaja (KHT, HTM).

Vaikka edellä mainitut tase-, kokonaistuotto- ja henkilöstömäärien rajat eivät täytykään, kannattaa harkita auktorisoidun tilintarkastajien valintaa yhdistyksen tilien ja hallinnon tarkastukseen. Valinta lisää luotettavuutta sidosryhmien suunnassa ja mahdollistaa tilintarkastajan tietämyksen hyväksikäyttämisen tilikauden aikana.

MALLIKAAVOJA

KIRJANPITOASETUKSEN 1:3 §:N KAAVA

Aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelma laaditaan seuraavan kaavan mukaan:

Varsinainen toiminta

Tuotot

Kulut

- a) Henkilöstökulut
- b) Poistot
- c) Muut kulut

Tuotto-/Kulujäämä

Varainhankinta

Tuotot

Kulut

Tuotto-/Kulujäämä

Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Tuotot

Kulut

Tuotto-/Kulujäämä

Satunnaiset tuotot ja kulut

Yleisavustukset

Tilikauden yli-/alijäämä

Aatteellisen yhteisön tai säätiön varsinainen toiminta on yhteisön tai säätiön säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä mainitun tarkoituksen toteuttamista.

Kuhunkin ryhmään kuuluvat tuotot ja kulut on esitettävä riittävästi eriteltyinä tuloslaskelmassa tai sen liitteenä. Varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut on toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen eriteltävä lisäksi toiminnanaloittain tuloslaskelmassa tai sen liitteenä. Liiketoiminnasta saadaan ilmoittaa vain sen tuottojen ja kulujen summat, jolloin tuloslaskelmaan on liitettävä liiketoiminnasta laadittu erillinen tuloslaskelma.

KIRJANPITOASETUKSEN 1:6 §:N KAAVA:

TASE

VASTAAVA

PYSYVÄT VASTAAVAT

I Aineettomat hyödykkeet

1. Kehittämismenot
2. Aineettomat oikeudet
3. Liikearvo
4. Muut pitkävaikutteiset menot
5. Ennakkomaksut

II Aineelliset hyödykkeet

1. Maa- ja vesialueet
2. Rakennukset ja rakennelmat
3. Koneet ja kalusto
4. Muut hyödykkeet, työkalut ja laitteet
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

III Sijoitukset

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Saamiset saman konsernin yrityksissä
3. Osuudet omistusyhteyserityksissä
4. Saamiset omistusyhteyserityksiltä
5. Muut osakkeet ja osuudet
6. Muut saamiset

OMAKATTEISTEN RAHASTOJEN VARAT ¹⁾

1. Osakkeet ja osuudet
2. Lainasaamiset
3. Rahat ja pankkisaamiset

B VAIHTUVAT VASTAAVAT

I Vaihto-omaisuus

1. Aineet ja tarvikkeet
2. Keskeneräiset tuotteet

3. Valmiit tuotteet / Tavarat
4. Muu vaihto-omaisuus
5. Ennakkomaksut

II Saamiset

1. Myyntisaamiset
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä
3. Saamiset omistusyhteisyrittäyksiltä
4. Lainasaamiset
5. Muut saamiset
6. Maksamattomat osakkeet/osuudet
7. Siirtosaamiset

III Rahoitusarvopaperit

1. Osuudet saman konsernin yrityksissä
2. Muut osakkeet ja osuudet
3. Muut arvopaperit

IV Rahat ja pankkisaamiset

TASE

VASTATTAVAA

A OMA PÄÄOMA

Sidotut rahastot ²⁾

1. Omakatteiset rahastot
2. Muut sidotut rahastot

I Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma

II Ylikurssirahasto

III Arvonkorotusrahasto

IV Muut rahastot

1. Omien osakkeiden tai osuuksien rahasto
2. Vararahasto
3. Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot
4. Muut rahastot

V Edellisten tilikausien voitto (tappio)

VI Tilikauden voitto (tappio)

B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

1. Poistoero
2. Vapaaehtoiset varaukset

C PAKOLLISET VARAUKSET

1. Eläkevaraukset
2. Verovaraukset
3. Muut pakolliset varaukset

D VIERAS PÄÄOMA

1. Joukkovelkakirjalainat
2. Vaihtovelkakirjalainat
3. Lainat rahoituslaitoksilta

4. Eläkelainat
5. Saadut ennakot
6. Ostovelat
7. Rahoitusvekselit
8. Velat saman konsernin yrityksille
9. Velat omistusyhteisyriksille
10. Muut velat
11. Siirtovelat

¹⁾ Omakatteisten rahastojen varat esitetään taseessa KPA 1:6.7 §:n mukaisesti omana eränä. Varat esitetään tase-erien mukaan jaoteltuna.

²⁾ Sidottujen rahastojen pääomat on esitetty omana ryhmänään oman pääoman pääryhmässä.

Edellä esitettyssä tasekaavassa on sekä "saamiset" että "vieras pääoma" alaryhmien kunkin erän osalta ilmoitettava pitkäaikainen ja lyhytaikainen osa.

Jos yksittäisen nimikkeen kohdalle ei tule lukua tilikaudelta eikä edeltävältä tilikaudelta, se saadaan jättää pois taseesta.

RAHOITUSLASKELMA

ESIMERKKIYHDISTYS RY

xx.xx.200xx

RAHOITUSLASKELMA 31.12.20xx

RAHANLÄHTEET

Tulorahoitus

- varsinaisen toiminnan kulujäämä
- + poistot
- + varainhankinnan nettotuotot
- + sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot
- + satunnaiset tuotot/kulut (netto)

Avustukset

- + toiminta-avustus
- + kohdeavustukset

Investointirahoitus

- + lainan nosto

= RAHAN LÄHTEET YHTEENSÄ

RAHAN KÄYTTÖ

Korkokulut

Muut sijoitus- ja rahoitustoiminnan kulut

Investointirahoitus

- lainan lyhennys

Käyttöomaisuusinvestoinnit

- kalusteet ja laitteet

Nettokäyttöpääoman muutos *)

= RAHAN KÄYTTÖ YHTEENSÄ

NETTOKÄYTTÖPÄÄOMAN MUUTOS *)

Rahat ja pankkisaamiset

Muut saamiset
Vaihto-omaisuusvarasto
Lyhytaikainen vieras pääoma
= NETTOKÄYTTÖPÄÄOMAN MUUTOS

VASTUUNJAKO TALOUSASIOISSA

Esimerkkiyhdistys ry

TALOUSOHJESÄÄNTÖ

YHDISTYKSEN KOKOUS

- Vahvistaa toimintasuunnitelman ja talousarvion seuraavaksi toimintavuodeksi.
- Määrää jäseniltä kannettavat jäsenmaksut sekä valitsee tilintarkastajat ja heidän varamieheensä.
- Käsittelee toimintakertomuksen sekä tilintarkastuskertomuksen edelliseltä tilikaudelta.
- Vahvistaa tilinpäätöksen ja myöntää vastuuvapauden hallitukselle ja muille tilivelvollisille.

HALLITUS

- Valmistelee yhdistyksen kokouksessa käsiteltävät talousasiat sekä panee täytäntöön yhdistyksen kokouksen päätökset.
- Huolehtii yhdistyksen taloudenpidosta.
- Päättää suuremmista taloudellisista sopimuksista ja talousarviopoikkeamista.
- Ottaa ja erottaa toimihenkilöt.
- Vahvistaa talousohjesäännön.

PUHEENJOHTAJISTO

- Puheenjohtajistoon kuuluvat yhdistyksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.
- Päättää toiminnanjohtajan työsuhteen ehdoista.
- Puheenjohtaja hyväksyy toiminnanjohtajan matkalaskut, päivärahat ja kuluselvitykset

TOIMINNANJOHTAJA

- Vastaa yhdistyksen toiminnasta ja taloudesta.
- Hyväksyy talousarvion mukaiset tilaukset, laskut ja maksumääräykset.
- Päättää pienemmistä taloudellisista sopimuksista ja talousarviopoikkeamista, joista informoidaan yhdistyksen hallitusta.
- Hyväksyy työntekijöiden matkalaskut, päivärahat ja kuluselvitykset
- Päättää yhdessä puheenjohtajan kanssa työntekijöiden työsuhteiden ehdoista.
- Päättää enintään kolmen kuukauden pituisista työsuhteista.

MUUT TOIMIHENKILÖT

- Vastaavat siitä, että omalla vastualueella noudatetaan taloudellisuutta ja talousarviota.

TILINTARKASTUS

Tilintarkastajiksi valitaan sääntöjen määräämällä tavalla esteettömät ja pätevät henkilöt tarkastamaan tilikauden hallintoa, taloudenhoitoa ja tilejä.

TALOUSARVIO

Tulevan vuoden talousarvio laaditaan toiminnanjohtajan johdolla. Toiminnanjohtajan laatiman talousarvioesityksen käsittelee hallitus ja vahvistaa hallituksen esityksestä yhdistyksen kokous.

TILINPÄÄTÖS

Yhdistyksen tilikausi on kalenterivuosi.

Vuosittain tilinpäätöksen hyväksymisestä huolehtii hallitus ja se esitetään yhdistyksen kokoukselle vahvistettavaksi sekä vastuuvapauden myöntämiseksi hallitukselle ja muille tilivelvollisille.

KASSAN JA RAHATILIEN HOITO

Rahatilien hoidosta vastaa toiminnanjohtaja.

Pankkitilien käytöstä päättää hallitus.

OMAISUUDEN HOITO

Kaikki toimihenkilöt ovat velvollisia huolehtimaan, että heidän käytössään oleva yhdistyksen omaisuus pidetään tarkoituksenmukaisessa kunnossa.

Kalustosta ja muusta irtaimesta käyttöomaisuudesta pidetään luetteloa. Luettelon ylläpitämisestä vastaa toiminnanjohtaja.

Normaalien toiminta- ja rahoituskulujen ylitse jäävistä, maksuvalmiiden käteisvarojen sijoituksista rahalaitoksiin päättää toiminnanjohtaja hallituksen myöntämässä puitteissa.

MATKAKUSTANNUSTEN KORVAAMINEN

Työntekijöiden matkakustannukset korvataan verohallituksen matkakustannusten korvaamista koskevan kulloinkin voimassaolevan päätöksen mukaisesti.

2.7 PALKKAKIRJANPITO

Palkkalaskentaan liittyvät toimet ovat tärkeä osa taloushallintoa. Palkanlaskenta on kirjanpitolain ja verotuksen kautta säänneltyä toimintaa. Ennakkoperintälain ja -asetuksen mukaan kirjanpitovelvollisen suorituksen maksajan on pidettävä suorituksista palkkakirjanpitoa. Muun suorituksen maksajan (satunnainen työnantaja) on tehtävä muistiinpanot, joista käy selville tilillepanokortilla ja vuosi-ilmoituksella vaaditut tiedot. Ennakkoperintäasetus antaa tarkemmat ohjeet palkkakirjanpidon järjestämisestä.

Ennakkonpidätys ja sosiaaliturvamaksu maksetaan verovirastolle palkanmaksua seuraavan kuukauden 10. päivänä. Toimitettu ennakkonpidätys kirjataan palkanmaksun yhteydessä kirjanpitoon omalle velkatililleen. Kun ennakkonpidätys maksetaan (tilitetään valtiolle), on kyseessä kirjanpidollisesti velan maksu. Sosiaaliturvamaksu voidaan tilikauden aikana kirjata joko suorite- tai maksuperusteella. Selvintä on käyttää suoriteperustetta, jolloin sosiaaliturvamaksu kirjataan kirjanpitoon palkanmaksun yhteydessä kuluksi ja vastaavasti velaksi. Kun sosiaaliturvamaksu yhdessä toimitetun ennakkonpidätyksen kanssa maksetaan, kyseessä on vastaavasti velan maksu.

Palkanmaksuun liittyy myös muiden työnantajamaksujen hoitaminen. Työnantaja maksaa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen, työttömyysvakuutuksen ja ryhmähenkivakuutuksen maksut sekä työeläkevakuutusmaksut vakuutusyhtiölle.

Vakuutusyhtiölle suoritettavat maksut ovat ns. bruttomääräisiä eli sisältävät myös työntekijöiden TyEL -vakuutuksen ja työttömyysvakuutuksen omavastuuosuudet. Nämä työntekijän maksuosuudet työnantaja vähentää palkasta kuukausittain palkanmaksun yhteydessä.

Tapaturma-, työttömyys- ja ryhmähenkivakuutusmaksut sekä työeläkemaksut kirjataan kirjanpitoon omille kulutileilleen. Työntekijöiden omavastuuosuudet, jotka työnantaja vähentää palkasta palkanmaksun yhteydessä, kirjataan sosiaalivakuutustilien ryhmään hyvityksiksi.

Toteutuneiden kulujen seurannan ja budjettivertailun tehostamiseksi voidaan sosiaalivakuutusmaksut kirjata kuluksi (jaksottaa) kuukausittain laskennallisina erinä, jolloin ne kirjataan siirtovelkoihin. Kun todelliset vakuutusmaksut maksetaan vuosittain kahtena, kolmena tai neljänä eränä, kyseessä on siirtovelan maksu. Tilinpäätösvaiheessa suoritetaan täsmäys ja tuloslaskelmaan tulee todelliset sosiaalivakuutuskulut ja ero vakuutusyhtiön perimiin ennakkomaksuihin on joko siirtovelkaa (maksut olleet liian pienet) tai siirtosaamia (maksut olleet liian suuret).

KIRJANPIDON OSAT

Ennakkoperintälain ja -asetuksen mukaan kirjanpitovelvollisen suorituksen maksajan kuten urheiluseuran on pidettävä maksamistaan suorituksista palkkakirjanpitoa. Muun suorituksen maksajan on tehtävä muistiinpanot. Palkkakirjanpito

koostuu palkkakortista, palkkalistasta, tilimerkinnöistä, vuosi-ilmoituksesta, valvontailmoituksesta, suorituksen saajan tositteesta, työnantajasuoritusten tilisiirtolomakkeesta ja oma-aloitteisten verojen tilisiirtolomakkeesta.

2.8 ENNAKONPIDÄTYS

Urheiluseuralla on työnantajana ja palvelujen ostajana useamman tyyppisiä maksun vastaanottajia. Maksessaan suorituksen työn tekijälle tai palvelun myyjälle maksajan on tiedettävä velvollisuudestaan toimittaa suorituksesta ennakonpidätys ja maksaa työnantajan sosiaaliturvamaksu. (Sotumaksun huojennuskokeilun seurauksena maksuja ei peritä väliaikaisesti osassa Lapin kunnista, eräissä saaristokunnissa, Kainuussa eikä osassa Pohjois-Karjalaa. Kokeilu jatkuu ainakin vuoden 2009 loppuun.)

1. Jos kyseessä on enakkoperintälain mukainen palkka, ennakonpidätys on toimitettava ja työnantajan sosiaaliturvamaksu maksettava. Sosiaaliturvamaksua ei kuitenkaan tarvitse maksaa työsuhteeseen perustumattomista yksittäisistä luento- ja esitelmäpalkkioista.
2. Jos kyseessä on urheilemisesta maksettava palkka tai palkkio, ennakonpidätys on toimitettava. Työnantajan sosiaaliturvamaksua ei kuitenkaan tarvitse maksaa. Jos urheilemisesta saatu palkka tai palkkio maksetaan suoraan valmennus- tai urheilijarahastoon, ennakonpidätystä ei kuitenkaan tarvitse toimittaa.
3. Jos kyseessä on maksu työstä, jota ei ole tehty työsuhteessa (työkorvaus) ja maksun saaja on merkitty enakkoperintärekisteriin, ennakonpidätystä ei ole toimitettava.
4. Jos kyseessä on em. työkorvaus ja maksun saajaa ei ole merkitty enakkoperintärekisteriin, on ennakonpidätys toimitettava. Siitä ei kuitenkaan makseta sosiaaliturvamaksua.

Enakkoperintärekisteriotteen voi tarkastaa osoitteesta www.ytj.fi.

ENNAKONPIDÄTYS PALKASTA

Ennakonpidätys toimitetaan palkasta, johon lasketaan mukaan luontoisetujen raha-arvo ja muut mahdolliset korvaukset, jotka eivät ole verovapaita tai muuten vapautettu ennakonpidätysvelvollisuudesta Verohallituksen päätöksellä.

Enakkoperintälain 13 §:n mukaan palkalla tarkoitetaan:

1. kaikenlaatuista palkkaa, palkkiota, etuutta ja korvausta, joka saadaan työ- tai virkasuhteessa;
2. kokouspalkkiota, henkilökohtaista luento- ja esitelmäpalkkiota, hallintoelimen jäsenyydestä saatua palkkiota, toimitusjohtajan palkkiota, avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön yhtiömiehen nostamaa palkkaa sekä luottamustoimesta saatua korvausta.

Palkkaan luetaan myös luontoisedut, jotka arvioidaan rahaksi Verohallituksen vuosittain vahvistamien perusteiden mukaan. Palkaksi katsotaan myös henkilökuntaedut siltä osin kuin ne eivät ole tavanomaisia ja kohtuullisia.

Rahapalkan ja luontoisedun (esimerkiksi ravinto-, auto- ja asuntoetu) yhteismäärästä laskettu ennakonpidätys vähennetään rahapalkasta. Jos palkka koostuu pelkästään luontoiseduista, ei ennakonpidätystä voida toimittaa. Työnantajan sosiaaliturvamaksu on tällöinkin maksettava, ellei kysymyksessä ole urheilemisesta saatu tulo.

Ennakonpidätysasioissa työsuhteen käsite on tärkeä. Sitä käsitellään myöhemmin kappaleessa, Seura työnantajana.

ESIMERKKEJÄ

Käytännössä työsuhde syntyy helposti tavanomaisen harrastustoiminnan käsitteestä huolimatta. Esimerkiksi valmentajat, ohjaajat ja joukkueurheilijat ovat usein työsuhteessa seuraansa, jos he saavat korvausta työstään. Sen sijaan erotuomarit ja yksilöurheilijat ovat harvoin työsuhteessa urheiluseuraan, koska seuralta ”työnantajana” puuttuu direktio-oikeus.

Pelaajavalmentajat ovat työsuhteessa seuraansa. Ongelmana on tällöin, mikä osuus palkasta tulee pelaamisesta ja mikä valmentamisesta. Palkka jaetaan urheilijan ja valmentajan osuuksiin sen mukaan kuin sopimuksessa on mainittu. Jos sopimuksessa ei ole mainintaa miten palkka jakaantuu urheilemiseen ja valmentamiseen, koko palkan voidaan katsoa tulevan valmentamisesta.

TYÖNANTAJAN SOSIAALITURVAMAKSU

Maksamansa palkan perusteella työnantaja on velvollinen maksamaan myös työnantajan sosiaaliturvamaksun. Se lasketaan prosenttiosuutena palkan määrästä, johon luetaan myös luontoisedut.

Työnantajan sosiaaliturvamaksua ei makseta urheilijan palkkiosta (Laki työnantajan sosiaaliturvamaksun suorittamisesta urheilemisesta saadusta palkkiosta 375/1995). Urheilijan palkkioita ovat mm. kilpailupalkinnot, mainos- ja sponsorisopimuksiin perustuvat palkkiot, osallistumispalkkiot ja muut urheilijastatukseen perustuvat palkkiot, joiden saaja ei ole työsuhteessa maksajaan.

KULUKORVAUKSET

Ennakonpidätystä ei toimiteta Verohallituksen päätöksen mukaisista verovapaista matkakustannusten korvauksista kuten päivärahoista, matkalipuista ja oman ajoneuvon käyttämisestä työajoihin maksettavista kilometrikorvauksista. Ennakonpidätystä ei myöskään toimiteta niistä työstä johtuvista korvauksista, jotka on vapautettu ennakonpidätyksestä.

VEROHALLITUKSEN PÄÄTÖS VEROVAPAISTA MATKAKUSTANNUSTEN KORVAUKSISTA VUONNA 2009

Kokopäiväraha 35 €	Kilometrikorvaus 45 snt/km
Osapäiväraha 16 €	Ateriakorvaus 8,75 €

Ennakonpidätystä toimittamatta voidaan korvata vain ne kustannukset, jotka välittömästi liittyvät siihen työhön, josta korvaus maksetaan. Näin ollen esimerkiksi urheilukilpailun järjestäjä voi ennakonpidätystä toimittamatta korvata urheilijalle vain välittömästi kilpailusta aiheutuneet matka- ja muut kulut, mutta ei sitä vastoin väline- ja harjoittelukustannuksia. Kulukorvaukset maksetaan aina tositteita vastaan. Erityisesti on korostettava, että kustannusten korvaamisen on aina perustuttava todellisiin tapahtumiin kuten tehtyihin työmatkoihin tai soitettuihin puheluihin ja niistä aiheutuneisiin kustannuksiin.

Urheiluseura voi siis korvata jäsenelleen tai toimihenkilölleen, kuten puheenjohtajalle esimerkiksi puhelinkuluja, jotka ovat aiheutuneet seuran asioiden hoitamisesta. Kulujen korvaamisen on perustuttava luotettavaan selvitykseen. Selvitys on seuran kirjanpidon tosite, jossa asianomainen korvauksen saaja selvittää seuran puolesta soitetut puhelut, niiden tarkoituksen, puheluiden keston ja mihin verkkoon on soitettu.

Ellei tarkempaa selvitystä puhelujen luku- tai euromääristä saada, mutta korvattavia puhelinkuluja on annetun luotettavan selvityksen perusteella kuitenkin syntynyt, voi korvauksen maksaja arvioida korvattavan määrän. Seura ei kuitenkaan voi maksaa jäsenensä tai toimihenkilönsä oman puhelimen puhelinlaskua kokonaan, koska lähtökohtaisesti ainakin osan puhelinkuluista katsotaan syntyvän muusta kuin seuran asioiden hoitamisesta. Jäsenen tai toimihenkilön oman puhelimen kuukausimaksua seura ei voi veroseuraamuksitta maksaa. Korvattaessa puhelinkuluja arvion perusteella seuran kirjanpidon maksutositteeseen liitetään annetun selvityksen lisäksi korvauksen saajan puhelinlasku.

Tuloverolain 69.4 §:n muutoksen mukaan työnantaja voi kustantaa työntekijän kotiin tietoliikenneyhteyden, jonka yksityiskäytön osuus on verovapaa henkilökuntaetuus. Mahdollisuus koskee myös eräitä muita kuin työsuhteessa olevia esimerkiksi luottamushenkilöitä. Tuoreimpana muutoksena lain 69§:ään tuli 2009 vuoden alusta voimaan työnantajan kustantaman kulttuuri- ja liikuntatoiminnan verovapaus 400 € rajaan saakka.

MATKAKUSTANNUSTEN KORVAUS ENNAKKOPERINTÄLAIN MUKAISTA PALKKAA SAAVILLE

Verohallitus antaa vuosittain päätöksen verovapaiden matkakustannusten korvausten perusteista ja määristä. Korvausten maksaminen edellyttää työsuhteen olemassaoloa ja niitä voidaan maksaa ainoastaan työmatkoista. Työmatkalla tarkoitetaan matkaa, jonka työntekijä tilapäisesti tekee erityiselle työn tekemispaikalle. Jos kyseessä on sivutoimi, matkat kotoa varsinaiselle työn tekemispaikalle on mahdollista korvata verotta. Lisää sivu- ja päätoimesta myöhemmin.

Näitä matkakustannusten korvauksia voidaan maksaa verovapaasti ennakonpidätystä toimittamatta. Päivärahan suorittaminen edellyttää, että erityinen työn tekemispaiikka on yli 15 kilometrin etäisyydellä joko palkansaajan varsinaisesta työpaikasta tai asunnosta, riippuen siitä, kummasta matka on tehty.

Kokopäivärahaan on oikeus, jos matkaan käytetty aika on yli 10 tuntia ja osapäivärahaan, jos matkaan käytetty aika on yli 6 tuntia. Kun useamman päivän matkaan käytetty aika ylittää viimeisen täyden matkavuorokauden vähintään 2 tunnilla korvaus on osapäivärahan suuruinen ja yli 6 tunnilla korvaus on kokopäivärahan suuruinen. Verovapaata päi-

värahää alennetaan 50 %:lla, mikäli yli 10 tunnin matkan aikana palkansaaja on saanut kaksi ilmaista ateriaa tai yli 6 tunnin matkan aikana yhden ilmaisen aterian.

Laivaseminaareista sekä kokous- ja koulutusristeilyistä päiväraha maksetaan kotimaan matkojen säännösten ja euro-määrien mukaisesti. Ulkomaanmatkoilla työntekijä on oikeutettu sen maan ulkomaanpäivärahaan, missä matkavuorokausi päättyy. Verohallitus määrittelee vuosittain ko. maakohtaiset päivarahat. Jos matkavuorokausi päättyy laivalla tai lentokoneessa, määräytyy päiväraha sen maan mukaan, josta kulkuväline on viimeksi lähtenyt tai lähdeäessä Suomesta ensiksi saapuu.

Jos matkaan käytetty aika ylittää viimeisen ulkomailla tai sieltä lähteneessä kulkuneuvossa päättyneen täyden matkavuorokauden yli kahdella tunnilla, on työntekijällä oikeus kyseisen matkavuorokauden ajalta päivärahaan, jonka suuruus on 50% viimeisen ulkomailla päättyneen täyden matkavuorokauden mukaisesta päivarahasta. Jos matkaan käytetty aika ylittää viimeisen ulkomailla päättyneen täyden matkavuorokauden yli kymmenellä tunnilla, on työntekijällä oikeus koko ulkomaanpäivärahaan.

MATKALASKU

Matkalaskusta tulee käydä ilmi matkan tarkoitus, tarkka kohde (esimerkiksi Helsinki, Mäkelänrinteen uimahalli), matkareitti, matkustamistapa, matkan alkamis- ja päättymisajankohdat (päivämäärä ja kellonajat) sekä ulkomaille tehtyjen matkojen osalta tiedot maasta ja alueesta, jossa matkavuorokausi ulkomailla on päättynyt. Laskuun liitetään alkupe- räiset kulutusitteen ja se allekirjoitetaan. Matkalasku on lisäksi toimitettava maksajalle usein ennalta määritellyn ajan puitteissa tai muuten viivytystä.

Jos matkustettaessa on käytetty omaa autoa, laskuun lisätään kilometrimäärä yhteensä ja kilometrin yksikköhinta. Jos autoa käytetään viikoittain, urheilijan kannattaa selvyyden vuoksi pitää ajopäiväkirjaa. Tällöin matkalaskuun liitetään ote ajopäiväkirjasta. Verohallituksen hyväksymät päivarahat kaikissa maissa ja kilometrikorvaukset sekä tarkat matka- laskun sisältövaatimukset löytyvät osoitteesta: www.vero.fi

Ulkomaan päivarahat 2009: www.vero.fi/default.asp?path=5,40,90&article=7627&domain=VERO_MAIN

PÄÄTOIMI JA SIVUTOIMI

Urheiluseurojen verotarkastuksissa on otettu kanta, että päätoimisen seuran työntekijän, esimerkiksi urheilijan kodin ja varsinaisen työpaikan välisiä matkoja ei voi korvata ilman veroseuraamuksia, koska kyseessä ei ole työmatka. Sen sijaan sivutoimisille työntekijöille matkakustannusten korvaukset kotoa sivutoimen työpaikalle voidaan maksaa ilman veroseuraamuksia.

Joissakin vanhoissa verotarkastuksissa on otettu kanta, että urheilija on aina sivutoiminen, jos hän sai palkkaa alle 56 400 markkaa (9525,26 €) kalenterivuodessa. Raja tulee sosiaaliturvalainsäädännön kautta eli urheilija ei ole vakuutettu pakollisella urheilijoiden tapaturma- ja eläkevakuutuksella, jos urheilijapalkka on alle ko. tulorajan, joka nykyään on 9600 € vuodessa. Tulkintaa ei kuitenkaan voi yleistää.

Pääsäännön mukaan urheilija on päätoiminen, jos hän saa urheilusta päätoimen tulonsa (isoin tulolähde) urheilutulo- jen määrästä riippumatta. Esimerkiksi opiskelijat ovat käytännössä aina päätoimisia. Urheileminen voi olla myös urheilijan toinen päätoimi, jos hän on työssä muualla ja urheilusta saatu tulo on lähellä muualta saatua työtuloa.

Urheilija on sivutoiminen urheilija kun, hän saa (selvän) pääasiallisen toimeentulonsa ja sosiaaliturvan muualta.

Sivutoimiselle urheilijalle voi maksaa matkakulukorvauksia kotoa sivutoimen työpaikalle ilman veroseuraamuksia.

Edellä oleva koskee myös valmentajia ja ohjaajia. Pääsäännön mukaan he ovat päätoimisia, jos he saavat päätoimen tulonsa (isoin tulolähde) valmentamisesta tai ohjaamisesta palkan määrästä riippumatta. Opiskelijat, kotityötä teke- vät, työttömät ja eläkeläiset ovat käytännössä aina päätoimisia. Valmentaminen tai ohjaaminen voi olla myös toinen päätoimi, jos valmentamisesta tai ohjaamisesta saatu tulo on lähellä muualta saatua työtuloa.

ENNAKONPIDÄTYS URHEILIJAN PALKKIESTA

Ennakonpidätys toimitetaan urheilijan palkkiosta silloinkin, kun sitä ei katsota palkaksi. Palkkioon lasketaan mukaan kaikki mahdolliset korvaukset, joita ei erikseen ole mainittu korvauksiksi, joista ei tarvitse toimittaa ennakonpidätystä. Tässä kappaleessa käsitellään vain urheilijoita, jotka saavat palkkaa tai palkkioita urheilemisesta.

TYÖNANTAJAN SOSIAALITURVAMAKSU

Urheilijalle maksettavista urheilupalkkioista ei makseta työnantajan sosiaaliturvamaksua. Tämä vapautus koskee myös urheilemisesta maksettavia palkkoja ja lähdeveron piiriin kuuluville rajoitetusti verovelvollisille urheilijoille maksettuja palkkioita. Jos seura maksaa urheilijalle palkkaa muunkin kuin urheilemisen perusteella, tästä työstä maksettavasta palkasta on maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksu.

MATKAKUSTANNUSTEN KORVAUKSET URHEILIJAN PALKKIOTA SAAVILLE

Matkakustannusten korvausten ennakkoperinnän periaatteet ovat joukkue- ja yksilöurheilijalle samat kuin ennakkoperintälain mukaista palkkaa saavilla. Urheilijoiden ja varsinkin yksilöurheilijoiden osalta varsinaisen työntekeispaikan määrittely on hankala. Joukkueurheilijoilla varsinainen työntekeispaiikka on yleensä esimerkiksi jäähalli tai kenttä, jossa pelataan kotiottelut ja pääsääntöisesti harjoitellaan. Tällöin yleisten periaatteiden mukaan matkaa kotoa varsinaiselle työpaikalle ei voida korvata verotta. Yksilöurheilijalla on harvoin varsinaista työntekeispaiikkaa.

URHEILUTULON JAKSOTTAMINEN VALMENNUS- JA URHEILIJARAHASTOJÄRJESTELMÄN AVULLA

Urheilijan urheilemisesta saamat tulot ja sponsoritulot ovat veronalaista tuloa. Tuloa voidaan kuitenkin jaksottaa sen mukaisesti kuin tuloverolain 116 a-c §:ssä on säädetty. Suomessa on kahdentyyppisiä urheilijalle tarkoitettuja rahastoja: valmennus- ja urheilijarahastoja. Valmennusrahasto vastaa tietyin rajoituksin vanhoja rahasto- ja henkilökohtaisia valmennustilijärjestelmiä ja se koskee vain yksilöurheilijoita. Urheilijarahastoa voivat käyttää sekä yksilö- että joukkueurheilijat.

SLU on ollut perustamassa omaa kaikille urheilijoille avointa säätiötä, jonka valtionvarainministeriö on hyväksynyt. Rahaston nimi on Suomen Urheilijoiden Tukisäätiö ja se hoitaa kaikille urheilijoille tarkoitettuja rahastoja. Sen lisäksi muutamat isot lajiliitot ovat perustaneet omia rahastoja (yleisurheilu, hiihtolajit, jalkapallo ja jääkiekko).

Urheilijat voivat itse päättää, minkä rahaston palveluja he käyttävät tai käyttävätkö he niitä lainkaan. Useita rahastoja käyttämällä urheilija ei voi saada itselleen lisäetuja. Urheilija voi halutessaan ottaa kaiken urheilutulonsa heti hallintaansa, mutta tällöin maksajan on toimitettava tuloista ennakonpidätys ja ne ovat urheilijan verotettavaa tuloa ansaitsemisvuonna.

URHEILUTULO

Urheilijat voivat rahastoida sekä Suomessa ansaittuja että vuoden 2007 alusta alkaen myös ulkomailta saatuja urheilutuloja. Rahastoitavia urheilutuloja ovat välittömästi urheilutoiminnasta saadut tulot kuten palkinnot, starttirahat ja esiintymispalkkiot urheilutapahtumissa sekä urheilijan, tukijan ja lajiliiton kolmikantasopimuksella saadut sponsoritulot. Sopimusasiassa on syytä olla yhteydessä liittoon hyvissä ajoin, sillä kolmikantasopimus on sponsoritulojen rahastoinnin ehdoton edellytys. Muut tulot eivät ole urheilutuloa.

Rahastoitavaa urheilutuloa eivät ole esimerkiksi kaksikantasopimuksen mukaiset sponsoritulot, seurojen ja liittojen valmennustuet. Rahastoitavia tuloja eivät ole myöskään ohjaamisesta ja opettamisesta saadut tulot tai erillisistä mainoskuvauksista saadut esiintymispalkkiot.

VALMENNUSRAHASTO

Yksilöurheilijan tulee ensimmäisenä liittyä valmennusrahastoon. Urheilija saa henkilökohtaisen tunnisteiden, jonka avulla urheilija asioi rahaston kanssa.

Maksajan ei tarvitse toimittaa ennakonpidätystä, kun kotimaiset urheilutulot maksetaan valmennusrahastoon. Jos kyseessä on palkinto, viestikenttään merkitään kilpailun nimi ja sijoitus. Jos kyseessä on sponsoritulo, kolmikantasopimuksen kopio on aina toimitettava rahaston käyttöön. Ulkomaisen tulon verotus riippuu lähdeverolainsäädännöstä. Jo lähdeveroin verotettua tuloa, ei pääsääntöisesti kannata siirtää Suomessa rahastoon, vaan ottaa tulo verovuoden ansiotuloksi ja vaatia ulkomaille maksettu vero hyvitettyä kotimaan ansiotuloverotuksessa. Suomella on useimpien valtioiden kanssa sopimukset siitä, etteivät ulkomailta saadut tulot tule kahteen kertaan verotetuksi. Näin ollen urheilijan kannattaakin aina rehellisesti ilmoittaa myös ulkomailta saadut tulot, sillä kaksinkertaista verotusta ei pääse tapahtumaan. Ilmoittamatta jättämisestä voi tulla pahempia seurauksia.

Urheilija voi koska hyvänsä nostaa varoja valmennusrahastosta. Tällöin urheilijan tulee toimittaa verokortti ja kaikki yhteystietonsa suoraan rahastoon. Rahasto toimittaa ennakonpidätyksen. Urheilija voi myös nostaa varoja valmen-

nusrahostosta verottomasti hyväksyttäviä lajin valmennus- ja urheilukuluja vastaan, jotka rahaston lisäksi tarkistaa urheilijan lajiliitto. Kulut on osoitettava alkuperäisillä tositteilla. Kulut voidaan jakaa kolmeen luokkaan:

1. Kulut, jotka rahasto voi korvata ilman perusteluja. Nämä kulut liittyvät välittömästi oman lajin harjoitteluun ja kilpailuihin: kilpailujen ilmoittautumis- ja osallistumiskustannukset, kotimaan leirimaksut, urheiluun liittyvät vakuutusmaksut ja lajiin liittyvät kohtuulliset urheiluvälinehankinnat sekä urheiluun liittyvät matkakulut.
2. Kulut, jotka rahasto voi korvata kun kulujen liittyminen valmennusohjelmaan on selvitetty. Nämä kulut liittyvät lajin harjoitteluun ja kilpailuihin, mutta niitä käytetään myös ”yksityiselämässä”: maastopyörät, juoksumatot, soutuveneet, videokamera. Ulkomaan harjoitusleirien harjoituspäiväkirja on liitettävä matkalaskuun. Lisäravinteista ja lääkkeitä on oltava lääkärin määräys. Kuluista voidaan korvata myös vain tietty osa. Viimekädessä urheilijan on haettava ennakkopäätöstä kotikuntansa verovirastolta.
3. Kulut, joita rahasto ei voi korvata. Rahasto ei korvaa esimerkiksi ruoka- ja ravintolalaskuja tai henkilökohtaisia hygieniatuotteita. Rahasto ei myöskään korvaa matkalaukkujen hankintaa, jatkuvia matkavakuutuksia tai passin hankintaa. Myöskään juhlapukua tai matkaa edustustilaisuuksiin ei korvata. Korvattavaa ei ole tavanomaisen terveystarkastuksen tai hammaslääkärin kulut. Urheilijan on hyvä perustella rahastoon tuleva kululasku, kun kulun liittyminen lajiin on laija tuntemattoman ihmisen näkökulmasta epäselvä.

Urheilija voi kalenterivuoden lopussa jättää enintään 20 000 € valmennusrahostoon seuraavien vuosien valmennus- ja urheilukustannuksiin. Ylimenevä osa maksetaan urheilijalle. Maksusta tehdään ennakonpidätys.

Tukisäätio voi urheilijan pyynnöstä siirtää verotta enintään 50 % urheilutulosta, kuitenkin enintään 100 000 € vuosittaisista valmennusrahostoon siirretyistä bruttotuloistaan, urheilijarahastoon.

Jos urheilijan valmennusrahostoon maksetut tulot jäävät kahtena perättäisenä vuonna alle 800 €, katsotaan urheilijauran päättyneeksi ja rahastotili on lopetettava. Jos ura jatkuu muutaman vuoden jälkeen, urheilija voi uudestaan avata valmennusrahostotilin.

URHEILIJARAHASTO

Urheilijarahaston käyttö on mahdollinen niin yksilö-, kuin joukkueurheilijoillekin. Edellytyksenä on kuitenkin, että urheilijan saama urheilutulon bruttomäärä on vähintään 9 600 € kalenterivuodessa. Yksilöurheilija saa kalenterivuositain siirtää verotta urheilijarahastoon enintään 50 % kuluvan vuoden aikana bruttomääräisistä urheilutuloistaan. Joukkueurheilijat voivat siirtää verotta urheilijarahastoon 50 % kalenterivuoden aikana urheilemalla ansaitsemastaan bruttopalkasta. Urheilijarahastoon ei kuitenkaan voi siirtää kalenterivuodessa enempää kuin 100 000 €.

Varat voidaan nostaa urheilijarahastosta vasta urheilu-uran loputtua. Urheilu-ura päättyy urheilijan ilmoituksesta. Ura katsotaan päättyneeksi myös silloin, kun urheilutulo jää alle 9 600 € kahtena peräkkäisenä vuotena, eikä urheilija ilmoita rahastolle jatkavansa edelleen uraansa. Urheilijarahaston varat tuloutetaan tasaerinä urheilijan oman päätöksen mukaan 2-10 vuoden aikana ensimmäisestä nostosta. Nostojen aikataulua ei voi muuttaa kesken tuloutuskauden. Nostettaessa kaikki varat, myös rahastoon kertynyt tuotto, ovat urheilijan nostovuonna verotettavaa ansiotuloa. Rahastoon kertynyt tuotto katsotaan viimeistä tuloutusvuotta seuraavan vuoden tuloksi.

Uransa lopettaneen urheilijan kannalta tuloutusvuosien lukumäärällä on olennaista taloudellista merkitystä, sillä suuria summia vuosien varrella rahastoon kerännyt huippu-urheilija ei välttämättä tule ajatelleeksikaan, kuinka paljon rahastosta nostettavat varat vaikuttavat hänen ansiotuloveroprosenttiinsa.

ENNAKONPIDÄTYS TYÖKORVAUKSESTA

Ennakonpidätys toimitetaan työkorvauksista, vaikka niitä ei katsota palkaksi, ellei tulonsaajaa ole merkitty ennakkopereintärekiesteriin. Työkorvauksiin lasketaan mukaan muut korvaukset paitsi luonnollisten henkilöiden matkakustannusten korvaukset. Luonnollisella henkilöllä tarkoitetaan yksityishenkilöitä ja heidän toiminimiään. Työkorvaukseen sisältyvästä arvonlisäveron osuudesta ei toimiteta ennakonpidätystä.

TYÖNANTAJAN SOSIAALITURVAMAKSU

Työkorvauksista, jota siis ei pidetä palkkana, ei makseta työnantajan sosiaaliturvamaksua. Urheiluun liittyvä työkorvaus on esimerkiksi erotuomarin palkkio. Jos kyseessä ei ole työsuhteinen erotuomari, sosiaaliturvamaksua ei tällöin makseta.

MATKAKUSTANNUSTEN KORVAUKSET TYÖKORVAUKSEN SAAJILLE

Työkorvausta saaville luonnollisille henkilöille voi maksaa matkakorvauksia laskun mukaan ilman ennakonpidätysvelvollisuutta, mikäli korvaukset perusteiltaan ja määrältään vastaavat Verohallituksen matkakustannuspäätöstä. Vuosilmoituksessa korvaukset kuitenkin ilmoitetaan eri tavalla kuin työsuhteisten työntekijöiden matkakorvaukset. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ko. korvaukset ovat työkorvausta saaville lopullisessa verotuksessa verotettavaa tuloa, josta heillä on oikeus tehdä vähennys.

Vähennyksen saa tehdä vuosittain määriteltyjen rajojen mukaan, jotka ovat alemmat kuin työntekijöiden verottomat päivärahat ja oman auton matkakulukorvaus.

SUOMESSA YLEISESTI VEROVELVOLLISTEN VEROTUS

Henkilö, joka on verovuonna asunut Suomessa, on verovelvollinen Suomesta ja ulkomailta saamastaan tulosta Suomeen. Henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti tai, jos hän jatkuvasti oleskelee täällä yli kuuden kuukauden ajan. Tilapäinen poissaolo ei estä pitämästä oleskelua jatkuvana.

Työnantaja toimittaa ennakonpidätyksen rahapalkan ja luontoisetujen raha-arvon yhteismäärästä tulonsaajan verokortin mukaisesti. Jos verokorttia ei esitetä, ennakonpidätys on 60 %. Ennakonpidätyksen yhteydessä maksetaan mahdollinen työnantajan sosiaaliturvamaksu.

STIPENDIT JA PALKINNOT

Urheiluseurojen ja liittojen kannalta merkittävä kysymys on erilaisten urheilustipendien ja -palkintojen veronalaisuus. Verottomia ovat stipendit ja apurahat, jotka on saatu opintoja, tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten. Verottomia ovat myös palkinnot, jotka on saatu tieteellisen, taiteellisen tai yleishyödyllisen toiminnan tunnustukseksi. Yleishyödyllisen toiminnan tunnustus voi tulla myös liikunta- ja urheilutoiminnasta. Lisäksi urheilustipendeistä ja -palkinnoista verottomia ovat olympiatason urheilijan (noin 50 urheilijaa vuodessa) valtion varoista saama valmennus- ja harjoittelupuraha.

Muuten urheilustipendit ja -palkinnot ovat urheilijalle veronalaista tuloa eli maksajan on toimitettava niistä ennakonpidätys. Jos urheilija nostaa stipendin vain urheilusta aiheutuviin kuluihin tositteita vastaan, ennakonpidätystä ei toimiteta, eikä verotettavaa tuloa synny. Poikkeuksena urheilijan tulon veronalaisuuteen on kertaluonteinen, kansalaiskeräyksellä kerätty lahja, jonka on katsottu koostuvan useista verovapaista alle 4000 euron lahjoista. Kyseessä on siis oltava perintö- ja lahjaverolain mukainen lahja eikä palkinto.

Korkein hallinto-oikeus on antanut useita ratkaisuja, jotka koskevat urheilijoiden liitoltaan tai sponsoreilta saatuja tunnustuspalkintoja. KHO on katsonut, että urheilijan urheilemisesta saadut tunnustuspalkinnot ovat olleet urheilijan veronalaista tuloa. Toisaalta kunnalta merkittävästä (MM tai olympiamenestys) urheilusuorituksesta saatua lahjatonttia on vakiintuneessa verotuskäytännössä pidetty verovapaana tunnustuspalkintona.

VAPAAEHTOISTEN JA EROTUOMAREIDEN MATKAKULUKORVAUKSET

Tuloverolain 71 §:n mukaan yleishyödylliset yhdistykset voivat korvata kustannuksia, jotka syntyvät vapaaehtoisille toimijoille, kun nämä hoitavat seuran toimintaan liittyviä tehtäviä seuran toimeksiannosta seuran lukuun. Laki koskee kaikkia yleishyödyllisiä yhdistyksiä. Korvausten verottomuuden peruste on em. lainkohdassa ja niiden maksamisessa tulee noudattaa Verohallituksen vuosittaisen verovapaita matkakustannusten korvauksia koskevan päätöksen mukaisia perusteita ja enimmäismääriä.

Laissa on kuitenkin saajakohtainen raja verovapaille, oman auton käytön kulukorvauksille ja päivärahoille. Jos kaikkien yhdistysten maksama kulukorvaus oman auton käytöstä yhtä saajaa kohden ylittää vuodessa 2 000 € tai 20 päivärahaa, yli menevää korvausta pidetään verollisena muuna ansiotulona. Yksi päiväraha voi olla kotimaan koko- tai puoli-päiväraha tai ulkomaanpäiväraha. Maksaja seuraa em. määrien täyttymistä vain itse maksamiensa suoritusten osalta, vaikka niitä verotuksessa tarkastellaan saajakohtaisesti. Rajan ylittyessäkään maksajalle ei synny korvausten ennakonpidätysvelvollisuutta.

Päivärahojen lisäksi vapaaehtoiselle voi maksaa majoittumiskorvausta (majoitusliikkeen tositetta vastaan) ja se on saajalleen aina verovapaata tuloa.

Lopullisessa verotuksessa se osa kulukorvauksesta, joka kalenterivuonna ylittää 2 000 € ja 20 päivärahaa lisätään saajan muuhun verotettavaan tuloon. Saaja voi hallituksen esityksen (HE 83/2000) ja valtiovarainvaliokunnan mietinnön (32/2000 vp) mukaan kuitenkin omassa veroilmoituksessaan vaatia omalla autolla tehtyihin matkoihin kohdistuvat kulut vähennettäväksi ja elantokustannusten lisäyksestä johtuvan vähennyksen tehtäväksi tositateaineiston perusteella kuten työkorvausta saavat. Veroehdotuksen saaneen on vaadittava verotuksen muutos samanlaisen tositateaineiston perusteella. Verovelvollisen onkin syytä jatkossa säilyttää kopio kaikista matkalaskuistaan ja varautua lisäveroihin, jos verottomuuden rajat ylittyvät.

ERIKOISTAPAUKSENA TUOMARIT

Erotuomarit saavat usein palkkion tehdystä työstä. Maksava seura ei kuitenkaan ole erotuomarin työnantaja työnjohdo- eli direktio-oikeuden puuttumisen johdosta. Erotuomarin palkkio on näin ollen työkorvaus. Työkorvausta saava ei voi tuloverolain säännösten perusteella saada verottomia matkakulukorvauksia, vaan maksavan seuran on ilmoitettava korvaukset saajan verotettavaksi tuloksi. Saaja voi vaatia matkakulut vähennettäväksi tulonhankkimismenoina tositateaineiston perusteella.

Tuloverolain 71 §:n mukaan erotuomareihin (palkkio tai ei palkkiota) sovelletaan samoja periaatteita kuin yleishyödyllisten yhdistysten ilman palkkaa toimiviin ohjaajiin, valmentajiin ja luottamushenkilöihin. Yleishyödyllisiltä yhteisöiltä saatujen verottomien matkakustannusten korvausten saajakohtaisena kattona on siten 2000 € oman auton käytön perusteella ja 20 päivärahaa. Rajan ylittävät korvaukset ovat saajalleen verotettavaa tuloa, mutta kulut ovat ilman rajoituksia vähennyskelpoisia.

YHTEENVETO ERI TULONSAAJIEN ENNAKONPIDÄTYKSESTÄ JA KULUKORVAUKSISTA

Urheiluseurat maksavat palkkaa, palkkiota tai muuta korvausta monille eri tulonsaajaryhmille. Urheiluseuran ennakonpidätysvelvollisuuden sisältö vaihtelee kussakin tulonsaajaryhmässä. Yleisperiaatteen mukaan ennakonpidätys kuitenkin toimitetaan aina palkkaa tai palkkiota maksettaessa. Jos kyseessä ovat pelkät luontoisedut tai kulukorvaukset, ennakonpidätystä ei toimiteta. Lisäksi on huomattava, että kulukorvausten on perustuttava todellisiin matkoihin.

A) Toimihenkilöt, valmentajat ja ohjaajat sekä erikoistapauksissa tuomarit - (Työsuhteiset EPL 13§ 1 mom. kohta 1)

Toimihenkilöt, valmentajat ja ohjaajat, joille maksetaan palkkaa, ovat työsuhteessa seuraan. Työsuhteisten henkilöiden palkasta toimitetun ennakonpidätyksen yhteydessä maksetaan myös työnantajan sosiaaliturvamaksu. Heille voidaan maksaa matkakustannusten korvauksia Verohallituksen antamien matkakustannuspäätösten puitteissa ja korvaukset ovat lopullisessa verotuksessa verottomia.

Tuomarit voivat olla työsuhteessa lajiliittoonsa. Tällöin liitto maksaa tuomareille palkan ja määrää heidät hoitamaan tehtävänsä tiettyyn paikkaan tiettyä aikana. Sen sijaan tuomarin ja kilpailutapahtuman järjestävän seuran tai tuomarin ja tuomareita välittävän tuomariyhdistyksen välille ei normaalisti synny työsuhdetta.

B) Joukkueurheilijat - (Työsuhteiset EPL 13§ 1 mom. kohta 1)

Joukkueurheilijoiden urheilijapalkasta toimitetaan ennakonpidätys pääsäännön mukaan. Urheilijarahastoon siirrettävästä urheilutulosta ei ennakonpidätystä kuitenkaan toimiteta. Urheilemisestä saadusta palkasta ei makseta työnantajan sosiaaliturvamaksua. Työsuhteisille joukkueurheilijoille voidaan maksaa verottomia matkakustannusten korvauksia Verohallituksen matkakustannuspäätöksen mukaisesti.

C) Luottamushenkilöt ja luennoitsijat - (Ei työsuhdetta, mutta palkkaa EPL 13§ 1 mom. 2 kohta)

Luottamushenkilöiden kokouspalkkiot ja muut luottamustoimesta saadut korvaukset ovat palkkaa, vaikka kyseessä ei ole työsuhde. Henkilökohtaiset (usein kertaluonteiset) luento- ja esitelmäpalkkiot ovat myös palkkaa. Palkasta toimitetaan ennakonpidätys ja maksetaan työnantajan sosiaaliturvamaksu. Em. henkilöille voidaan työsuhteen puuttumisesta huolimatta maksaa lopullisessa verotuksessa verottomia matkakustannusten korvauksia Verohallituksen matkakustannuspäätöksen mukaisesti.

D) Yksilöurheilijat - (Ei työsuhdetta, urheilijapalkkio)

Yksilöurheilijan palkkiosta ei makseta työnantajan sosiaaliturvamaksua. Valmennusrahastoon siirrettävästä urheilutulosta ei toimiteta ennakonpidätystä. Kilpailun järjestäjäseura, urheilijan oma seura tai valmennusrahasto voi maksaa ilman ennakonpidätystä matkakulukorvauksia. Korvausten maksamisen perusteet ovat samat kuin työsuhteisilla. Urheilijalle maksetut matkakustannusten korvaukset ovat verovapaita myös lopullisessa verotuksessa.

E) Erotuomarit - (Ei työsuhdetta ja työkorvaus EPL 25§ 1)

Erotuomarit saavat kilpailujen järjestäjiltä palkkioita, jotka eivät perustu työsuhteeseen. Palkkiot ovat työkorvauksia. Työkorvauksesta ei toimiteta ennakonpidätystä, jos saaja on merkitty ennakoperintärekisteriin. Työkorvauksen saajalle voi ilman ennakonpidätysvelvollisuutta maksaa matkakulukorvauksia. Työkorvauksista ei makseta sosiaaliturvamaksua.

Lopullisessa verotuksessa matkakorvaukset katsotaan saajan tuloksi, jos yleishyödyllisiltä yhteisöiltä saatu Verohallituksen matkakustannuspäätöksen mukainen oman auton käytön korvaus ylittää 2 000 € ja päivärahojen määrä ylittää 20 päivärahan rajan kalenterivuodessa. Yli menevä osa ja muilta kuin yleishyödyllisiltä yhteisöiltä saadut matkakorvaukset ovat verotettavaa tuloa. Matkojen kuluista on kuitenkin vähennysoikeus.

F) Talkoolaiset, luottamushenkilöt ja muut harrastetyöntekijät - (Ei työsuhdetta, ei palkkaa)

Matkakulukorvauksista ei toimiteta ennakonpidätystä. Työsuhteen puuttumisesta huolimatta ei-työsuhteisille voidaan maksaa verovapaat Verohallituksen matkakustannuspäätöksen mukaiset oman auton käytön korvaukset 2 000 euroon ja 20 päivärahaan asti kalenterivuodessa

Yli menevä osa ja muilta kuin yleishyödyllisiltä yhteisöiltä saadut matkakorvaukset ovat verotettavaa tuloa, mutta matkojen kuluista on kuitenkin vähennysoikeus. Matka voi alkaa kotoa ja päättyä kotiin. Kustannusten korvauksista ei makseta työnantajan sosiaaliturvamaksua.

G) Joukkue- ja yksilöurheilijat - (Ei työsuhdetta, ei palkkaa)

Yleishyödyllinen yhteisö voi maksaa urheilijoille työsuhteen puuttumisesta huolimatta verovapaat Verohallituksen matkakustannuspäätöksen mukaiset oman auton käytön korvaukset. Saajalleen ne ovat verottomia 2 000 euroon ja 20 päivärahaan asti. Matka voi alkaa kotoa ja päättyä kotiin. Yli menevä osa ja muilta kuin yleishyödyllisiltä yhteisöiltä saadut matkakorvaukset ovat verotettavaa tuloa, matkojen kuluista on kuitenkin vähennysoikeus.

TAULUKKO Yhteenveto seurojen maksamista suorituksista

	Ennakonpidätys	Sotumaksu	Lopullisessa verotuksessa veroton matkakorvaus
Palkka – toimihenkilöt, valmentajat, ohjaajat	X	X	X
Palkka – joukkueurheilijat	X (rahastossa ei)		X
Palkkio – luottamushenkilöt, luennoitsijat	X	X	X
Palkkio – yksilöurheilijat	X (rahastossa ei)		X
Palkkio - satunnainen luento ja esitelmä	X		X
Ei palkkaa, palkkiota - yksilö- ja joukkueurheilijat			2 000 €, 20 pr (kotoa)
Työkorvaus – erotuomarit	X		2 000 €, 20 pr. (kotoa)
Ei palkkaa, palkkiota tai työkorvausta			2 000 €, 20 pr. (kotoa)

ENNAKONPIDÄTYKSEN TOIMITTAMINEN

Palkan tai palkkion maksaja toimittaa ennakonpidätyksen samalla kun maksaa veronalaisen suorituksen saajalle. Peritty vero maksetaan maksajan kotikunnan verovirastolle viimeistään ennakonpidätyksen toimittamista seuraavan kalenterikuukauden kymmenentenä päivänä. Samassa yhteydessä maksetaan työnantajan sosiaaliturvamaksu. Jos palkkio on satunnainen ja suuruudeltaan enintään 20 € ennakonpidätystä ei tarvitse toimittaa eikä maksaa sosiaaliturvamaksua, mutta siitä on annettava tiedot vuosi-ilmoituksessa ja se on saajalleen verollista tuloa.

Ilmoitusvelvollisuus riippuu siitä, onko kyseessä säännöllinen työnantaja vai satunnainen työnantaja. Satunnainen työnantaja on ennakoperintäasetuksen mukaan työnantaja, jolla on verovuoden aikana palveluksessaan vain yksi palkansaaja tai, jos palkansaajia on enintään viisi, heidän työsuhteensa ei kestä koko kalenterivuotta. Tähän ryhmään

kuuluvat esimerkiksi urheiluseurat, jotka maksavat yksittäisiä palkkioita tai matkakulukorvauksia ja päivärahoja. Säännöllisen työnantajan ja satunnaisen työnantajan välillä on eroja maksu- ja ilmoitusvelvollisuuksissa.

Säännöllinen työnantaja maksaa perityn veron ja työnantajan sosiaaliturvamaksut verovirastolle työnantajasuorituksen tilisiirtolomakkeella. Satunnaisesti palkkoja maksava työnantaja maksaa kalenterikuukauden aikana toimittamansa ennakonpidätykset ja työnantajan sosiaaliturvamaksut yhtenä eränä oma-aloitteisten verojen tilisiirtolomakkeella.

VALVONTAILMOITUS

Säännöllisen työnantajan on annettava verovirastolle valvontailmoitus kalenterikuukausittain maksamistaan palkoista ja muista suorituksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä. Valvontailmoitus on annettava viimeistään palkanmaksukuukautta seuraavan kuukauden 15. päivään mennessä. Samalla lomakkeella ilmoitetaan myös mahdolliset arvonnäköveroä koskevat tiedot ilmoituskuukautta toiseksi edeltävältä kuukaudelta. Säännöllisesti palkkaa maksavan on myös ilmoitettava ko. lomakkeella, jos palkkaa ei ole maksettu.

Satunnaisen työnantajan ei tarvitse antaa kuukausittaista valvontailmoitusta.

VUOSI-ILMOITUS

Säännöllisen työnantajan on annettava kalenterivuoden aikana maksamistaan palkoista ja muista suorituksista sekä toimitetuista ennakonpidätyksistä vuosi-ilmoituksena sekä palkansaajakohtainen erittelylomake että yhteenvetolomake. Lomakkeet annetaan verovirastolle suorituksen maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Ilmoituksessa eritellään mm. palkat, urheilijan palkkiot ja palkat, työkorvaukset sekä matkakustannusten korvaukset.

Satunnaisen työnantajan on myös annettava vuosi-ilmoituksena palkansaajakohtainen erittelylomake viimeistään suorituksen maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Verohallitus suosittaa, että satunnaisesti palkkoja maksava työnantaja antaa vuosi-ilmoituksen heti palkanmaksun päättyttyä.

Ilmoituksen laiminlyönti voi johtaa laiminlyöntimaksuun.

SUORITUKSEN SAAJAN TOSITE

Maksetusta palkasta, palkkiosta ja muusta suorituksesta sekä toimitetusta ennakonpidätyksestä on suorituksen saajalle annettava tosite. Tosite on annettava viimeistään maksuvuotta seuraavan vuoden tammikuun 15. päivään mennessä. Työsuhteen päättyessä tosite on annettava palkansaajan vaatimuksesta välittömästi. Tosite on vapaamuotoinen, mutta Verohallitus suosittelee, että se sisältää vähintään samat tiedot kuin vuosi-ilmoitus. Lisäksi tositteeseen on syytä merkitä työntekijältä perityt eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut sekä työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut. Usein tosite on joulukuun palkanauha, johon on merkitty koko vuoden kertymätiedot.

TAULUKKO Ennakonpidätykseen liittyvät aikataulut

	Säännöllinen työnantaja määräpäivä	Satunnainen työnantaja määräpäivä
Ennakonpidätyksen ja sotu-maksun tilitys	Maksukuukautta seuraavan kuukauden 10. päivä työnantajasuoritusten tilisiirtolomakkeella	Maksukuukautta seuraavan kuukauden 10. päivä oma-aloitteisten verojen tilisiirtolomakkeella
Valvontailmoitus	Maksukuukautta seuraavan kuukauden 15. päivä	Ei tarvita
Vuosi-ilmoitus	Maksuvuotta seuraava vuoden tammikuun 31. päivä	Kun työsuhde päättyy tai maksuvuotta seuraavan vuoden tammikuun 31. päivä
Suorituksen saajan tosite	Maksuvuotta seuraavan vuoden tammikuun 15. päivä	Maksuvuotta seuraavan vuoden tammikuun 15. päivä

TYÖNTEKIJÄN TYÖELÄKEMAKSU JA TYÖTTÖMYYSVAKUUTUSMAKSU

Palkanmaksun yhteydessä työnantajien on ennakonpidätyksen toimittamisen lisäksi pidettävä työsuhteisten työntekijöiden ennakonpidätyksen alaisesta palkasta palkansaajan työeläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu. Maksut

peritään myös rajoitetusti verovelvollisen palkasta ja palkkiosta, jos hän on työsuhteessa maksajaan. Urheilijoiden palkkioista ei pidätetä työntekijän eläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua.

Työnantaja maksaa työntekijöiden osuudet työeläkevakuutusmaksun yhteydessä eläkevakuutusyhtiöille ja tapaturma-, työttömyys- ja ryhmähenkivakuutusmaksun yhteydessä vakuutuslaitokselle.

ENNAKKOTIEDOT JA -RATKAISUT

Useimmista verokysymyksistä voi saada etukäteen sitovan tiedon siitä, millaisia veroseuraamuksia yksittäisessä asiassa aiheutuu. Tällaiset sitovat ennakkokannanotot annetaan kirjallisen hakemuksen perusteella, ja ne ovat maksullisia. Maksut vaihtelevat hakijan ja verolajin mukaan. Hakemus on vapaamuotoinen. Siinä tulee kuitenkin selvästi esittää kysymys, johon haetaan vastausta. Hakijan on esitettävä myös asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Verovirastot antavat maksullisten kirjallisten päätösten ohella myös maksutonta yleisneuvontaa.

ENNAKKORATKAISU VEROVIRASTOSTA

Ennakkonpidätyksen toimittamisvelvollisuudesta tai muista ennakkonpidätykseen liittyvistä yksilöidyistä kysymyksistä, työnantajan sosiaaliturvamaksuun sekä rajoitetusti verovelvollisen lähdeveroon liittyvistä kysymyksistä voi hakea ennakkoratkaisua suorituksen maksajan kotikunnan verovirastolta. Ennakkoratkaisua voi hakea suorituksen maksaja tai suorituksen saaja itselleen tärkeässä tai poikkeuksellisessa tilanteessa. Samassa hakemuksessa voi esittää useitakin kysymyksiä. Ennakkoratkaisu on maksullinen.

ENNAKKORATKAISU KESKUSVEROLAUTAKUNNALLTA

Verohallituksen yhteydessä toimiva keskusverolautakunta voi antaa rajoitetusti verovelvollisen lähdeverotusta koskevia ennakkoratkaisuja. Tämä edellyttää kuitenkin, että asiaan liittyy yleistä merkitystä tai suuri intressi. Keskusverolautakunta voi antaa myös tuloverotusta koskevan ennakkoratkaisun, jos lain soveltamisen kannalta tai verotuksen yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saada asia ratkaistuksi. Ennakkoratkaisu on maksullinen. Maksut määräytyvät hakijan mukaan. Päätöksestä voi valittaa suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

ENNAKKOTIETO VEROVIRASTOSTA

Verotuksen toimittava verovirasto voi verovelvollisen yksilöidystä hakemuksesta antaa tuloveroa koskevan ennakkotiedon siitä, kuinka verovirasto tulee asiassa verotusta toimitettaessa menettelemään. Päätöksestä ei voi valittaa. Valitus on mahdollinen vasta toimitetusta verotuksesta.

MUUTOKSEN HAKEMINEN TYÖNANTAJASUORITUKSIA KOSKEVAAN PÄÄTÖKSEEN

OIKAISUVAATIMUS VEROVIRASTOLLE

Työnantajasuorituksia koskevasta päätöksestä ei saa hakea muutosta valittamalla alueelliseen hallinto-oikeuteen ennen kuin päätöksen oikaisua on pyydetty verovirastolta. Veroviraston ennakkoratkaisua koskeva päätös on kuitenkin suoraan valituskelpoinen. Verovirasto oikaisee maksuunpano- tai palautuspäätöksen silloin, kun päätös on virheelinen. Oikaisu voidaan tehdä verovelvollisen hakemuksesta, valituksen johdosta tai muutoin todetun virheen johdosta. Hakemus työnantajasuorituksia koskevan päätöksen oikaisemiseksi on tehtävä viiden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona päätös on tehty.

VALITUS ALUEELLISEEN HALLINTO-OIKEUTEEN

Työnantajasuorituksia koskevasta oikaisupäätöksestä saa hakea muutosta siltä alueelliselta hallinto-oikeudelta, jonka tuomiopiiriin suorituksen maksajan kotikunta kuuluu.

MUUTOKSENHAKUAIKA

Päätökseen voi hakea muutosta viiden vuoden kuluessa alkuperäisen maksuunpanopäätöksen tekemistä seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Ennakkoratkaisua koskevasta päätöksestä valitusaika on kuitenkin vain 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

MUUTOSVAATIMUKSEN SISÄLTÖ

Muutoksenhaku on tehtävä kirjallisesti. Siinä on ilmoitettava, miten päätöstä vaaditaan muutettavaksi sekä perusteet, joilla muutosta vaaditaan. Muutosvaatimus on allekirjoitettava ja lisäksi siinä on mainittava muutoksenhakijan tai muun allekirjoittajan ammatti, kotipaikka ja postiosoite. Muutosvaatimukseen on liitettävä päätös, josta valitetaan sekä muut asiakirjat, joihin muutoksenhakija vetoaa.

ASIAKIRJOJEN TOIMITTAMINEN

Muutosvaatimus on jätettävä määräajan kuluessa verovirastoon tai alueelliseen hallinto-oikeuteen. Asiakirjat voidaan lähettää myös postitse. Postiin asiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ovat perillä viimeistään muutoksenhakuajan viimeisenä päivänä.

VALITUS KORKEIMPAAN HALLINTO-OIKEUTEEN

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus antaa siihen luvan. Valitusaika on 60 päivää hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, kuitenkin siten, että valitusaika hallinto-oikeuden ennakkoratkaisua koskevasta päätöksestä on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

PÄÄTÖKSEN NOUDATTAMINEN

Veroviraston päätöstä on noudatettava oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta kunnes oikaisuvaatimukseen tai valitukseen annetusta päätöksestä on saatu tieto.

SUOMESSA ALLE KUUSI KUUKAUTTA ASUVAT

Henkilö, joka oleskelee Suomessa alle kuuden kuukauden ajan, on Suomesta saamistaan tuloista Suomeen rajoitetusti verovelvollinen. Rajoitetusti verovelvollisen palkasta ja muista tuloista peritään lähdevero. Palkkaan kuuluvat luontoisedut arvioidaan Verohallituksen luontoisetujen laskentaperusteista antaman päätöksen mukaisesti.

Yli kuusi kuukautta asuvia ulkomaalaisia verotetaan tältä ajalta Suomessa, kuten muitakin Suomessa asuvia. Kuuden kuukauden aika ei ole sidottu kalenterivuoteen.

LÄHDEVEROKORTTI

Tulonsaaja hakee lähdeverokorttia lomakkeella. Työnantaja tai työkorvauksen maksaja voi hakea korvauksen saajan puolesta verotoimistosta lähdeverokortin, jossa on myös veroviranomaisen ohje suorituksen maksajalle. Samassa yhteydessä selvitetään mahdolliset verosopimukset ja sen vaikutus lähdeverotukseen.

Ennen veron perimistä, palkasta vähennetään 510 €/kk tai alle kuukauden ajalta kertyneen tulon yhteismäärästä 17 €/päivä. Vähennys edellyttää lähdeverokorttia, johon vähennysmerkinnät on tehty. Vähennys koskee vain 35% verokannan tuloja. Vähennyksen määrä on kuitenkin enintään tulon määrä.

LÄHDEVERON SUURUUS

Lähdevero, jonka suuruus on 35 %, maksetaan henkilön bruttopalkasta, johon lasketaan mukaan luontoisedut. Urheilijoiden ja taiteilijoiden palkasta maksetaan 15 % lähdevero. Esimerkiksi urheilijan 15 % lähdevero koskee vain urheilamista. Jos urheilija on Suomessa esimerkiksi mainoskuvauksissa tai luennoimassa, lähdevero on 35%.

KULUKORVAUKSET JA PÄIVÄRAHAT

Esimerkiksi vieraileva esitelmäsiijä on henkilö, jolla on yleensä varsinainen työpaikka ulkomailla. Hänelle voidaan Suomessa lähdeveronalaisen palkan lisäksi verotta maksaa (Suomen) kotimaan päivärahan suuruista päivärahaa. Hänelle voi lisäksi verotta korvata tositteelliset majoittumiskulut sekä matkaliput ja rahtimaksut.

Jos sitä vastoin rajoitetusti verovelvollinen työskentelee Suomessa päätoimisesti esimerkiksi täällä olevassa liikkeessä, virastossa tai tuotantolaitoksessa, kyseisiä paikkoja voidaan pitää hänen varsinaisena työpaikkanaan. Edellytyksiä kustannusten korvaamiselle verotta ei tällöin ole. Sama koskee opiskelijoita ja harjoittelijoita, joilla ei ole muualla varsinaista työpaikkaa. Heille ei voida maksaa päivärahaa, matkalippuja tai majoituskorvauksia lähdeverotta, ellei ole kyse Suomessa tehdyistä työmatkoista tilapäiselle työntekemispaikalle.

Urheilijalle voidaan Suomessa palkkion lisäksi maksaa (Suomen) kotimaan päivärahan suuruista päivärahaa. Hänelle voi lisäksi verotta korvata tositteelliset majoittumiskulut sekä matkaliput. Verotta ei voi maksaa kilometrikorvausta, ateriakorvausta ja yömatkarahaa.

Esimerkiksi joukkueurheilijoille tai valmentajille muodostuu yleensä varsinainen työpaikka Suomeen. Tällöin heille ei voi maksaa verottomasti päivärahaa, matkalippuja tai majoituskorvausta. Jos kyse on tehdystä työmatkasta tilapäiselle työntekemispaikalle, matkakorvaukset voidaan maksaa verotta kuten muillekin työntekijöille.

ILMOITUS- JA TILITYSMENETTELY

Lähdeverona peritty vero on maksettava viimeistään perintää seuraavan kalenterikuukauden 10 päivänä. Säännöllinen työnantaja käyttää työnantajasuoritusten tilisiirtolomaketta ja satunnainen työnantaja oma-aloitteisten verojen tilisiirtolomaketta. Säännöllisesti palkkoja maksava työnantaja sisällyttää rajoitetusti verovelvolliselle maksettua palkkaa ja sosiaaliturvamaksua koskevat tiedot arvonlisäveron ja työnantajasuoritusten yhteiseen valvontailmoitukseen. Satunnaisesti palkkoja maksava työnantaja ei anna valvontailmoitusta.

VUOSI-ILMOITUS

Vuosi-ilmoitus annetaan maksajan kotikunnan verovirastolle. Tässä yhteydessä tarvitaan tietoja, jotka näkyvät lähdeverokortissa: suorituksen saajan täydellinen nimi, syntymäaika yhteisötunnus ja osoite kotivaltiossa.

VEROSOPIMUKSET

Verosopimukset on aina syytä tarkistaa veroviraston kanssa, kun seura maksaa palkkaa ulkomaalaiselle työntekijälle. Erityinen merkitys urheilulle on aikaisemmin ollut Suomen verosopimuksilla Venäjän ja Yhdysvaltojen kanssa, joissa on ollut urheilijoita koskeva erityishuojennus.

Venäjän kanssa on tehty uusi sopimus, jossa urheilijoiden erityisasema poistettiin. Yhdysvaltojen kanssa Suomella on kuitenkin vielä voimassaoleva verosopimus. Jos Suomesta saatava palkkio yhteenlaskettuna maksettujen kulukorvausten kanssa ei verovuonna ylitä 20 000 USD, Yhdysvalloista tulevan urheilijan tai taiteilijan henkilökohtaisesta toiminnasta maksettu korvaus on sopimuksen mukaan vapaa Suomen verosta. Jos mainittu raja ylittyy, koko hyvitys on veronalaista.

ULKOMAAN TYÖNTEKIJÖIDEN SOSIAALIVAKUUTUSMAKSUT

Yleisperiaatteen mukaan Suomen kansalaisen työskennellessä ulkomailla tai ulkomaisen työntekijän työskennellessä Suomessa asumisperusteiset sosiaaliturva-asiat on hyvä selvittää ennen työsuhteen alkua. Periaate on yksinkertainen, jos työntekijä on Suomessa vakuutettu, maksut tulee maksaa Suomeen. Maksuja ei tarvitse maksaa, jos työntekijä ei ole Suomessa vakuutettu. Ensimmäinen tehtävä on selvittää esim. KELA:n kanssa, onko työntekijä Suomessa vakuutettu.

Esimerkiksi alle 6 kk Suomessa työtä tekevä voi olla Suomessa vakuutettu vain, jos hän tulee EU/ETA-valtiosta tai sosiaaliturvasopimusmaasta. Näistäkään maista tuleva ei ole Suomessa vakuutettu, jos hänellä on kotimaastaan todistus E 101 tai muu lähetetyn työntekijän todistus. Lisäksi Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin voi kuulua heti työskentelyn aloittamisesta vain, jos työskentelyn on sovittu kestävän yhtäjaksoisesti vähintään 4 kk ja työskentely täyttää työttömyysturvalain minimiedellytykset (työtä vähintään 18 h/kalenteriviikko ja palkka työehtosopimuksen mukainen).

Suomessa vakuutetun palkasta otetaan lähdevero 35 % ja sen lisäksi vuoden 2004 alusta uutena eränä on vakuutetun sairausvakuutusmaksu. Työntekijän palkasta on maksettava myös työnantajan sosiaaliturvamaksu. Jos henkilö tulee "villistä maasta" esim. Venäjältä tai työntekijällä on lähetetyn työntekijän todistus, sairausvakuutusmaksua ja sosiaaliturvamaksua ei tarvitse maksaa.

Jos kyseessä on Suomessa vakuutettu urheilija, vakuutetun palkasta otetaan lähdevero 15 % ja sen lisäksi sairausvakuutusmaksu. Siten Suomessa sairausvakuutettu urheilija maksaa tuloistaan sairausvakuutuslain 18 luvun 4 §:n tarkoittamaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua (sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu ja päivärahamaksu), kuten muutkin vakuutetut. Sosiaaliturvamaksusta urheilutulo on aina vapautettu. Sairausvakuutusmaksua ei tarvitse maksaa, jos urheilija ei ole Suomessa vakuutettu asumisen perusteella.

TYÖTTÖMYYSVAKUUTUSMAKSU ENNAKONPIDÄTYKSESSÄ

Edellisen periaatteen mukaan työnantaja voi hakea vapautusta työttömyysvakuutusmaksusta sellaisesta työntekijästä, jolla ei ole oikeutta Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Hakemus suositellaan tehtäväksi yhdessä työntekijän kanssa ja se osoitetaan Työttömyysvakuutusrahastolle (www.tvr.fi). Hakemukseen liitetään Kelan antama päätös, että työntekijä on Suomen sosiaaliturvalainsäädännön ulkopuolella. Hakemuksessa ilmoitetaan myös sen tapaturmavakuutuslaitoksen nimi, jossa työntekijä on vakuutettu lakisääteisellä tapaturmavakuutuksella.

Vapautus koskee tältä osin lähinnä ulkomaalaisia valmentajia tai ohjaajia. Urheilutulostahan ei makseta työttömyysvakuutusmaksuja. Lisäksi työnantajan ei tarvitse maksaa työttömyysvakuutusmaksua muistakaan työntekijöistä, jotka eivät ole työttömyysturvalain perusteella oikeutettuja työttömyysetuuksiin. Näitä työntekijöitä ovat alle 17-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat. Edellä mainituilta työntekijöiltä ei myöskään peritä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua. Ikärajan vaikutus alkaa käytännössä täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden ensimmäisestä palkanmaksupäivästä.

ENNAKONPERINTÄREKISTERI

Seuran on tarkastettava ennakoperintärekisteriote työ- tai käyttökorvauksen maksajana ja toisaalta itse esitettävä ennakoperintärekisteriote suorituksen saajana. Maksajan on tarkastettava merkintä internetistä osoitteessa www.ytj.fi.

Ennakoperintärekisteriin merkitään elinkeinotoimintaa tai muuta tulonhankkimistoimintaa harjoittavia luonnollisia henkilöitä ja yhteisöjä. Työn teettäjän ja maksajan ei tarvitse toimittaa ennakonpidätystä työkorvauksesta, jos työn tekijä on merkitty ennakoperintärekisteriin. Kuitenkin palkasta ja urheilijan palkkiosta on aina toimitettava ennakonpidätys, vaikka sen saaja olisikin ennakoperintärekisterissä.

Jos yhteisöä ei ole merkitty ennakoperintärekisteriin, on sille maksettavista työkorvauksista toimitettava ennakonpidätys 13 %:n verokannan mukaan. Ennakonpidätys toimitetaan tällöin koko suorituksesta eli kustannusten osuutta vähentämättä. Arvonlisäveron osuus jätetään ennakonpidätyksen ulkopuolelle.

Esimerkiksi urheiluseura järjestää siivoustalkoot, ja saa siitä ulkopuoliselta korvauksen. Jos seuralla on ennakoperintärekisteriote, se saa korvauksen bruttomääräisenä. Jos seuraa ei ole merkitty rekisteriin, maksaja on velvollinen toimittamaan 13 %:n ennakonpidätyksen.

Jos luonnollista henkilöä, esimerkiksi toiminimenhaltijaa, ei ole merkitty ennakoperintärekisteriin, toimitetaan hänelle maksettavasta työkorvauksesta ennakonpidätys verokortin osoittaman pidätysprosentin mukaan. Jos verokorttia ei esitetä, pidätys toimitetaan 60 %:n mukaan. Verohallituksen päätöksen mukaan voidaan kuitenkin matkakulut vähentää ennen ennakonpidätyksen toimittamista. Arvonlisäveron osuus jätetään myös ennakonpidätyksen ulkopuolelle. Työkorvauksesta ei makseta työnantajan sosiaaliturvamaksua.

ENNAKOPERINTÄREKISTERIIN HAKEUTUMINEN

Seurat ovat usein myös korvauksen saajia, esim. talkootyötä tehtäessä. Tällöin seuran tulee hakeutua ennakoperintärekisteriin saadakseen korvauksen tehdystä työstä tai palveluksesta ilman ennakonpidätystä. Ennakoperintärekisteriin hakeudutaan jättämällä verovirastoon aloittamis- tai muutosilmoituslomake. Lomakkeella ilmoitetaan tarvittavat perustiedot seurasta. Samalla lomakkeella voi lisäksi tarpeen mukaan hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi ja säännöllisesti palkkoja maksavaksi työnantajaksi. Lomakkeella ilmoitetaan myös ennakon määräämistä koskevat tiedot toimintaa aloitettaessa, jos hakeutujalla on veronalaista toimintaa.

3 SEURAN VARAINHANKINTA

Aatteellisten yhteisöjen tarkoituksena on toteuttaa niiden säännöissä mainittua aatteellista tehtävää. Yhteisöjen perimmäisenä tarkoituksena ei ole taloudellisen edun tavoittelu, vaan ne tavoittelevat "yhteistä hyvää". Yhteisöjä kutsutaan yleishyödyllisiksi yhteisöiksi. Yleishyödyllisyyden käsite muodostaa yhdessä elinkeinotoiminnan käsitteen kanssa kaksi seuran verotuksen kannalta keskeisintä käsitettä. Jos seura on yleishyödyllinen, sillä on veroetuja. Jos seura ei ole yleishyödyllinen, sitä koskevat ainoastaan elinkeinotoimintaa varten säädetyt lait.

Verohallitus on antanut viimeisimmän verotusohjeen yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille 30.4.2007 (www.vero.fi/nc/doc/download.asp?id=5478;298999). Ohjeen tarkoituksena on selventää yleishyödyllisyyden ja elinkeinotoiminnan arviointia ja ottaa esille yleishyödyllisiä yhteisöjä koskevia ajankohtaisia kysymyksiä.

Nykyinen tuloverolaki on yleishyödyllisille yhdistyksille hyvä. Erityisesti yhdistys, jonka jäsenyys on avoin ja jonka toiminta on perinteistä jäsenoimintaa ja siihen liittyvää kilpailutoimintaa, voi olla suhteellisen turvallisin mielin.

Niiden, jotka myyvät palveluja asiakkaille eli avoimelle asiakaskunnalle tai myyvät yksilöityjä palveluja kunnalle, on syytä pohtia verokysymyksiä tarkemmin ja varmistaa oikea verokäytäntö esimerkiksi asioimalla paikallisessa verotoimistossa.

TULO- JA ARVONLISÄVEROTUKSEN YLEISET PERIAATTEET

Liikunta- ja urheiluseurat ovat perinteisesti aatteellisia yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on toteuttaa yhdistyksen säännöissä mainittua aatteellista tehtävää. Aatteellisten urheiluseurojen perimmäisenä tarkoituksena ei ole yksittäisten seuran jäsenten taloudellisen edun tavoittelu, vaan ne tavoittelevat koko ympäröivän yhteisön ja yhteiskunnan "yhteistä hyvää" edistämällä koko väestön liikuntaharrastusta tai lasten sekä nuorten kilpailutoimintaa. Toimintansa kulujen peittämiseksi seurat voivat kerätä tuloja aatteellisesta toiminnastaan (varsinainen toiminta). Urheiluseura voi esimerkiksi kerätä maksuja valmennustoimintaan osallistuvilta. Lisäksi seurat voivat harjoittaa varsinaista taloudellista toimintaa (varainhankinta), jos siitä on erillinen maininta seuran säännöissä.

3.1 YLEISHYÖDYLLISYYS

SEURAN YLEISHYÖDYLLISYYS

Tuloverolain (1535/92) 22 §:n mukaan liikunta- ja urheiluseuroja sekä niiden alueellisia ja valtakunnallisia järjestöjä voidaan pitää yleishyödyllisinä yhteisöinä. Yhdistysten on kuitenkin täytettävät seuraavat kolme kriteeriä. Yhteisö on yleishyödyllinen, jos se täyttää kaikki kolme kriteeriä.

1. Yleishyödyllisen yhteisön tulee toimia yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä.

Yhteisön tulee itse toimia yleiseksi hyväksi. Toiminnan pitää olla pääasiassa yleishyödyllistä, säännöissä määritellyn tarkoituksen mukaista toimintaa. Esimerkiksi kaikki liikuntatoiminta on lähtökohdiltaan yhteiskunnallisesti hyödyllistä, yleiseksi hyväksi tehtävää toimintaa.

Yleishyödyllinen yhteisö voi vähäisessä määrin harjoittaa myös elinkeinotoimintaa. Vähäinen elinkeinotoiminta ei vaaranna yhteisön yleishyödyllisyyden statusta. Yleishyödyllisyyden status vaarantuu, jos yhteisön päätoiminnaksi muodostuu elinkeinotoiminta (esim. kaksi kolmasosaa kirjanpidon tuloista). Yleishyödyllisyyttä arvioitaessa tuloslaskelman lisäksi arvioidaan seuran vapaaehtoistoiminta, jonka tulisi näkyä toimintakertomuksessa. Laajamittaisen ja itsenäisen elinkeinotoiminnan harjoittaminen voi siten johtaa yleishyödyllisyysstatuksen menettämiseen. Elinkeinoiminnan vaikutusta yhteisön yleishyödyllisyyteen arvioidaan kuitenkin aina tapauskohtaisesti ja kokonaisharkintaan perustuen.

Jos urheiluseura harjoittaa suuressa mittakaavassa ammattuurheilua ilman muunlaista yleishyödyllistä toimintaa, seura voi menettää yleishyödyllisyysstatuksensa. Osassa palloilulajeja ammattuurheilua edistävä toiminta onkin jo yhtiöitetty. Yleishyödyllinen yhteisö voi helpommin säilyttää yleishyödyllisyysstatuksen, kun elinkeinotoiminta siirretään erilliseen osakeyhtiöön.

Yksinomaisuuden ja välittömyyden vaatimus koskee myös tukiyhdistyksiä. Periaatteessa ei riitä, että vain tukiyhdistyksen toiminnan tuotto käytetään yleishyödylliseen tarkoitukseen, myös taloudellisen toiminnan pitää itsessään palvella yleishyödyllisen tarkoituksen toteutumista.

2. Yleishyödyllisen yhteisön toiminta ei saa kohdistua rajoitettuihin henkilöpiireihin.

Yhdistyksen tulee periaatteessa olla avoin kaikille. Yhdistys, jonka toiminta kohdistuu tarkasti etukäteen rajattuun henkilöpiiriin edistäen joidenkin henkilöiden yksityisiä taloudellisia etuja, ei ole yleishyödyllinen.

Tukiyhdistyksen toiminnan tuotto on jaettava laajalle piirille. Aina ei riitä, että tuettavia yleishyödyllisiä yhdistyksiä on vain yksi. Lisäksi on varmistettava, ettei toiminnan koko tuotto tai suuri osa tuotosta mene varainhankinnan kuluihin. Eteenpäin tilitettävien varojen määrä tulee olla myös tulokseen nähden merkittävä. Tukiyhdistys ei voi jatkuvasti kerätä varallisuutta itselleen.

3. Yleishyödyllinen yhteisö ei saa tuottaa toiminnallaan siihen osallisille taloudellista etua osinkona, voittona tai muuna hyötyinä.

Tämä tarkoittaa, että kaikenlainen voitto-osuuksien jakaminen ja jopa mahdollisuus voiton jakamiseen on este yleishyödyllisyyden statukselle. Esimerkiksi pelaajasopimuksiin ei saa laittaa mainintoja, että mahdollinen kauden tuotto jaetaan bonuksina pelaajien kesken. Lisäksi yleishyödyllisyys edellyttää, että yleishyödyllisen yhteisön purkautuessa sen omaisuus jää edelleen yleishyödylliseen käyttöön.

Tukiyhdistysten (koskee myös esimerkiksi seurojen yhdistymistä) osalta on kiinnitetty erityistä huomiota yhdistyksen sääntöjen purkautumispykälään. Säännöissä ei voi olla mainintaa, että tukiyhdistyksen purkautuessa sen omaisuus menee perustajille vaikka perustajat kaikki olisivatkin tukiyhdistyksen perustamishetkellä yleishyödyllisiä yhteisöjä. Periaatteessa on mahdollista, että perustajat voivat ajan kuluessa menettää yleishyödyllisyyden statuksen. Tällöin olisi mahdollista, että tukiyhdistykseen verottomasti kertynyt omaisuus siirtyisi verolliseen toimintaan, joka verotuksellisesti johtaa eri lopputulokseen.

Purkautumispykälän muotoilu voi olla SLU:n seuran mallisääntöjen mukainen: Jos yhdistys on päätetty purkaa, sen varat on luovutettava johonkin yhdistyksen toiminta-alueen liikuntakasvatusta edistävään tarkoitukseen purkautumisesta päättäneen kokouksen päätöksen mukaisesti. Pesänselvitysmiehenä toimivat kokouksen valitsevat henkilöt.

Yleishyödyllisyyden arvio on kokonaisarvio. Yhteisön yleishyödyllisyyttä arvioitaessa kiinnitetään huomiota yhteisön sääntöihin ja sen käytännön toimintaan. Ratkaisevaa on tosiasiallinen toiminta, ei se, mikä nimi sille on annettu. Urheiluseurakaan, joka on oikeudelliselta muodoltaan yhdistys, ei siis automaattisesti ole yleishyödyllinen. Periaatteessa yleishyödyllisyyden arviointi on jatkuva prosessi.

3.2 URHEILUSEURAN ELINKEINOTULO

Yleishyödyllisten yhteisöjen elinkeinotulon käsitteen tarkkaa määritelmää ei löydy säädöksistä, mutta oikeuskäytäntö on muokannut käsitettä. Elinkeino toiminnalle on yleensä pidetty tyypillisenä, että se täyttää seuraavat tunnusmerkit. Kaikkien tunnusmerkkien ei välttämättä tarvitse täytyä ja toiminta voi silti olla elinkeino toimintaa.

Elinkeino toiminnalle on tyypillistä:

- Voiton tavoittelu, ansiotarkoitus
- Itsenäisyys
- Suunnitelmallisuus
- Jatkuvuus/säännöllinen toistuvuus
- Suuntautuminen ulospäin rajoittamattomaan tai ainakin laajahkoon rajattuun henkilökuntaan
- Taloudellisen riskin olemassaolo
- Sitoutuneen pääoman suuri määrä ja vieraan pääoman käyttö
- Toiminnan kohdistuminen tavanomaisiin kauppatavaroihin tai suoritteisiin
- Käyvän markkinahinnan käyttäminen

Lisäksi urheiluseurojen toiminnan osalta on kiinnitetty huomiota ainakin seuraaviin tekijöihin:

- Toiminnan harjoittamisen muotoon

- Toiminnan laajuuteen ja suurehkoon liikevaihtoon
- Palkattuun henkilökuntaan
- Tapahtuuko toiminta kilpailuolosuhteissa (varsinaisten elinkeinonharjoittajien kanssa kilpailu)

Sillä, kuka ylläpitää toimintaa tai kuinka toiminnasta saadut varat käytetään, ei pääsääntöisesti ole merkitystä. Esimerkiksi voittoa tavoittelevan osakeyhtiön toimintaa on pidetty elinkeinotoimintana, vaikka sen voitto käytettiin kokonaan yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Käytännön tulkintoja helpottaa tuloverolain 23 § 3 momentin esimerkkilista toiminnoista, joista saatua tuloa ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona. Esimerkiksi tällöin tulonhankkimistoiminta voi tapahtua arvonlisäverolain tarkoittamassa liiketoiminnan muodossa, mutta kyse ei ole seuran elinkeinotoiminnasta, koska tuloverolaissa on erikseen mainittu, että ko. tulot eivät ole elinkeinotuloa.

Tapauksessa KHO 2007 T 1 golfyhdistyksen katsottiin harjoittavan yleensä golfosakeyhtiölle kuuluvaa toimintaa. Kysymyksessä ei siten katsottu olevan TVL 22 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö, vaan yhdistyksen toiminta katsottiin kokonaisuudessaan elinkeinotoiminnaksi. Kokonaisarvioinnissa vaikuttivat harjoitetun toiminnan laajuus, siitä saadut tulot sekä toimiminen kilpailuolosuhteissa. Yhdistyksen jäseniltä perittyjen jäsen- ja liittymismaksujen katsottiin olevan vastiketta yhdistyksen tarjoamista palveluista. Koko yhdistyksen toiminnassa oli tällöin kysymys palvelusta, jolla annettiin mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen.

VARSINAINEN YLEISHYÖDYLLINEN TOIMINTA

Tuloverolain elinkeinotulojen listassa ei ole mainintaa varsinaisesta liikunta- ja urheilutoiminnan tuloista. Oheisten KHO:n päätösten myötä voidaan kuitenkin todeta, että yleishyödyllisen yhteisön yleishyödyllinen toiminta ei ole elinkeinotoimintaa.

Päätöksen KHO 8.4.1997 T 791 mukaan yleishyödyllisen yhdistyksen näyttelytoiminta tapahtui arvonlisäverolain tarkoittamalla tavalla liiketoiminnan muodossa. Yhdistyksen harjoittama näyttelytoiminta liittyi kuitenkin välittömästi yleishyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseen eikä siitä saatua tuloa ollut pidettävä tuloverolain 23 §:n 1 momentissa tarkoitettuna elinkeinotulona (rakennusmestariyhdistys järjesti rakennusnäyttelyn).

Päätöksessä KHO 30.1.1997 T 190 todetaan, että liiton eräistä palveluista saamat tulot ottaen huomioon niiden välitön liittyminen yleishyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseen, suuntautuminen pelkästään jäsenistöön, palvelujen veloitusterusteet ja toiminnan laajuus eivät olleet liiton elinkeinotuloa.

Päätöksen KHO 9.4.1997 T 801 mukaan yleishyödyllisen yhdistyksen messutoiminnasta saama tulo oli yhdistyksen elinkeinotuloa, koska toiminta ei välittömästi liittynyt yhdistyksen yleishyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseen (opiskelijoiden harrastus- ja tutkimustoimintaa tukeva yhdistys järjesti kodin rakentamis- ja vapaa-ajan messut). Samaa perustelua on käytetty myös päätöksessä KHO 8.4.1997 T 792.

URHEILUSEUROJEN VARSINAINEN YLEISHYÖDYLLINEN TOIMINTA

Varsinaiseen toimintaan voidaan urheiluseuroissa lukea kaikki liikkumiseen ja urheiluun välittömästi viittaava toiminta, joka kohdistuu seuran kaiken ikäisiin jäseniin tai muihin säännöissä mainittuihin kohdejoukkoihin. Esimerkkinä voidaan mainita:

• koulutustoiminta	• valmennustoiminta
• liikuntakurssit	• kilpailutoiminta
• liikuntaleirit	• oman liikunta- ja urheilutilan ylläpito
• urheilukoulut	• lasten liikunnallinen iltapäivätoiminta
• ohjatut harjoitukset	• kunnan ostama liikuntapalvelu osaksi koululaisten iltapäivätoimintaa

Aiemmin on pidetty itsestään selvänä, että seurat perivät kustannukset liikuntatoimintaan osallistuvilta ja ettei tästä synny yleishyödylliselle yhteisölle verotettavaa tuloa. Arvonlisäveron myötä tulkinta kiristyi aluksi aikuisten osalta niin, että ainoastaan pääasiassa jäsenille tarkoitettun liikuntatoiminnan katsottiin olevan toimintaa, joka ei ole elinkeinotoimintaa. KHO 25.3.2002 T 661 päätös on liikuntaseuroille hyvä. Jäsenyysvaatimus ei KHO:n mukaan ole ehdoton, koska seurat edistävät omaa yleishyödyllistä tarkoitustaan juuri tekemällä liikuntaa tutuksi myös aikuisille ilman sitou-

tumisvaatimuksia yhdistykseen. Kyseessä on ennen kaikkea jäsenhankinta, joka on tärkeää toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta.

Palvelun tarjonta ei verotuksen näkökulmasta edellytä seuran jäsenyyttä. Seuratoiminnan perusfilosofiaan kuitenkin liittyy kiinteästi jäsenyys. Näin seurat erottuvat yrityksistä, joissa palvelun tuottaja ja asiakas ovat selkeästi eri rooleissa. Seuroissa ei ole asiakkaita, on vain jäseniä, jotka yhdessä päättävät yhdistyksen asioista, yhdessä järjestävät toiminnan ja yhdessä liikkuvat.

Lasten ja nuorten kohdalla jäsenyysvaatimus ei ole koskaan ollut ehdoton, koska seurat edistävät omaa yleishyödyllistä tarkoitustaan tarjoamalla liikuntaa lapsille ja nuorille ilman sitoutumisvaatimuksia yhdistykseen. Lisäksi liikunnallisen iltapäivätoiminnan myötä joidenkin seurojen toiminta on tältä osin yhä enemmän siirtynyt kohti sosiaalihuollon toimialaa.

KHO:n päätös 2236/98 viittaa jo siihen, ettei aikuisliikunnankaan osalta jäsenyysvaatimus ole ehdoton. Korkeimman hallinto-oikeuden päätös (KHO 19.10.1998 T 2236) koski yleishyödyllisen yhdistyksen eli liikunnan lajiliiton liikuntatuotteiden myyntiä, joka sisälsi ohjaajien koulutuksen ja käsikirjat sekä liikuntaryhmiin osallistuvien materiaalit. Myynti kohdistui rajoittamattomaan asiakaspiiriin ja se oli suunnitelmallista sekä jatkuvaa. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan ko. toiminta ei ollut elinkeinotoimintaa, koska toiminta liittyi välittömästi yhdistyksen yleishyödyllisen sääntömääräisen tarkoituksen toteuttamiseen. Liiton säännöissä oli maininta, että sen toiminta kohdistuu jäsenyhdistysten lisäksi yleisesti kansalaisten liikuntaharrastuksen edistämiseen.

Päätöksessä KHO 25.3.2002 T 661 voimisteluseura ry:n sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoituksena oli edistää jäsenistönsä keskuudessa liikuntaharrastusta siten, että mahdollisimman moni voisi harrastaa monipuolista voimistelua ja liikuntaa eri toiminta- ja tavoitetasoilla. Tarkoitustaan yhdistys toteutti sääntöjensä mukaan muun muassa järjestämällä voimistelu-, urheilu- ja muita liikuntaharjoituksia.

Ennakkoratkaisussaan KHO totesi, että aerobic-tuntien järjestäminen on yhdistyksen jäseniin kohdistuessaan yhdistyksen yleishyödyllistä tarkoitusta välittömästi toteuttavaa toimintaa. Yhdistyksen tällaisesta toiminnasta saama tulo ei ole sen tuloverolaissa tarkoitettua elinkeinotuloa siitä riippumatta, sisältyykö jäsenten oikeus osallistua aerobic-tunneille jäsenmaksuun vai veloitetaanko tunneista erikseen. Tämän suhteen ei merkitystä ole myöskään sillä, että tunneilla on palkattu ohjaaja, joka on yleensä yhdistyksen jäsen.

Silloinkin kun samoille aerobic-tunneille osallistuu muita kuin yhdistyksen jäseniä, tuntien järjestämisen voidaan KHO mukaan katsoa liittyvän läheisesti yhdistyksen yleishyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseen. Lisäksi muilta kuin yhdistyksen jäseniltä peritään ennakkoratkaisuhakemuksen mukaan aerobic-tunneille osallistumisesta sama maksu kuin jäseniltä ja osallistumismaksuilla on tarkoitus ensisijaisesti kattaa toiminnasta aiheutuneet kustannukset. Tällä tavoin järjestetyistä liikuntatilaisuuksista muiltakaan kuin yhdistyksen jäseniltä saatua tuloa ei voida pitää yhdistyksen elinkeinotulona.

KHO otti kantaa myös yhdistyksen suunnitteilla olleisiin yrityksille ja kunnille tarjottaviin liikuntapäiviin ja -tunteihin. Kannanoton mukaan myös niillä on läheinen yhteys yhdistyksen tarkoituksen toteuttamiseen. Sen vuoksi ja kun niiden järjestämistä ei voida laatunsa ja laajuutensa perusteella pitää elinkeinotoiminnan luonteisena, myöskään näiden tilaisuuksien järjestämisestä saatu tulo ei ole yhdistyksen elinkeinotuloa.

LIKUNNAN JA URHEILUN KATTOJÄRJESTÖJEN VARSINAINEN TOIMINTA

Liikunta- ja urheiluseurojen vapaaehtoiset haluavat keskittyä seuran sääntöjen mukaiseen liikuntaan ja urheiluun. SLU:n ja SLU-alueiden merkittävä aatteellinen tehtävä on vapauttaa vapaaehtoiset tekemään liikuntatyötä. Kattojärjestöjen sääntömääräinen tehtävä on esimerkiksi jäsenyhdistysten kirjanpidon järjestäminen keskitetysti. Keskitys mahdollistaa ammatti-ihmisten palkkaamisen, jotka voivat keskittyä yleishyödyllisten yhdistysten ainutlaatuisen toimintakenttään ja hallinnollisiin ongelmiin.

Vain kattojärjestön yleishyödyllinen yhdistysjäsen voi luovuttaa kirjanpidon hoidon. Jäsenpalvelua ei voi antaa muille kuin omille jäsenille. Kirjanpidon kulut jaetaan kaikkien niiden jäsenten kanssa, joiden kirjanpidon kattojärjestö hoitaa. Toiminta on omakustanteista ja siitä ei ole kattojärjestölle taloudellista riskiä.

Liikunta- ja urheiluseurojen kirjanpito on esimerkiksi SLU-aluejärjestön sääntömääräisen yleishyödyllisen tarkoituksen välitöntä toteuttamista. Kirjanpidon jäsenpalvelu on tarkoitettu vain aluejärjestön yhdistysjäsenille ja siitä aiheutuvat kulut jaetaan jäsenpalvelua käyttävien seurojen kesken.

TULOVEROLAIN 23§ MUKAINEN "YLEISHYÖDYLLINEN VARAINHANKINTA"

Tuloverolain 23.3 §:ssä erikseen mainitut yleishyödyllisten urheiluseurojen perinteiset varainhankintamuodot eivät ole elinkeinotoimintaa, vaikka ne voivatkin tapahtua arvonlisäverolain tarkoittamassa liiketoiminnan muodossa. Yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona ei pidetä:

1. yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa
2. jäsenlehdessä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatua tuloa
3. adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojen keräyksestä saatua tuloa
4. bingopelien pitämisestä saatua tuloa

URHEILUSEURAN TULOVEROLAIN 23§ MUKAINEN "YLEISHYÖDYLLINEN VARAINHANKINTA"

1. Urheilukilpailujen ja liikuntatapahtumien yhteydessä seuraavat tulot eivät ole järjestävälle urheiluseuralle elinkeinotuloa:

- lipputulot
- osanottomaksut
- käsiohjelmien mainos- ja muut myyntitulot
- järjestävän seuran ylläpitämän kioskin tulot
- järjestävän seuran muut tarjoilutulot
- myyntioikeuksien myynnin tulot
- laita- ja muista väliaikaisista tapahtumaan liittyvistä mainoksista saadut tulot
- urheiluasuissa olevien mainosten tulot
- äänimainokset
- valomainokset
- tilapäisen paikoituksen järjestämisestä saadut tulot
- muut tilaisuuteen liittyvät myyntitulot

Seurojen järjestämien kilpailujen ja tapahtumien yhteydessä harjoitetun toiminnan muuksi tuloksi on katsottu majoituspalvelun myynti. Esimerkkinä on tapahtuman järjestävän seuran osallistujille myymä koulu- tai telttamajoitus, kun seura ei muuten harjoita verollista majoitustoimintaa. Sen sijaan yhteistyösopimukseen perustuva majoituspalvelun osto ja huoneiden jatkuva edelleen myynti on yhdistyksen elinkeinotuloa.

Urheilutapahtumiin liittyvien kisatuotteiden myynti ei ole tuloverolain tarkoittamaa elinkeinotoimintaa, kun myynti tapahtuu kisojen aikana kisa- tai leirialueella. Samanlaisesti toiminnaksi on katsottu myös tekstiilien myynti. Vastaavien tuotteiden (lukuun ottamatta adressit, merkit, kortit, viirit ja muut vastaavat kannatustuotteet) myynti vähittäiskauppanavaa käyttäen tai muutoin kisa-ajan tai kisa-alueen ulkopuolella on sen sijaan elinkeinotoiminnan muodossa harjoitettua tavaramyyntiä.

Isojen urheilu- ja liikuntatapahtumien läpivienti vaatii paljon toimihenkilöitä. Suomalaiset urheiluseurat ovat pieniä ja yksin ne eivät pysty järjestämään isoja tapahtumia. Käytännössä tapahtumat onkin järjestetty yhteistyössä usean seuran kesken. Tapahtumilla on oma tilinpito ja mahdollinen ylijäämä tai tappio jaetaan järjestävien seurojen kesken. Tällainen yleishyödyllisten urheilu- ja liikuntaseurojen yhteistoiminta urheilu- ja liikuntatapahtumien järjestämisessä ei ole elinkeinotoimintaa.

2. Myös muiden kuin urheilu- ja liikuntatilaisuuksien järjestäminen on osa urheiluseuran varainhankintaa.

Verotuskäytännössä urheiluseurojen järjestämien konsertti- ja tanssitilaisuuksien pääsymaksut ja niiden yhteydessä harjoitettu myynti eivät ole olleet tuloverolain sanamuodon mukaisesti elinkeinotoimintaa riippumatta tilaisuuksien järjestämistiheydestä. Esimerkiksi kerran viikossa järjestetyt tanssit tai vuosittain järjestetty konserttitapahtuma ei ole seuran elinkeinotoimintaa. Sen sijaan elokuvanäytösten jatkuvaluonteista järjestämisestä on pidetty elinkeinotoimintana.

Verotus tältä osin saattaa olla kiristymässä. Jos tällä hetkellä seura on miettimässä isoja investointeja esimerkiksi tanssilavaan, päätöksenteossa on tämä huomioitava. Päätös ei voi perustua olettamukseen, että lavatanssien tulojen verottomuus säilyy myös tulevaisuudessa.

3. Yleishyödyllisten yhteisöjen toimintansa rahoittamiseksi harjoittama tavarankeräys ja siihen liittyvä kirpputori-toiminta ei ole elinkeinotoimintaa.

Esimerkiksi seurat voivat kerätä vanhoja tavaroita ja järjestää huutokaupan tai järjestää vanhojen lahjoitettujen urheiluvälineiden myyntipäiviä ilman, että kyseessä olisi elinkeinotoiminta.

KHO 22.10.1997 T 2642: Yleishyödyllinen yhdistys harjoitti laajaa kirpputori-toimintaa. Toiminta tapahtui liiketoiminnan muodossa. Koska yhdistys myi sille sen toiminnan tukemiseksi ilmaiseksi luovutettua tavaraa, tavarankeräyksestä saatu tulo oli kuitenkin tuloverolain tarkoittamaa tavarankeräyksestä tai siihen verrattavasta toiminnasta saatua tuloa, joka ei ollut yleishyödyllisen yhteisön veronalaista elinkeinotuloa.

4. Jäsenlehtien ja muiden yhteisön toimintaa välittömästi palvelevien julkaisujen osalta elinkeinotulona ei pidetä:

- tilausmaksutuloja
- mainostuloja
- irtonumeromyyntituloja
- jäsenlehden julkaisu-oikeuksien luovutuksesta saatua tuloa

Keskeistä on jäsenlehden määrittely. Jäsenlehden sisällön on välittömästi palveltava yhteisön yleishyödyllistä tarkoitusta ja lehteä tehdään ensisijassa asiasisältönsä vuoksi. Laaja myynti muille kuin jäsenille ja suuri mainostulo suhteessa kokonaistuottoon saattavat viedä lehdeltä jäsenlehden statuksen.

KHO 28.5.1990 T 1828

Yhdistys julkaisi oman alansa lehteä, joka toimi yhdistyksen toiminnan näkyvimpänä muotona ulospäin. Lehden tarkoituksena oli muun muassa kysymyksessä olevan alan tietämyksen lisääminen. Lehti ilmestyi verovuonna 10 numerona sivumäärän ollessa yhteensä 792 sivua. Lehdestä saadut kokonaistuotot olivat 1 385 971 markkaa ja nettotulo 562 509 markkaa. Yhdistyksen jäsenille jaettiin lehteä jäsenmaksuun sisältyvänä 2 226 kappaletta ja ilmaisjakeluun meni 493 kappaletta. Tilattujen vuosikertojen määrä oli 693 kappaletta tilausmaksujen ollessa yhteensä 87 638 markkaa. Lehden levikki ja julkaisemisesta kertyneet kokonaistuotot huomioon ottaen lehti kilpaili ilmoituksista muiden lehtien kanssa. Lehteä ei näissä olosuhteissa ollut pidettävä lain tarkoittamana jäsenlehtenä. Lehden julkaisemisesta kertynyt tulo oli yhdistyksen verotettavaa tuloa.

Sama rajanveto-ongelma liittyy muuhunkin julkaisutoimintaan: Julkaisujen tulee välittömästi palvella seuran yleishyödyllistä tarkoitusta, eikä vain kerätä varoja seuralle. Muuna toimintaa välittömästi palvelevana julkaisuna voitaneen pitää myös internet kotisivuja.

KHO 30.1.1997 T 187

Yleishyödyllinen yhdistys julkaisi kerran vuodessa ilmestyvää jäsenluetteloa. Jäsenluetteloon yhdistys oli hankkinut yritysiltä ilmoituksia, joista ilmeni muun muassa yritysten tiedotushenkilöt ja heidän yhteystietonsa. Ilmoitusten osuus jäsenluettelosta oli noin 70 %. Julkaisutoiminta tapahtui liiketoiminnan muodossa. Kun jäsenluettelo kuitenkin palveli yhdistyksen jäseniä näiden ammatin harjoittamisessa ja sen pääasiallinen jakelutapa oli jäsenyyteen perustuva lähettäminen jäsenmaksuetuna, julkaisu oli tuloverolain tarkoittama yhdistyksen toimintaa välittömästi palveleva julkaisu. Näin ollen jäsenluettelon ja sen ilmoitustilan myynnistä saatu tulo ei ollut yhdistyksen tuloverolaissa tarkoitettua elinkeinotuloa.

5. Urheiluseurojen kannatustuotteet

Adressien, merkkien, korttien, viirien ja muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa tapahtuva varainkeruu ei ole elinkeinotoimintaa (KHO 4786/93). Urheiluseuran logolla varustettujen erilaisten tuotteiden myynti on siten laajasti ”yleishyödyllistä varainhankintaa”. Tavanomaisten kulutustavaroiden myynti on sen sijaan usein elinkeinotoimintaa. Esimerkiksi tekstiilien myynti on verotuskäytännössä usein katsottu elinkeinotoiminnaksi. Asiaa on sivuttu jo aiemmin kohdassa yksi.

6. Bingo

Bingopelien järjestäminen ei ole yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotuloa. Bingotoimintaan liittyvän muun toiminnan verotuksessa on ollut epäselvyyksiä.

7. Erityiskysymyksenä kioskit, ravintolat ja kahviot

TVL 23.3 §:n mukaan yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotoimintana ei pidetä lainkohdassa mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa.

Muussa yhteydessä harjoitetusta kahvila-, kioski- ja ravintolatoiminnasta saatuja tuloja kuitenkin pidetään

lähtökohtaisesti yhteisön elinkeinotoiminnan tuloina (mm. oppilaitoksen kirjakauppa, jäätelökioski, sairaalan kahvila, työttömien ruokala, makeisautomaatti). Elinkeinotoiminnan muodossa harjoitettavalle tarjoilutoiminnalle on tyypillistä, että asiakkaina ovat muutkin kuin yhteisön jäsenet, toiminta on jatkuvaa, ulospäin suuntautunutta ja se tapahtuu kilpailuolosuhteissa. Tapauksissa, joissa myynti tapahtuu vain yhteisön omille jäsenille ja on pienimuotoista, on myyntitoiminnasta saatu tulo lähtökohtaisesti yhteisön verovapaata tuloa.

3.3 TALKOOTOYÖ

Talkootyöllä tarkoitetaan yleensä toisen lukuun korvauksetta tehtävää työtä. Talkoilla tehtävä työ on ”jokamiehentyötä”, joka ei edellytä erityistä ammattitaitoa tai pätevyyttä. Talkootyö ei siten vaatavuudellaan rajoita kenenkään osallistumista talkoisiin.

Verohallitus on antanut viimeisimmän talkootyövero-ohjeen 12.10.2005 (www.vero.fi). Ohje ei muuttanut aikaisempia käytäntöjä ja talkootyön verottomuuden perusteita.

Yhdistyksen jäsenten korvaukseton työ yhdistyksen varsinaisen toiminnan yhteydessä ei synnytä verotusongelmia. Esimerkkinä tästä perinteisestä talkootyöstä voi olla viikoittainen kerhojen ohjaaminen ilman korvausta. Yhdistyksen jäsenet voivat talkootyönä tehdä myös varainhankintaa, joka ei ole seuran varsinaista yleishyödyllistä toimintaa, esimerkiksi myydä tavaroita yhdistyksen hyväksi. Talkootyö voi olla myös kolmannen osapuolen hyväksi tehtyä työtä (työpalvelun myynti). Tällaiselle talkootyölle tunnusomaista on, että seuran jäsenet tekevät erilaisia työpalveluja ja niistä saavat tulot kolmas osapuoli maksaa seuralle. Jos seura on merkitty ennakonperintärekisteriin, maksaja voi maksaa korvauksen bruttona seuran tilille.

Kenen tuloa?

- jäsenen palkkaa (maksajan ennakonpidätys ja nettosumma seuralle) --> elinkeinotuloa (veroseuraamukset seuralle)
- seuran tuloa --> verovapaata talkootyön tuloa

TALKOOTOYÖN VEROLLISUUDEN ARVIOINTIPROSESSI

Talkootulojen verotusta pohdittaessa kysytään, onko tulo seuran vai talkoolaisen henkilökohtaista tuloa. Jos tulo on seuran tuloa, pohditaan vielä onko tulo seuran elinkeinotuloa vai verovapaata talkootyön tuloa. Seuraavassa esitettyjen viiden tunnusmerkin on täyttyttävä, että tulo olisi seuralle verotonta talkootyön tuloa.

1. **Talkootyöstä maksettava korvaus voi olla veroton vain rekisteröidylle, yleishyödylliselle yhdistykselle.** Rekisteröimätön yhdistys ei voi olla asianosaisena viranomaisessa ja siten se myös verotetaan yhtymänä. Tästä seuraa, että rekisteröimättömän yhdistyksen saama korvaus on talkootyöntekijöiden henkilökohtaista palkkaa, vaikka korvaus maksettaisiin yhdistyksen tilille.
2. **Talkootyöstä saatava hyöty on jaettava laajemmalle piirille kuin työn suorittajille.** Työn suorittajat eivät voi ”korvamerkitä” hankkimiaan varoja omaan käyttöönsä. Henkilökohtaisen talkootyön määrän perusteella ei siis voi myöntää alennuksia tai vapautuksia esimerkiksi matka- ja harjoitusmaksuista. Matka- ja harjoitusmaksujen tulisi olla samat kaikille tai mahdollinen hintaero ei saa johtua ainakaan osallistumisaktiivisuudesta talkootyöhön tai muuhun varainhankintaan. Työstä saatavan hyödyn on ohjautettava yhdistyksen sääntöjen tarkoituspukälän mukaiseen toimintaan. On kuitenkin katsottu, että joukkue tai lajijaosto voi pääseuran päätöksellä ja sen valvonnan alaisena kerätä varoja oman toimintansa pyörittämiseksi. Hyöty voidaan siis kohdistaa johonkin tiettyyn toimintaan, mutta sen on joka tapauksessa jakauduttava muulla perusteella kuin talkooaktiivisuuden mukaan.
3. **Talkootyö ei ole työ, joka tehdään työnantajan johdon ja valvonnan alaisena.** Toimeksiantaja ei esimerkiksi saa nimetä tai hyväksyä talkooväkeä. Työ ei saa olla sellaista, joka muuten tehtäisiin toimeksiantajan omilla työntekijöillä. Tyypillinen talkootyö ei edellytä mitään erityistä ammattitaitoa. Tyypillistä talkootyötä ovat järjestyksenvalvojan tehtävät. Järjestyksenvalvojan tehtävät edellyttävät kuitenkin ainakin osalta talkoolaisista järjestyksenvalvojan peruskurssin hyväksyttävää suorittamista. Lisäksi poliisi

hyväksyy kaikki järjestyksenvalvojat. Tästä huolimatta kyseessä voi olla talkootyö. Esimerkiksi järjestyksenvalvojien hyväksyminen toimeksiantajan puolelta ei kuitenkaan täytä talkootyön kolmatta kriteeriä.

Ratkaisussa 28.11.1996/3729 KHO katsoi vaalipiirin ääntenlaskentaan osallistuneiden urheiluseuran jäsenten saaman korvauksen palkaksi. Perusteluna tälle oli ääntenlaskijoiden toimiminen virkavastuulla vaalipiirin keskuslautakunnan nimeäminä ja alaisuudessa.

- 4. Talkootyö on luonteeltaan tilapäistä.** Jatkuva, pitkäaikainen toimeksianto viittaa yleensä muuhun kuin verotomaan talkootyöhön. Kyseessä on tällöin seuran elinkeinotoiminta. Omaan lajiin välittömästi liittyvä talkootyösopimus voi olla pitkäaikainenkin. Esimerkiksi hiihtoseura voi talkootyönä hoitaa kunnan hiihtolatuja pitkälläkin sopimuksella.

Kaupungin ja eri urheiluseurojen, jotka olivat rekisteröityjä yhdistyksiä, välillä oli sovittu, että urheiluseurat ottivat huolehtiakseen muun muassa erilaisten urheilu- ja liikuntapaikkojen hoidosta, kunnossapidosta ja valvonnasta. Urheiluseurat teettivät mainitut työt ja tehtävät jäsentensä palkattomana ja vapaaehtoisena työnä. Kaupunki maksoi urheiluseuroille korvauksia mainittujen tehtävien suorittamisesta. Näitä korvauksia ei mainituilta osin ollut pidettävä ennakkoperinnän alaisena palkkana, eikä kaupungin ollut toimitettava niistä ennakonpidätystä eikä suoritettava työnantajan sosiaaliturvamaksua. (KHO 1991-B-557)

Samassa KHO:n päätöksessä pitkäkestoiseen toimeksiantosopimukseen perustuva mainosten jakelu katsottiin palkaksi samoin kuin ovi- ja järjestysmiestehtävistä kaupungin erilaisissa tilaisuuksissa saadut palkkiot.

- 5. Talkootyö ei saa olla elinkeinotoimintaa.** Pitkäaikainen, jatkuva ja laaja talkootyö saatetaan lukea verotettavaksi elinkeinotoiminnaksi. Lisäksi työpalvelut tai tavaroiden myynti saattavat kilpailla yritysten tarjoamien palvelujen kanssa ja siten toimintaa voidaan joissain tapauksissa kilpailuneutraalisuussyistä pitää elinkeinotoimintana.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan talkootyö ei ollut elinkeinotuloa ainakaan seuraavassa tapauksessa (KHO 30.1.1997 T 188).

Yhdistys aikoi tehdä sopimuksen mainosten jakelusta ainakin 6 kuukaudeksi kerrallaan kauppiaitten kanssa. Tulo olisi arviolta 80 000 markkaa vuodessa. KHO päätti, että toiminta tapahtuu ansiotarkoituksessa liiketoiminnan muodossa. Toiminta on kuitenkin laadultaan (talkootyö) ja laajuudeltaan (80 000 markkaa vuodessa) sellaista, että siitä saatava tulo ei ole yhdistyksen tuloverolaissa tarkoitettua veronalaista elinkeinotuloa. Näin ollen yhdistyksen ei ole myöskään suoritettava tästä toiminnastaan arvonlisäveroa.

KHO:n edellä mainittu päätös koskee koko yhdistyksen varainhankintaa. Perusteluissa ei ole pohdittu yleisseurojen tai suurten joukkueseurojen varainhankinnan verotuskäytäntöä. Näissä seuroissa on tyyppillisesti kymmeniä tuloksetekijöitä, joiden varainhankinta on toisistaan riippumaton. Tulot ovat kuitenkin kirjanpidollisesti pääseuran tuloja, jotka yhteenlaskettuina saattavat nousta huomattaviinkin summiin.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös (KHO 19.10.1998 T 2233) korostaa seuran yleishyödyllisyyttä. Seuran talkootyö ja tavaroiden myynti ei ollut liiketoimintaa, kun työn suorittivat yhdistyksen jäsenet ja heidän vanhempansa. Kaikki varat menivät yhdistyksen harrastustoimintaan, eikä seuralla ollut palkattua työvoimaa tai omaa toimistoa.

3.4 VEROTUSKÄYTÄNTÖJÄ

Tuloverotuksen näkökulmasta urheiluseuroilla on useita erilaisia tulotyyppisiä, joita on osittain käsitelty jo edellä. Seurojen tulot voidaan jakaa esimerkiksi seuraavasti: varsinaisen yleishyödyllisen sääntömääräisen toiminnan tulot, tuloverolain 23§ mukaiset tulot, talkootyön tulot, kiinteistöstä saadut tulot, muut tulot, joita kutsutaan seuran henkilökohtaisiksi tuloiksi ja elinkeinotulot.

URHEILUSEURAN VEROVELVOLLISUUS

Yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta. Elinkeinotuloa verotetaan sen mukaan kuin laissa elinkeinotulon verottamisesta (360/68) säädetään. Elinkeinotulon lisäksi yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta kunnalle ja seurakunnalle. Lopuista tuloista seura ei ole velvollinen maksamaan tuloveroa.

KIINTEISTÖSTÄ SAATU TULO

Verotuksessa kiinteistöllä tarkoitetaan maa-aluetta, rakennusta, pysyvää rakennelmaa tai niiden osaa. Yleishyödylliseen tarkoitukseen käytettyjä kiinteistöjä ovat mm. yhteisön aatteellisessa toiminnassaan käyttämät tilat sekä yhteisön omaa hallintoa palvelevat kiinteistöt. Veronalaiseksi kiinteistöistä saaduksi tuloksi katsotaan kaikenlaisista muista kiinteistöistä kuten maatalouskiinteistöistä, asuntokiinteistöistä sekä tehdas- ja liikekiinteistöistä saatu tulo. Kiinteistöistä saatuna tulona pidetään myös metsätalouden pääomatuloa.

Yleishyödylliseksi käytöksi ja siitä saadut tulot verovapaiksi katsotaan myös toiselle yleishyödylliselle yhteisölle yleishyödylliseen käyttöön (myös hallinto) luovutetusta kiinteistöistä tai sen osasta saadut tulot. Sama koskee myös tuloja tiloista, jotka luovutetaan valtion, kunnan ja seurakunnan yleiseen tarkoitukseen. Sen sijaan tilat, jotka ovat ainoastaan yleishyödyllisen yhteisön jäsenten käytössä, eivät ole yleisessä käytössä.

Kiinteistöjä koskevia säännöksiä ei sen sijaan sovelleta välillisesti osakkeiden perusteella hallittuun kiinteistöön, rakennukseen tai huoneistoon, näiden vuokraamisesta saadut tulot ovat siten yleishyödyllisen yhteisön muuta tuloa eli henkilökohtaista tuloa (esimerkiksi osakehuoneiston vuokraamisesta saatu tulo). Jos kiinteistötoiminta kuuluu osaksi elinkeinotoiminnan tulolähdettä, verotetaan sen tuottoa elinkeinotoiminnan verotuksesta annetun lain mukaan.

YHTEENVETO URHEILUSEURAN TULOVEROTUKSESTA

Urheiluseuran varsinaisen yleishyödyllisen toiminnan tulot eivät ole elinkeinotuloa. Yleishyödyllisen perustoiminnan menot ovat yleensä tuloja suuremmat eli edes teoriassa ei useinkaan synny verotettavaa tuloa. Lisäksi tuloverolain 23 § mukaiset tulot ovat tuloverotuksen ulkopuolella, koska kyseessä ei ole seuran elinkeinotulo. Myöskään talkootyöstä saatu tulo ei ole seuralle elinkeinotuloa, jos talkootyön kriteerit täyttyvät.

Yleishyödyllinen urheiluseura ei myöskään maksa veroa muista tuloistaan eli henkilökohtaisista tuloista. Esimerkiksi sijoituksista kertyvät korot, osingot ja luovutusvoitot (esimerkiksi osakkeiden myyntivoitto) ovat seuralle verovapaita tuloja. Myös jäsenmaksutulot kuuluvat luokkaan muut tulot.

Tuloverotusta koskevista asioista voi hakea ennakkotietoa verovirastolta tai ennakkoratkaisua keskusverolautakunnalta. Epäselvissä asioissa kannattaa aina kääntyä etukäteen verottajan puoleen.

LUOTTAMUKSENSUOJA

Tuloverotuksessa verotuksen oikaisu verovelvollisen vahingoksi (jälkiverotus) on mahdollista viiden vuoden ajan verotuksen päättymistä seuraavan vuoden alusta lukien, jos verovelvollinen ei ole antanut veroilmoitusta tai hän on antanut puutteellisen, erehdyttävän tai väärän veroilmoituksen, muun tiedon tai asiakirjan taikka muuten laiminlyönyt ilmoittamisvelvollisuutensa. Jos asia on ollut tulkinnanvarainen ja epäselvä, jälkiverotuksesta voidaan luopua. Edellytyksenä on, että seura on toiminut vilpittömässä mielessä viranomaisten noudattaman käytännön tai ohjeiden mukaisesti. Tällöin uusi verokäytäntö astuu voimaan esimerkiksi verotarkastuksen myötä, jolloin tarkastaja kertoo uudesta käytännöstä ja verokäytäntöä ei muuteta taannehtivasti.

Jos jälkiverotuksesta ei jostain syystä luovuta, tuloveroja voidaan kohtuullistaa. Verohallinto voi hakemuksesta myöntää osittaisen tai täydellisen vapautuksen valtionverosta ja yhteisön tuloverosta. Vapautus voidaan myöntää muun muassa, jos verovelvollisen voidaan katsoa erehtyneen veronhuojennussäännösten tai muiden verosäännösten sisällöstä eikä erehtymistä voida olosuhteet huomioon ottaen pitää verovelvollisen huolimattomuudesta tai laiminlyönnistä aiheutuneena ja jos verosta vapauttamiseen on kyseessä olevan tapauksen luonteesta johtuvia tai muita erityisiä syitä

LAKI ERÄIDEN YLEISHYÖDYLLISTEN YHTEISÖJEN VEROHUOJENNUKSISTA

Yleishyödyllinen yhteisö (ns. superyleishyödyllinen yhteisö) voi hakea tuloveron huojennusta saamastaan elinkeinotulosta. Lisäksi se voi saada huojennusta muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön osan tuottamasta tulosta, jos kiinteistöä on pääasiassa käytetty yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen.

Superyleishyödyllisyyden edellytyksenä on, että toiminnan yhteiskunnalle tuottama etu on huomattava. Yksittäisen urheiluseurankin merkitys voidaan katsoa olevan yhteiskunnalle huomattava, kun se kuuluu liittoon ja liiton kautta Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry:een. Pelkästään oman, ehkä suppean, jäsenistön liikuntaharrastuksen edistäminen ja tukeminen ei pelkästään riitä perusteeksi veronhuojennukseen. Seuran verohuojennusta tulee perustella laajemmilla heijastusvaikutuksilla ympäröivään yhteisöön.

Taloudellinen toiminta ei myöskään saa aiheuttaa elinkeinonharjoittajille kilpailuhaittaa. Huomattavaa on, että tukiyhdistykset eivät milloinkaan kuulu liittoon eli veronhuojennuksen edellytykset puuttuvat.

Verohuojennus haetaan enintään viideksi vuodeksi Savo-Karjalan yritysverotoimistosta osoitteesta: Savo-Karjalan yritysverotoimisto (Asemakatu 7), PL 1094, 70111 Kuopio. Hakemus on jätettävä viimeistään neljän kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jolle huojennusta haetaan eli normaalisti huhtikuun loppuun mennessä. Myöhästyneitä hakemuksia ei käsitellä. Huojennuspäätös on maksullinen ja maksu peritään myös hylätyistä hakemuksista. Hakemuslomakkeet ja ajankohtaiset tiedot hakemisesta löytyvät sivuilta www.vero.fi.

SEURAN SAAMA PERINTÖ TAI LAHJA

Yleishyödyllinen yhteisö ei ole verovelvollinen saamastaan testamentista tai lahjasta perintö- ja lahjaverolain tai tulo-verolain mukaan.

VEROTUSMENETTELY

Verotusmenettelystä annetun lain mukaan verotusta varten tulee verovelvollisen, jolla on veronalaista tuloa, kehotuksesta antaa veroilmoitus. Ilmoittamisvelvollisuus on yhdistyksen hallituksella. Veroilmoitus tulee olla toiminnanjohtajan tai ainakin yhden hallituksen jäsenen allekirjoittama. Yleinen käytäntö on ollut, että seuran ei ole tarvinnut tehdä veroilmoitusta. Vanhasta tavasta kannattaa luopua. Veroilmoitus on tapa suojautua takautuvista verovastuista. Kun seura jättää asianmukaisen veroilmoituksen ja toteaa, ettei verotettavaa tuloa ole ja verottaja hyväksyy näkemyksen, se ei voi muuttaa näkemystään ko. vuoden verotuksesta myöhemminkään. Jos verotuskäytäntö muuttuu, se muuttuu vain käsittelyhetkestä eteenpäin.

KIINTEISTÖVERO

Eduskunta hyväksyi 1998 kiinteistöverolakiin muutoksen, joka mahdollistaa yleishyödyllisten yhdistysten kiinteistöjen eli rakennusten ja niiden maapohjan vapauttamisen kiinteistöverolaista. Eduskunnan tekemän päätöksen mukaan kaikki tuloverolain 22 §:ssä määritellyt yleishyödylliset yhteisöt (esimerkiksi urheiluseurat) saatetaan samaan asemaan kiinteistöveron osalta.

Kiinteistöverolain 13a §:n mukaan kunnanvaltuusto voi määrätä yleishyödyllisen yhteisön omistaman rakennuksen ja sen maapohjan kiinteistöveroprosentin säädettyä alhaisemmaksi tai jopa nolaksi, jos kiinteistöllä sijaitseva rakennus on pääasiallisesti yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä. Kunnanvaltuustot tekevät ko. päätökset viimeistään edellisen vuoden lokakuussa.

ARVONLISÄVERO

Arvonlisäverotuksen yksi periaatteista on kilpailuneutraalisuus. Kaiken taloudellisen toiminnan pitää olla verotuksen näkökulmasta samassa asemassa. Toisaalta Suomessa on tehty yhteiskuntapoliittinen päätös, että yleishyödylliset yhteisöt hoitavat yhteiskunnallisesti merkittäviä tehtäviä. Jotta yhdistykset pystyisivät hoitamaan kaikkia näitä tehtäviä, verolainsäädäntö kohtelee yhdistyksiä hieman eri tavalla kuin esimerkiksi yrittäjiä.

Kolmannelle sektorille eli yhdistyksille on siirretty yhä enemmän tehtäviä. Mahdollinen julkinen lisärahoitus ei kuitenkaan kata kaikkia uudesta toiminnasta aiheutuneita kuluja. Toisaalta samaan aikaan perinteisen liikunta- ja urheilutoiminnan alueelle on syntynyt yksityisiä yrityksiä, jotka myyvät perinteisiä liikuntapalveluja. Näin on jouduttu tilanteeseen, jossa syntyy kilpailuhäiriö kapeilla markkina-alueilla. Seurojen tehtävät ja odotukset lisääntyvät, mutta mahdollisuudet kulujen peittämiseen vaikeutuvat. Eduskunta on kuitenkin tahtonaan ilmaissut, että yhdistysten liikunta-toiminta ja urheilutilaisuudet ovat yleensä arvonlisäverottomia.

KOTIMAISEN ARVONLISÄVEROTUKSEN YLEINEN SOVELTAMISALA

Arvonlisäverovelvollisia ovat ne, jotka harjoittavat tavaran tai palvelun myyntiä liiketoiminnan muodossa. Lisäksi arvonlisäverovelvollisia ovat ne, jotka ottavat kiinteistöhallintapalvelun tai tarjoilupalvelun omaan käyttöön, vaikka se ei tapahtuisikaan liiketoiminnan muodossa. Palvelun ottaminen omaan käyttöön tarkoittaa tässä tapauksessa oman henkilökunnan palkkaamista.

Kiinteistöhallintapalvelulla tarkoitetaan kiinteistön rakentamis- ja hoitopalveluja sekä kiinteistön talous- ja hallintopalveluja. Arvonlisäveroa ei kuitenkaan tarvitse suorittaa kiinteistöhallintapalvelujen omasta käytöstä, jos omien työnte-

kijöiden palkkakulut sosiaalikuluneen ovat enintään 35 000 €. Palkkakuluihin lasketaan rakentamis- ja kiinteistöhoitopalvelujen sekä kiinteistön talous- ja hallintopalvelujen teettämisen kulut omilla työntekijöillä.

Urheiluseuralla voi olla sekä arvonlisäverollista elinkeinotoimintaa että arvonlisäverotuksen ulkopuolella olevaa yleishyödyllistä varojen keruuta. Saman toimintakokonaisuuden sisällä ei kuitenkaan pääsääntöisesti voi olla verollista ja verotonta toimintaa. Esimerkiksi sama palvelu ei voi olla jäsenille arvonlisäveroton ja muille arvonlisäverollinen.

Seuran lähettämissä laskuissa arvonlisäverottomuus on joskus hyvä merkitä selkeästi. Laskuun ei sisällytetä arvonlisäveroa ja tekstinä kirjataan "Verottomuuden peruste: Yhdistyksen yleishyödyllinen toiminta, AVL 4§"

YLEISHYÖDYLLISET YHTEISÖT

Arvonlisäverolain 4 §:n mukaan yleishyödyllinen yhteisö on arvonlisäverovelvollinen vain, jos sen harjoittamasta toiminnasta saatua tuloa pidetään tuloverolain mukaan yhteisön elinkeinotulona. Urheiluseurat ovat pääsääntöisesti yleishyödyllisiä, mutta seurojen, joiden taloudellinen toiminta on laajaa ja jäsenmäärä on pieni, yleishyödyllisyys voi olla kyseenalaista.

KHO:2008:84 on hyvä osoitus arvonlisäverovelvollisuuden rajanvedosta. Tapauksessa harrastus- ja kilpaurheilua harjoittava yhdistys, joka oli yleishyödyllinen yhteisö, oli toimintansa tukemiseksi tehnyt vuonna 2006 kaupungin kanssa sopimuksen kaupunginteatterin naulakkopalvelujen hoitamisesta vuosina 2006-2009. Yhdistys oli hoitanut noita tehtäviä vuodesta 2003 lähtien. Kun otettiin huomioon tuottojen määrä, toiminnan jatkuvuus, ulospäin suuntautuminen, ansiotarkoitus ja kilpailuneutraalisuuden vaatimukset, yhdistyksen katsottiin harjoittavan naulakkotoimintaa arvonlisäverolain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla liiketoiminnan muodossa. Toiminta ei välittömästi edistänyt yhdistyksen yleishyödyllisen tarkoituksen toteutumista, joten naulakkopalvelu oli arvonlisäverolaissa tarkoitettu verollinen palvelu. Yhdistys oli verovelvollinen siitä saamastaan elinkeinotulosta.

Yleishyödyllisen urheiluseuran tulot jakaantuvat ainakin neljään seuran näkökulmasta erilaiseen luokkaan: varsinaisen yleishyödyllisen toiminnan tulot, tuloverolain 23 §:n mukaiset tulot, talkootyöstä saadut tulot ja elinkeinotulot. Lisäksi seuralla voi olla kiinteistöistä saatuja tuloja tai muita tuloja (henkilökohtaisia tuloja). Ainoastaan elinkeinotulot ja kiinteistöhallinta- sekä tarjoilupalvelujen otto omaan käyttöön ovat urheiluseuralle arvonlisäverollista tuloa.

VÄHÄINEN LIIKETOIMINTA

Vähäinen liiketoiminta on vapautettu arvonlisäverosta lain 3 §:ssä. Verovelvollisia eivät ole sellaiset liiketoimintaa harjoittavat yhteisöt, joiden liikevaihto on 12 kk mittaisen tilikauden aikana ollut enintään 8500 €. Liikevaihtoon ei lasketa yleishyödyllisen verottoman toiminnan liikevaihtoa. Liikevaihtoa tarkastellaan yhdistystasolla eli urheiluseuran jaostot ja joukkueet lasketaan yhteen arvioitaessa 8500 € summaa. Vähäisen liiketoiminnan vapautus ei koske tuloverotusta, mutta tuloverosta voi hakea huojennusta aiemmin esillä olleella tavalla.

Jos myynnit ylittävät 8500 €, verovelvollinen ilmoittautuu verovelvolliseksi ja maksaa arvonlisäverot määräajassa. Jos verollisten myyntien liikevaihto alittaa 22 500 € tilikaudessa, verovelvollinen voi saada tilikauden päätyttyä huojennusta arvonlisäverosta. Arvonlisävero muuttuu täysimääräiseksi siten vasta, kun liikevaihto on 22 500 €. Huojennus lasketaan seuraavalla kaavalla: $(\text{liikevaihto} - 8500) \times \text{vero} / 14\,000$. Alarajahuojennusta on haettava verovelvollisen kotipaikan verovirastolta kolmen vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jota huojennus koskee.

VEROVELVOLLISEKSI HAKEUTUMINEN

Arvonlisäverottomasta toiminnasta voi hakeutua verovelvolliseksi, jos toiminta tapahtuu liiketoiminnan muodossa. Hakeutumismahdollisuus on kiinteistön tai siihen kohdistuvien oikeuksien luovutuksesta ja yleishyödyllisen yhteisön verottomasta toiminnasta. Yleishyödyllisen yhteisön verottoman toiminnan osalta hakeudutaan verovelvolliseksi koko toiminnasta. Hakeutuminen vain osasta toiminnasta ei ole mahdollinen. Sen sijaan kiinteistön osalta on mahdollista hakeutua verovelvolliseksi vain osasta kiinteistöä.

KIINTEISTÖNLUOVUTUKSET

Pääsääntöisesti kiinteistön myynti ja vuokraaminen on verotonta. Kokous-, näyttely- ja urheilutilan taikka muun vastaavan tilan käyttöoikeuden tilapäisluonteinen luovutus on kuitenkin verollista. Verollista on myös ilmoitus- ja mainos-tilan myynti kiinteistöä. Esimerkiksi verottomasta vuokraustoiminnasta on kyse silloin, kun koko jäähalli vuokrataan yhteisön hallintaan vuodeksi. Kun yhteisö antaa edelleen hallista yksittäisiä käyttövuoroja tai viikoittaisia vakiovuoroja, kyse on verollisesta tilan käyttöoikeuden tilapäisestä luovutuksesta, jos kyseessä on elinkeinotoiminta.

JÄSENLEHTIÄ KOSKEVA ARVONLISÄVEROTUKSEN ERITYISSÄÄDÖS

Yhdistyksen jäsenlehdistä saadut tulot eivät ole elinkeinotuloja ja näin ollen niistä saadut tulot ovat arvonlisäverotuksen ulkopuolella. Lisäksi yleishyödyllisille yhdistyksille myydyt jäsenlehtien painokset ovat arvonlisäverottomia edellyttäen, että lehteä julkaistaan pääasiassa jäseniä varten, lehti ilmestyy vähintään neljä kertaa vuodessa (neljä erillistä numeroa) ja kyse ei ole liiketoiminnasta.

Edellä mainittu tarkoittaa, yleishyödyllinen yhteisö voi ostaa jäsenlehden painoksen arvonlisäverottomaan hintaan. Kirjapaino voi laskuttaa yhdistystä jäsenlehden tekemisestä lisäämättä laskuun arvonlisäveroa. Verokanta on nolla ja kirjapainolla on näin omiin tuotantopanoksiinsa kuuluvien arvonlisäverojen vähennysoikeus muista myyntien arvonlisäveroista.

Arvonlisäverottomuus koskee painotyön yhteydessä myös kirjapainolta suoraan ostettavia palveluja kuten taitto- ja ladontapalveluja, sivunvalmistuspalveluja, graafisia suunnittelupalveluja ja värierottelupalveluja. Korkein hallinto-oikeus (KHO 1996 T 3056) on ratkaissut postitukseen liittyvän tulkintaongelman. Päätöksen mukaan postituspalvelut ovat yhdistykselle arvonlisäverottomia, kun kirjapaino ostaa palvelun ja laskuttaa siitä yhdistystä. Jos seura itse ostaa postituspalvelun, laskuun sisältyy arvonlisävero.

AVUSTUKSET

Seuran toimintaa varten saadut yleiset avustukset ovat arvonlisäverotuksen ulkopuolella. Sen sijaan suoraan hintoihin liittyvät avustukset ovat arvonlisäverollisia, jos toiminta muuten on elinkeinotoimintaa. Suoraan hintoihin perustuva tuki lasketaan esimerkiksi myynnin määrän tai myyntihinnan mukaan.

ILMOITTAMISVELVOLLISUUS JA OMA-ALOITTEINEN MAKSAMINEN

Jos urheiluseuran tulot eivät perustellusti kuulu muuhun tuloluokkaan kuin elinkeinotuloihin, ne ovat elinkeinotuloa. Tällöin tuloista pitää maksaa arvonlisävero. Arvonlisäverotus on oma-aloitteista verotusta. Arvonlisäverovelvollisen pitää itse ilmoittautua verovelvolliseksi. Helpoiten ilmoituksen voi tehdä Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) ja verohallinnon yhteisen yritystietojärjestelmän (YTJ) avulla. Ohjeet ja lomakkeet löytyvät sivuilta www.ytj.fi. Aina voi olla myös suoraan yhteydessä omaan verotoimistoon.

Perustamisilmoituksen perusteella yhdistys saa Y-tunnuksen, jota käytetään yhdistyksissä yhdistysrekisterin rekisterinumeron rinnalla. Perustietojen muutoksista ja toiminnan lopettamisesta on annettava aina muutositilaisuus.

Veron laskemisesta ja maksamisesta vastaa verovelvollinen. Joka kuukausi arvonlisäverovelvollinen laskee itse kuukauden verollisen liiketoiminnan myyntien arvonlisäveron ja tähän toimintaan kohdistuvien ostojen arvonlisäveron ja maksaa näiden erotuksen valtion tilille. Maksun yhteydessä verovelvollinen antaa kuukausittain valvontailmoituksen verohallituksen ohjeiden mukaisesti. Vero on maksettava ja ilmoitus annettava viimeistään ko. kalenterikuukautta seuraavan toisen kuukauden 15. päivänä. Havaitessaan virheitä maksuissaan verovelvollinen voi itse oikaista virheensä.

Veron laskeminen ja maksaminen edellyttää laskulta tiettyjä minimivaatimuksia. Lisää laskun sisältövaatimuksista voi lukea verohallinnon sivuilta www.vero.fi.

Verovirasto voi antaa kirjallisesta vapaamuotoisesta hakemuksesta ennakkoratkaisun siitä, miten arvonlisäverolakia sovelletaan hakijan liiketoimeen. Päätös maksaa toista 150 € (2009). Ennakkoratkaisusta voi valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen. Lainvoiman saanutta ennakkoratkaisua on noudatettava sitovana hakijan vaatimuksesta siltä ajalta, jolle se on annettu. Verovirastot voivat lisäksi antaa maksutonta kirjallista ohjausta.

Maksullista ennakkoratkaisua arvonlisäverotuksessa voi hakea myös keskusverolautakunnalta. Käsittelyn edellytyksenä on, että asiaan liittyy yleistä merkitystä tai suuri intressi. Päätöksestä voi hakea valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

VEROKANTA

Arvonlisäverokanta vaihtelee palvelujen tai tavaroiden mukaan. Yleinen arvonlisäverotuksen verokanta on 22 %:n ja se koskee myös seurojen ja liittojen liiketoiminnan muodossa tapahtuvaa myyntiä. Laissa on myös kaksi alempaa verokantaa, joista toinen koskee myös liikuntaa. Arvonlisäverolain mukaan palveluun, jolla annetaan mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen, sovelletaan 8 %:n verokantaa. Kaupallisten urheilutapahtumien sisäänkäymänsä maksuun sovelletaan myös 8 %:n verokantaa.

Alemman verokannan tulkinta on kuitenkin osoittautunut hankalaksi. Tulkinta siitä, onko kyseessä 8 %:n mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen vai 22 %:n koulutuksesta, vaihtelee suuresti. Jopa KHO on tehnyt ristiriitaisia päätöksiä. Esimerkiksi tanssinopetuksen verokanta on oikeuskäytännön mukaan 22 %, mutta vatsatanssin verokanta on puolestaan 8 %.

SLU:n näkemyksen mukaan 8 %:n verokanta koskee kaikkia liikuntapalveluja. Monissa liikuntalajeissa lajin tekninen hallinta on edellytys liikunnan harjoittamiseen. Taitojen oppiminen ja hallinta on vähintään yhtä tärkeä edellytys liikunnan harjoittamiseen kuin liikuntatila.

JÄLKIVEROTUSSUOJA

Arvonlisäverotuksessa taannehtivat veroseuraamukset ovat mahdollisia kolmen vuoden ajan tilikauden päättymisestä lukien. Jos asia on ollut tulkinnanvarainen ja epäselvä, jälkiverotuksesta voidaan luopua. Edellytyksenä on, että seura on toiminut vilpittömässä mielessä viranomaisten noudattaman käytännön tai ohjeiden mukaisesti. Tällöin uusi verokäytäntö astuu voimaan esimerkiksi verotarkastuksen myötä, jolloin tarkastaja kertoo uudesta käytännöstä.

4 SEURA TYÖNANTAJANA

Suurin osa liikunnan ja urheilun kansalaisjärjestöjen työstä tehdään vapaaehtoisten voimin talkootyönä. Rajanveto talkootyön ja työsuhteessa tehdyn työn välillä on kuitenkin ollut ongelmallinen esimerkiksi, kun talkoolaisille on korvattu matkakuluja. Toisaalta työvoimaviranomaiset ovat voimakkaasti tukeneet kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksia. Oleellinen kysymys onkin, koska seuran ja työntekijän välinen suhde on työsuhde. Työsuhde ratkaisee kysymyksen, onko seura työnantaja ja sovelletaanko työlainsäädännön normeja vai ei.

Monista asioista on mahdollista sopia myös työehtosopimuksissa. Liikunnan ja urheilun alalla työehtosopimukset on tehty valtakunnallisten ja alueellisten liikuntajärjestöjen työntekijöille. Tietoa Urheilutyönantajat ry:stä ja työehtosopimus löytyvät Elinkeinoelämän Keskusliiton sivuilta osoitteesta www.ek.fi/erityispalvelujen_tyonantajaliitto/urheily_tyonantajat.

Työehtosopimus on sopimus vähimmäisehdoista, joita työsuhteessa tai työsuhteessa noudatetaan. Lisäksi työehtosopimusjärjestelmä sisältää neuvottelujärjestelmän erimielisyyksien ratkaisemiseksi.

Keskitetty ratkaisut ja yleiset sopimukset (tulospoimukset) tehdään työnantajien keskusjärjestön ja palkansaajien keskusjärjestön kesken.

Seuraavan tason sopimukset eli varsinaiset työehtosopimukset tehdään työnantajaliiton ja ammattiliiton kesken.

Yksityiskohtaisemmista työn ehdoista sovitaan paikallisissa sopimuksissa (talokohtainen sopimus). Paikalliset sopimukset tehdään työnantajan ja työntekijän edustajien kesken. Työntekijöiden neuvottelijana toimii sen ammattiliiton paikallisyhdistyksen luottamusmies, jonka liiton kanssa työnantajalla on työehtosopimus. Jos sellaista luottamusmiestä ei ole, työntekijät valitsevat keskuudestaan luottamusvaltuutetun.

Tässä yhteydessä pitäydytään pitkälti lain määräyksissä eli seuratyönantajan tehtävissä.

4.1 TYÖSUHDE JA SEN TUOMAT VELVOLLISUUDET

Työsuhteen perusta on työsuhtelain 1 §, jonka mukaan työsuhtelakia sovelletaan sopimukseen (työsuhtelakia), jolla työntekijä tai työntekijät yhdessä työsuhtelana sitoutuvat henkilökohtaisesti tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan.

TYÖSUHTEEN TUNNUSMERKKEJÄ OVAT:

1. **Työsuhde perustuu työ sopimukseen, joka on työnantajan ja työntekijän välinen sopimus.** Sopimus voi olla kirjallinen, suullinen tai sähköinen. Sopimus voi syntyä myös hiljaisesti eli konkludenttisesti. Tällöin työnantaja sallii työntekijän tehdä työtä hänen lukuunsa ilman, että siitä olisi nimenomaisesti sovittu. Osapuolten välillä on kuitenkin vallittava yhteisymmärrys asiasta.
2. **Työsuhteen edellytys on työn tekeminen.** Työtä on kaikki inhimillinen käyttäytyminen, jolla on taloudellista arvoa. Kyseinen käyttäytyminen voi olla joko aktiivista tai passiivista. Työ ei kuitenkaan saa olla lainvastaista, rikollista taikka hyvän tavan vastaista.
3. **Työtä tehdään toiselle.** Työsuoritusten tulosten tulee välittömästi kuulua työnantajalle. Itselle tehty työ ei täytä työsuhteen ehtoja. Lisäksi työntekijä tekee työn henkilökohtaisesti. Hän ei voi sopia toisen henkilön kanssa sovitun työn hoitamisesta.
4. **Henkilökohtaisuus.** Työntekijä sitoutuu henkilökohtaisesti ja myös itse suorittaa työnsä. Työntekijä antaa työ sopimuksella omaa työvoimaansa työnantajan käyttöön, kun taas yrittäjä voi korvata oman panoksensa toisen henkilön tekemällä työllä. Jos sopimus ei perusta henkilökohtaista työskentelyvelvollisuutta, ei se ole työ sopimus eikä siten sopimukseen perustuva oikeussuhde ole työoikeuden normien mukainen työsuhde.
5. **Työstään työntekijä saa vastiketta.** Vastike voi olla palkkaa tai muuta taloudellista korvausta, esimerkiksi asunnon tai auton käyttöoikeus. Vastikkeellisuuden tunnusmerkin täyttyminen ei riipu vastikkeen rahallisesta suuruudesta. Mahdollisuus rahan ansaitsemiseenkin on katsottu riittäväksi työsuhteen syntymisen kannalta. Vastikkeellisuudesta on laissa vielä lisämaininta. Sen mukaan vastikkeellisuuskriteeri täyttyy vaikka vastikkeesta ei ole sovittu, jos tosiseikoista käy ilmi, että työtä ei ole tarkoitettu tehtäväksi vastikkeetta.
6. **Työsuhteen edellytys on työnteko työnantajan johdon ja valvonnan alaisuudessa.** Työnantajalla on ns. direktio-oikeus. Esimerkiksi työnantaja järjestää työn yleisen johdon, määrää työajan ja työpaikan sekä antaa työn suorittajan käyttöön tarvittavat työvälineet ja raaka-aineet sekä vastike maksetaan aika- tai urakkapalkkana.

Työsuhteen olemassaolon arviointi edellyttää kaikkien työntekotilanteessa vallitsevien seikkojen huomioon ottavaa kokonaisharkintaa. Tällöin voidaan oikeudellisten seikkojen lisäksi kiinnittää huomiota myös oikeussuhteen luonteen vaikuttaviin sosiaalisiin ja taloudellisiin seikkoihin. Tarkoituksena on suojella heikompa osapuolta, joka työoikeuden näkökulmasta on aina työntekijä.

Esimerkkinä työ sopimuksen merkityksellisyydestä voidaan ottaa vaikkapa tapaus KKO 1987:4, jossa Suomen Pesäpalloliitto oli järjestävän seuran pyynnöstä määrännyt erotuomarin pesäpallo-otteluun. Kun seuran ja erotuomarin välillä ei ollut sopimussuhdetta, ei erotuomari ollut työsuhteessa seuraan, vaikka seura maksoi hänelle liiton ohjeiden mukaisen palkkion ja teki siitä ennakonpidätyksen. Tapaturmakorvaus, jonka saaminen edellytti työsuhdetta, evättiin.

HARRASTUSTOIMINTA JA URHEILEMINEN

Työ sopimuslain soveltamisalassa on liikunnan ja urheilun kannalta merkittävä poikkeus. TSL 1 luvun 2 §:ssä määritellään poikkeukset lain soveltamisalasta. Lakia ei pykälän toisen kohdan mukaan sovelleta tavanomaiseen harrastustoimintaan. Harrastustoiminnassa kyse ei siis tavallisesti ole työsuhteeksi katsottavasta ansiotyöstä.

Monet ihmiset suorittavat vapaa-ajallaan harrastustoimintansa yhteydessä merkittävää työtä. Kyse voi olla mm. urheilun, kulttuurin tai hyväntekeväisyyden hyväksi ns. kolmannella sektorilla tehtävistä toimista, joiden osalta voidaan maksaa joitakin pieniä palkkioita, päivärahoja tai korvauksia mm. matkoista ja muista kuluista. Työ sopimuslain esitöiden mukaan silloin, kun kulukorvauksia maksetaan työn suorittajalle aiheutuneista todellisista kuluista, suurehkoakaan korvausta ei voitaisi pitää osoituksena harrastustoiminnan muuttumisesta työsuhteessa tapahtuvaksi työnteoksi.

Jos kuitenkin vastike lain kiertämistarkoituksessa muutetaan nimikkeeltään kulukorvaukseksi, toimintaa pidetään työsuhteisena, mikäli muut työsuhteen tunnusmerkit täyttyvät.

Työ sopimuslain soveltamisalan ulkopuolelle jää myös yleensä erilainen harrastuksena tehty varainhankintatyö yhdistysten hyväksi (ks. talkootyöstä edellä), miksi voidaan katsoa normaalit, lyhytkestoiset keräys- ja talkootyöt.

Tavanomaisena harrastustoimintana lain soveltamisen ulkopuolelle jää myös urheileminen ja urheiluseuran piirissä tapahtuva vapaaehtoinen lasten ja nuorten ohjaaminen, jos sitä ei tehdä ammattimaisesti eikä ansiotarkoituksessa. Kuitenkin ammattimaisten joukkueurheilijoiden tekemiä pelaajasopimuksia saatetaan pitää työ sopimuslain tarkoittamina työ sopimuksina, joihin varsinaisen työoikeuden normistot soveltuvat.

Korkeimman oikeuden tapaus 1997:145 on oiva esimerkki työsuhteisesta urheilemisesta. A oli tehnyt yhdistyksen kanssa sopimuksen pelaamisesta yhdistyksen edustusjoukkueessa jääkiekon I-divisioonassa. Sopimuksen mukaan A:lla oli odotettavissa pelaamisesta palkkiota niin paljon, että vastike oli työntekijälle maksettua palkkaa eikä vain harrastustoiminnan tueksi annettua avustusta. A oli työsopimussuhteessa yhdistykseen.

4.2 TYÖSOPIMUS

Työsopimuksen solmiminen ei edellytä erityisten muotoseikkojen noudattamista. Kuitenkin sopimuksen oikeudellinen merkitys työsuhteasioissa on niin suuri, että sopimus kannattaa aina tehdä kirjallisesti. Työsopimusta tehtäessä nuoret työntekijät ovat erikoisasemassa.

Työsopimuksen vapaamuotoisuudesta huolimatta sopimuksessa tulisi määritellä ainakin asiat, joista työnantajan on annettava työntekijälle selvitys, jos työsuhde on voimassa toistaiseksi tai yli kuukauden pituisen määräajan. Kirjallinen selvitys työnteon keskeisistä ehdoista on annettava viimeistään ensimmäisen palkanmaksukauden päättymiseen mennessä, jos asioita ei ole käsitelty kirjallisessa työsopimuksessa. Työsopimuksessa tai selvityksessä työnteon keskeisistä ehdoista on mainittava:

1. työnantajan ja työntekijän kotipaikka
2. työnteon alkamisajankohta
3. määräaikaisen työsopimuksen kesto ja määräaikaisuuden peruste
4. mahdollinen koeaika
5. työntekopaikka tai jos työntekijällä ei ole pääasiallista kiinteää työntekopaikkaa, selvitys niistä periaatteista, joiden mukaan työntekijä työskentelee eri työkohteissa
6. työntekijän pääasialliset työtehtävät
7. työhön sovellettava työehtosopimus
8. palkan ja muun vastikkeen määräytymisen perusteet sekä palkanmaksukausi
9. säännöllinen työaika
10. vuosiloman määräytyminen
11. irtisanomisaika tai sen määräytymisen peruste

Työnantajan on lisäksi annettava työntekijälle kirjallinen selvitys työnteon ehtojen muutoksesta niin pian kuin mahdollista, viimeistään kuitenkin muutosta seuraavan palkanmaksukauden päättyessä, jollei muutos johdu lainsäädännön tai työehtosopimuksen muuttamisesta.

Työsopimuksen oikeudet ja velvollisuudet ovat lähtökohtaisesti henkilöön sidottuja ja siten periaatteessa luovuttamattomia. Oikeudet ja velvollisuudet on mahdollista siirtää kolmannelle osapuolelle, mutta se edellyttää sopijapuolien suostumusta. Esimerkiksi pelaaja voidaan vuokrata toiseen seuraan vain urheilijan suostumuksella, ellei työsopimuksessa ole jotain muuta sovittu.

LASTEN KANSSA TYÖSKENTELEVIEN RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMINEN

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja edistää heidän henkilökohtaista turvallisuuttaan. Lakia sovelletaan sekä työsuhteessa että virkasuhteessa tehtävään työhön, johon pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. "Pysyväisluontoisesti ja olennaisesti" ehtojen tulee molempien täytyä. Lain soveltamisen edellytyksenä on se, että vuorovaikutustilanteissa ei ole läsnä lapsen huoltajaa.

Rikostaustan selvittämismenettelyä ei sovelleta lain voimaantullessa jo työ- tai virkasuhteessa oleviin henkilöihin. Jos työntekijä rikostaustan selvittämislain voimaantulon jälkeen siirtyy saman työnantajan palveluksessa tekemään työtä lasten kanssa eikä työntekijä ole aikaisemmin työskennellyt tällaisissa tehtävissä, tulee menettely rikostaustan selvittämisestä sovellettavaksi. Sen sijaan lain voimaantullessa jo palvelussuhteessa olevan, lasten kanssa työskentelevän henkilön rikostaustaa ei selvitetä vaikka hänen työskentelypaikkansa tai toimintayksikkönsä saman työnantajan palveluksessa vaihtuisi. Saman työnantajan palveluksessa pysyvän, otteen jo kertaalleen toimittaneen, toisiin tehtäviin siirtyvän henkilön ei tarvitse esittää rikosrekisteriotetta.

Kun henkilö palkataan ensimmäisen kerran työ- tai virkasuhteeseen, tulee työnantajan pyytää valittua henkilöä esittämään rikosrekisteriote nähtäväksi ennen lopullista työsuhteen tekemistä tai nimittämistä. Osa-aikaisuudella ei ole merkitystä. Rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Rikostaustan selvittämismenettelyä ei sovelleta enintään kolme kuukautta kestävässä siviilipalvelusvelvollisen työpalvelussa ja työelämävalmennuksessa olevan henkilön työhön työpaikalla.

Työnantajan on henkilöä uudelleen palkattaessakin pyydettävä nähtäväksi henkilön rikosrekisteriote ennen uuden työ- tai virkasuhteen alkamista.

Tehtävät, jotka kohdistuvat samanaikaisesti sekä aikuisiin että lapsiin eivät kuulu menettelyn piiriin. Tästä esimerkkinä hallituksen esityksessä on mainittu uimahallinvalvoja. Lisäksi ilman työsuhdetta tapahtuva vapaaehtoinen kansalais-toiminta mm. järjestöissä ei kuulu menettelyn piiriin. Laki ei siis koske vapaaehtoisia liikunta- ja urheiluseurojen ohjajia ja valmentajia.

Elokuussa 2004 lain soveltamisala laajeni niin, että rikostaustan selvittämismenettely koskee myös vapaaehtoisia ohjajia kuntien ostamassa iltapäivätoiminnassa.

TYÖNANTAJAN VELVOLLISUUS PYYTÄÄ RIKOSREKISTERIOTE NÄHTÄVÄKSI

Työnantaja on velvollinen arvioimaan jo ennen tehtävän avoimeksi ilmoittamista ja hakuilmoitusta, kuuluuko tehtävä, työ tai virka rikostaustan selvittämismenettelyn piiriin.

Rikosrekisterissä oleva merkintä ei tarkoita työhönotto-, nimitys- tai toimintakieltoa. Se on vain osa henkilön soveltuvuusharkintaa. Viimekädessä työnhakijan soveltuvuus jää aina olosuhteiden mukaan työnantajan harkintaan.

Rikosrekisteriotteen kelpoisuusajaksi, merkintä rikosrekisteriotteen esittämisestä ja otteen palauttaminen

Rikostaustan selvittämislaitilla ei anneta kenellekään rikostaustan selvittämiselvölliselle oikeutta kerätä ja tallettaa henkilön arkaluonteisia tietoja. Laissa annetaan ainoastaan oikeus työnantajalle tai muulle rikostaustan selvittämiselvölliselle saada nähtäväksi rikosrekisteriote.

Työnantaja tai muu rikosrekisteriotteen nähtäväksi pyytämiselvöllinen voi tehdä ainoastaan merkinnän siitä, että lain mukainen ote on esitetty nähtäväksi. Lisäksi rikosrekisteriotteesta voi tehdä merkinnän sen tunnistetiedoista. Tunnistetiedot tarkoittavat lähinnä henkilön nimeä ja otteen päivämäärää. Esitetyn rikosrekisteriotteen kopioiminen tai muu tallentaminen on kielletty ja kiellon rikkominen on säädetty rangaistavaksi.

Nähtäväksi esitettävä rikosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi ja ote on palautettava viipymättä otteen esittäneelle henkilölle takaisin. Otteen palautusaika riippuu siitä, minkälainen valintamenettely on. Kun käytännössä suurimmassa osassa tapauksia todennäköistä on se, että otteessa ei ole mainintoja rikoksista, voidaan ote palauttaa viipymättä työnhakijalle takaisin. Mikäli otteessa on merkintöjä ja tietoa tarvitaan henkilön soveltuvuusarvioinnissa, voidaan ote palauttaa vasta kun tämä harkinta on tehty.

VAITIOLOVELVOLLISUUS

Rikostaustan selvittämislaitissa on säädetty rikosrekisteriotteita käsittelevien henkilöiden vaitiolovelvollisuudesta. Rikosrekisteriotteesta ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista muille kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat niitä tehdessään päätöstä siitä, annetaanko henkilölle tämän lain soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä. Näin ollen työpaikoilla tai viranomaisissa rikosrekisteriotteista ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista henkilöille, joiden tehtäviin otteiden käsitteleminen ei kuulu. Vaitiolovelvollisuus jatkuu myös työ- tai virkasuhteen päättymisen jälkeen. Vaitiolovelvollisuuden rikkominen on säädetty rangaistavaksi.

HAKUILMOITUS

Kun rikostaustan selvittämislaitissa tarkoitettuja tehtäviä ilmoitetaan haettavaksi, tulee työnantajan jo hakuilmoituksessa mainita siitä, että tehtävään otettavan henkilön on esitettävä nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote.

Rikostaustan selvittämismenettely koskee vain sitä henkilöä, joka on tullut tehtävään valituksi. Kaikkien tehtävästä kiinnostuneiden työn- tai viranhakijoiden ei tule toimittaa rikosrekisteriotetta hakemuksensa liitteenä. Työnantaja pyytää rikosrekisteriotteen nähtäväksi ainoastaan siltä henkilöltä, joka ollaan valitsemassa tehtävään tai virkaan.

RIKOSREKISTERIOTTEESSA ILMENEVÄT TIEDOT

Rikosrekisteriin merkitään tuomioistuimen ratkaisut, jolla henkilö on tuomittu sakkorangaistusta ankarampaan rangaistukseen. Rikostaustan selvittämismenettelyn piiriin on pyritty ottamaan ne rikokset, joihin syyllistyneiden työskentelemistä lasten kanssa ei yleensä voida pitää perusteltuna. Näitä rikoksia ovat seksuaalirikokset, väkivaltarikokset ja huumausainerikokset.

RIKOSREKISTERIOTTEEN TILAAMINEN

Työnantajan on pyydettävä henkilöltä nähtäväksi ennen lopullista työsopimuksen tekemistä tai nimittämistä edellä tarkoitettu rikosrekisteriote. Rikostaustan selvittämismenettely kohdistuu vain siihen henkilöön, joka ollaan ottamassa työhön, tehtävään tai virkaan.

Rikosrekisteriotteen tilaa asianomainen työn- tai viranhakija itse. Työnantajalla ei ole oikeutta tilata otetta eikä työn- tai viranhakija voi valtuuttaa työnantajaa tilaamaan rikosrekisteriotetta puolestansa. Rikostaustan selvittämismenettelylaissa tarkoitettu rikosrekisteriote tilataan Oikeusrekisterikeskukselta. Otteen voi tilata vapaamuotoisella kirjallisella hakemuksella tai käyttämällä verkkosivujen lomakepohjaa. Hakemuksen voi toimittaa postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Otteen voi myös noutaa henkilökohtaisesti Oikeusrekisterikeskuksesta, jolloin on varauduttava todistamaan henkilöllisyytensä.

Oikeusrekisterikeskuksen yhteystiedot ovat:

Oikeusrekisterikeskus

PL 157

13101 Hämeenlinna

www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus

Käyntiosoite: Birger Jaarlin katu 13, 3. krs

Faksi: 010 36 65783

Sähköposti: oikeusrekisterikeskus@om.fi

Vapaamuotoisessa hakemuksessa on mainittava, henkilö haluaa tilata lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi tarvittavan otteen rikosrekisteristä sekä tilaajan täydellinen nimi, henkilötunnus (tai syntymäaika ja -paikka, jos tunnusta ei ole), työnantaja tai viranomaisena, jota varten ote tilataan, virka tai tehtävä, jota varten ote tilataan, tilaajan postiosoite, päivämäärä ja allekirjoitus.

HUUMETESTIT URHEILUSEURASSA

Huumausainetestillä tarkoitetaan huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua huumausaineen käytön selvittämiseksi tehtyä testiä sekä testin perusteella laadittua selvitystä siitä, onko työnhakija tai työntekijä käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinällisiin tarkoituksiin.

Huumetestaus liittyy yksityisyyden suojaa koskevaan lainsäädäntöön. Seurojen näkökulmasta kyse on työsuhteisista työntekijöistä sekä ei-työsuhteisista jäsenistä ja vapaaehtoisista. Lisäksi on huomattava dopingtestausta koskeva poikkeus laissa. Urheilun oman dopingsäännösten perusteella ADT voi testata urheilijoita.

Työsuhteisiin noudatetaan niitä pelisääntöjä, jotka koskevat työnantajaa ja työntekijää. Testaus on mahdollista tarkkaan määriteltävien edellytysten täytyessä ja silloinkin on kyse todistuksesta, jonka työntekijä toimittaa työnantajalle. Työnantaja ei voi järjestää ”yllätystestejä”.

Ensimmäisenä käytännön edellytyksenä on työterveyshuoltolain 11 §:n mukaan kirjallinen päihdeohjelma. Ohjelma sisältää työpaikan yleiset tavoitteet ja noudatettavat käytännöt päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmaitten hoitoon ohjaaminen. Ohjelma voi olla osa työterveyshuollon toimintasuunnitelmaa. Ennen ohjelman hyväksymistä on yhteistoimintamenettelyssä (tai muuten kuultava työntekijöiden edustajaa) käsiteltävä ne tehtävät, joissa huume-testien tekemisen perusteiden katsotaan täyttyvän.

Toiseksi, jos työnantajan on tarkoitus käyttää huume-testejä työhönotossa tai työsuhteen aikana, työnantajan on ilmoitettava työnhakijalle hakumenettelyn yhteydessä ennen työsopimuksen tekemistä, että kysymys on tehtävästä, jossa testejä on tarkoitus tehdä. Huumausainetestiä koskevan todistuksen sisällöstä säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004). Todistus on annettava testatulle itselleen työnantajalle toimitettavaksi.

Vapaaehtoisten osalta SLU suosittaa Reilun Pelin periaatteita eli päihteettömyyttä. Keinona on ennen kaikkea kasvatusta, johon on hyvä aineisto Päihteetön Pelikenttä hankkeen tuloksena. Aineistot löytyvät Nuoresta Suomesta (www.nuorisuomi.fi).

Jos seurassa on jotain epäilyä päihdeongelmista, kehoitetaan heti olemaan yhteydessä alan ammattilaisiin ja toimaan heidän ohjeidensa mukaan.

TYÖSOPIMUKSEN PITUUS JA KOEAIKA

Työsopimus voidaan tehdä määräajaksi tai toistaiseksi. Työntekijän ja työnantajan sopimuksen mukaan voidaan käyttää myös määräaikaisen ja toistaiseksi solmitun sopimuksen välimuotoa. Esimerkiksi työsopimus on kokonaiskestoltaan määräaikainen, mutta tietyn ehdoin se voidaan purkaa kesken sopimuskauden.

Työsopimus on määräaikainen, kun

- työsopimus on sovittu tietyn pituiseksi
- työsopimuksen päättymisen on sidottu tiettyyn kalenteriaikaan
- työsopimuksen on sovittu päättyvän tietyn työn tai tehtävän valmistuttua
- määräaikaisuus ilmenee sopimuksesta, vaikka sen täsmällistä pituutta ei voida sopia tarkasti (esimerkiksi määritellyn työntekijän sairausloman pituus, tietyn työn valmistumisen vaatima aika). Jos sopimuksessa ei ole merkitty päättymishetkeä, työnantajan tulee ilmoittaa työsuhteen päättymisestä mahdollisimman pian sen jälkeen, kun päättymisajankohta on työnantajan tiedossa.

Määräaikaisen työsopimuksen tekemiselle on oltava perusteltu syy. Tämä syy määrittelee sen, kuinka pitkä määräaikainen työsopimus voi olla. Sopimus voidaan tehdä kuitenkin myös lyhyemmäksi ajaksi, esimerkiksi jos sijaista ei tarvita koko ajaksi. Yleensä on asianmukaista tehdä määräaikainen työsopimus kerrallaan koko ennalta tiedetyn työvoiman tarpeen ajaksi.

Työsopimuksesta tulee käydä selvästi ilmi, onko se määräaikainen työsopimus. Määräaikaisen työsopimuksen peruste kirjataan työsopimukseen tai muuhun työehtoja koskevaan selvitykseen.

MÄÄRÄAIKAISEN TYÖSOPIMUKSEN PERUSTEET

1. Työntekijän aloitteesta tehty määräaikainen työsopimus

Työntekijän pyynnöstä määräaikainen työsopimus voidaan tehdä ilman työsopimuslaissa tarkoitettua perustetta.

2. Työnantajan aloitteesta tehty määräaikainen työsopimus

Työnantajan aloitteesta tehdyllä määräaikaisella työsopimuksella on oltava työsopimuslain mukainen perusteltu syy. Perustellun syyn pitää olla olemassa joka kerta, kun määräaikainen työsopimus tehdään.

Ilman perusteltua syytä tehty määräaikainen työsopimus on automaattisesti TSL 1:3.2:n mukaan voimassa kuten toistaiseksi voimassa oleva (ns. vakituinen) työsopimus. Tällaisen työsopimuksen päättäminen edellyttää lain mukaisia irtisanomis- tai purkamisperusteita sekä irtisanomisajan noudattamista.

Jos työntekijän kanssa on tehty useita peräkkäisiä määräaikaisia työsopimuksia, joista yhdeltäkin puuttuu peruste, on työsopimus siitä lukien voimassa toistaiseksi. Vaikka myöhemmälle määräaikaiselle työsopimukselle olisikin lain edellyttämä perusteltu syy, ei jo toistaiseksi voimassa olevaksi muuttunut työsopimus voi enää muuttua määräaikaiseksi ilman työntekijän nimenomaista suostumusta.

Toistaiseksi voimassaoleva työsopimus syntyy myös silloin, kun työnantaja sallii työntekijän jatkaa työn tekemistä sen jälkeen, kun määräaikainen työsopimus on päättynyt.

Työsopimuslain määräyksellä siitä, että määräaikainen työsopimus voidaan tehdä vain perustellusta syystä, on tarkoitus estää määräaikaisen työsopimuksen käyttämistä irtisanomissuojan kiertämiseksi. Tarkoitus ei ole rajoittaa määräaikaisten työsopimusten käyttämistä silloin, kun työnantajan todelliset tarpeet sitä edellyttävät.

Jos työnantajalla on pysyvä työvoiman tarve, määräaikaisten sopimusten käyttöä ei voida pitää sallittuna, vaan työsopimusten tulee olla voimassa toistaiseksi.

Riitatilanteissa työnantajalla on velvollisuus näyttää toteen, että määräaikaisen työsopimuksen tekemiselle on ollut peruste.

3. Määrätty työ

Perusteltu syy määräaikaisen työsopimuksen tekemiselle on kertaluontoisen työn tai työkokonaisuuden teettäminen, kuten tietyn tilauksen valmistamisen tai toimittamisen kestoajaksi. Lisäksi työnantajan tulee perustellusti olettaa, että

tämän jälkeen hänellä ei ole tarjota määräaikaisille työntekijöille uutta työtä. Tilauksen toimittaminen voi toistuvana-kin olla perusteltu syy tehdä määräaikaisia työsopimuksia, esim. ruuhkahuippujen tasaamiseksi. Mitä harvemmin työhuiput toistuvat, sitä perustellummin määräaikainen työsopimus on mahdollinen samankin työntekijän kanssa.

Määräaikainen työsopimus - määrätystä työstä - voidaan tehdä myös silloin, kun työnantaja varautuu jo ennakoitavis-sa oleviin muutoksiin toiminnassaan. Lisäksi edellytetään, että nämä muutokset vaikuttavat työnantajan mahdolli-suuksiin tarjota työtä myös jo työsuhteessa oleville työntekijöille.

4. Kausiluontoinen työ

Työn kausiluontoisuus on myös yleensä perusteltu syy määräaikaisten työsopimusten tekemiseen. Kausiluontoisessa työssä työn määrä lisääntyy vuodenaikojen vaihtelun mukaan, kuten maa- ja metsätaloustöissä, matkailualalla, jääte-lö- ja virvoitusjuomateollisuudessa, hiihtokeskuksissa jne. Kausiluontoisuudesta on kyse myös työssä, joka liittyy esim. joulumyyntiin, toistuviin alennusmyynteihin tai joulupostin lajitteluun. Sen sijaan - eri - töiden teettäminen kausiluon-toisesti (kesäkauden työt ja talvikauden työt) ei sellaisenaan ole peruste tehdä peräkkäisiä määräaikaisia työsopimuk-sia, jos työnantajalla on tarjota samalle työntekijälle työtä ympäri vuoden.

Kausiluontoisuus on peruste määräaikaisen työsopimuksen tekemiselle, jos työvoimaa tarvitaan vain lyhyehköksi ai-kaa. Jos työnantaja teettää määrättyä työtä toistuvasti, esimerkiksi 9 - 10 kk vuosittain, ei perusteltua syytä määräai-kaisen työsopimuksen tekemiseen ole. Tällöin tulee arvioida, voidaanko esimerkiksi töitä järjestelemällä tai loma-aikojen vuorottelulla mahdollistaa työn tarjoaminen koko ajaksi. Mahdollista on myös sopia työsopimuksella työnteon ja palkanmaksun lyhytaikaisesta keskeyttämisestä.

5. Työn luonne, alan vakiintunut käytäntö

Määräaikaisen työsopimuksen tekemiseen edellytetään perusteltua syytä, jolloin myös työn luonteella ja alan vakiin-tuneella käytännöllä voi olla merkitystä. Aikaisemman lain perusteluissa on näiden osalta viitattu mm. taloraken-nusalaan ja oikeuskäytännössä tienrakennusalaan (KKO 1995:13).

Pelkästään alan vakiintunut käytäntö ei kuitenkaan voi olla perusteltu syy määräaikaiselle työsopimukselle, jos työnan-tajalla on tarjota työtä jatkuvasti ja työsopimus olisi käytännössä mahdollista tehdä toistaiseksi voimassa olevaksi.

Kovin pitkää määräaikaisten työsopimusten ketjua ei alan luonteen tai käytännönkään perusteella voida pitää lain mukaisena.

Pelkästään se seikka, että työntekijöiden palkkaukseen käytettävät varat ovat budjettisidonnaisia tai riippuvat vuosit- taisten budjettien hyväksymisestä ei ole perusteltu syy käyttää määräaikaisia työsopimuksia.

Budjetissa on kuitenkin varat voitu osoittaa johonkin tiettyyn määräkestoiseen työhön. Juuri tähän työhön tarvittavat työntekijät, joita työnantaja ei muutoin työllistä, voidaan ottaa määräaikaiseen työsuhteeseen, ellei esim. työsuhtei- den toistuvuudesta muuta johdu. Samalla tavalla arvioidaan yleishyödyllisten yhteisöjen teettämiä töitä, jotka rahoite- taan ulkopuolisen tuen (toiminta-avustus, määräraha) avulla.

Työn luonne ja alan vakiintunut käytäntö yhdessä voivat olla perusteltu syy määräaikaiselle työsopimukselle myös hieman poikkeuksellisissa töissä. Tällaisia ovat esimerkiksi joukkueurheilijat ja valmentajat, ainakin ylemmillä sarja- tasoilla, sekä joissakin tapauksissa näyttelijät, muusikot jne. Usein näissä töissä on kummankin osapuolen intressissä erilaista systä välttää pitkäaikaisia ja ainakin toistaiseksi voimassaolevia sopimuksia.

6. Sijaisuus

Sijaisuus on peruste määräaikaisen työsopimuksen tekemiselle, kun henkilö palkataan toisen, työstä väliaikaisesti poissaolevan työntekijän tilalle. Poissaolevan työntekijän työsuhte jatkuu sijaisuuden ajan ja hän palaa poissaolon (esim. loma, sairaus, perhevapaa, opintovapaa) jälkeen takaisin töihin. Sijaisen ei tarvitse välttämättä tehdä juuri va- paalla olevan työntekijän töitä, vaan työnantaja voi järjestellä ja jakaa työtehtävät uudelleen työpaikan sisällä. Sijainen voi siten käytännössä hoitaa muitakin kuin poissaolevan työntekijän tehtäviä.

Sijaisuuksien yhteydessä voi tulla esiin myös tulkintaongelmia:

- kuinka monta peräkkäistä ja kuinka kauan kestävää sijaisuutta saman työntekijän kanssa voidaan tehdä ja
- kuinka tarkasti sijaisuus tulee määritellä.

Työsopimuslain mukaan on selvää, että jokaiselle peräkkäisellekin määräaikaiselle työsopimukselle tulee olla perusteltu syy. Sijaisuuksien lukumäärää tai kokonaisuutta keskeisempää on, että sijaisuuksien tarve ja peruste on aito. Sijaisuuksilla ei saa pyrkiä kiertämään laissa säädettyä työntekijän suoja.

Työnantaja arvioi ensisijaisesti oman työvoiman tarpeensa ja siitä johtuvan perusteen tarjota uutta joko toistaiseksi voimassaolevaa tai määräaikaista työsopimusta. Toistuvien määräaikaisten sopimusten tekemistä on ohjeistettu työsopimuslain soveltamista ohjaavissa perusteluissa siten, että jos työvoiman tarve on arvioitavissa pysyväksi, jatkuvasti toistuvien määräaikaisten sopimusten käyttöön samoissa töissä ei ole perusteltua syytä. Määräaikaisten työsopimusten toistuva tekeminen sijaisuudestakin edellyttää siten aikaisempaa painavampaa perustetta.

7. Toiminnan vakiintumattomuus

Työnantajan aloittaessa tai laajentaessa toimintaansa se voi usein olla vakiintumatonta. Tällöin määräaikaisen työsopimuksen käyttö voi aluksi olla perusteltua. Kysynnän ja toiminnan vakiintuessa ei määräaikaisen työsopimuksen tekeminen ole enää perustelua.

Määräaikaisen sopimuksen solmimiseen on siis oltava aina perusteltu syy. Ilman perusteltua syytä määräaikaiseksi solmittua työsopimusta pidetään toistaiseksi voimassaolevana. Määräaikainen työsopimus voidaan tehdä, jos työn luonne, sijaisuus, harjoittelu tai muu näihin rinnastettava määräaikaista sopimusta edellyttävä seikka on siihen perusteltuna syynä tai jos työnantajalla on muu toimintaan tai palvelujen kysynnän vakiintumattomuuteen taikka suoritettavaan työhön liittyvä, perusteltu syy määräaikaisen työsopimuksen solmimiseen.

Esimerkki 1. Liikunta- ja urheiluseuroille on tyypillistä liikkujien ja urheilijoiden määrän vaihtelu. Esimerkiksi liikuntaryhmien osallistujamäärät vaihtelevat voimakkaasti vuosien varrella. Tällöin on palvelujen kysynnän vakiintumattomuuteen vedoten mahdollista tehdä määräaikaisia työsopimuksia liikuntaryhmien ohjaajien kanssa.

Esimerkki 2. Yleisen käsityksen mukaan urheileminen on luonteeltaan sellaista työtä, että määräaikaisen tai useiden peräkkäisten määräaikaisten työsopimusten solmiminen on aina perusteltua. Valmentajien ja urheilijoiden kanssa voidaan tehdä määräaikaiset huippu-urheiluun liittyvät työsopimukset. Seuravalmentajien ja ohjaajien osalta rajanveto voi olla ongelmallinen. Lasten ja alle 16-vuotiaiden kanssa työskentelevät valmentajat ja ohjaajat ovat usein tehtävissä, joita on pidettävä enemmän opetustehtävänä kuin valmennustehtävänä. Heidän kanssaan tehtävien määräaikaisten sopimusten peruste ei ole ainakaan työn (urheilun) luonteeseen liittyvä.

KOEAIKA

Työsopimuslain 1 luvun 4 §:n mukaan työsuhteen koeajaksi voidaan määrätä työsuhteen alussa korkeintaan neljä kuukautta. Koeaika voidaan sopia enintään kuuden kuukauden pituiseksi, jos työnantaja järjestää työntekijälle erityisen työhön liittyvän koulutuksen, joka kestää yhtäjaksoisesti yli neljä kuukautta. Pidemmän koeajan tarkoituksena on antaa työnantajalle mahdollisuus kouluttaa työntekijä työhön, johon hänellä ei ole riittävää peruskoulutusta. Kysymys ei ole tällöin tavanomaisesta työhön perehdyttämisestä vaan vaativampaa tasoa olevasta teoreettisten ja käytännön tietojen ja taitojen opettamisesta.

Kahdeksaa kuukautta lyhyemmässä määräaikaisessa työsuhteessa koeaika voi olla enintään puolet työsopimuksen kestosta. Koeajan käyttö ei ole sallittua, jos lähes peräkkäisissä työsopimuksissa on sovittu samoista tai samankaltaisista työtehtävistä. Jos työntekijän työtehtävät muuttuvat olennaisesti, voi uuden koeaikaehdon käyttö olla perusteltua.

Koeaikana työsuhteen purku on helpompaa kuin vakinaisessa työsuhteessa. Koeajan tarkoituksena on testata niin työntekijän kuin työnantajankin näkökulmasta työsuhteen toimivuus. Tällöin ei normaali irtisanomissuoja eivätkä työsopimuksen purkamisen yleiset edellytykset ole voimassa. Työsuhteen purku ei kuitenkaan saa perustua epäasiallisiin tai syrjiviin perusteisiin.

Esimerkiksi urheilijasopimuksen purkaminen koeaikana sillä perusteella, että urheilija on saanut paremman työtarjouksen joltain toiselta seuralta, on epäasiallinen.

KKO 1993:42 Ammattilaiskoripalloilijan pelaajasopimusta koripalloyhdistykseen pidettiin työsopimuksena. Pelaajan katsottiin purkaneen sopimuksen epäasiallisella perusteella, kun purkamiselle ei ollut esitetty muuta syytä kuin paremman vastikkeen saaminen toisessa koripallojoukkueessa.

TYÖSUHTEEN VELVOLLISUUDET

Työnantajan ja työntekijän velvollisuudet sovitaan työsopimuksessa. Sovittujen tehtävien lisäksi työnantajalla ja työntekijällä on aina yleisiä velvollisuuksia (TSL 2 luku ja 3 luku). Esimerkiksi jokaisella työnantajalla on lain mukaan yleinen velvollisuus edistää tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Työnantajan on edistettävä naisten ja miesten sijoittumista tasapuolisesti erilaisiin tehtäviin ja luotava heille yhtäläiset mahdollisuudet edetä urallaan koulutuksen ja urasuunnittelun avulla. Muutenkin työnantajan on kohdeltava työntekijöitään tasapuolisesti. Työntekijöiden on esimerkiksi pidettävä ammattisalaisuudet omana tietonaan.

TYÖSUOJELU JA TYÖTERVEYSHUOLTO

Työnantajan on huolehdittava työpaikan työturvallisuudesta, työsuojelusta ja työterveyshuollosta. Yleissäännöt työturvallisuudesta ovat työsopimuslaissa ja tarkemmat määrittelyt erillisessä työsuojelua ja työterveyshuoltoa koskevassa lainsäädännössä.

Vaikka työnantaja vastaa työturvallisuudesta, on työnantajan ja työntekijöiden oltava ko. asioissa yhteistoiminnassa. Työpaikan työntekijämäärästä riippuen saattaa työpaikalla tulla kysymykseen työsuojeluvaltuutetun valitseminen ja työsuojelutoimikunnan perustaminen.

Työterveyshuoltolaki velvoittaa työnantajan järjestämään työntekijöilleen työterveyshuollon työstä johtuvien terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Työterveyshuolto on lain mukaan järjestettävä työterveydenhuollon ammattihenkilöitä ja palveluita hyväksikäyttäen eli käytännössä ne ostetaan terveyskeskuksesta tai yksityiseltä lääkäriasemalta. Ennaltaehkäisevän työterveyshuollon lisäksi työnantaja voi järjestää työntekijöilleen sairaanhoito- ja muita terveydenhuoltopalveluja. Työterveyshuollon kustannuksista vastaa työnantaja. Kela suorittaa työnantajalle korvausta työterveyshuollon kustannuksista sairausvakuutuslain säädösten mukaan, käytännössä vajaa puolet.

PALKANMAKSU

Palkka on maksettava palkanmaksukauden viimeisenä päivänä, jollei toisin työsopimuksessa ole sovittu. Pisimmillään palkanmaksukausi on yhden kuukauden mittainen. Jos osa palkasta määräytyy voitto-osuutena, provisiona tai muulla vastaavalla perusteella (esimerkiksi pisterahoina) saa tämän osan maksukausi olla kuukautta pitempi, enintään kuitenkin 12 kuukautta. Työsuhteen päättyessä palkka on maksettava viimeisenä työpäivänä. Jos palkkapäivä on sunnuntaina, kirkollisena juhlapäivänä, itsenäisyys- tai vapunpäivänä, joului- tai juhannusaattona tai arkilauantaina, erääntymispäivänä pidetään lähinnä edellistä arkipäivää.

Palkka on maksettava työntekijälle käteisenä tai jos niin on sovittu, hänen osoittamaansa rahalaitokseen. Työnantaja vastaa palkanmaksutavasta aiheutuvista kustannuksista. Palkka on maksettava tai sen on oltava nostettavissa palkan erääntymispäivänä. Maksessaan palkan työnantajan on annettava automaattisesti työntekijälle laskelma, josta käyvät ilmi palkan suuruus, sen määräytymisen perusteet ja toimitetut ennakonpidätykset.

SAIRUSAJAN PALKKA

Työntekijällä on oikeus sairausajan palkkaan, jos hän on estynyt tekemään työtään sairauden tai vamman vuoksi, jonka syynä ei ole työntekijän tahallinen menettely tai törkeä huolimattomuus. Oikeus sairausajan palkkaan on työsopimuslain mukaan esteen alkamispäivää seuraavan yhdeksännen arkipäivän loppuun asti. Tältä ajalta esimerkiksi urheiluseuran on maksettava palkkaa sairastuneelle työntekijälleen. Sairauden alkamispäivänä pidetään päivää, joka on merkitty lääkärintodistukseen. Arkipäiväksi lasketaan myös lauantai.

Sairausvakuutuslain mukaan työntekijällä on oikeus Kansaneläkelaitoksen maksamaan sairauspäivärahaan omavastuuajan jälkeen. Omavastuu-aika on sairastumispäivän lisäksi 9 seuraavaa arkipäivää. Saman sairauden jatkuessa 30 päivän kuluessa edellisen sairauspäivärahan suorittamisesta lukien omavastuu-aika on yksi päivä.

Sairauspäivärahan enimmäisaika täyttyy sen kalenterikuukauden lopussa, jota seuraavan kuukauden aikana sairauspäivärahopäivien määrä nousisi 300 arkipäivään.

Käytännössä työntekijälle maksetaan normaalia palkkaa sairausajalta työehtosopimuksessa tai muuten työsopimuksessa sovitun ajan.

Sairausajan palkkaan on lain mukaan oikeutettu myös henkilö, jonka työsuhte on kestänyt alle kuukauden. Työnantaja maksaa sairausajan palkkana tällöin 50 % normaalista palkasta. Palkkaa maksetaan enintään esteen alkamispäivää

seuraavan yhdeksännen arkipäivän loppuun. Palkka maksetaan samansuuruisena, vaikka ko. ajan kuluessa työsuhteen alkamisesta tulisikin täyteen yksi kuukausi.

SEURA SAIRAUSPÄIVÄRAHAN HAKIJANA

Kun työntekijän sairausloma kestää yli omavastuuajan, voi seura hakea sairauspäivärahan Kansaneläkelaitokselta, jos seura on maksanut sairausajan palkkaa työntekijälleen omavastuuajan yli menevältä ajalta. Sairausajan palkanmaksusta ja sairauspäivärahan hakemisesta on joko sovittu työehtosopimuksessa tai siitä on sovittava työsuopimuksessa.

Jos työntekijällä on useita työnantajia, päivärahaa maksetaan työnantajille siinä suhteessa kuin ne ovat maksaneet sairausajan palkkaa työntekijälle. Päivärahaa on haettava Kelan toimistosta neljän kuukauden kuluessa siitä, mistä lukien päivärahaa halutaan saada.

TOIMEKSIANTOSOPIMUKSET

Seura on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahan työsuhteisten työntekijöidensä puolesta. Jos kyseessä ei ole työsuhte vaan toimeksiantosopimus (esimerkiksi tilattu koreografia tanssinäytökseen), seura ei voi hakea sairauspäivärahaa, vaikka olisikin maksanut koko toimeksiantosopimuksen mukaisen suorituksen ilman vastasuoritusta. Toimeksiantosopimukseen onkin syytä kirjata pykälä, jonka mukaan toimitaan, jos toimeksiannon työsuoritus jää kesken.

Esimerkki: Urheiluseura on tehnyt sopimuksen, että henkilö ohjaa omatoimen ohella syys- ja kevätkaudella kerran viikossa tiistaisin lasten liikuntaa. Ohjaajalle maksetaan 25 € korvaus kerralta. Sairausajan palkan maksusta ei ole sovittu mitään. Ohjaaja sairastuu eräänä talvimaanantaina ja hän ei voi toimia ohjaajana kuukauteen, mutta hän vaatii palkan myös sairausajalta. Miten pitäisi toimia?

Kyseessä on työsuhte. Koska työsuopimuksessa ei ole mainintaa sairausajan palkan maksusta, palkka pitää maksaa työsuopimuslain mukaan. Palkka on siis maksettava sairastumispäivältä ja 9 seuraavalta arkipäivältä.

	ma	ti	ke	to	pe	la	su	ma	ti	ke	to
Sairastumispäivä	S	1	2	3	4	5	X	6	7	8	9

Seuran on maksettava ohjaajalle kahden kerran ohjauspalkkio, koska sairastumispäivän ja yhdeksän arkipäivän joukkoon osuu kaksi ohjauskertaa. Koska seura ei maksa muuta sairausajan palkkaa, seura ei voi hakea Kelalta sairausajan päivärahaa ohjaajan puolesta omavastuun jälkeen. Ohjaaja voi hakea päivärahaa itselleen Kelan omavastuuajan eli sairastumispäivän ja yhdeksän sairastumispäivän jälkeen, jos hänen vuosiansionsa ylittävät tulorajan.

4.3 TYÖSUHTEEN PÄÄTTÄMINEN

Määräaikaiset työsuopimukset päättyvät automaattisesti, kun sovittu työkausi on päättynyt tai työ valmistunut. Toistaiseksi voimassaolevan työsuopimuksen lainmukainen päättäminen edellyttää perusteita ja menettelyä, jota tarkastellaan seuraavissa kappaleissa. Työsuhte voidaan kyllä irtisanoa tai purkaa muutenkin kuin seuraavassa kuvataan. Tällöin kyseessä on työsuhteen perusteeton päättäminen, joka johtaa työnantajan korvausvelvollisuuteen. Periaatteessa työnantajan ei tarvitse pitää ketään palveluksessaan vasten omaa tahtoaan. Korvaus voi kuitenkin olla jopa työntekijän 24 (luottamusmiehen 30) kuukauden palkka ja kaikki oikeudenkäyntikulut.

TYÖSUHTEEN IRTISANOMISSUOJA

Määräaikaista työsuopimusta ei pääsääntöisesti kumpikaan osapuoli voi sanoa irti. Kuitenkin viittä vuotta pidemmäksi määräajaksi tehty työsuopimus on viiden vuoden kuluttua sopimuksen tekemisestä molempien osapuolien irtisanottavissa samoin perustein ja menettelytavoin kuin toistaiseksi voimassa oleva työsuopimus.

Irtisanomissuojan tarkoituksena on suojata työntekijää epäoikeudenmukaista työpaikan menetystä vastaan. Toistaiseksi voimassaolevan työsuopimuksen irtisanomiseen edellytetäänkin asiallisia ja painavia syitä. Työntekijästä johtuvana tai hänen henkilöönään liittyvänä asiallisena ja painavana irtisanomisperusteena voidaan pitää työsuopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien veloitteiden vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä sekä sellaisten työntekijän henkilöön liittyvien työntekoedellytysten olennaista muuttumista, joiden vuoksi työntekijä ei enää kykene selviytymään työstään.

Irtisanomisen syitä voivat olla esimerkiksi työsuhteen oleellisten tehtävien laiminlyönti tai puutteellinen hoito, luvaton poissaolo tai usein toistuva myöhästely työstä, määräysten noudattamatta jättäminen tai oleellisista tehtävistä kokonaan kieltäytyminen, epäasiallinen käytös tai epärehellisyys, joka on johtanut luottamuspulaan. Syyn asiallisuutta ja painavuutta arvioitaessa on otettava huomioon työnantajan ja työntekijän olosuhteet kokonaisuudessaan.

Laissa ei mainita mitkä ovat painavia syitä, ainoastaan mitkä eivät ole asiallisia ja painavia syitä. Asiallisina ja painavina syinä ei voida pitää:

1. työntekijän sairautta, vammaa tai tapaturmaa, ellei hänen työkykynsä ole näiden vuoksi vähentynyt olennaisesti ja niin pitkäaikaisesti, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista
2. työntekijän osallistumista työehtosopimuslain mukaiseen tai työntekijäyhdistyksen toimeenpanemaan työtaistelutoimenpiteeseen
3. työntekijän poliittisia, uskonnollisia tai muita mielipiteitä tai hänen osallistumistaan yhteiskunnalliseen tai yhdistystoimintaan
4. turvautumista työntekijän käytettävissä oleviin oikeusturvakeinoihin

Työntekijää, joka on laiminlyönyt työsuhteesta johtuvien velvollisuuksiensa täyttämisen tai rikkonut niitä, ei kuitenkaan saa irtisanoa ennen kuin hänelle on varoituksella annettu mahdollisuus korjata menettelynsä. Työnantajan on lisäksi kuultava työntekijää ennen irtisanomista ja selvítettävä, olisiko irtisanominen vältettävissä sijoittamalla työntekijä muuhun työhön. Jos irtisanomisen perusteena on vakava työsuhteeseen liittyvä rikkomus, työnantajan ei lainkaan tarvitse varoittaa ja kuulla työntekijää irtisanoessaan häntä. Työntekijän kuuleminen on kuitenkin oikeusturvan kannalta aina paikallaan.

Työnantaja saa irtisanoa työsopimuksen tai muuttaa työsuhteen osa-aikaiseksi, kun tarjolla oleva työ on taloudellisesti, tuotannollisista tai työnantajan toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvista syistä vähentynyt olennaisesti ja pysyvästi. Työsopimusta ei kuitenkaan saa irtisanoa, jos työntekijä on sijoitettavissa tai koulutettavissa toisiin tehtäviin.

Perustetta irtisanomiseen tuotannollisin ja taloudellisin syin ei ole ainakaan silloin, kun

1. työnantaja on joko ennen irtisanomista tai sen jälkeen ottanut uuden työntekijän samankaltaisiin tehtäviin, vaikka työnantajan toimintaedellytykset eivät ole vastaavana aikana muuttuneet
2. töiden uudelleenjärjestelystä ei ole aiheutunut työn tosiasiallista vähentymistä.

Ennen irtisanomista työntekijälle on tarjottava ensisijaisesti hänen työsopimuksensa mukaista työtä vastaavaa työtä. Jos tällaista työtä ei ole, työntekijälle on tarjottava muuta hänen koulutustaan, ammattitaitoaan tai kokemustaan vastaavaa työtä. Työnantajan on järjestettävä työntekijälle sellaista uusien tehtävien edellyttämää koulutusta, jota voidaan molempien sopijapuolten kannalta pitää tarkoituksenmukaisena ja kohtuullisena.

Jos työnantajalla, joka tosiasiallisesti käyttää henkilöstöasioissa määräysvaltaa toisessa yrityksessä tai yhteisössä omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella, ei ole tarjota työntekijälle edellä mainittua työtä, on hänen selvítettävä, voiko hän täyttää työn tarjoamis- ja koulutusvelvollisuutensa tarjoamalla työntekijälle työtä muista määräysvallassaan olevista yrityksistä tai yhteisöistä.

Jos työnantaja tarvitsee yhdeksän kuukauden kuluessa irtisanomisen päätyttyä työntekijöitä samoihin tehtäviin ja entinen työntekijä on työvoimatoimistossa työnhakijana, hänet on otettava takaisin töihin.

RASKAANA TAI PERHEVAPAALLA OLEVAN TYÖNTEKIJÄN IRTISANOMINEN

Myös urheiluseuran on työnantajana huomioitava erityisesti, että työnantaja ei saa irtisanoa työsopimusta työntekijän raskauden johdosta eikä sillä perusteella, että työntekijä käyttää oikeuttaan perhevapaaseen. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä selvitys raskaudesta.

Jos työnantaja irtisanoo raskaana olevan tai perhevapaata käyttävän työntekijän työsopimuksen, katsotaan irtisanomisen johtuneen työntekijän raskaudesta tai perhevapaan käyttämisestä, ellei työnantaja voi osoittaa sen johtuneen muusta seikasta.

Työnantaja saa irtisanoa äitiys-, erityis-, äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla olevan työntekijän työsopimuksen taloudellisista, tuotannollisista tai työnantajan toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvista syistä vain, jos työnantajan toiminta päättyy kokonaan.

IRTISANOMISAIKA

Työsuhteen lakkaamista edeltää irtisanomisaika. Sekä työnantajan, että työntekijän on noudatettava työ sopimuksen mukaisia irtisanomisaikoja. Irtisanomisaika voidaan sopia vapaasti työ sopimuksessa. Jos sopimuksessa ei ole mainintaa irtisanomisesta, on noudatettava työ sopimuslain mukaisia irtisanomisaikoja. Irtisanomisajan pituus riippuu työsuhteen kestosta.

Työnantajan noudatettava irtisanomisaika voidaan sopia työntekijän irtisanomisaikaa pidemmäksi. Jos työnantajan noudatettavaksi sovittu irtisanomisaika on työntekijän irtisanomisaikaa lyhyempi, saa työntekijä noudattaa työnantajan noudatettavaksi sovittua irtisanomisaikaa.

Jollei muusta sovita, työnantajan noudatettavat irtisanomisajat työsuhteen jatkuttua keskeytyksettä ovat:

1. 14 päivää, jos työsuhde on jatkunut enintään yhden vuoden
2. yksi kuukausi, jos työsuhde on jatkunut yli vuoden mutta enintään neljä vuotta
3. kaksi kuukautta, jos työsuhde on jatkunut yli neljä mutta enintään kahdeksan vuotta
4. neljä kuukautta, jos työsuhde on jatkunut yli kahdeksan mutta enintään 12 vuotta
5. kuusi kuukautta, jos työsuhde on jatkunut yli 12 vuotta

Työntekijän on puolestaan irtisanoessaan työ sopimuksen noudatettava 14 vuorokauden irtisanomisaikaa, jos työsuhde on jatkunut enintään viisi vuotta, kuukauden pituista irtisanomisaikaa, jos työsuhde on jatkunut yli viisi vuotta.

KILPAURHEILUN MÄÄRÄAIKAISET TYÖSOPIMUKSET

Määräaikaiset työ sopimukset lakkaavat automaattisesti, kun sovittu työkausi on päättynyt. Lähtökohtaisesti määräaikaista työ sopimusta ei voi lainkaan irtisanoa. Tämä on aiheuttanut joukkueurheilussa ongelmia, kun on tehty aiempaa huomattavasti pidempiä pelaajasopimuksia (työ sopimuksia). Miten seura voi varmistua siitä, että esimerkiksi sarjasta tippumisen jälkeen talous (pelaajabudjetti) voidaan sopeuttaa uuteen tilanteeseen tai miten urheilija voi varmistaa urheilullisen kehittymisensä riittävän korkealla sarjatasolla?

Ongelma voidaan poistaa, jos määräaikaiseen työ sopimukseen lisätään lauseke mahdollisuudesta päättää sopimus ennen sovittuun voimassaolokauden päättymistä sovittavaa irtisanomisaikaa noudattaen (HUOM!Voidaan sopia myös, ettei ole mitään irtisanomisaikaa), mikäli seura menettää sarjapaikkansa. Sekä seura että pelaaja voivat tällaisessa tilanteessa irtisanoa työ sopimuksen. Sopimusehto, jonka mukaan irtisanomisoikeus olisi vain seuralla, on mitätön.

Työ sopimuksen pykälä voisi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Tämä sopimus on voimassa aiemmin määritellyn sopimuskauden siinä tapauksessa, että seuran sarjapaikka säilyy. Jos seura putoaa alemmalle sarjatasolle, molemmilla osapuolilla on oikeus irtisanoa sopimus ilman irtisanomisaikaa sen sarjakauden lopussa, jolloin seura tippuu alemmalle sarjatasolle.

TYÖSUHTEEN PURKU

Työsuhteen purku päättää työsuhteen välittömästi. Toistaiseksi solmitun työ sopimuksen lisäksi myös määräaikainen työsuhde voidaan purkaa. Toimenpiteenä purku on irtisanomista ankarampi. Työsuhteen purkamisen perusteet ovat myös irtisanomisperusteita painavimmat. Työnantaja tai työntekijä saa purkaa työ sopimuksen päättyväksi heti vain erittäin painavasta syystä. Painavaan syyhyn on vedottava ja työsuhde purettava 14 päivän kuluessa purkuperusteen tullessa vastapuolen tietoon.

Työnantajan purkuperusteena voidaan pitää työntekijän työ sopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden niin vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa. Purkuperuste voi olla myös työsuhteen ulkopuolinen tapahtuma.

Työntekijä saa vastaavasti purkaa työ sopimuksen päättyväksi heti, jos työnantaja rikkoo tai laiminlyö työ sopimuksesta tai laista johtuvia, työsuhteessa olennaisesti vaikuttavia velvoitteitaan niin vakavasti, että työntekijältä ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa.

Toisinaan työvelvoitteiden rikkomisesta pitää ensin varoittaa, jolloin rikkomusten toistuessa työnantajalla on mahdollisuus työ sopimuksen purkamiseen. Erittäin painavien perusteiden ollessa käsillä varoitustakaan ei kuitenkaan tarvita. Tapauksessa KKO 2000:50 urheiluseura oli purkanut jalkapalloilijan määräaikaisen työ sopimuksen työvelvoitteiden

rikkomisen perusteella. Kun seura ei ollut antanut pelaajalle varoitusta, sillä ei katsottu olleen oikeutta työsopimuksen purkamiseen.

4.4 TYÖAIKA

Työaikalaki on yleislaki, jota sovelletaan työaikoja koskeviin kysymyksiin silloin, kun asiasta ei ole säädetty muussa laissa tai sovittu työehtosopimusneuvotteluissa. Erillissopimuksissakin on kuitenkin pysyttävä työaikalain osoittamissa puitteissa. Työaikalakia sovelletaan toisen palveluksessa oleviin, ei kuitenkaan johtavassa asemassa oleviin ylempiin toimihenkilöihin ja itsenäistä työtä tekeviin työntekijöihin.

SÄÄNNÖLLINEN TYÖAIKA

Säännöllisenä työaikana pidetään työaika, joka on enintään 8 tuntia päivässä ja 40 tuntia viikossa.

Lain mukaan työviikko voi olla kuusipäiväinen. Päivän pituus voi olla enintään 9 tuntia päivässä ja 45 tuntia viikossa työntekijän ja työnantajan näin sopiessa. Jos työaika on määritelty keskimääräiseksi päivän pituus voi olla enemmän kuin 8 tuntia päivässä tai 45 tuntia viikossa. Edellytyksenä on, että pakollisia lepoaikoja noudatetaan. Päivittäinen lepoajan vähimmäispituus on yksi tunti, vuorokautisen lepoajan 11 tuntia ja viikoittaisen lepoajan 35 tuntia.

Työaika on aika, joka käytetään työhön ja aika, jonka työntekijä on velvollinen olemaan työpaikalla työnantajan käytävissä. Työaikaan eivät kuulu työmatkat.

Esimerkiksi valmentajien ja urheilijoiden työajan ulkopuolella olevaksi työmatkaksi katsotaan pelimatka, jos seuran järjestämään kuljetukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Sen sijaan pakollinen yhteiskuljetus pelipaikalle, jonka aikana pidetään esimerkiksi taktiikkapalaveri, lasketaan kuuluvaksi työaikaan.

YLITYÖ JA LISÄTYÖ

Ylityölle on kaksi kriteeriä, joiden molempien tulee täytyä. Ylityötä tehdään työnantajan aloitteesta ja työntekijän suostumuksella.

Säännöllisen työajan enimmäismäärät (8 h/vrk ja 40 h/vko) ylittävä työaika on ylityötä, jonka korvauksista ja enimmäismäärästä on laissa määrätty. Aika, joka ylittää sovittuun säännöllisen työajan ei kuitenkaan aina ole ylityötä. Jos säännölliseksi työajaksi on sovittu 30 tuntia viikossa ja työtä kertyy 35 tuntia viikossa, ylimenevä 5 tuntia on lisätyötä, koska työaika ei ylitä 40 tuntia.

Vuorokautinen ylityö tarkoittaa työtä, joka tehdään yli vuorokautisen enimmäistyöajan (8 h/vrk). Jos työaika on määritelty keskimääräiseksi, vuorokautista ylityötä on se aika, joka ylittää työvuoroluetteloon merkityn päivittäisen työajan. Viikoittainen ylityö tarkoittaa työtä, joka tehdään yli viikoittaisen enimmäistyöajan (40 h/vko). Jos työaika on määritelty keskimääräiseksi, viikoittaista ylityötä on se aika, joka ylittää työvuoroluetteloon merkityn viikoittaisen työajan. Vuorokautisia ylityöitä ei lasketa viikoittaista ylityötä laskettaessa.

Ylityötä saa teettää työaikalain mukaan enintään 138 tuntia neljän kuukauden aikana, kuitenkin enintään 250 tuntia kalenterivuodessa. Lisäksi on kuitenkin mahdollisuus sopia lisäylityön tekemisestä. Lisäylityön enimmäismäärä on 80 tuntia kalenterivuodessa, mutta tällöinkään 138 tunnin enimmäismäärää neljän kuukauden ajanjaksossa ei saa ylittää.

TYÖAIKA-ASIAKIRJAT

Työaikakirjanpitoon kirjataan kaikki tehdyt työtunnit, ylityötunnit ja niistä suoritettavat korvaukset. Velvollisuus koskee niin säännöllistä työtä tekeviä kuin keskimääräistä työaika tekeviäkin. Työaikakirjanpitoon on merkittävä säännöllisen työajan työtunnit, lisä-, yli- ja sunnuntaityötunnit sekä niistä suoritettavat korvaukset. Johtavassa asemassa olevan henkilön osalta luetteloon on merkittävä arvioitu lisä-, yli- ja sunnuntaityön määrä kuukaudessa.

Jos säännöllinen työaika on järjestetty keskimääräisesti, on työtä varten ennakoitava työajan tasoittumisjärjestelmä vähintään ajaksi, jonka kuluessa säännöllinen työaika tasoittuu säädettyyn keskimäärään. Ennen työntekoa on työpaikalle laadittava työvuoroluettelo, josta käyvät ilmi työntekijän säännöllisen työajan alkamisen ja päättymisen sekä päivittäisten lepoaikojen (esimerkiksi ruokatauko) ajankohdat. Työvuoroluettelo on saatettava työntekijöiden tietoon hyvissä ajoin, viimeistään viikkoa ennen siinä tarkoitettua ajanjakson alkua. Työsuojelupiirin työsuojelulautakunnan poikkeuslupajaosto voi myöntää työvuoroluettelon laatimisesta vapautuksen, jos luettelon laatiminen on työn epäsäännöllisen luonteen vuoksi erittäin vaikeaa.

Työaikakirjanpito on säilytettävä vähintään kaksi vuotta kirjanpituvuoden päättymisen jälkeen.

TYÖAIKAAN LIITTYVÄT KORVAUKSET

Korvaus lisätyöstä on normaali tuntipalkka. Ylityöstä maksettava korvaus on säännöllisen tai työvuorolistaan merkityn vuorokautisen työajan ylittävältä kahdelta ensimmäiseltä työtunnilta viidelläkymmenellä prosentilla (50 %) ja seuraavilta tunneilta sadalla prosentilla (100 %) korotettu palkka. Viikoittaisen ylityön korvaus on aina viidelläkymmenellä prosentilla (50 %) korotettu palkka. Lisätyö- tai ylityökorvaus voidaan sopia pidettäväksi kokonaan tai osittain vapaa-aikana.

Sunnuntaina ja muuna kirkollisena juhlapäivänä tehdystä työstä on aina maksettava sadalla prosentilla (100 %) korotettu palkka. Jos työ on lisäksi ylityötä, maksetaan siitä em. tavalla määräytyvä korvaus, joka lasketaan työntekijän korottamattomasta palkasta. Sunnuntaityökorvausta ei ole mahdollista vaihtaa vapaa-aikaan.

Lisäksi kaikki sopimukset, joissa vähennetään työntekijän oikeuksia yli- ja sunnuntaityökorvauksiin ovat mitättömiä. Korvauksia ei myöskään voi sisällyttää työsopimuksessa peruspalkkaan.

Esimerkki 1. Sunnuntaikorvaus: Kuukausipalkka on 1700 €, josta tuntipalkka saadaan jakamalla kuukausipalkka keskimääräisellä kuukausittaisella työajalla (esim. 159 tuntia/kk). Tuntikorvaus on esimerkissä 10,69 € tunti. Jos sunnuntai-työ ei ole ylityötä, seuran on kuukausipalkan lisäksi maksettava sunnuntaitunneista 10,69 €/h.

4.5 VUOSILOMAT JA MUUT VAPAAT

Vuosilomia koskevat perussäädökset löytyvät vuosilomalaista (162/05). Vuosilomalaki määrittelee työntekijän miinimiedut, joista ei sopimalla voida poiketa. Työntekijän kannalta paremmista ehdoista voidaan sopia ja työehtosopimuksissa onkin usein sovittu lomiin liittyvistä kysymyksistä. Tässä käsitellään kuitenkin vain vuosilomalain määräyksiä.

VUOSILOMALAIN TÄRKEÄT KÄSITTEET:

- Lomanmääräytymisvuosi on 12 kuukauden ajanjakso 1.4 - 31.3.
- Lomakausi on ajanjakso 2.5. - 30.9.
- Arkipäiviä ovat muut viikonpäivät kuin sunnuntait, kirkolliset juhlapäivät, itsenäisyyspäivä, jouluaatto, juhannusaatto, pääsiäislauantai ja vapunpäivä
- Täysi lomanmääräytymiskuukausi tarkoittaa kalenterikuukautta, jolloin työpäiviä on vähintään 14 kappaletta. Jos työntekijä on sopimuksen mukaan työssä vähemmän kuin 14 päivänä kuukaudessa tai vain osa kalenterikuukausista sisältää 14 työssäolopäivää, täysi lomanmääräytymiskuukausi on kuukausi, jolloin työntekijä on ollut työssä tai työssäolon veroisia tunteja on enemmän kuin 35 työtuntia kuukaudessa
- Työssäolon veroisena aikana pidetään työstä poissaoloaikaa, jolta työnantaja on lain mukaan velvollinen maksamaan palkkaa esim. vuosiloma-aika. Työssäolon veroista aikaa on myös mm. sairausloma-aika (enintään 75 päivää), äitiys- isyys- ja vanhempainvapaa-aika, lomautusaika (enintään 30 päivää), opintovapaa-aika (enintään 30 päivää) ja reservin harjoitusaika. Täydellinen lista on vuosilomalain 7 §:ssä.

VUOSILOMAN PITUUS JA OIKEUS VAPAASEEN

Työntekijällä on oikeus saada lomaa kaksi (2) arkipäivää kultakin täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta. Jos työsuhde on jatkunut lomanmääräytymisvuoden loppuun mennessä keskeytymättä vähintään vuoden, on lomaoikeus kaksi ja puoli (2,5) arkipäivää kultakin täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta. Jos lomapäivien lukumääräksi ei tule kokonaislukua, on luku pyöristettävä lähimpään ylempään kokonaislukuun. Vuosiloman ajalta maksetaan vuosilomapalkkaa.

Myös työntekijällä, joka sopimuksen mukaan tekee kaikkina kalenterikuukausina työtä alle 14 päivää tai 35 tuntia, on työsuhteen kestäessä oikeus saada vapaata kaksi arkipäivää kultakin työsuhteen kalenterikuukaudella. Vapaan ajalta työntekijä saa lomakorvauksen.

VUOSILOMAN AJANKOHTA

Lähtökohtaisesti työnantaja määrää kaikissa tapauksissa vuosiloman ajankohdan kuultuaan työntekijää. Vuosilomasta on 24 arkipäivää sijoitettava lomakaudelle (kesäloma 2.5 - 30.9). Jos loman antaminen lomakaudella aiheuttaa kausi-

luonteisessa työssä olennaisia vaikeuksia työnantajan toiminnalle, kesäloma voidaan antaa lomakauden ulkopuolella saman kalenterivuoden aikana (2.1 - 31.12).

Vuosilomien sijoittamisesta voidaan sopia laajasti. Yhdessä voidaan sopia, että loma pidetään minä aikana hyvänsä sen kalenterivuoden alusta, jolle lomakausi sijoittuu ja päättyy seuraavana vuonna ennen lomakauden alkua. (Esim. koko vuoden 2009 kesäloma voidaan sopia pidettäväksi 2.1.2010 - 30.4.2010 välisenä aikana.) Lisäksi 12 arkipäivää ylittävä osa voidaan sopia pidettäväksi 2.5.2010 - 30.9.2010 välisenä aikana eli vasta seuraavana lomakautena.

Määräaikaisessa työsuhteessa voidaan sopia, että lomakorvauksia ei makseta, vaan kerrytetään vuosilomaa, joka käytetään tulevassa määräaikaisessa työsuhteessa.

Lisäksi 18 arkipäivää ylittävä osuus voidaan sopia pidettäväksi säästövapaana. Työntekijällä on edelleen subjektiivinen oikeus säästää 24 arkipäivää ylittävä osuus. Työntekijän aloitteesta voidaan 24 arkipäivää ylittävä loman osuus (ns. viides lomaviikko) käyttää lyhennettyyn työaikaan. Vuosiloman poikkeavasta käytöstä on aina sovittava kirjallisesti.

Esimerkki lomapäivien kulumisesta: Työntekijän talviloma alkaa pääsiäisen alusviikon maanantaina ja päättyy seuraavan viikon tiistaina. Vuosilomapäiviä ovat maanantai, tiistai, keskiviikko ja torstai sekä seuraavan viikon tiistai. Vuosilomapäiviä eivät ole pitkäperjantai (kirkollinen juhlapäivä), pääsiäislauantai (erikseen vuosilomalaisissa mainittu), pääsiäispäivä (sunnuntai ja kirkollinen juhlapyhä) ja toinen pääsiäispäivä (kirkollinen juhlapyhä).

Jos työntekijä sairastuu ennen loman alkua, on asiasta ilmoitettava työnantajalle ja esitettävä lääkärintodistus, jolloin lomaa on siirrettävä, jos työntekijä näin pyytää. Jos työntekijä sairastuu loman aikana, on asiasta viipymättä ilmoitettava työnantajalle. Työntekijän pyynnöstä yli seitsemän päivää kestävää sairautta tai tapaturman aiheuttamaa työkyvyttömyysaikaa ei lasketa vuosilomaksi. Työnantaja voi edellyttää lääkärintodistuksen esittämistä.

VUOSILOMAPALKKA TAI LOMAKORVAUS

Vuosiloman ajalta työnantaja maksaa vuosilomapalkkaa. Palkkaan kuuluvat luontoisedut on vuosiloman aikana annettava vähentämättöminä. Luontoisedut, jotka eivät ole työntekijän käytettävissä vuosiloman aikana, korvataan rahalla. Palkka maksetaan ennen loman alkua.

Jos työntekijälle ei kerry täysiä lomanmääräytymiskaukua tai hän ei voi työsuhteen päättyessä pitää vuosilomaansa, työntekijä on oikeutettu prosenttiperusteiseen lomapalkkaan. Lomapalkka on 9 % edellisen lomanmääräytymisvuoden aikana säännöllisestä työstä maksetusta palkasta. Jos työsuhte on lomanmääräytymisvuoden loppuun mennessä kestänyt vähintään vuoden, lomakorvaus on 11,5 %.

Lisäksi loma-ajalta voidaan maksaa työehtosopimuksilla tai työsuopimuksessa sovittua lomarahaa (entinen lomaltapaluuraha). Lomarahan suuruus on yleensä puolet (50 %) loma-ajan palkasta. Lomarahasta ei vuosilomalaisissa ole lainkaan mainintaa ja siksi siihen ei tässä yhteydessä puututa tarkemmin.

VIIKKO- TAI KUUKAUSIPALKKAISET TYÖNTEKIJÄT

Työntekijä, joka saa sovittua palkkaa viikolta tai sitä pidemmältä ajalta, on oikeus saada tämä palkka samansuuruisena myös vuosiloman ajalta (14 päivän tai 35 tunnin säännön mukaan). Osan kuukautta kestävä loman osalta lomapalkka lasketaan jakamalla kuukausipalkka ao. kuukauteen sisältyvien työpäivien lukumäärällä ja kertomalla saatu päiväpalkka lomajakson työpäivien lukumäärällä.

Jos työntekijän sopimuksen mukainen työaika on niin vähäinen, että vain osa kalenterikuukausista on täysiä lomanmääräytymiskaukua, lomapalkka maksetaan prosenttiperusteisesti (9 % tai 11,5 %).

TUNTI-, URAKKA- TAI PROVISIOPALKKAA SAAVAT TYÖNTEKIJÄT

Muu kuin viikko- tai kuukausipalkkaa saava työntekijä, joka sopimuksen mukaan työskentelee vähintään 14 päivää kalenterikuukaudessa (täysi lomaoikeus 14 päivän säännön mukaan), saa vuosilomapalkan keskipäiväpalkan mukaisesti. Keskipäiväpalkka saadaan lomanmääräytymisvuoden palkka (vähennettynä ylityökorvauksilla) jaettuna työpäivien määrällä. Jos työntekijä on tehnyt sovittua enemmän työtä, lisätään työpäivien määrään säännöllisen työajan lisäksi tehtyjen työtuntien kahdeksasosa.

Jos työntekijän viikoittaisten työpäivien määrä on sopimuksen mukaan pienempi tai suurempi kuin viisi, keskipäiväpalkka kerrotaan viikoittaisten työpäivien määrällä ja jaetaan viidellä.

Vuosilomapalkka on päiväpalkka kertaa lomapäivien määrän mukainen kerroin (VuosiomaL 11§):

Lomapäivien määrä/kerroin:	2/1,8	3/2,7	4/3,6	5/4,5	6/5,4
7/6,3	8/7,2	9/8,1	10/9,0	11/9,9	12/10,8
13/11,8	14/12,7	15/13,6	16/14,5	17/15,5	18/16,4
19/17,4	20/18,3	21/19,3	22/20,3	23/21,3	24/22,2
25/23,2	26/24,1	27/25,0	28/25,9	29/26,9	30/27,8

Jos lomapäivien määrä on suurempi kuin 30, kerrointa korotetaan luvulla 0,9 kutakin lisälomapäivää kohden.

PROSENTTIPERUSTEINEN VUOSILOMAPALKKA

Muun kuin viikko- tai kuukausipalkalla alle 14 päivänä kalenterikuukaudessa työtä tekevän työntekijän (täysi loma-oikeus 35 tunnin säännön mukaan) vuosilomapalkka on 9 % taikka työsuhteen jatkuttua lomakautta edeltävän lomanmääräytymisvuoden loppuun mennessä vähintään vuoden 11,5 % lomanmääräytymisvuoden aikana työssäolon ajalta maksetusta tai maksettavaksi eräänntyneestä palkasta lukuun ottamatta hätätyöstä ja lain tai sopimuksen mukaisesta ylityöstä maksettavaa korotusta.

LOMAKORVAUS

Työntekijä, joka sopimuksen mukaan tekee kaikkina kuukausina työtä alle 14 päivää tai 35 tuntia on oikeutettu lomapalkan sijasta lomakorvaukseen. Lomakorvaus on 9 % edellisen lomanmääräytymisvuoden aikana säännöllisestä työstä maksetusta palkasta. Jos työsuhde on lomanmääräytymisvuoden loppuun mennessä kestänyt vähintään vuoden, lomakorvaus on 11,5 %.

Lomakorvaus maksetaan lomapalkan sijaan myös henkilölle, jonka työsuhde päättyy ja kaikkia lomia ei ole pidetty.

VUOSILOMAKIRJANPITO

Työnantajan on pidettävä kirjanpitoa vuosilomista ja maksetuista vuosilomapalkoista sekä lomakorvauksista. Kirjanpidosta tulee ilmetä lomien ajankohdat, palkkojen ja korvausten suuruus sekä perusteet, joilla lomien pituudet ja palkkojen ja korvausten suuruudet on määrätty.

Lomapalkka ja -korvaus on maksettava aina lomapalkan ja -korvauksen nimellä ja asiasta on löydettävä asianmukainen kirjanpito. Vaikka työnantaja ja työntekijä olisivat yhdessä sopineet kokonaispalkasta, sillä ei ole merkitystä.

Työntekijällä on aina oikeus vaatia lomapalkkaa, jos osaa sovitusta palkkiosta ei ole maksettu lomapalkan nimellä. Työntekijällä on oikeus vaatia lomapalkkaa tai lomakorvausta kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana lomapalkka tai lomakorvaus olisi pitänyt maksaa. Ko. ajan seuran tai muun palkanmaksajan on säilytettävä lomakirjanpitoa.

PERHEVAPAAT

Työntekijällä on oikeus työsopimuksensa mukaan saada perhevapaita, joiden ajalta työnantajalla ei ole palkanmaksuvelvoitetta työsopimuksensa mukaan. Työehtosopimuksissa on kuitenkin usein sovittu, että joltakin osin perhevapaita maksetaan normaalia palkkaa. Kyseessä olevalta ajalta työnantaja saa tällöin työntekijän mahdollisen KELA:n päivärahan.

Työntekijällä on oikeus työsopimuksensa mukaan saada perhevapaita erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaaksi se aika, jonka ajan hänellä on mahdollisuus saada sairausvakuutuslain mukaista korvausta. Näiden vapaiden pitämistä on ilmoitettava viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan alkamisajankohtaa. Jos vapaan kesto on enintään 12 arkipäivää, ilmoitusaika on kuitenkin yksi kuukausi.

Sairausvakuutuslain mukaan äitiysrahakausi kestää 105 arkipäivää. Äitiysrahakausi alkaa viimeistään 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa ja jatkuu siihen päivään, jolloin lasketusta synnytysajasta on tämä päivä mukaan lukien kulunut 75 arkipäivää. Äitiysrahakauden jälkeen perheellä on oikeus vanhempainrahaan 158 arkipäivältä. Vanhempainraha voidaan maksaa myös isälle. Edellä mainitun lisäksi isällä on oikeus isyysrahaan, jota suoritetaan enintään kahdeksaltatoista (18) arkipäivältä joko äitiys- tai vanhempainrahakaudella. Lisäksi isät ovat oikeutettuja vielä 12 lisäarkipäivään, jos ovat pitäneet vapaata vanhempainrahakauden 12 viimeistä vuorokautta ja lisäpäivät jatkavat tätä vapaata (isäkuukausi).

Muita hoitovapaa, osittainen hoitovapaa, tilapäinen hoitovapaa ja poissaolo pakottavista perhesyistä ovat työsuhteeseen liittyviä perhevapaita.

Työntekijällä on oikeus hoitovapaaseen siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Vapaata voi saada vain toinen lapsen vanhemmista kerrallaan.

Osittaista hoitovapaata voi saada lapsensa hoidon vuoksi sen vuoden loppuun, jona lapsi aloittaa peruskoulun. Osittainen hoitovapaa toteutetaan päivittäisen ja viikoittaisen työajan lyhennyksenä, ja sitä voi saada vain toinen lapsen vanhemmista kerrallaan.

Tilapäistä hoitovapaata työntekijällä on oikeus saada enintään neljä (4) työpäivää alle kymmenvuotiaan lapsensa tai taloudessaan vakituisesti asuvan lapsen äkillisesti sairastuessa lapsen hoidon järjestämiseksi tai lapsen hoitamiseksi. Tilapäistä hoitovapaata voi pitää kerrallaan vain toinen lapsen vanhemmista. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä luotettava selvitys hoitovapaan perusteista, esimerkiksi lapsen lääkärintodistus.

Työntekijällä on oikeus tilapäiseen poissaoloon työstä, jos hänen välitön läsnäolonsa on välttämätöntä hänen perheensä kohdanneen, sairaudesta tai onnettomuudesta johtuvan ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Poissaolosta on ilmoitettava työnantajalle mahdollisimman pian ja töihin palattua poissaolosta on tehtävä työnantajan pyynnöstä luotettava selvitys.

4.6 ALAIKÄISET TYÖNTEKIJÄT

Liikunta- ja urheiluseuroissa toimii ohjaaja- ja valmennustehtävissä tuhansia alle 18-vuotiaita nuoria. Suurin osa ohjaajista toimii seuroissa vapaaehtoisesti ilman korvauksia. Ohjaustehtävät ovat heille harrastus, johon oma seura luo heille puitteet. Seuratoiminnan pelisäännöt tulevat yhdistyksen säännöistä tai yhdistyslaista, joissa yhdistyksen ja sen jäsenen välinen suhde määritellään. Alaikäinen vapaaehtoisohjaaja on yhdistyksen jäsenenä samassa asemassa kuin täysi-ikäinen vapaaehtoisohjaaja.

TYÖSUHTEISET OHJAAJAT

Nuoret, jotka toimivat seurassa ohjaajana tai valmentajana ja saavat siitä korvausta ovat käytännössä työsuhteessa seuraan. Sama koskee myös nuoria urheilijoita, jotka saavat seuralta korvausta esimerkiksi pelaamisesta. Nuoret työntekijät eli alle 18-vuotiaat työntekijät ovat erityisen lainsäädännöllisen huomion kohteita ja heidän työnteostaan säädetään laissa nuorista työntekijöistä.

TYÖSOPIMUS

Työnantaja voi tehdä työsopimuksen 15 vuotta täyttäneen henkilön kanssa. Pysyvä työhönotto on kuitenkin pääsääntöisesti mahdollista vasta, kun oppivelvollisuus on suoritettu. Koulujen loma-aikana töihin voi ottaa myös 14-vuotiaita, jos kyseessä on kevyt työ, joka ei vahingoita työntekijän terveyttä ja kehitystä. Työ saa kestää enintään puolet lomajakajasta ja kouluaikana työn pitää olla tilapäistä tai lyhytkestoista.

Alle 15-vuotiaan työsopimuksen voi tehdä hänen huoltajansa tai huoltajan luvalla nuori henkilö itse. Yli 15-vuotiaan työsopimuksen tekee nuori itse. Kuitenkin alle 18-vuotiaan työsopimuksen voi nuoren itsensä lisäksi purkaa myös hänen holhoojansa, jos se on tarpeellista alaikäisen kasvatukseen, kehityksen tai terveyden takia.

Huomionarvoista on, että ennen kuin 18 vuotta nuorempi henkilö otetaan työhön, tulee hänen iästään sekä siitä, onko hän oppivelvollinen, olla luotettava selvitys.

TYÖAIKA

Viisitoista vuotta täyttäneen henkilön säännöllinen työaika saa olla enintään yhtä pitkä kuin 18 vuotta täyttäneiden työntekijöiden säännöllinen työaika samassa työssä.

Oppivelvollisen työntekijän päivittäinen työaika koulutyön aikana saa koulun vapaapäivinä olla enintään seitsemän tuntia ja koulupäivinä enintään kaksi tuntia. Koulupäivän ja työajan pituus yhteensä ei saa kuitenkaan ylittää kahdeksaa tuntia eikä viikoittainen työaika 12 tuntia. Viisitoista vuotta nuoremman henkilön työaika saa koulujen loma-aikana olla enintään seitsemän tuntia vuorokaudessa ja 35 tuntia viikossa.

Viisitoista vuotta täyttänyttä henkilöä saa hänen suostumuksellaan pitää vuorokautisen säännöllisen työajan tai muun säännöllisen työajan lisäksi tehtävässä ylityössä enintään 80 tuntia kalenterivuodessa.

Alle 15-vuotiaasta ei saa pitää ylityössä eikä hätätyössä. Viisitoista vuotta täyttänyttä saa pitää hätätyössä työaikalain säädetyin edellytyksin vain, jos hätätyön teettämiseen ei ole käytettävissä yli 18 vuotta täyttänyttä. Jos nuoren työntekijän lepoaikaa on lyhennetty hätätyötä tehtäessä, nuorelle on annettava korvaava lepoaika mahdollisimman nopeasti, viimeistään kuitenkin kolmen viikon kuluessa.

Nuoren työntekijän työaika ei saa ylittää yhdeksää tuntia vuorokaudessa eikä 48 tuntia viikossa.

TYÖAJAN SIOITTELU

Viisitoista vuotta täyttäneen henkilön työaika on sijoitettava kello 6:n ja 22:n väliseen aikaan. Viisitoista vuotta täyttänyt työntekijä, joka tekee julkisen viranomaisen hyväksymää ja valvomaa työtä ammattikoulutuksen saamiseksi, saa kaksivuorotyössä kuitenkin olla enintään kello 24:ään asti.

Alle 15-vuotiaan työaika on sijoitettava kello 8:n ja 20:n väliseen aikaan. Työn järjestämisestä johtuvista painavista syistä alle 15-vuotiaan työaika voidaan kuitenkin sijoittaa kello 6:n ja 20:n väliseen aikaan.

Työnantajan kodissa kotitaloustyötä tekevän nuoren työntekijän työaika voidaan kuitenkin sijoittaa työntekijän suostumuksella kello 23:een asti, milloin erityinen syy sitä vaatii.

LEPOAJAT

Viisitoista vuotta täyttäneelle henkilölle on annettava vähintään 12 tuntia kestävä keskeytymätön lepoaika vuorokaudessa. Alle 15-vuotiaalle on annettava vähintään 14 tuntia kestävä keskeytymätön lepoaika vuorokaudessa.

Kun nuoren työntekijän työaika vuorokaudessa on pidempi kuin neljä tuntia 30 minuuttia, hänelle on annettava työn aikana ainakin yksi vähintään 30 minuutin lepoaika, jonka aikana hän saa poistua työpaikalta. Jos työpaikalla noudatettavalla työ- tai virkaehtosopimuksen määräyksellä on sovittu päivittäisestä lepoajasta työaikalaista poikkeavasti, saadaan tällaista lepoaikaa koskevaa sopimusmääräystä soveltaa myös nuoreen työntekijään.

Nuorelle työntekijälle on annettava vähintään 38 tuntia kestävä viikoittainen vapaa-aika keskeyttömänä.

TYÖN TURVALLISUUS JA TERVEELLISYYS

Seuran on työnantajana huolehdittava, ettei työ ole nuoren ruumiilliselle tai henkiselle kehitykselle vahingoksi ja ettei se vaadi suurempaa ponnistusta tai vastuuta kuin hänen ikänsä ja voimiinsa nähden on kohtuullista.

Nuorten työtehtävät liikunnan ja urheilun piirissä liittyvät usein lasten ohjaustehtäviin, joissa ohjaajalla on vastuu lasten turvallisuudesta. Joissakin liikuntalajeissa riskit voivat olla suuret. Riskit voivat johtua liikuntaympäristöstä, kuten vedestä tai liikuntavälineestä esimerkiksi hevosesta tai lajiin itsessään voi liittyä riskejä, kuten kontaktilajeissa.

Riskit ovat kuitenkin hallinnassa, jos ohjaajat ovat koulutettuja. He tunnistavat riskit ja osaavat välttää ne. Ryhmät eivät saa olla liian isoja.

Koulutuksen lisäksi ohjaajat tarvitsevat työnohjausta. Seuratoiminnassa kokeneen ohjaajan tulisi olla mukana nuoren tukena ryhmätoiminnan käynnistyessä. Vasta kun ryhmä ja ohjaustoiminta ovat uuden ohjaajan hallinnassa, työnohjaaja siirtyy syrjään. Valvontavelvoite kuitenkin säilyy työnantajan edustajalla tämän jälkeenkin ja toiminnan vastuuhenkilön tulisi olla nuoren ohjaajan helposti tavoitettavissa, jos äkillistä apua tarvitaan.

LUETTELO NUORISTA TYÖNTEKIJÖISTÄ

Seuran on pidettävä luetteloa niistä nuorista työntekijöistä, jotka työskentelevät vähintään kahden kuukauden ajan seuran palveluksessa. Luetteloon on merkittävä:

1. työntekijän täydellinen nimi ja syntymäaika;
2. työntekijän osoite;
3. työntekijän huoltajan nimi ja osoite;
4. työsuhteen alkamisaika;
5. sekä selvitys työtehtävistä.

5 SEURAN YLEISET TYÖNANTAJA- VELVOITTEET SOSIAALITURVAN TAKAAJANA

SEURAN YLEISET TYÖNANTAJAVELVOITTEET

Sosiaaliturvaoikeuden tarkoituksena on taata työntekijän toimeentulo erilaisissa poikkeustapauksissa. Toimeentulon turvaamisessa voidaan katsoa olevan kolme eri tasoa: perusturva, lisäturva ja erityisturva.

Perussosiaaliturva rahoitetaan yleisin verovaroin ja se koskee kaikkia Suomessa asuvia. Lisäturva on ansioon sidottu sosiaaliturva, joka kustannetaan verovarojen lisäksi työnantajien ja osittain työntekijöiden kustantamien erillisten vakuutusjärjestelmien avulla. Seuraavassa käsitellään juuri työnantajan roolia työntekijöiden lisäturvavakuutusten maksajana. Erityisturva perustuu vapaaehtoiseen vakuutukseen, joihin ei tässä yhteydessä puututa.

Yksityisen sektorin palkansaajat vakuutetaan työntekijän eläkelain eli TyEL:n mukaan. TyEL on uusi eläkelaki, joka astui voimaan 1.1.2007. TyEL:iin yhdistettiin työntekijäin eläkelaki TEL, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki LEL ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien eläkelaki TaEL.

Yrittäjät vakuuttavat itse itsensä yrittäjien eläkelain YEL:n mukaisesti. Maatalousyrittäjillä on oma eläkelakinsa MYEL. Merimieseläkelain MEL:n mukaan vakuutetaan kaikki suomalaisissa ulkomaanliikenteen kauppa-aluksissa työskentelevät ja työsopimussuhteessa jäänmurtajilla olevat.

Julkisilla aloilla töitä tekevät vakuutetaan joko valtion eläkelain (VaEL), kunnallisen eläkelain (KuEL) tai evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (KiEL) mukaan.

Yleisestä järjestelmästä poiketen urheilijoiden eläketurva ja tapaturmaturva on järjestetty oman järjestelmän avulla 1.5.1995 alkaen. Järjestelmä on säädetty urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvaa koskevalla lailla vuodesta 2000 alkaen. Laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta uudistui ja tuli voimaan 1.5.2009.

5.1 TYÖNTEKIJÖIDEN SOSIAALITURVA

Tavallisella työntekijällä tarkoitetaan seuran toimihenkilöitä, ohjaajia ja valmentajia, olivat he sitten suomalaisia tai ulkomaan kansalaisia. Tavallisella työntekijällä ei tarkoiteta urheilijoita.

TYÖNANTAJAN SOSIAALITURVAMAKSU

Kansaneläkelain ja sairausvakuutuslain mukaiset vakuutusmaksut suoritetaan ennakonpidätyksen yhteydessä. Lain mukaan työnantaja on velvollinen maksamaan työnantajan sosiaaliturvamaksuja tietyn prosenttiosuuden maksamiseen palkoista. Urheilijalle maksettavista urheilupalkkiosta ei suoriteta työnantajan sosiaaliturvamaksua.

TYÖNANTAJAN ELÄKEVAKUUTUKSET

Työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan vähintään työntekijän eläkelain mukaiset vähimmäisvaatimukset täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälleen, jonka palkka ylittää TyEL -rajan.

1. Työnantajan on maksettava työntekijälle työansiota kalenterikuukauden aikana yhteensä vähintään 49,93 € (2009), jotta laki soveltuu. Laki ei siten koske alle 49,93 € kuukaudessa tienavia työntekijöitä.
2. Laki ei koske myöskään työntekijää, johon ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella;
3. eikä työntekijää, jonka ulkomainen työnantaja lähettää Suomeen työhön ja jonka työskentely Suomessa tämän työnantajan palveluksessa kestää enintään kaksi vuotta.

Myöskään urheilijat, yrittäjät ym. eri lakien mukaan vakuutettavat eivät voi tulla lain soveltamispiiriin, sillä heidän vakuuttamisensa on säädetty muissa eläkelaeissa.

Vakuuttamisvelvollisuus koskee 18 - 68-vuotiaita työntekijöitä. Vakuuttamisvelvollisuus alkaa ja päättyy täyttämiskautta seuraavana kuukautena. Eläkevakuutusmaksut on maksettava myös työssä olevasta eläkeläisestä.

Vakuuttaminen on järjestettävä eläkevakuutusyhtiöissä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. Helpointa on ja tavanomaisinta on ostaa vakuutukset eläkevakuutusyhtiöstä. Eläketurvan kustantamiseksi perittävä työeläkevakuutusmaksu koostuu työnantajan ja työntekijän maksusta. Vakuutusta maksetaan tietty prosenttiosuus työntekijän ennakkopidätyksen alaisesta palkasta. Työnantaja hoitaa koko työeläkemaksun, myös työntekijöiden maksuosuuden, työeläkelaitokselle.

Lisää aiheesta voi lukea osoitteesta www.työeläke.fi.

TYÖNANTAJAN TAPATURMAVAKUUTUS

Työnantajan tulee ottaa tapaturmavakuutuslain mukainen vakuutus vakuutuslaitoksesta kaikille työsuhteessa oleville työntekijöille. Poikkeuksena ovat urheilijat. Työnantaja on vapaa vakuuttamisvelvollisuudesta, kunnes hänen kalenterivuoden aikana teettämiensä työpäivien lukumäärä on enemmän kuin 12.

Vakuutusmaksu riippuu muiden maksuperusteiden, kuten palkan suuruuden, lisäksi myös työhön liittyvien riskien suuruudesta. Vakuuttamisvelvollisen työnantajan on itse 167,50 € määrään asti suoritettava korvausta kustakin tapaturmasta, jollei vakuutusta ole vapaaehtoisesti ulotettu käsittämään myös tätä korvausvelvollisuutta. Korvaussummista säädetään tapaturmavakuutuslaissa.

Vapaaehtoinen lisäakuuttaminenkin on mahdollista. Näin työnantaja voi halutessaan ulottaa vakuutusturvan kattamaan muutkin kuin laissa määritellyissä olosuhteissa sattuneet työtapaturmat.

Työehtosopimusneuvotteluissa on lisäksi sovittu työnantajalle pakollisesta työntekijöiden ryhmähenkivakuutuksesta.

TYÖNANTAJAN TYÖTTÖMYYSVAKUUTUS

Työnantaja, joka on tapaturmavakuutuslain mukaan velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä, on velvollinen maksamaan myös työttömyysvakuutusmaksua. Työttömyysvakuutusmaksu ei koske urheilemista. Maksun perii vakuutuslaitos tapaturmavakuutuksen yhteydessä etukäteen yhdessä erässä tammikuussa. Maksun suuruuden vahvistaa valtio-neuvosto vuosittain.

SOSIAALIVAKUUTUSMAKSUT

Ansiosidonnaisen sosiaalivakuutuksen kustannuksia katetaan työnantajien ja vakuutettujen maksuilla. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja ovat työnantajan sosiaaliturvamaksu, työttömyysvakuutusmaksu, työeläkemaksu ja tapaturmavakuutusmaksu. Vakuutetun sosiaalivakuutusmaksuja ovat sairausvakuutusmaksu, työttömyysvakuutusmaksu ja työeläkemaksu.

VUODEN 2009 MAKSUT (www.stm.fi/toimeentulo/lainsaadanto/sosiaalivakuutusmaksut)

Huhtikuun alusta 2009 voimaan tulleella lailla alennettiin kaikkien työnantajien kansaneläkemaksua 0,801 prosenttiyksikköä. Alennus koskee huhtikuun alusta vuoden loppuun maksettavan palkan perusteella suoritettavia kansaneläkemaksuja. Vastaava alennus tehdään kaikkien työnantajien sosiaaliturvamaksuun, jotta se vastaa työnantajan kansaneläkemaksun ja työnantajan sairausvakuutusmaksun yhteismäärää.

Yksityisen työnantajan sosiaaliturvamaksu on 2,00, 4,20 tai 5,10 % huhtikuussa tai sen jälkeen maksettavasta palkasta. Maksuluokka määräytyy poistojen määrän sekä poistojen ja palkkojen suhteen perusteella.

	Työnantaja	Työntekijä
Sotumaksu (Kela + Sava)	2,0; 4,2; 5,1	
Sava + päivärahamaksu		1,98 %
TYÖTTÖMYYSVAKUUTUSMAKSU		
- palkkasumma 1 668 000 € saakka	0,65 %	0,2 %
- palkkasumman 1 668 000 € ylittävältä osalta	2,65 %	0,2 %
Ryhmähenkivakuutus	n. 0,07 %	

Vuonna 2009 ryhmähenkivakuutuksen varsinainen vakuutusmaksu on 0,061 % palkoista. Yhtiökohtainen hoitokustannusosa on keskimäärin 0,012 % palkoista.		
Tapaturmavakuutus	(riskin mukaan) n. 0,3 – 4 %	
Lakisääteinen tapaturmavakuutusmaksu vaihtelee työn vaarallisuuden mukaan, ja maksu riippuu tapaturmakehityksestä. Maksun määrittely tapahtuu yhtiökohtaisesti. Maksun vaihteluväli on käytännössä useimmiten 0,3–4,0 %. Keskimääräinen maksutaso vuonna 2009 on arvioiden mukaan noin 1,0 % palkasta.		
TYÖELÄKEMAKSU		
Työnantajalla TyEL –maksu on keskimäärin yhteensä	16,8 %	
Vuoden 2005 alusta lukien on alettu periä korkeampaa maksua 53 vuotta täyttäneiltä vakuutetuilta. Maksut nousivat hieman vuoden 2009 alusta.		
Alle 53 vuotiaan työntekijän maksuosuus on		4,3 %
53 vuotta täyttäneen työntekijän maksuosuus on		5,4 %

Ei sotu-maksua: työ- ja käyttökorvaukset, urheilijan palkkiot, erotuomaripalkkiot

5.2 URHEILIJAN SOSIAALITURVA

Toukokuun alussa 2009 tuli voimaan uusi laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta. Entiseen lakiin verrattuna vakuuttamisvelvollisuus piteni 38 vuodesta 43 -vuotiaisiin urheilijoihin saakka. Yksilöurheilijoille vakuutus on nykyään vapaaehtoinen.

Joukkuelajin urheilija, joka ansaitsee urheilemisestaan verollisena tulona 9 600 € vuodessa tai pelikaudessa ja on alle 43-vuotias, kuuluu järjestelmän piiriin. Kaikki yksilöurheilijat ja joukkueurheilijat, joiden vuositulo jää alle säädetyn rajan tai he ovat yli 43-vuotiaita, huolehtivat vapaaehtoisesti tarvittavan eläke- ja tapaturmaturvaa järjestämisestä. Esimerkiksi jääkiekon pelaajayhdistys on neuvotellut liigassa pelaavien yhteisöjen kanssa sopimuksesta, joka turvaa kaikkien liigapelaajien tapaturmaturvaa riippumatta ansiotulosta.

Urheilijoita ei koske työeläke- tai tapaturmavakuutuslaki. Näiden lakien säätämiä työnantajien ja työntekijöiden maksuja ei pidä suorittaa urheilijatulon osalta. Työnantajan sosiaaliturvamaksun maksuvelvollisuutta urheilutulosta on valmisteltu, mutta toistaiseksi urheilutulosta sosiaaliturvamaksujakaan ei makseta.

VAKUUTTAMISVELVOLLISUUS

Urheiluseura ry tai oy, liikuntajärjestö tai muu vastaava yhteisö on velvollinen järjestämään vakuutusturvan alle 43-vuotiaalle urheilijalle, jos urheilijan ja yhteisön välillä on sopimus urheilemisesta ja urheilija saa sopimuksenmukaista veronalaista palkkaa vuodessa tai pelikaudessa vähintään laissa säädetyn summan 9 600 €. Vakuutusuoja voidaan hankkia myös niille urheilijoille, joiden sopimuksen mukainen veronalainen palkka on pienempi kuin pakollisen vakuutuksen raja. Tällöin vakuutuksiin ei automaattisesti sisälly eläketurvaa.

Vakuuttamisvelvollisuutta etukäteen pohdittaessa palkkaan luetaan joukkueurheilijan sopimuksen mukainen verollinen peruspalkka ilman mahdollisia urheilumenestykseen liittyviä lisiä. Sopimuksenmukaiseen verotettavaan vuosiansioon lasketaan kalenterivuoden aikana urheilemisesta sopimuksen mukaan saatavat palkat ja palkkiot sekä verotettavat luontoisedut kuten auto-, asunto- ja ravintoetu.

Vakuuttamisvelvollisuus alkaa välittömästi, kun on arvioitavissa että urheilijan verotettava kokonaisansio nousee tai nousisi 12 kuukauden sopimuksella vuodessa 9 600 €. Velvollisuutta ei voida kiertää esimerkiksi sillä, että kalenterivuoden aikana tehdään useampia halvempia sopimuksia tai että urheilija saa ansioita useammalta seuralta. Kukin seura vastaa aina omista velvoitteistaan. SLU:n suosituksen mukaan seuran ei siis välttämättä tarvitse maksaa urheilijalle vuodessa 9 600 €.

Esimerkki: Pelaaja tekee ensimmäisen sopimuksensa seuran kanssa. Sopimus kattaa ajan 1.9 - 30.3. Sopimuksen mukaan pelaaja saa palkkaa 850 €/kk. Pelaajalle olisi hyvä ottaa urheilijavakuutus, koska vuotuinen hypoteettinen ansio on 10 200 €/v.

Yksilöurheilijan, jolla ei ole sopimusta urheilemisesta, mutta joka ansaitsee kalenterivuodessa vähintään 9 600 € veronalaista urheilutuloa, on mahdollista itse valita vakuuttaako itsensä vai ei. Suositeltavana voidaan pitää, että kaikki urheilijat, jotka ansaitsevat yli 9600 € vuodessa, järjestävät itselleen urheilijan vakuutusturvan. Yksilöurheilijan veronalaiseen urheilutuloon lasketaan kaikki urheilemisesta saadut tulot. Mukaan lasketaan startti-, palkinto- ja vastavat urheilutulot sekä esimerkiksi yhteistyösopimusten perusteella saadut tulot.

Lopullinen vakuutusmaksu, joka perustuu vakuutuksen perusteena olevaan palkkaan tai tuloon, lasketaan jälkikäteen, kun urheilijan koko urheilemisesta saatu veronalainen palkka on selvillä. Joukkueurheilijan veronalaiseen palkkaan lasketaan tässä yhteydessä peruspalkan lisäksi myös kilpailumenestykseen sidotut palkkiot. Yksilöurheilijan veronalaisen palkan laskentatapa on sama kuin vakuuttamisvelvollisuutta pohdittaessa. Vakuutusmaksuosuuden lopullinen suuruus selviää siis vasta urheilukauden tai vuoden lopussa.

Esimerkiksi Pohjolan urheilijaturvavakuutus voidaan ottaa vapaaehtoisena myös sellaiselle kilpaurheilijalle (joukkue- tai yksilöurheilijalle), jonka verolliset urheilutulot (huom. Olympiakomitean verotonta apurahaa ei lasketa pohjaan) alittavat lainmukaisen ansiorajan. Kyse on tällöin vapaaehtoisesta urheilijaturva-vakuutuksesta, joka kattaa ainoastaan tapaturmaturvan, ei eläketurvaa.

VANHUUSELÄKE

Vanhuuseläkemaksu on prosenttimääräinen osuus urheilijan vakuutuksen perusteena olevasta palkasta tai tulosta. Se on urheilijalle henkilökohtaisesti rahastoiva suoritus, josta urheilijan täyttäessä 65 vuotta maksetaan urheilijaeläke. Eläkettä ei soviteta yhteen mahdollisten muiden työeläkkeiden kanssa. Urheilijaeläke maksetaan urheiluvuosien määrän eli rahastoitujen suoritusten perusteella muun eläkkeen lisäeläkkeenä.

TAPATURMATURVA

Vakuutus sisältää urheillessa tai siihen välittömästi liittyvissä olosuhteissa saadun tapaturmavamman aiheuttamat korvaukset sairaanhoidosta, tapaturmaeläkettä työkyvyttömyydestä, kuntoutuksesta, pysyvästä yleisestä haitasta, haitta- ja vaatelisän, opaskoiran ylläpidosta ja kodinhoidosta aiheutuneista kustannuksista, hautausavun sekä perhe-eläkkeen perheenhuoltajan kuolemasta. Vakuutus sisältää myös kuntoutuksen uuteen ammattiin. Vakuutus ei kuitenkaan sisällä päivärahaa.

Vakuutuksen käsite urheileminen sisältää itse kilpailusuorituksen lisäksi myös ohjatun ja valvotun tai harjoitusohjelman mukaisen harjoittelun. Urheiluun välittömästi liittyvillä olosuhteilla tarkoitetaan muun muassa siirtymistä kilpailu- tai harjoituspaikalle asunnosta Suomessa ja ulkomailla. Se ei kuitenkaan sisällä esimerkiksi urheilijan vapaa-ajaksi katsottavaa aikaa kilpailumatkoilla.

Tapaturmalla tarkoitetaan äkillisen, odottamattoman ulkoisen tekijän aiheuttamaa vammaa tai sairautta ja siitä seurannutta kuolemaa. Tapaturmana korvataan myös kuormittavaa yksittäistä liikettä suoritettaessa ilman tapaturmaa äkillisesti tapahtunut lihaksen tai jänteen kipeytyminen. Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos kipeytymisen syynä on sairaus, todennäköisesti pääasiallisesti aikaisempi vamma tai muusta syystä johtuva kudoksen heikentyminen taikka kudosvaurio, jonka syntyminen edellyttää tapaturmaa. Lyhyehkönä aikana syntyneet vammat voivat olla esimerkiksi hiertymä tai polvilumpion, kyynärpään tai jännetupin tulehdus. Turva ei kata ammattitaitteja eikä sairauksia, vaan ainoastaan työtapaturmatyyppiset tilanteet.

Tapaturman käsitteeseen kuuluu yleensä seurauksen aiheuttaneen teon tahattomuus. Joillekin lajeille ominaisen voimankäytön ja kamppailun seurauksena syntyneet vahingot korvataan, jos kyseessä ei ole toisen tahallinen vahingoittaminen. Tahallinen vahingoittaminen johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen ja vahingonkorvausvelvollisuuteen. Tällainen vamma ei kuulu tapaturmakorvauksen piiriin.

Tapaturmaturvan ansiosidonnainen osa lasketaan vakuutuksen perusteena olevasta palkasta tai tulosta. Vuosityöansiön määrä voi olla kuitenkin enintään 100 000 €.

TAPATURMAELÄKETTÄ MAKSETAAN:

1. urheilijalle, joka on tapaturmasta aiheutuvan vamman tai sairauden hoidon vuoksi kykenemätön hankkimaan itselleen ansiotuloja urheilemisella, jonka perusteella on ollut vakuutettuna;
2. urheilijalle, joka on 1 kohdassa tarkoitetun hoidon jälkeen pysyvästi kykenemätön jatkamaan urheilemistä, siltä ajalta, jona hän osallistuu tämän lain mukaiseen ammatilliseen kuntoutukseen hänen kuntouttamisekseen muuhun työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa;
3. urheilijalle, jonka 2 kohdassa tarkoitettu ammatillinen kuntoutus on päättynyt.

Tapaturmaeläkettä maksetaan 1-3 kohtien perusteella yhteensä viiden vuoden ajalta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä.

Määrättäessä 3 kohdan mukaan maksettavaa tapaturmaeläkettä eläkkeen perusteena olevasta vuosityöansiosta vähennetään urheilijan kuntoutuksen jälkeen saamat ansiotulot, vähintään kuitenkin ansiotulon määrä, joka vastaa kuntoutuksen jälkeistä ansiotasoa kuntoutusta vastaavassa työssä tai ammatissa.

PYSYVÄ TYÖKYVYTTÖMYYS

Urheilijalla on oikeus tapaturmaeläkkeeseen, jos hän on ennen 43 vuoden iän täyttämistä tullut tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta pysyvästi kykenemättömäksi jatkamaan urheilemistä, jonka perusteella on ollut vakuutettuna, ja hänen kykynsä ansiotulojen hankkimiseen muulla työllä on pysyvästi heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla arvioituna suhteessa lain mukaan pysyvän työkyvyttömyyden perusteena käytettävään vuosityöansioon (30 000 €/v)

Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon urheilijan jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon myös urheilijan koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat. Tapaturmaeläkkeen maksamisen edellytyksenä on, että urheilijan kuntoutusmahdollisuudet on selvitetty.

Tapaturmaeläkettä maksetaan aikaisintaan sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täyttymisestä ja enintään siihen saakka, kunnes urheilija täyttää 65 vuotta.

Tapaturmaeläkkeen määrä on vuodessa 85 % urheilijan vuosityöansiosta.

VAKUUTUSTUOTE

Vakuutustuote on yhtiökohtainen, mutta tuotteen on oltava tasoltaan vähintään lain vaatimusten mukainen. Esimerkiksi Pohjolan urheilijavakuutus sisältää tapaturma- ja eläkevakuutuksen. Vakuutuksessa huomioidaan lajien erilaiset riskit. Vakuutuksen hinta on, lajista riippuen, alkaen noin 10,5 % urheilijan veronalaisista ansioista. Vakuutusmaksuissa huomioidaan lajikohtainen tapaturmariski.

Korvaukset määräytyvät pääsääntöisesti tapaturmavakuutuslain säännösten mukaisesti. Sairaanhoidon korvaukseen kuuluu lääkärin antama tai määräämä hoito ja lääkkeet sekä sairaalahoito. Sairaanhoido, kuten fysikaalinen hoito ja sairaalahoito sekä diagnostiset että vamman hoidon vuoksi tehtävät tutkimukset korvataan lähtökohtaisesti julkisen terveydenhuollon käytöstä potilaalle aiheutuvan kustannustason mukaan. Yksityislääkäreiden käyttö voidaan korvata vakuutusyhtiön etukäteisellä maksusitoumuksella. Sairaanhoidona kustannetaan myös siitä aiheutuneet välttämättömät matkakustannukset julkisen liikenteen taksojen mukaan.

Fysikaalisen hoidon korvauksissa voi olla rajoituksia. Esimerkiksi Pohjolan vakuutus korvaa lääkärin määräämän fysikaalisen hoidon kustannuksia yksityisessä hoitolaitoksessa enintään kymmenen hoitokertaa tapaturmaa kohden.

Työkyvyttömyydestä maksettava ansiomenetykskorvaus maksetaan vasta tapaturmaeläkevaiheessa, joka alkaa noin vuoden kuluttua tapaturmasta. Tätä ennen suomalaisella urheilijalla on oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan. Käytännössä joukkuelajeissa seura yleensä maksaa urheilijalle sopimuskauden palkan loukkaantumisesta huolimatta. Tällöin suomalaisen urheilijan päiväraha voidaan hakemuksesta maksaa seuralle, jos siitä on sovittu työehto- tai muussa sopimuksessa.

Ulkomaalaisilla urheilijoilla ei ole oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan eli ulkomaalaisen urheilijan sairausajan palkka jää kokonaisuudessaan seuran maksettavaksi.

Kuntoutuksena korvataan sekä lääkinällinen että ammatillinen kuntoutus. Korvattavia ovat muun muassa vamman vuoksi tarpeelliset apuvälineet, kuntoutusjaksot avo- ja laitoshoidossa, asunnon muutostyöt, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia koskevat tutkimukset, työ- ja koulutuskokeilut, työhön valmennus ja koulutus vamman kannalta sopivaan ammattiin sekä kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset matkakustannukset.

Tapaturmakorvaus sisältää myös pysyvän yleisen haitan korvauksen. Tällöin haitalla tarkoitetaan muuta kuin työkyvyn alentumista. Sen perusteena on tapaturmavakuutuslain mukainen vähimmäisvuosityöansio ja vamman vaikeusasteen mukainen haittaluokitus. Korvauksen voi saada jatkuvana tai kertakorvauksena. Lisäksi vakuutettu voi saada haittalisäkorvauksen, vaate- ja opaskoiraalisän sekä kodinhoitokustannusten korvauksen.

Korvaus tapaturmaisesta kuolemasta sisältää tapaturmavakuutuslain mukaisen hautausavustuksen sekä perhe-eläkkeen. Perhe-eläkkeen voi saada myös urheilijan avopuoliso, jos heillä on viranomaisen vahvistama keskinäinen elatussopimus tai yhteisiä lapsia ja asuvat samassa taloudessa.

VAKUUTUSMENETTELY

Vakuutuksenottaja saa vakuutushakemuslomakkeita isoimmista vakuutusyhtiöistä. Lomakkeessa on ilmoitettava mm. vakuutuksen piiriin kuuluvien urheilijoiden kanssa tehtyjen urheilusopimusten mukaiset veronalaiset palkat, palkkiot ja luontoisedut. Myös tietoihin tulevista muutoksista on ilmoitettava vakuutusyhtiölle.

Urheiluseura saa maksun suorittajana selvityksen maksamistaan vakuutuksista vakuutusyhtiöltä joko vuosittain tai erikseen sovittavan jaksotuksen mukaisesti. Vakuutusyhtiö lähettää myös urheilijalle oman selvityksen hänen vakuutuksestaan. Urheilijan kannattaa arkistoida nämä selvitykset huolella, koska niihin vedoten hän voi varmistaa tulevan eläketurvan itselleen.

VAKUUTTAMISEN VALVONTA

Vakuuttamisen yleinen seuranta ja valvonta kuuluvat Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle, jolta urheilija tai seura voi myös pyytää lausuntoa tapaturmavakuutusturvan sisältöä koskevissa erimielisyyksissä. Jos siis syntyy epäselvyyttä siitä, täyttääkö vakuutus lainmukaiset edellytykset, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa asianosaisen hakemuksesta asiasta lausunnon.

Vakuuttamisen käytännön valvonta kuuluu ensisijassa lajiliitoille. Niiden on SLU:n eettisten periaatteiden mukaan varmistuttava siitä, että niiden piirissä harjoitettavaan kilpailutoimintaan osallistuvilla on järjestetty lain tarkoittama vakuutusturva. Sitä varten seurojen on toimitettava vuosittain lajiliitoille tai muulle kilpailutoimintaa järjestävälle yhteisölle tiedot seuran vakuuttamista urheilijoista. Pelaajien kokonaismäärät ja vakuutussumman kokonaismäärän seura voi ilmoittaa ilman tietosuojaongelmia. Yksittäisen urheilijan tietoja seura ei voi luovuttaa ulkopuolisille ilman urheilijan nimenomaista suostumusta.

Urheilija saa vakuutusyhtiöltä kerran vuodessa ja tarvittaessa useammin selvityksen oman vakuutusturvansa sisällöstä. Näin urheilija voi itse seurata, että seura tai muu yhteisö on hankkinut hänelle asianmukaisen vakuutuksen. Muutenkin on syytä korostaa urheilijan omaa velvollisuutta valvoa etujaan. Urheilijavakuutus on urheilijan etu ja hinnaltaankin se on saatavaan turvaan nähden kohtuullinen.

VAKUUTTAMISVELVOLLISUUDEN LAIMINLYÖNTI

Joukkuelajeissa vakuuttamisvelvollisuus kuuluu urheiluseuralle ja myös vastuu laiminlyönneistä on seuralla. Jos urheilija loukkaantuu ja vakuutusta ei ole otettu, seura maksaa urheilijalta saamatta jääneen tapaturmaturvaa. Lisäksi eläke alkaa kertyä urheilijalle vasta kun vakuutusmaksu on maksettu. Vanhoja eläkevakuutusmaksuja voi joutua maksamaan takautuvasti kymmenen vuotta siitä kun maksut olisi pitänyt maksaa.

Seuran vastuu on säädetty selvästi ja ääritapauksissa yhdistyksen hallituksen jäsenet ja toimihenkilöt tai osakeyhtiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet sekä toimitusjohtaja voivat joutua henkilökohtaiseen taloudelliseen vastuuseen seuran laiminlyönnin urheilijalle aiheuttamasta vahingosta.

Vakuutusmaksujen perinnän helpottamiseksi vakuutusmaksuille ja viivästyskoroille on säädetty suora ulosottokelpoisuus.

ERIMIELISYYKSIEN RATKAISU

Vakuutusturvaa ja sitä koskevat erimielisyydet ratkaistaan yleisissä tuomioistuimissa. Ongelmasta voidaan pyytää lausunto myös urheilun oikeusturvalautakunnasta tai se voidaan ratkaista välimiesmenettelyllä. Jos asia koskee tapaturmaturvaa, siitä on aina ensin pyydettävä Tapaturmavakuutuslaitosten liiton lausuntoa.

TYÖTTÖMYYS- JA PALKKATURVA

Urheilijoiden sosiaaliturvajärjestelmään kuuluu myös oikeus työttömyyspäivärahaan. Ansiosidonnainen päiväraha on tosin suljettu pois, koska urheilutyönantajat eivät osallistu työttömyysvakuutusmaksuihin. Urheilijallakin on sen sijaan oikeus peruspäivärahaan.

Peruspäivärahaan on oikeus työnhakijalla, joka täyttää työssäoloehdon. Palkansaajan työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 28 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 43 kalenteriviikkoa työssä, jossa työaika- ja palkkaehdot täyttyvät.

Lain mukaista ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa aikaisemmin saaneen palkansaajan työssäoloehto täyttyy, kun hän on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 34 kalenteriviikkoa työssä jossa työaika- ja palkkaehdot täyttyvät.

Urheilutoiminnassa peruspäivärahan myöntämisen edellytyksenä olevaan työssäoloehtoon voidaan lukea jokainen kalenteriviikko urheilutoiminnassa, jossa henkilön urheilemisesta saama veronalainen tulo kuukauden tarkastelujakson aikana on ollut vähintään työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukainen määrä.

Näin ollen urheilijoilla ei ole niin tiukat työaikaehdot kuin muussa töissä olleilla. Työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan palkkaa koskevat edellytykset täyttyvät, kun palkka on työehtosopimuksen mukainen. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkan on oltava vähintään 940 € kuukaudessa. Urheilijan on siis tullut tienata vähintään tuo 940 € kuukaudessa.

Urheilija kuuluu oikeuskäytännön mukaan myös palkkaturvan piiriin ja voi näin saada korvauksen saamatta jääneistä palkoista, jos työnantajana toimiva seura menee konkurssiin.

5.3 ULKOMAALAISET URHEILIJAT JA VALMENTAJAT

Ulkomaalaislain mukaan ulkomaalainen, joka aikoo tehdä ansiotyötä Suomessa, tarvitsee pääsäännön mukaan työntekijän oleskeluluvan. Itsenäistä elinkeinoa tai ammattia Suomessa harjoittavan on puolestaan haettava elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Säännöissä on monia poikkeuksia. Seuran kannattaakin aina olla yhteydessä työvoimatoimistoon, kun suunnittelee ulkomaalaisen työntekijän palkkaamista. Paljon tietoa löytyy myös Maahanmuuttoviraston nettisivuilta www.uvi.fi.

EU-KANSALAISTEN JA HEIHIN RINNASTETTAVIEN OIKEUS TEHDÄ TYÖTÄ SUOMESSA

EU -kansalaiset ja heihin rinnastettavien maiden (Islanti, Liechtenstein, Norja ja Sveitsi) kansalaiset voivat tehdä Suomessa vapaasti työtä, jos työ kestää enintään kolme kuukautta. Tämän jälkeen heidän on rekisteröitävä oleskeluoikeutensa, mutta erityistä työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa he eivät kuitenkaan tarvitse.

Rekisteröintiä varten työntekijän on mentävä poliisilaitokselle. Poliisi rekisteröi työntekijän oleskeluoikeuden ulkomaalaisrekisteriin ja antaa tekemästään rekisterimerkinnästä rekisteröintitodistuksen. (Unionin kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistus). Pohjoismaiden kansalaisten rekisteröinti hoidetaan kuitenkin maistraatissa ja vasta, jos oleskelu kestää yli kuusi kuukautta. Tarvittaessa työntekijän on esitettävä myös lääkärintodistus terveydentilastaan.

Oleskeluoikeuden rekisteröinti voidaan kuitenkin evätä, jos unionin kansalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä, yleistä turvallisuutta tai kansanterveyttä.

Oleskeluoikeuden rekisteröinti on voimassa toistaiseksi. Viiden vuoden yhtäjaksoisen ja laillisen Suomessa asumisen jälkeen unionin kansalainen on oikeutettu pysyvään oleskeluun.

MUUT KUIN EU-KANSALAISET JA HEIHIN RINNASTETTAVIEN OIKEUS TEHDÄ TYÖTÄ SUOMESSA

Muut ulkomaalaiset työntekijät kuin EU-kansalaiset ja heihin rinnastettavat tarvitsevat Suomessa työskentelyä varten työntekijän oleskeluluvan. Turistina viisumilla tai viisumivapaasti Suomeen tullut ulkomaalainen ei pääsäännön mukaan saa tehdä Suomessa ansiotyötä, vaan hänen on hankittava oleskelulupa. Oleskelulupa voidaan myöntää sekä tilapäisen että jatkuvaluonteisen työnteon perusteella.

Työntekijän oleskelulupa oikeuttaa työskentelemään yhdellä tai useammalla ammattialalla. Erityisestä syystä työntekijän oleskelulupa voidaan rajata koskemaan työtä tietyn työnantajan palveluksessa.

Lupa myönnetään ottamalla huomioon työmarkkinoiden tarve. Oleskelulupakäytännön tarkoituksena on tukea työmarkkinoilla jo olevan työvoiman mahdollisuutta työllistyä. Toisaalta tuetaan myös työvoiman saatavuutta.

Työntekoa varten myönnettävä oleskelulupa edellyttää, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu. Työvoimatoimisto arvioi sekä työvoimapolitiittiset edellytykset että toimeentulon riittävyden. Työvoimatoimisto ottaa harkinnassaan huomioon sen, että etuoikeus avoimiin työpaikkoihin EU:n alueella on EU-kansalaisilla ja heihin rinnastettavilla sekä alueella jo laillisesti oleskelevilla muilla henkilöillä, jotka tosiasiallisesti voisivat olla työhön käytettävissä.

OIKEUS TYÖNTEKOON MUUN KUIN TYÖNTEKIJÄN OLESKELULUVAN PERUSTEELLA

Ulkomaalaisella on rajoittamaton työnteko-oikeus Suomessa esimerkiksi, jos hän on saanut

- pysyvän oleskeluluvan, pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan tai jatkuvan oleskeluluvan jollain muulla kuin työnteon tai ammatinharjoittamisen perusteella
- oleskeluluvan perhesiteen perusteella
- tilapäisen oleskeluluvan joko tilapäisen suojelun tai muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella
- määräaikaisen oleskeluluvan Suomeen sillä perusteella, että hän toimii esimerkiksi urheilijana, valmentajana tai urheilutuomarina ja toiminta on ammattimaista

Ulkomaalaisella on rajoitettu työnteko-oikeus Suomessa esimerkiksi, jos hän on saanut

- oleskeluluvan opiskelua varten
- oleskeluluvan erilaisia opetus-, luennointi- ja tutkijantehtäviä varten (saa työskennellä rajoitetusti enintään yhden vuoden ajan)

OIKEUS TYÖNTEKOON ILMAN OLESKELULUPAA

Tietyissä tilanteissa ulkomaalainen voi tehdä Suomessa ansiotyötä ilman oleskelulupaa. Voimassa oleva viisumi hänellä on kuitenkin oltava, jos hän on viisumivelvollinen.

Työntekijän oleskelulupaa eivät esimerkiksi tarvitse:

- Tulkit, opettajat, asiantuntijat tai urheilutuomarit, jotka tekevät työtä kutsun tai sopimuksen nojalla enintään kolme kuukautta.
- Ammattitaiteilijat tai urheilijat tai näiden avustajat, jotka toimivat kutsun tai sopimuksen nojalla enintään kolme kuukautta.

TYÖNTEKIJÄN OLESKELULUVAN HAKEMINEN

- MUUT KUIN EU-KANSALAISET JA HEIHIN RINNASTETTAVAT TYÖNTEKIJÄT

Jotta ulkomaalainen voi muuttaa Suomeen työnteon perusteella, on hänen ensin löydettävä Suomesta työpaikka. Ensimmäistä työperusteista oleskelulupaa suositellaan haettavaksi aina ulkomailla (kotimaa tai maa, joka on myöntänyt hänelle oleskeluluvan), ennen maahantuloa. Tällöin myös päätös annetaan pääsääntöisesti tiedoksi ulkomailla.

Työnteon aloittaminen ei ole pääsääntöisesti mahdollista ennen kuin työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa työnteon perusteella on myönnetty.

Poikkeuksellisesti työntekijä voi hakea oleskelulupaa vasta Suomessa esimerkiksi silloin, jos työsopimus on jo solmittu ja kyse on alasta tai tehtävästä, jossa palvelukseen ottamiseen liittyy soveltuvuusarviointia tai sellaista kanssakäymistä, joka on parhaiten hoidettavissa Suomessa.

Ulkomailla hakemus jätetään Suomen edustustoon ja Suomessa se jätetään joko työvoimatoimistoon tai kihlakunnan poliisilaitokselle. Vaihtoehtoisesti myös työnantaja voi käynnistää prosessin ja laittaa hakemuksen vireille työntekijän puolesta ilman erillistä valtuutusta.

Hakemuslomakkeen oleskelulupaa varten voi tulostaa netistä. Lomakkeita saa myös työvoimatoimistoista ja poliisilaitoksilta sekä ulkomailla Suomen edustustoista. Lomakkeessa on täyttöohjeet ja selvitys tarvittavista liitteistä.

Kun hakemus jätetään vireille, siitä on samalla maksettava sen käsittelymaksu.

OLESKELULUVAN MYÖNTÄMINEN

Työvoimatoimistolle kuuluu työntekoa ja toimeentuloa koskeva harkinta. Työvoimatoimisto tekee joko myönteisen tai kielteisen osapäätöksen, jonka se toimittaa Maahanmuuttovirastolle. Maahanmuuttovirasto tutkii sen jälkeen täyttykö hakijan muut edellytykset Suomessa oleskelulle. Jos työvoimatoimiston osapäätös on myönteinen, eikä hakijan oleskelulle ole yleisiä maahantulon esteitä, Maahanmuuttovirasto myöntää hakijalle oleskeluluvan.

JATKOLUVAN HAKEMINEN

Jatkolupaa voi hakea työntekijä itse tai työnantaja hänen puolestaan. Hakemus jätetään työvoimatoimistoon tai poliisille. Luvan myöntää poliisi.

Lisätietoja Maahanmuuttoviraston sivuilta osoitteessa www.uvi.fi. Palvelussa on myös englanninkieliset sivut.

5.4 TUOMARIT

Tuomarit, erotuomarit tai arvostelutuomarit voidaan luokitella ainakin kolmeen pääryhmään: työsuhteiset, työkorvausta saavat ja vapaaehtoiset. Työsuhdetta ei pääsääntöisesti synny kilpailutapahtuman järjestävän seuran ja tuomarin tai tuomarin ja tuomareita välittävän tuomariyhdistyksen välille. Työsuhteen tunnusmerkit täyttyvät tuomareiden osalta harvoin, koska järjestävällä seuralla ei ole direktio-oikeutta tuomariin. Joissakin lajeissa tuomarit voivat kuitenkin olla työsuhteessa liittoon tai sarjajärjestäjään. Tällöin liitto tai sarjajärjestäjä maksaa tuomareiden palkat ja määrää heidät hoitamaan tehtävänsä tiettyyn paikkaan tiettyä aikana. Yleensä kaikki tuomarikulut jäävät työnantajan kannettaviksi, eikä niitä peritä kilpailun järjestäjältä.

Työsuhteiset tuomarit voidaan edelleen jakaa sivu- ja päätoimisiin. Jaolla pää- ja sivutoimisiin ei kuitenkaan käytännössä ole suurta merkitystä, koska verotuksessa ongelmalliset matkat ovat useimmiten työmatkoja. Tuomarilla ei käytännössä ole pysyvää työpaikkaa. Työmatkalla tarkoitetaan matkaa, jonka työntekijä tilapäisesti tekee erityiselle työntekemispaikalle. Matkakulujen lopullisen verotuksen tai verottomuuden voi ratkaista myös se, onko maksaja yleishyödyllinen yhdistys vai osakeyhtiö.

TYÖSUHTEISET TUOMARIT

Työsuhteisten henkilöiden palkasta toimitetun ennakonpidätyksen yhteydessä maksetaan työnantajan sosiaaliturvamaksu. Työnantajan on myös hoidettava kaikki työsuhteeseen liittyvät työnantajavelvoitteet. Palkanmaksun yhteydessä työnantajien on ennakonpidätyksen toimittamisen lisäksi pidätettävä työsuhteisten työntekijöiden ennakonpidätyksen alaisesta palkasta palkansaajan työeläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu. Työnantaja maksaa työntekijöiden osuuden työeläkevakuutusmaksusta maksaessaan oman osuutensa TyEL -maksusta eläkevakuutusyhtiöille. Työttömyysvakuutusmaksun työntekijän osuus tilitetään vakuutusyhtiölle samalla kun työnantaja maksaa sille kuuluvat tapaturma-, työttömyys- ja ryhmähenkivakuutusmaksut.

Työsuhteisille tuomareille voidaan maksaa työmatkasta aiheutuneet matkakustannusten korvaukset Verohallituksen antamien matkakustannuspäätösten puitteissa ilman ennakonpidätystä ja korvaukset ovat lopullisessa verotuksessa verottomia ilman rajaa.

TYÖKORVAUSTA SAAVAT TUOMARIT

Tuomarit saavat suoraan kilpailujen järjestäjiltä tai erotuomariyhdistyksen tai vastaavan välittäjän välittämänä palkkiota, jotka eivät perustu työsuhteeseen. Palkkiot sekä mahdolliset varustekorvaukset ja muut kuin matkakorvaukset ovat työkorvauksia. Työkorvauksesta toimitetaan ennakonpidätys. Työkorvauksen saajalle voi ilman ennakonpidätys-

velvollisuutta maksaa matkakulukorvauksia. Edellä mainittu ei tarkoita, että korvaukset automaattisesti olisivat saajalleen lopullisessa verotuksessa verottomia.

Työkorvauksista ei makseta sosiaaliturvamaksua. Työkorvauksista ei myöskään pidätetä ennakonpidätyksen yhteydessä palkansaajan työeläkemaksua tai työttömyysvakuutusmaksua. Maksaja ei myöskään maksa työeläkevakuutusmaksua tai työnantajan tapaturma-, työttömyys- ja ryhmähenkivakuutusmaksua.

Lopullisessa verotuksessa matkakulukorvaukset katsotaan saajan tuloksi, jos yleishyödyllisiltä yhteisöiltä saatu Verohallituksen matkakustannuspäätöksen mukainen oman auton käytön korvaus ylittää 2000 € ja päivärahojen määrä ylittää 20 päivärahan rajan kalenterivuodessa (Ks. Tuloverolaki 71.3 §). Yli menevä osa ja muilta kuin yleishyödyllisiltä yhteisöiltä, esimerkiksi osakeyhtiöiltä, saadut matkakorvaukset ovat verotettavaa tuloa. Matkojen kuluista on kuitenkin vähennysoikeus, joka tuomarin tulee vaatia itselleen.

VAPAAEHTOISET TUOMARIT

Tuomarille voidaan maksaa myös vain matkakulukorvauksia. Matkakulukorvauksista ei toimiteta ennakonpidätystä, eikä makseta työnantajan sosiaaliturvamaksua. Korvausten lopullinen verokohtelu riippuu maksajan verotuksellisesta asemasta.

Työsuhteen puuttumisesta huolimatta yleishyödylliseltä yhteisöltä saatu korvaus on tuomarille verovapaa Verohallituksen matkakustannuspäätöksen mukaisesti maksetuista oman auton käytön korvauksista 2000 euroon ja 20 päivärahaan asti kalenterivuodessa (Ks. Tuloverolaki 71.3 §). Yli menevä osa ja muilta kuin yleishyödyllisiltä yhteisöiltä saadut matkakorvaukset ovat verotettavaa tuloa. Matkojen kuluista on kuitenkin vähennysoikeus, joka tuomarin tulee vaatia itselleen.